

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

VAILLANT
HISTORIA
PTOLEMÆORUM.

PTOLEMAEORUM

REGUM

ET REGNI NUMISMATUM accommodata

Belton, D. M. Esq.

Ducis Cestoniae Antiquarius

PTOLEMAEORUM

HISTORIA PTOLEMÆORUM ÆGYPTI REGUM,

Ad fidem NUMISMATUM accommodata,

Per *J. VAILLANT* Bellov. D. M. &
S. Ducis Cenorn. *Antiquarium.*

J. Goeree Inventor

G. Vander Grinten sculp

AMSTELÆDAMI,
Apud G. GALLEY, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.

COSMO III.

ETRURIÆ

MAGNO DUCI,
OPTIMO PRINCIPI,

LITTERARUM PATRONO,

JOANNES VAILLANT.

QUàm honorificè de me semper senseris PRINCEPS
SERENISSIME, & quo me hætenus, licet, im-
meritum, loco habueris, dum mecum ipse reputo; non
possum non suavissima voluptate affici. Et si enim feli-
citatæ suæ rationem nemo reddit; meæ tamen, quæ summa est, tum
primos ortus, tum continuas progressiones remetiri, longè jucundissi-
mum est. Quippe hereditaria verè est Tua illa in me propensa vo-
luntas, quam à FERDINANDO III. felicissimæ memoriæ Patre
Tuo, & ab Eminentissimo Cardinale LEOPOLDO veluti trans-
missam

DEDICATIO.

missam accepisti. Orta illa est à nobilissimo Numismatum antiquiorum studio, quo Tu quoque laudatissimo Decessorum Tuorum exemplo mirificè teneris, summo non tantum Reipublicæ, sed etiam Rei literariæ bono natus.

Etenim locupletissimum illud ac toto orbe celebratissimum Cimentum, quod Regias Tuas Aedes exornat, enatum est primò diligentia ac solertia LAURENTII MEDICEI ejus qui nomen suum tum rebus præclarè fortiterque gestis innumeris, Tum verò insigni literarum, literatorumque amore posteris commendavit. Crevit deinceps, ac si licet dicere adolevit Thesauri illius domestici opulentia, cura & impensis FRANCISCI Magni Ducis ordine secundi, qui nullis pepercit sumptibus, ut undique conquistis toto orbe pretiosas illas merces colligeret, quibus posset ornare nobilissimam Laurentinam Bibliothecam, quam intelligebat priscis illis monumentis fore longè illustriorem.

Ita sensim aucta in immensum Numismatum antiquiorum multitudine, dicam audaciùs, penè Te inopem, PRINCEPS SERENISSIME, copia fecerat, tam difficile erat & scire quæ haberes, & suis singula locis disposita reperire, quampluribus scilicet distincta abacis, neque uno congesta loco per-vestigare res erat operæ sanè intricatioris. Itaque nec ad illa facilis dabatur cuiquam aditus, nec si daretur, non poterat tamen non esse eorum, quæ quisque potissimum quæreretur, permolesta disquisitio, dicam igitur cum merito grati animi Testimonio, unum me fuisse ex omnibus, cui concessus fuerit ad eruditæ illas capsas accessus, agente scilicet apud SERENISSIMUM Fratrem, EMINENTISSIMO LEOPOLDO hanc ut mihi gratiam faceret.

Quam ingentes igitur persolvere Tibi grates Eruditi omnes debent, PRINCEPS SERENISSIME; qui jusseris immensas illas opes, unum in locum universas colligi; singulasque Nummorum quas appellamus series, suis quasque forulis collocari; in quibus & illas sine perturbatione contemplari rerum illarum studiosi possent, & oculos mentemque nobilissimo illo spectaculo sine labore pascere. Quinetiam

DEDICATIO.

etiam ut horum pretium dignitatémque dignoscere vel minùs periti possent : Addidisti Sapientissimo consilio , peritissimum interpretem , tantóque Cimelio dignum Præfectum. Huic ut nihil deesset tum à Latinis , tum à Græcis literis subsidii , Imperasti perlustrare præstantissima totius Italia Cimelia , diversari apud Antiquaria rei Principes viros , Romæ potissimum diutiùs commorari Tuis ipsius in Ædibus ; ut in alma Urbe , tamquam in ipso eruditionis fonte haurire copiosè posset , istius præsertim literaturæ absolutam consummatámque notitiam. Ac ne quid desideraretur ab exteris etiam præsidii , Fussiisti illum venire Parisios , qua sola in urbe compendium faceret omnium qui sunt in orbe peritissimorum in Arte Nummaria virorum , eorúmque consuetudine institueretur.

Nefas sit præterire hoc loco maximam illam accessionem Nummorum quibus interim collectam à Majoribus Gazam feliciter Locupletasti. Præstantissimum illud Cimelium loquor Proregis Sardinie , quod univèrsam Tuas in Ædes Transportasti : unde incredibili dictu est quantum Adjunxeris Thesauro Tuo splendoris dum Græca præsertim Numismata , quæque olim variis in Coloniis cusa sunt , Tui juris , uno velut retis jactu univèrsa Fecisti.

Patere ergo pro Tua singulari humanitate, PRINCEPS SERENISSIME, ut me hìc toti orbi beatissimum prædicem , cui uni Concessisti frui tam opulento patrimonio Tuo , scrutari singula , ac per otium pertractare cum doctissimo hodièque EMINENTISSIMO NORISIO , atque inde per multos dies exscribere , unde meas tum de Latinis , tum de Græcis Nummis lucubrationes exornarem. Quid dicam, quóve sermone concelebrem quod mihi fuit uni præ omnibus singulare ? Admissus sum enim verò ad agendas coram gratias de tanta humanitate in me Tua. Meministi , PRINCEPS SERENISSIME, factum me tunc Tua facilitate paulò audaciorem , petiisse , ut quam olim ego spononderam Regum Ægyptiorum Historiam , Augustissimo Tuo nomine inscriptam , luci demùm committerem , Tanto Patrono superbam. Annuisti scilicet benignissimè atque ex eo tempore quasi jam me in numerum familiarium Tuorum adscriberes, Præcepisti ex eorum

DEDICATIO.

esse numero unum, quos transmissis à Regio Tuo penu pretiosis liquoribus quotannis soles cohonestare. Pudebat equidem me qui nihil dum tanto beneficio dignum gessissem, diutiùs tantis stipendiis extra militiam frui. Verum non licebat quicquam aggredi per injuriam temporum, quæ sæviente gravissimo per totam fermè Europam bello, Musis insensissima fuere. Silendum illis fuit inter armorum strepitus, & expectanda pacis optatissimæ tranquillitas, qua quidem nobis licuit Opus nostrum inchoatum cum dignitate absolvere.

Habes igitur nunc tandem PRINCEPS SERENISSIME tot jam nominibus Tuam Ptolemæorum Regum certam è Nummis Historiam, quorum ut est probatissima fides, ita est ad emendanda Scriptorum Σφάλματα invictissimum testimonium. Nemo hæcenus hanc indaganda veritatis, in tam obscuris temporibus, iniit viam. Utinam satis ego feliciter & inoffenso pede emensus sim. Sed quid porrò dico feliciter? nihil potest esse invium Te Duce; nihil tam impeditum, quod non facili negotio expediatur, si Tu modò faveas, & probare videaris incæptum. Norunt Eruditi omnes quàm paucis agnita sint eorum Regum res gestæ, quantisque vel sola eorum nomina involuta manserint tenebris. Prodibunt nihilominus in lucem Tuo patrocinio, tum expressi ad verum illorum vultus aneis formis crediti; tum verò eruta diligenter singulorum facta longa retrò oblivione sepulta. Quòdque jam pridem felix faustumque fuit Literatis omnibus Majorum Tuorum præsidium, itidem erit & fortunatissimum mihi, ut eodem tutus ornatúsque, tot Reges velut è tumultu excitatos novam in vitam proferam, Augustissimo Tuo nomine futuros immortales.

Scribebam in Museo meo
Parisiensi, Anno 1699.
Nonis Septembris.

LECTORI.

LECTORI.

QUum ante annos aliquot ederem in lucem Historiam Regum Syriæ, ad antiquiorum Numismatum fidem; pollicitus sum, si gratum & acceptum Eruditis id Opus accidisset, me quoque Regum Ægyptiorum Historiam aliquando eadem fide editurum. Accessit primò quod dixi Operi tanta undique omnium comprobatio, ut aut promissis meis stare jam planè necesse sit, aut datam fidem cum ignominia fallere. Dedissem bis sanè, si dedissem eitiùs; sed nec defuisset muneri ea gratia, si tantam in exequendo opere facilitatem invenissem, quantam mihi ipse imprudens proposueram.

Credideram etenim ex eodem illo sacculo, unde tot Seleucidarum Numismata erueram, habiturum me quoque unde Lagidarum Historiam non magno negotio contexerem. Cogitabam præterea mecum ipse dum utramque Spartam compararem inter se, absolvisse me feliciter eam partem, quæ esset longè impeditissima. Quid enim, inquiebam, in Ptolemæorum nummis futurum est tam operosum? Restituendos habui viginti duos è Regia Seleucidarum stirpe Principes, spurios quatuor: Armeniæ præterea Regem à Syris evocatum ad eorum Imperium. Nunc autem pauciores sunt è Ptolemæorum sanguine, quum tantum novem ab antiquis Scriptoribus numerentur, quamvis extremum eumque Nothum complectantur? Ubi tot Seleuci? tot Antiochi? tot Demetrii? quos tam ingentis operæ fuit discernere ab invicem? ubi tot incerta nomina, seu potius scommata maledicentissimæ plebis? Quid latebunt simile Ptolemæi? quorum quot aiunt nomina, tot erant ad singulos discernendos præsentissima præsidia.

Sed cheu? quantum mea me spes fefellit, crederes præter insignia illa nomina nihil fermè occurrisse apud Historicos, nihil in nummis præter confusam appellationem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. Adfuerat mihi semper ubi pedem tutò figerem in describenda Regum Syriacorum serie; certissima illa nota temporis, quam Seleucidarum Epocham dicimus: occurrerat enim signata diligenter in singulorum penè nummis. Adjuvabat è sacris Codicibus incorrupta fides libri utriusque Macchabæorum & Josephi historia. At in Ptolemæorum nummis nihil omnino Adjutorii. Sola quandoque annorum Regni nota numeralis: obscura reliqua, ac propè dicam desperata. Nec præsentibus ab æreis quos plures videbam nummis præsidium, occurrebat: quippe in paucis aliquot addita nomina quædam ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ac ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, verum sine effigie Principis; unum enim ubique Jovis insculptum caput. Ut viderentur sua superbi dignitate Ptolemæi, noluisse pati ut suus vultus alteri metallo, quàm argento vel auro crederetur. Excipio Cleopattam Reginam, Lathyri & Alexandri matrem, & Selenen Lathyri conjugem, cujus utriusque imago æreis in nummis expressa occurrit.

Igitur in aureis argenteisque Nummis tota spes collocanda fuit. Quæ verò illa spes in tanta aureorum Numismatum penuria? nec majori copia argenteorum secundi aut tertii moduli. Quid facerem? data erat fides: repetebatur in dies, nec sine aliqua moræ impatientia. Confugiendum itaque fuit ad argenteos nummos maximæ formæ, quibus solis adjuvari me posse intellexe-

ram. Quàm longo vero tempore opus fuerit ad ejusmodi Numismata conquirenda, qui secum reputare voluerit: fatebitur profectò viginti illos totos annos, qui ab edita Seleucidarum Historia intercessere hanc ad diem, vix sufficere potuisse; ut eos satis magno numero compararem, quot nunc sunt penes me, qui unus, citra jactantiam dictum sit, plures possideo, quàm sint in universis totius Europæ Cimeliis.

Ex his ergo molis maximæ Nummis tum varios Regum vultus licuit distinguere, tum ex apposis regni annis singulos quosque suis locis disponere. Sic enim mecum ipse statui ea Numismata in quibus annus vicesimus V. G. notatus esset, ad eos pertinere Reges non posse, qui decimum aut quintum decimum regni annum non attigissent. Deinde quæ res cuique, quæ symbola, quæ nomina communi Autorum consensu propria fuissent, ea certè aliis accommodanda non esse, sed tantùm singulis quod suum esset. Ita absolvi tandem opus difficillimum & intricatissimum. An verò satis feliciter, satisque ad illustrandam antiquiorem Historiam opportunè, tuum esto LECTOR ERUDITE, ex his quæ dicturus sum, judicium.

Conveniunt Scriptores penè omnes regnum Ptolemæorum inchoare ab Olympiade 114. Alexandro scilicet mortuo mense Doëzio, qui nostro Maio respondet: sed regnandi initium Alexandrini tribuendum censuerunt mensi suo Thot ejusdem anni, qui incipit duodecima Novembris nostri die si Capello credimus; sed quot singuli Reges annis regnaverint, non parva inter Historicos controversia est. Neque constantior ullius fides de annis Ægypti Monarchiæ. Fatentur tamen universi, tum demùm desuisse, quum à Romanis redacta in Provinciam Ægyptus est, post Achaïam pugnam, Augusto de expugnata Alexandria, & adacta ad mortem spontaneam Regina Cleopatra, triumphante. Scimus tamen Ptolemæum inter Geographos virum primæ notæ, doctissimùmque nostris temporibus Petavium, Ægyptiorum regno annos ipsos 294. tribuisse.

Jam ut dicamus de singulis, primus inter Ptolemæos qui à Rhodiis ΣΑΤΗΡ dictus est, quod nomen ipsius nummi exhibent, regnavit annos ipsos 40. sic volunt qui filio ejus ΦΙΛΑΔΕΛΦΩΙ annos 38. tribuere. Verùm quia constat cessisse Regno patrem in filii gratiam duobus ante mortem annis, quum diceret se deinceps apud filium Prætoriani custodis loco esse velle: nilmirum si filio annos Regni 40. dederim, maximè quum in argenteo ejus nummo annum 39. habeam expressum.

Ptolemæus vocatus ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ 26. ad summum annis regnavit integris illis & absolutis, inchoato etiam vicesimo septimo ad aliquod tempus, sic enim manifestè colligitur ex eo marmore cui thronus ejus impositus fuisse creditur, quòdque extat in urbe Adulensi ad Erythræum mare. In eo enim exsculpta leguntur, quæ ipse gessisse se memorat, ad thronum anno regni 27. positum.

Ptolemæus ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ regnasse 17. annis creditur. Filius ejus ΕΠΙΦΑΝΗΣ annis 24. incœptis. ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΙ annos 35. tribuunt omnes, sed non absoluti sunt: itaque 34. numerandi ΦΥΣΚΟΝΙ joculariter dicto ejus fratri 29. dantur. Quod autem Lathyrum vulgò appellatum majorem filium ejus spectat, Porphyrius qui eo loco visus est omnium exactissimè numerare, tribuit primùm quidem annos 10. quibus exactis solio pulsus est, postea fratris locum tenuit Alexander annis 19. mox interempta Cleopatra matre quæ unà cum illis imperaverat, ea cæde concitavit in se Alexandrinorum animos, qui ejecto parricida, primogenitum fratrem è Cypro, ubi regnabat, revocatum solio restituerunt. Tenuit ergo illud deinceps annis 7. & mensibus 6. ejusque filia Berenice 6. nec ampliùs mensibus imperavit.

Mortuo Lathyro regnasse volunt antiquiores Historici filium ejus norhum,
Ptole-

Prolemæum ΑΥΑΝΤΗΝ annis circiter 30. Nec enim illi rationem habent 6. mensem, quos Berenice tribuimus. Hanc Alexander II. ejus maritus interfecit post dies 19. Filius videlicet Prolemæi Alexandri quem Sylla ab urbe miserat, ut Berenicen duceret. Observa peccare illos, in eo saltem, quod asserunt Alexandrum 19. tantum diebus conjugii suæ superstitem fuisse corruptis Appiani verbis, dum quod ille ait ipsum nono decimo post die uxorem è medio sustulisse, ipsi dicunt uxore interfecta non nisi 19. diebus regnasse. Sanè ex Cicerone non uno loco pluribus illum annis regnasse, demumque regni Ægyptiaci heredem P. Romanum instituisse eruitur.

Debemus equidem utrique Manutio excitatum velut è tumulo Alexandrum, quem diximus Ægypti Regem, quem prisca Scriptores velut oblivione sepultum prætermiserant. Venerunt in eorum sententiam tum Petavius, tum Usserius, qui tamen omnes, inter se de regni illius tempore dissensere. Ego verò variis Tullii locis verbisque Suetonii persuasus huic Alexandro sex admodum annos & aliquot menses tribui. Auleti verò 23. integros quo tempore apud Cyprios Prolemæus frater ejus imperavit. Uno enim tempore Reges ambos ab Alexandrinis constitutos esse Trogus Pompeius asserit, alterum impositum Ægyptiis, alterum ad Cyprios ablegatum.

Superest ut regni Cleopatæ tempus definiam, cui quidem 22. annos tribuunt quotquot ejus initia à morte patris auspicantur, à quo unà cum fratre Regina paterno testamento scripta est. Verùm quia videtur æquius Reginis Reges anteire; Primum tres annos cum 8. mensibus & ferè totidem alteri juniore fratri assignavi, qui septenarii spatium impleant cum aliquot mensibus, siquidem Cleopatra ad hujus mortem octavum dinumerabat, & post illos annis quindecim inceptis imperavit.

Habes igitur, LECTOR ERUDITE, explicatam hinc breviter de regno Prolemæorum mentem. Indulsi fateor in ea describenda mihi aliquid paulò plusquam in Seleucidarum rebus gestis enarrandis. Neque enim quod prius feceram, alligare me volui referendis solis Autorum verbis. Libuit exspatiari liberius, & Historicum agere. Quare nec in diversis Scriptorum sententiis referendis lusi operam, sed ea amplexus sum quæ propius ad verum viderentur accedere, contentus ad marginem laudare, quorum dictis adhæsissem. Neque verò credidi referenda mihi esse omnia quæ inter Augustum & M. Antonium gesta essent: unum illud spectavi ne quid omitterem quod Regni Ægyptiaci res propius spectaret.

Doctus præterea mea ipsius experientia, eandem mihi tenendam viam statui, quam in Seleucidarum Regum Historia secutus eram satis feliciter. Regis cujusque vultum in sculpendum æreis formis credidi, ut ex ea imagine quam rebus gestis præfixam viderent, dignosci primò faciliè singuli possent ex nativis lineamentis: tum etiam in ipso statim cujusque ore legeretur, quam quisque indolem ad Regnum attulisset. Mox ubi singulorum facta absolvi, nummos eos omnes adjunxi, qui quidem in manus venere meas. Neque putavi fastidio cuiquam fore, si ubi diversum quidpiam postica in parte occurreret, idem iterum caput repræsentarem: sic enim altius menti impressa inhæret eorum imago, quum sæpius repetita oculis usurpatur.

Potuissem faciliè universa M. Antonii Numismata referre, quæ, dum in Ægypto fuit, ubique passim cusa sunt: iis tamen contentus fui, in quibus ipsius Cleopatæ vultus exsculptus esset: quid enim ad Ægyptiacorum Regum Historiam, quæ Romanorum res gestas unice spectant? & quidem illa exhibui sola quæ manibus terere licuit.

Scio certè in postica Numismatum area quæ afferro, nihil esse admodum eruditis oculis dignum. Ubique enim fermè Aquilam fulmini insistentem videre est. Laus eorum omnis in antica parte videtur, quæ ad vivum Principis vultum

P R Æ F A T I O.

vultum repræsentat ; sed nihil ferè aliud exhibent alii Reges qui nobis sunt hodie superstites.

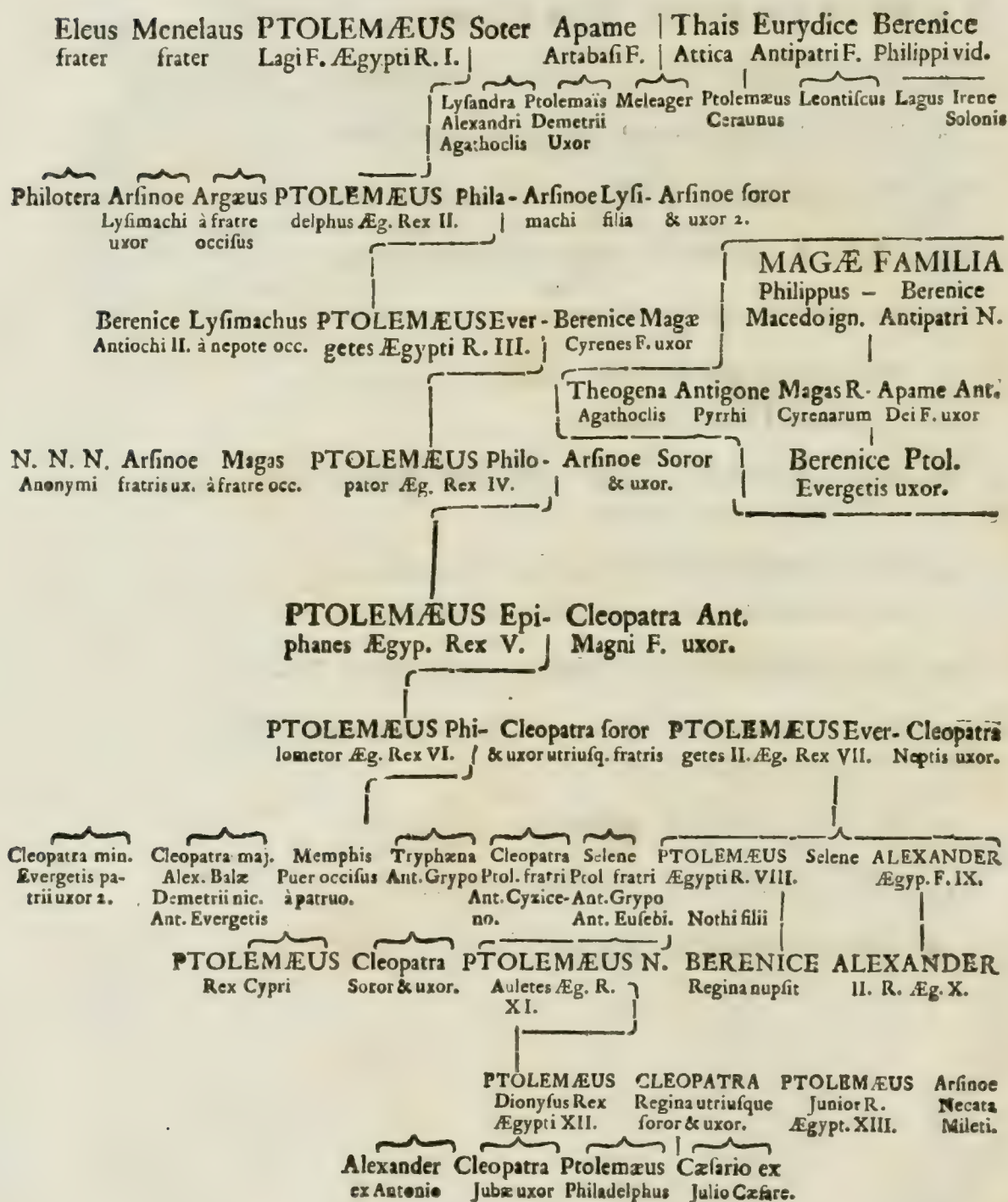
Manet quippe alterum nobis opus , in quo magna cum Reip. Nummaria utilitate illorum omnium Principum, quorum Numismata occurrunt Historiam breviter complexus sum. Ideo satis me facturum putavi si singulos singulorum vultus ad maximi plusquam moduli formam expressos , uti Ptolemæos exhibui , omnium vitæ compendio repræsentarem. Illos inter tum Syriaci , tum etiam Ægyptiaci Reges locum habebunt iterum suum , sed brevius.

Hoc quidem opus intentatum hætenus ; frustraque ab omnibus diu expectatum, in lucem edendum susceperere HUGUETANI fratres viri Clarissimi, & quidem idiomate Gallico, in eorum gratiam, qui Latinis litteris non sunt imbuti Non enim aut viris solis, aut peregrinarum linguarum studiosis scribere animus fuit : sed etiam Curiosis Antiquæ historiæ feminis præstantissimis, quibus virilem animum natura melior indulgit, eo enim me feliciorem putabo, quò ad plures laborem meorum fructus uberius pertinebit. Vale benevole LECTOR, & tranquillè fruire.

I N D E X REGUM ÆGYPTI.

- 1 PTOLEMÆUS I. *vulgò* ΣΩΤΗΡ.
- 2 PTOLEMÆUS II. ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ *dictus*.
- 3 PTOLEMÆUS III. *vocatus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.
- 4 PTOLEMÆUS IV. ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ *dictus*.
- 5 PTOLEMÆUS V. *appellatus* ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
- 6 PTOLEMÆUS VI. ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ *vocatus*.
- 7 PTOLEMÆUS VII. *dictus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ. Β.
vulgò PHYSCON.
- 8 PTOLEMÆUS VIII. *appellatus* ΣΩΤΗΡ. Β.
vulgò LATHYRUS.
- 9 PTOLEMÆUS IX. *dictus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
BERENICE PTOLEMÆI SOTERIS FILIA.
- 10 PTELOMÆUS X. *vocatus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Β.
- 11 PTOLEMÆUS XI. *appellatus* ΝΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
vulgò AULETES.
- 12 PTOLEMÆUS *dictus* ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
- 13 PTOLEMÆUS *vocatus* ΝΕΩΤΕΡΟΣ.
- 14 CLEOPATRA *Regum Ultima*.

LAGIDARUM STEMMA.

CANON CHRONOLOGICUS

REGUM ÆGYPTI.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

2	321	1	1	Ægypti Satrapia Ptolemæo assignata à Perdicca.
3	320	2	2	Ptolemæus Cyrenaicam adjungit Ægypto.
4	319	3	3	Alexandri corpus recipitur Alexandria.
115	318	4	4	Confirmatur ab Antipatro Ægypti Satrapia Ptolemæo.
	317	5	5	Antipater senio confectus moritur.
	316	6	6	Ptolemæus classe per Zephyrium Ciliciæ navigat.
	315	7	7	In Ægypto quiescit.
116	314	8	8	
	313	9	9	Seleucus ex Babylonia ad Ptolemæum confugit.
	312	10	10	Confœderatio Ducum contra Antigonom.
	311	11	11	
117	310	12	12	Cyrenæi à Ptolemæo deficiunt. Seleucidarum Imperium.
	309	13	13	Pax inter Fœderatos & Antigonom.
	308	14	14	Bello redintegrato, Ptolemæus Cyprum occupat.
	307	15	15	Berenice Philadelphum in Co Insula genuit.
118	306	16	16	Ptolemæus ad urbes Græciæ liberandas navigat.
	305	17	17	Alexandri Duces se omnes appellant Reges.
	304	18	18	Antigonus cum filio Ægyptum frustra tentat.
	303	19	19	Rhodii bello impetuntur, quos juvat Ptolemæus.
119	302	20	20	Soteriæ cognomen Ptolemæo à Rhodiis datum.
	301	21	21	Sicyon Ptolemæo eripitur à Demetrio.
	300	22	22	Omnes Duces contra Antigonom fœdus ineunt.
	299	23	23	Antigonus commisso ad ipsum prælio victus occiditur.
120	298	24	24	Fœderati Reges de Antigoni præda non conveniunt.
	297	25	25	Ptolemæus Demetrio per Seleucum reconciliatur.
	296	26	26	Pyrrhus in Ægypto Antigonen ducit uxorem.
	295	27	27	Cassander Macedoniæ Rex moritur.
121	294	28	28	Alexander Cassandri F. Lyfandram Ptolemæi F. ducit uxorem.
	293	29	29	Pyrrhus Ptolemæi nomen filio imponit.
	292	30	30	Ptolemæus Cyprum recuperat.
	291	31	31	Ptolemæus Phaleræus ad Ptolemæum confugit.
122	290	32	32	Lyfimachus à Drochimæse Getarum Rege captus.
	289	33	33	Lyfandra Alexandri vidua Agathocli nupta.
	288	34	34	Theogena Berenices F. Syracusanorum Regina in Ægyptum redit.
	287	35	35	Ptolemæus Alexandriam pacatus ornat.
123	286	36	36	Regum in Demetrium Polyorceten conspiratio.
	285	37	37	Demetrius in Chersoneso Syriæ includitur.
	284	38	38	Philadelphus à patre Rex Ægypti renuntiatur.
	283	39	1	Agathocles Lyfimachi F. à patre occiditur in carcere.
124	282	40	2	Ptolemæus Soter moritur.
	281	41	3	Seleucus occiditur à Ptolemæo Cerauno.
	280	42	4	Ceraunus interficitur à Gallis.
	279	43	5	Argæus Philadelphi frater ejus jussu occiditur.
125	278	44	6	Meleager Philadelphi ex Berenice frater etiam interficitur.
	277	45	7	Antigonus Demetrii F. Macedoniæ Regnum occupat.
	276	46	8	Arfinoe Philadelphi uxor marito infidias struit.
	275	47	9	Philadelphus sororem sibi matrimonio jungit.
126	274	48	10	Arfinoe Adonidis festa summo apparatu celebrat.
	273	49	11	Berenice Philadelphi mater moritur.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

	272	50	12	Philadelphus Legatos Romam misit.
	271	51	13	Romani Legatos ad Philadelphum vicissim mittunt.
127	270	52	14	Pyrrhus in urbe Argo à vetula occisus est.
	269	53	15	Ptolemæus filios forori dat adoptandos.
	268	54	16	Philadelphus copias Auxiliares Areo Spartæ Regi transmisit.
	267	55	17	Athenienses contra Antigonum auxilium petunt.
128	266	56	18	Patroclus classis Dux mittitur.
	265	57	19	Athenienses tribum in Philadelphi gratiam appellant Ptolemaïda.
	264	58	20	Magas Cyrenæis persuasit ut à Philadelpho decederent.
	263	59	21	70 Interpretes in linguam traducunt sacros Codices.
129	262	60	22	Philadelphus Elephantorum venationem frustrâ prohibet.
	261	61	23	Magas Antiocho socero Syriæ Regi suadet bellum contra Philadelphum.
	260	62	24	Philadelphus viam aperit ex Arabico finu Coptum.
	259	63	25	Antiochus Soter Syriæ Rex moritur.
130	258	64	26	Ptolemæi in construendo magnificentia.
	257	65	27	Magas Berenicen filiam dat Ptolemæi filio.
	256	66	28	Iple moritur.
	255	67	29	Apame Magæ conjux ad Antiochum patrem mittitur.
131	254	68	30	Aratus ad Philadelphum venit.
	253	69	31	Ipsum criminantur apud Regem.
	252	70	32	Eleazarus Judæorum Pontifex moritur.
	251	71	33	Philadelphus & Antiochus simul bellum gerunt.
132	250	72	34	Etsi bello detentus, libris tamen emendis non vacat.
	249	73	35	Podagra laborat.
	248	74	36	Arfaces & Teridates fratres ab Antiocho deficiunt.
	247	75	37	Philadelphus pacem init cum Antiocho.
133	246	76	38	Berenicen filiam Antiocho collocat.
	245	77	39	Arfinoe soror & uxor Ptolemæi moritur.
	244	78	40	Philadelphus è vivis excedit, & succedit Epiphanes.
	243	79	1	Ptolemæus Epiphanes regnat.
134	242	80	2	Ad Berenices auxilium in Syriam progreditur.
	241	81	3	Epiphanes seditione in Ægyptum revocatur.
	240	82	4	Seleucus contra civitates quæ defecerant, copias comparat.
	239	83	5	Bellum Ptolemæo cognominato Epiphani insert.
135	238	84	6	Epiphanes Bibliothecam Alexandrinam auget.
	237	85	7	Seleucum & Antiochum fratres bellum inter se gerentes observat.
	236	86	8	Antiochus victus exercitum refarcit.
	235	87	9	Liberalitas Epiphanis in Rhodios.
136	234	88	10	Seleucus fratre apud Ptolemæum detento contra Arfacem ducit.
	233	89	11	Antiochus è Ptolemæi carceribus aufugit.
	232	90	12	Epiphanes in Arabiam & Æthiopiam Speculatum mittit.
	231	91	13	Nicæa Antiochi Dei F. ad Seleucum fratrem protugit.
137	230	92	14	Induciæ inter Epiphanem & Seleucum prorogantur.
	229	93	15	Seleucus contra rebelles varia utitur fortuna.
	228	94	16	Epiphanes ultiores versus meridiem partes aggreditur.
	227	95	17	Æthiopiarum fines ingreditur.
138	226	96	18	
	225	97	19	Seleucus Callinus Rex Syriæ moritur.
	224	98	20	
	223	99	21	Diversas gentes imperio vestigales reddit Epiphanes.
139	222	100	22	In Arabiam exercitum transfert.
	221	101	23	Seleucus Ceraunus è vivis excessit.
	220	102	24	Ad Ptolemæum confugit Cleomenes Spartæ Rex.
	219	103	25	Antigonus Macedoniæ Rex circa hæc tempora moritur.
140	218	104	26	Epiphanes è vivis excedit.
	217	105	27	Philopator Epiphani patri succedit.
	216	106	28	Berenice matrem, Magamque fratrem interficit.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

	215	107	3	Bellum inter Byzantinos & Rhodios.
141	214	108	4	Andromachus è Ptolemæi carceribus liberatur.
	213	109	5	Antiochus Magnus Seleuciam ex Ægyptiis retrahit.
	212	110	6	Pugna inter Ptolemæum & Antiochum ad Raphiam.
	211	111	7	Ptolemæus Judæos acerbè tractat.
142	210	112	8	Iis ignoscit, & illos in amicitiam recipit.
	209	113	9	Bellum Ægyptiis infert.
	208	114	10	Romanorum ad Ptolemæum legatio.
	207	115	11	Ætolorum Legati ad Philopatorem.
143	206	116	12	Ptolemæus ad Philippum Legatos mittit.
	205	117	13	Nascitur filius Philopatori.
	204	118	14	Ptolemæus uxorem è medio tollit.
	203	119	15	Moritur Sosibius Regis Consiliarius.
144	202	120	16	Agathocles & Agathoclia soror regnum diripiunt.
	201	121	17	Philopator è vivis discessit.
	200	122	1	Epiphanes ejus filius illi quadrimulus succedit.
	199	123	2	Agathoclis Tutoris cædes.
145	198	124	3	Antiochus & Philippus inter se fœdus ineunt.
	197	125	4	Alexandrini à Romanis tutorem Regi postulant.
	196	126	5	Antiochus hinc & Ptolemæus illinc Ptolemæi Provincias ingre-
				diuntur.
	195	127	6	Senatus Legati ad Antiochum pro Attalo veniunt.
146	194	128	7	Antiochus Scopam Ptolemæi Ducem ad Panium profligat.
	193	129	8	In Asiam vere copias transmittit.
	192	130	9	Ptolemæi Anacleteria.
	191	131	10	Mortuum Ptolemæum existimat Antiochus.
147	190	132	11	Bellum inter Antiochum & Romanos.
	189	133	12	Ptolemæi ad Romanos Legati pro auxilio ferendo.
	188	134	13	Secunda ad Romanos legatio Ptolemæi pro eorum victoria.
	187	135	14	Antiochus secundo prælio ad Magnesium superatur à Romanis.
148	186	136	15	Ptolemæi ad Achæos legatio.
	185	137	16	Nascitur Ptolemæo filius.
	184	138	17	Rex venatione delectatur.
	183	139	18	Regni viis exornandis incumbit.
149	182	140	19	Adulatoribus corruptus ad sævitiam se convertit.
	181	141	20	Ægypti aliquæ civitates rebellant.
	180	142	21	Ptolemæus Nicopolim obsedit.
	179	143	22	Seleucus dimidiam vectigalium Cœlesyriæ partem colligit.
150	178	144	23	Ptolemæus Seleuco bellum denuntiare meditatur.
	177	145	24	Veneno perit Epiphanes, ei succedit filius.
	176	146	2	Ptolemæus, Philometoris nomen assumpsit.
	175	147	3	Seleucus Syriæ Rex Antiochum fratrem Romæ obsidem petit.
151	174	148	4	Demetrius Soter paternum Syriæ Regnum recuperavit.
	173	149	5	Cleopatra Philometoris mater obiit.
	172	150	6	Tutores Ptolemæi Cœlesyriam occupare volunt.
	171	151	7	Antiochus eos in Cœlesyria prævenit.
152	170	152	8	Uterque Rex Romam ea de causa Legatos mittit.
	169	153	9	Ptolemæi Anacleteria.
	168	154	10	Ptolemæus in Antiochi manus venit.
	167	155	11	Alexandrini Ptolemæum jun. declarant Regem.
153	166	156	12	Pax inter fratres Ptolemæos inita.
	165	157	13	Romam Legati veniunt ex Alexandria.
	164	158	14	Antiochus Ludos apud Daphnem edit.
	163	159	15	In Persidem proficiscitur.
154	162	160	16	Moritur Antiochus, & Ptolemæi dissident inter se.
	161	161	17	Bellum videtur inter eos inchoatum.
	160	162	18	Philometor à fratre expulsus, Romam abijt.
	159	163	19	Junior Ptolemæus vicissim ad Senatum confugit.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

155	158	164	20	Senatus decretum suum ad Juniorem per Legatos mittit.
	157	165	21	Hic de Cypro à Romanis sibi adjudicata, Insulam occupare meditatur.
	156	166	22	Infidiis fratris appetitus iterum Romam venit.
	155	167	23	Cyprum ingressus eam occupare tentat.
156	154	168	24	Archias Cypri Præfectus se suspendit.
	153	169	25	Philometor, Antiochenfium rebellionem fovet.
	152	170	26	Heraclidem cum Alexandro Romam mitti procurat.
	151	171	27	Ptolemæidis portas iis Roma reducibus pecunia aperit.
157	150	172	28	Philometor Alexandrum copiis adjuvat.
	149	173	29	Alexandro Cleopatram filiam in matrimonium collocat.
	148	174	30	Nascitur Alexandro filius ex Cleopatra Ptolemæi filia.
	147	175	31	Alexander in Ganeo & lustris jacet.
158	146	176	32	Demetrius Junior Alexandro bellum infert.
	145	177	33	Ptolemæus genero opem ferens ab eo infidiis appetitur.
	144	178	34	Ex vulneribus in prælio contra illum acceptis decedit.
	143	179	1	Evergetis nepotis parricidio regnum occupat.
159	142	180	2	Alexandriini ob scelera eum Cacergetem appellant.
	141	181	3	Natus est Ptolemæo filius Memphites. Tryphon pupillum occidit.
	140	182	4	Ptolemæus Cyrenæos illustres interficit.
	139	183	5	Demetrius contra Arsacem in superiores Provincias proficiscitur.
160	138	184	6	Hierax Ptolemæi Regnum sustinet.
	137	185	7	Ægyptii Ptolemæum despiciunt.
	136	186	8	Tryphon ab Antiochio Evergete interficitur.
	135	187	9	Ptolemæus Cleopatram uxorem repudiat.
161	134	188	10	Alexandriam populus deserit.
	133	189	11	Legati Romanorum in Ægyptum veniunt.
	132	190	12	Ptolemæus novis incolis Alexandriam frequentat.
	131	191	13	Ipse se litteris & omni disciplina ipsum imbuat.
162	130	192	14	Libros & Codices undique colligit.
	129	193	15	Peregrinis molestus esse incipit.
	128	194	16	Incensa regia à populo, in Cyprum clam fugit.
	127	195	17	Alexandrinis bello illato in urbem recipitur.
163	126	196	18	Contra Demetrium Alexandro Zebinae copias mittit.
	125	197	19	Demetrius in prælio victus, fugiens occiditur.
	124	198	20	Cleopatra Syria Alexandri milites pro filiis sollicitat.
	123	199	21	Ad Patrum Ptolemæum recurrit.
164	122	200	22	Ptolemæus Tryphænam F. Antiocho uxorem concedit.
	121	201	23	Antiocho nepoti copias auxiliares mittit.
	120	202	24	Cleopatra veneno, quod filio paraverat, moritur.
	119	203	25	Ptolemæus pace parta Commentarios scribit.
165	118	204	26	
	117	205	27	Ptolemæus Junior Cleopatram sororem ducit uxorem.
	116	206	28	In Cyprum Insulam relegatur.
	115	207	29	Evergetes anno 29. imperii moritur.
166	114	208	1	Ptolemæus Soter 11. ejus filius natu major regnat.
	113	209	2	Cleopatra Ptolemæi mater illi Selenen sororem in uxorem locat.
	112	210	3	Memphi Ptolemæi fiunt Anacleteria.
	111	211	4	Ptolemæus Alexander ejus frater à matre Cypro præficitur.
167	110	212	5	Gryphina Antiochi Epiphanis uxor & Ptolemæi soror in ultionem Cleopatraz sororis ab Antiocho Philopatore occiditur in Syria.
	109	213	6	
	108	214	7	
	107	215	8	Ptolemæus copias militares in auxilium Ant. Philopatoris mittit.
168	106	216	9	Cleopatra contra Ptolemæum eam ob causam indignata est.
	105	217	10	Ptolemæus ab Alexandrinis expulsus fugit in Cyprum.
	104	218	1	Ptolemæus Alexander Regnum cæpit.
	103	219	2	Ptolemæidenfes Phœniciaz auxilium à Ptolemæo Sotere petunt.

169 Soter

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

169	102 220	3	Soter cum 30000 militibus Sycaminum appulit.
	101 221	4	Ptolemæus Ptolemæidem ipsam oppugnat.
	100 222	5	Cleopatra Soterem in Phœnicia prosequitur.
	99 223	6	Ptolemæus occasione arrepta Ægyptum frustra tentat.
170	98 224	7	Alexander Jannæus in Cœlesyria bellum gerit.
	97 225	8	Gazeos in Phœnicia oppugnat.
	96 226	9	Antiochus Epiphanes ab Heracleone Berrhæo occisus.
	95 227	10	Ptolemæus Apion moritur & P. Romanum heredem scribit.
171	94 228	11	Redingratur bellum in Syria inter Nepotem & Patrum.
	93 229	12	Deinceps inter cognatos.
	92 230	13	
	91 231	14	Selene nubit Antiocho Eusebi Syriæ Regi.
172	90 232	15	Soter iratus ob matrimonium sororis olim uxoris hostem marito suscitatur.
	89 233	16	Demetrius copiis Ptolemæi adjutus, cum Philippo fratre init Societatem.
	88 234	17	
	87 235	18	Res in Ægypto turbantur, Cleopatra ab Alexandra filio occiditur.
173	86 236	19	Ptolemæus Alexander interficitur, & iterum regnat Soter.
	85 237	2	Lucullus Sullæ Legatus ad Ptolemæum venit auxilium contra Mitridatem petiturus.
	84 238	3	Ptolemæus Societatem Romanorum contra illum repudiat.
	83 239	4	Syri Tigranem Syriæ Regem appellant.
174	82 240	5	Alexander Alexandri F. ex Mithridatis aula ad Sullam confugit.
	81 241	6	Ptolemæus bellum Thebæis infert.
	80 242	7	Antiochus Eusebes cum Selene in Ciliciam se recipiunt.
	79 243	8	Ptolemæus moritur & ei succedit Berenice filia.
175	78 244	1	Sulla Regem Alexandrinis dedit Alexandrum Alexandri filium.
	77 245	2	
	76 246	3	Sylla mortuo Alexander in Ægypto sperni cœpit.
	75 247	4	Isia festa Alexandriæ celebrantur.
176	74 248	5	Antiochus Eusebes moritur.
	73 249	6	Alexander ex Ægypti Regno pulsus, Tyri moritur.
	72 250	1	Ptolemæus Soteris F. nothus ab Alexandrinis Rex Ægypti appellatur.
	71 251	2	Antiochi & Selenes filii Romam veniunt Ægypti Regnum petitori.
177	70 252	3	Redeunt Roma in Syriam postquam nihil obtinuerunt.
	69 253	4	Selene in gratiam filiorum Phœnices contra Tigranem commovet.
	68 254	5	Mithridates à Lucullo victus ad Tigranem generum confugit.
	67 255	6	Cleopatra Ptolemæo nascitur.
178	66 256	7	A Ptolemæo Cypri Rege Ægypti regis fratre Clodius pro piratis lytrum petit.
	65 257	8	
	64 258	9	
	63 259	10	Crassus & Catullus Censores de Ægypti Regno vectigale faciundo.
179	62 260	11	Lex Agraria Regnum Ægypti tacite comprehendens, facta.
	61 261	12	Mithridatis & Nyssa desponsatæ Ptolemæis fratribus veneno periere.
	60 262	13	
	59 263	14	Pompeius Ptolemæi amicus factus.
180	58 264	15	Julio Cæsare & Bibulo Coss.
	57 265	16	
	56 266	17	Clodius Tr. plebis, legem tulit ut Cyprus in Provinciam redigeretur.
	55 267	18	Ptolemæus expulsus Regno, Senatui ad restitutionem in illud sollicitus.
181	54 268	19	Sibyllini libri pro Ptolemæi reductione consuluntur.
	53 269	20	Gabinus Ptolemæum cum armis Alexandriam reducit.
	52 270	21	De Ptolemæi reductione postulatus est Romæ Gabinus.
	51 271	22	Rabinus ex Alexandriæ carceribus Romam fugit.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

olymp. A. Ch. Lagid. R. Æg.

182	50 272	23	Ptolemæus mortuus est, Sulpicio & Marcello Coss.
	49 273	1	Ptolemæus ejus filius & Cleopatra Ægypti Reges à P. Romano declarantur.
	48 274	2	Coronatur in urbe Memphi.
	47 275	3	Pompeius ad Ptolemæum confugit post pugnam Pharsalicam.
183	46 276	4	Ptolemæus in Nilo perit.
	45 277	1	Cleopatraz datur in matrimonium Ptolemæus Junior.
	44 278	2	Arfinoe Ptolemæorum & Cleopatraz soror in Triumphum ducta.
	43 279	3	Cleopatra Romam cum fratre Juniore venit.
184	42 280	4	1 Ptolemæus Junior veneno perit, Cleopatra sola regnat.
	41 281	9	2 Cleopatra auxilium Cassio recusat.
	40 282	10	3 Prælium Philippense.
	39 283	11	4 Cleopatra ad Antonium venit Tarsum.
185	38 284	12	5 Fulvia ad Antonium fugit, & ipsa mortua Octaviam ducit Antonius.
	37 285	13	6 De Parthis Ventidius Antonii Legatus Romæ triumphat.
	36 286	14	7 Antonius cum Octavia ex Athenis Tarentum venit.
	35 287	15	8 Dormitans Cleopatraz amor rursus eluxit.
186	34 288	16	9 Antonius post cladem à Parthis acceptam ad Cleopatram redit.
	33 289	17	10 Octavia ex Athenis Romam reversa.
	32 290	18	11 Artabazem Armeniæ Regem in triumpho Alexandriæ duxit.
	31 291	19	12 Antonius ad Araxem profectus est.
187	30 292	20	13 Bellum contra Cleopatram decretum Antonius Patris hyemavit.
	29 293	21	14 Pugna Actiaca IV. non. Septembris.
	28 294	22	15 Cæsar cepit Alexandriam mense sextili.

CHARISSIMO PATRI JAM SELEUCIDARUM NUNC LAGIDARUM HISTORIÆ SCRIPTORI.

JO. FRANC. VAILLANT D.M. SCHOLÆ PARIS.

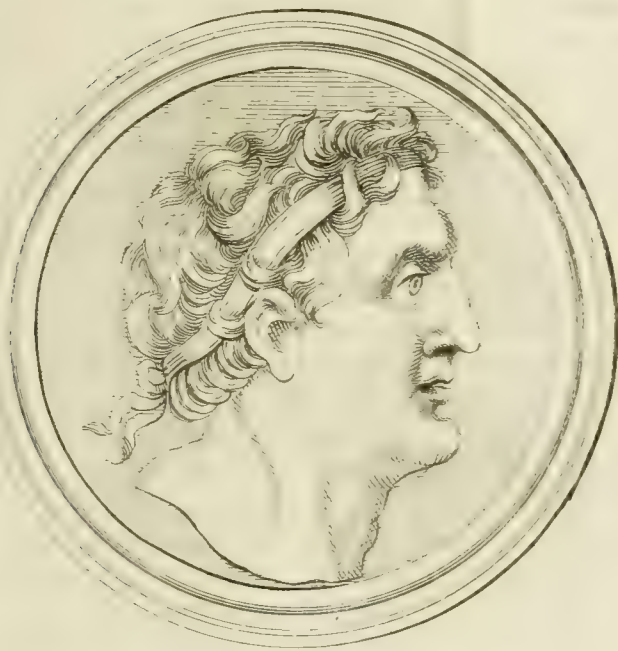
A N A G R A M M A.

JOANNES VAILLANT
ET ENILO LAUS NATA.

Quæ cernis, sunt hæc antiqua Numismata Regum
Ruderibus dudum contumulata suis.
His verò Syriæ nemo jam nescit Oronti
Quosque Seleuciadas restituisse PATREM.
Immortalis EI ENILO LAUS NATA videtur.
Ægypto reddit, qui modo Lagiadas.

PTOLEMÆUS

PTOLEMÆVS SOTER ,
 REX ÆGYPTI. I.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
 ex num. arg. tetradr.*

PTOLEMÆUS Lagi putativus filius credebatur, cū enim Arsinoe Meleagri filia ex Philippo Macedoniæ Rege gravida esset, in uxorem ab eo tradita est Lago obscuro Macedoni: Eordææ in provincia Mygdonica Regiunculæ natus, à matre in æneo clypeo est expositus; ferunt aquilam accedere solitam, quæ ardorem solis ab infante prohibuit, imbrem & gregales volucres abegit, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit; grandior factus & agnitus à Lago, Lagides dictus est, & in illius memoriam, ordinem equitum aliquando instituit, quem *λαγιδῶν* appellavit.

Sub Philippo tanta fide claruit, ut dubitatum sit, Regine an popularibus Arrian. l. 1. carior esset. Alexander eum post Philippi mortem inter corporis custodes assumpsit, & in expeditione contra Persas, inter duces retulit, cūque Granico, Phrygiæ amne, magno cum periculo & labore superato, Darii exercitum in Adraistiis campis profligasset, & ejus provincias inundaret, Ptolemæus cum pedit. 3000. & equit. 200. Cariæ ab eo præfectus est, & Orontobatem Persam qui urbes hujus provinciæ aliquas adhuc occupabat, prælio cæsis peditum circiter 700, equit. 50. captis verò 1000. superavit: ad exercitum Alexandri postea in Ciliciam profectus est.

Asia Minori ferè à Macedonibus subacta, Parmenio deturbatis barbaris, Syriæ portas occupat, dum Alexander Issum urbem recipit; ubi audito Darii adventu, se uno certamine totum Persarum imperium eruere posse credidit: itaque ordinata protinus acie, in hostem contendit, fugato Darii exercitu Arrian. l. 2. Alexandrum, cum instructa phalange super strata hostium cadavera insequentem comitatus est, & tandem ultimo inter Darium & Alexandrum in Assyria ad Bumelum fluvium ut ipse auctor est, prælio interfuit.

Alexander cùm Persèpolim venisset, Epinicia celebravit, & magnifica diis suis sacrificia obtulit, amicos splendidissimo epulo excepit, cui & meretrices interfuerunt quæ comessatum venerunt ad amatores suos; ex iis Thais fuit Ptolemæi amica, genere Attica.

Dario autem à Bessò perfidè occiso, Alexander eum in Bactrianam fugientem insequutus est, deinde in Sogdianam, & cùm Spitamenes & Oxyartes qui Bessum comitabantur, illum Oxum fluvium transiisse accepissent, Alexandro nuntios miserunt pollicentes, si aliquem ex ducibus cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum ei tradituros, ad quos Rex Ptolemæum ire iussit cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus, cum his decem stathmorum iter quatrduo emensus, eò pervenit ubi pridie barbari qui cum Spitamene Bessum comprehenderent, castra habebant: Bessus ad Alexandrum perductus est, & dona omnibus qui eum adduxerant, Alexander distribuit, necatus est Bessus in eo loco, quo Darium ipse occiderat.

Ptolemæus in variis Indiæ ab Alexandro subactæ victoriis & occasionibus, virtutis bellicæ suæ specimen præbuit. In regione Naura vel Naulaca faucibus ejus & angustiis à barbaris impeditis, viam cum Leonato noctu aperuit. Ad urbem Choi Indiæ fluvio proximam cum eodem Leonato vulneratus est. In Aspiorum regione, barbaris urbe incensa ad montes fugientibus, eorum ducem prostravit, armisque exuit. Pabulatum ab Alexandro missus longiùs cum exigua manu speculandi causa progressus, quùm Alexandro plures in barbarorum castris quàm oporteret, ignes videri nunciasset, tertiæ exercitus parti ab eo præfectus, barbaros longè latèque profligavit, innumeròsque captivos abduxit. Ab Alexandro Sangalam Catharum in India urbem expugnante, paludis custodiæ præfectus, barbaris irrumpentibus donec urbs capta fuerit, strenuè resistit, 500. eorum in fuga cæsis.

In Alexandri ex India reditu Ptolemæus, unus ex triremium ducibus constitutus, ab ipso quùm Hydaspem fluvium navigaret, post ejus discessum morari iussus, ab exercitu in Acesinis & Hydaspis confluentibus expectatus est. In Oxydracis periclitanti Alexandro præ cunctis ipsius amicis auxilio fuit. Ad Bracmani urbis obsidionem ferramento lethali veneno tincto graviter feritus est, sed peculiare Ptolemæo quidpiam & inexpectatum tunc accidit (quod divinæ nonnulli providentiæ adscribere.) Is omnibus, tum propter virtutem, tum mirificum benè de singulis merendi studium, percarus, dignam humanitate egregia sanationem est fortitus. Species enim Regi per somnum oblata fuit, qua Draco quidam, herbam in ore suo gestare, ejusque naturam docere, locum etiam ubi nasceretur, ostendere visus est. Excitatus ergo Alexander investigatam herbam contrivit, & Ptolemæi corpori per cataplasma applicato, & potione ex illa adhibita, sanitati ægrosum restituit.

Alexander quùm ad fines Neoritidis pervenisset, tripartitum agmen fecit, uni Ptolemæum præfecit cui maritimam populationibus infestam habere iussit, & ille Oritas pervastavit. Calano Gymnosophistæ Indico more è vivis exire cupienti ignem Alexandri iussu, post summos honores exhibitos, subjecit. Susis Ptolemæus ab Alexandro illustres Persarum ac Medorum filias amicis, uxores concedente, Apamen Artabazi filiam accepit: omnium nuptiæ eodem tempore & loco simul actæ sunt, ipso Rege dotes omnibus conferente & per quinque dies continuos insigni pompa sunt celebratæ; sed cùm paulò post Ephestion inter Alexandri amicos carissimus, esset mortuus, ad luctus levationem bellum Cossæis ipse intulit & Ptolemæo dimidiam exercitus partem commisit, quibus domitis Rex Babylonem venit, ubi è vivis decessit.

Alexandro die 22. Maii sine liberis mortuo, ingens de principatu fuit dissidium; peditum enim agmen Aridæum Philippi filium animi vitiis laborantem insanabilibus, ad Regnum promovebat, Ptolemæus & alii qui maxi-

ma dignitate pollebant cum equitatu, ad gubernationem universam, eum admittere recusabant, & ipse, Regnum in plures dividendi autor fuit; tandem composita, Regem crearunt Aridæum, quem Philippum nominarunt, Regni autem Procuratorem fecere Perdiccam: cui Alexander moriens annulum dederat: is autem rerum omnium imperio, & habito cum ducibus consilio, primarii Satrapiis præfæti sunt, primaque eorum Ptolemæo Ægyptus obtigit; & quidquid Lybiæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat cum omni Arabiæ parte adjacente, moxque Cleomenes, ab Alexandro vestigalibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere, eique vicariam præstare operam jussus est.

Paus. Attic.

Ab hoc tempore nempe Olymp. 114. & U. C. 432. cœpit Lagidarum imperium versus Autumnum mense Thoth, superiore licet Ptolemæus Regis nomen nisi post septemdecim Dominationis suæ annos cum aliis Alexandri M. Ducibus qui illud usurparunt, sed quia Ægypti Satrapiam non mutaverat ut suam alii, & usque ad Cleopatrarum obitum, post quem Ægyptus, Romana provincia facta est ab Augusto U. C. 724. mense Augusto.

LAGIDARUM & Ptol. Sot. an. 1.

Ptolemæus in assignatam omnium optimam Satrapiam & magnos redditus habentem profectus, Ægyptum citra periculum adeptus est, humanum se ejus incolis præbuit, & octo millibus talentum potius, conductis, qui ara mererentur, exercitum comparavit, complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem ad ipsum confluebant; sed quum certò sciret futurum ut Perdiccas Ægypti Satrapiam sibi adimere conaretur, Cleomenem ideo occidit quod Perdiccæ favere eum suspicaretur; Reges finitimos beneficiis obsequiisque sibi devinxit, & per legatos cum Antipatro Societatis fœdus iniit Filia ejus Euridice in uxorem accepta cui Antipater Berenicem neptem Philippi cujusdam Macedonis pro comite dedit: interea Ægyptum præfidiis firmavit.

Diodor. l. 18. p. 634.

Justin. l. 13. c. 6.

Quum Thimbro interfecto in Creta per dolum Harpalo, qui direptis Alexandri thesauris ex Asia profugerat, à Cyrenensium exulibus accersitus ex Cydonia urbe profectus cum sex vel septem hominum millibus urbem Cyrenem obsideret, seditio inter cives excitata est, in qua prævalentibus plebeiis, illi opulentos ejecerunt, qui in Ægyptum partim ad Ptolemæum confugiunt; Ophellam ille cum validis peditum & classicorum militum copiis misit, tum plebis Cyrenaicæ ductores pace cum Thimbrone inita, contra Ophellam bellum gerere instituunt, sed Ophellas Thimbrone debellato, capto, & occiso redactisque in potestatem oppidanis, urbes cum agris Ptolemæo tradidit; ad hunc ergo modum, Cyrenæi amissa libertate Ægypti Regno subjecti fuere.

Ptol. Sot. an. 2. Diodor. ut supra.

Interea Perdiccas Ariarathe Rege debellato, & Satrapiam quam Eumeni tradidisset, in Pisidiam profectus erat, ille Nicæam Antipatri filiam desponderat; sed Regnum affectans, Antigonum de medio tollere statuit, sed hic ad Antipatrum, qui cum Cratæro Ætolis bellum intulerat, fugit, eosque de omni Perdiccæ molitione edocuit, quo nuntio accepto pacem Ætolis iniierunt & legatos ad Ptolemæum Perdiccæ infensum, ipsisque amicis & iisdem insidiis appetitum, de societate jungenda, mitti placuit. Perdiccas autem congregatis amicis & ducibus utrum in Macedoniam agmen movendum? an prius in Ptolemæum arma expedienda essent, deliberandum proposuit, & cum omnes in hanc sententiam irent Ptolemæum antè bello domandum.

Idem:

Quum Aristander Telmissensis vates, à Diis sibi revelatum finxisset, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet felicissimam & ab hostium incursionibus in perpetuum futuram liberam, de eo potiundo inter & Ptolemæum, magno studio est certatum. A Perdicca suis negotium datum erat, ut illud Ægas deportarent; sed Aridæus qui illud apud se

Ptol. Sot. an. 3. Ælian. l. 12. c. 6. Pausan. Att. p. 5.

LAGIDAR. servabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus est; à Babylone per Damascum in Ægyptum iter fecit, & licet sæpè à Polemone an. 3. Arrian. ap. Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententia gesta. Photium. Diodor.

Aridæus qui biennium in Regis funeris apparatu insumpserat, è Babylone profectus est, corpus Alexandri in Ægyptum deportaturus, Ptolemæus autem cum exercitu ex Ægypto Syriam usque obviam processit, & acceptum corpus maxima cura prosequutus est; illud enim in præsentem ad Hammonem non transvehere, sed in condita ab eo urbe, omnium ferè per totum orbem clarissima deponere secum constituerat. Alii corpus acceptum Macedonico ritu Memphi condidisse tradunt, & inde paucis post annis Alexandriam transtulisse, quam tamen translationem à filio ejus Philadelpho factam fuisse alii significant.

Paus. Att.
Curt. lib.
10. c. ult.
Paus. ibid.
Strab. l. 17.
p. 794.

Ptolemæus Alexandro delubrum tum magnitudine, tum structura, majestate & gloria ejus dignum extruxit, in quo corpus in alveo aureo conditum est & exsequiarum justis & sacrificiis heroicis, ludisque magnificentissimis sepultum veneratus, non ab hominibus tantum, sed à diis remunerationem præclaram accepit: Homines enim liberalitate ac animi magnitudine Ptolemæi invitati, undique Alexandriam confluebant, magnaque animorum alacritate nomina sua ad militiam (quum tamen Regius Ptolemæo exercitus bellum inferret) profitebantur, & licet magna jam pericula manifestè imminerent: suo tamen discrimine omnes efficiebant promptè ut salus integra maneret. Dii verò propter virtutem & æquitatem erga omnes, maximis ereptum periculis conservarunt.

Arrian.

Justin. l.
13. c. 6.

Perdiccas Damasco profectus, quo speciosiore causam expeditioni prætexeret, Aridæum, & Alexandrum puerum Alexandro M. & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum versus, contra Ptolemæum dimicaturus, iter instituit; interea Ptolemæus sollerti industria magnas opes paraverat, quippe & Ægyptios insigni moderatione in sui favorem sollicitaverat, & Reges finitimos beneficiis obsequiisque devinxerat, terminos Satrapæ, acquisita Cyrenes provincia, ampliaverat, factisque jam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quàm timendus ipse hostibus esset.

Diodor.
Arrian.

Quum Nilo Perdiccas approximasset non procul ab urbe Pelusio castra posuit, dumque fossam quandam antiquam repurgare instituit, Nilus supra modum effusus labefactavit opera, & multi amicorum castris ejus desertis ad Ptolemæum transierunt: ad cædes enim propensus ille erat, & remotis ab imperio ceteris ducibus, hoc unice agebat, ut solus per vim teneret; at contra Ptolemæus erat æquus & sententiæ dicendæ libertatem ducibus relinquebat integram: adhæc loca Ægypti maximè opportuna validis præsidiis & omni telorum genere, ceterisque omnibus probè adornatis occupaverat. Hinc factum, ut quod aggrediretur, plerumque successum haberet, dum multi benevolentia virum prosequuti, alacriter periculis se pro ipso offerrent. At Perdiccas, ut damna relarciret, ductores convocabat, aliosque donis, alios promissis magnificis, omnes denique colloquiis humanis sibi conciliatis, adversus pericula ingruentia animabat: cumque edixisset, ut ad profectionem inde parati forent, cum exercitu sub vesperam inde movit: nemini indicito loco, quò ducere constituerat, totamque noctem citato itinere progressus juxta Nilum tandem castra metatur, non procul à castello quodam, cui murus Camelorum erat nomen.

Diodor.
ibid.

Hinc postquam illuxisset, copias transmittit, præcedentibus elephantis, & insequentibus scutatis, cum scaligeris, aliisque quorum opera ad oppugnationem usus erat. Agmen tandem claudebant equitum fortissimi, quos Ptolemaicis objicere decreverat, si fortè se ostenderent. Jamque in medio itinere erant, quum equitatus Ptolemæi concitato cursu ad oppiduli defensionem tendere jussus est. Qui licet castellum ingredi maturassent, tubarum.

barumque clangore ac vociferatu adventum suum testarentur, Perdiccas tamē non extimuit, sed audacter muro copias admovit.

LAGIDAR
an. 3.

Extemplo igitur clypeati scalis admotis conscendunt, & qui elephantis ^{ibid.} vehebantur, vallo disiecto propugnacula demoliuntur. Ibi Ptolemæus optimis suorum stipatus, ut alios etiam duces & amicos ad pericula subeunda exsuscitaret, correpta sarissa, & fastigio propugnaculi insistens, elephantum in fronte constitutum excæcat, altiore namque stationem habebat, Indumque belluæ insidentem vulnerat.

Qui verò per scalas subibant, hos contemptim percussos, vulneratosque ^{ibid.} cum armis in fluvium devolvit: ad cuius exemplum dum & amici fortiter decertant, proxima etiam bellua, Indo qui eam gubernabat, transfixo, planè redditur inutilis. Oppugnatione igitur ad longum tempus extracta, Perdiccani, vicibus inter se permutatis, murum adorti, omni studio id agunt, ut vi castellum expugnent. Ptolemæus contrà, præ se præclare rem gerendo, & amicos, ut benevolentiam simul erga se & virtutem declarent, hortando, certamina heroica committit, in hac ducum contentione acerrima, multi utrimque cadunt: situ quidem loci editiore Ptolemæani prævalent, & Perdiccani multitudine superant: ad extremum tota die periculis his infumta, Perdiccas obsidione soluta in castra sua retrocedit.

Quibus noctu motis itinere tacito, in regionem quandam venit Memphi ^{ibid.} adversam, ubi Nilus in duas partes scissus insulam efficit, quæ & castra & exercitum maximum recipere queat. Huc igitur copias traducit, licet difficilem & ærumnosum militibus transitum faceret amnis profunditas: ad mentum enim aqua pertingens instabilia reddebat corpora transeuntibus: quin & arma viros propediebant.

Perdiccas ergo animadversa fluvii difficultate, elephantēs ad sinistram ^{ibid.} statuit, qui exceptum fluminis impetum mitigarent: equites verò ad dextram collocavit, quorum opera transversim à fluvio raptos susciperet, & incolumes in ripam ulteriorem transportaret; sed novi quiddam & inexpectati in hac copiarum traiectione accidit: primis enim citra damnum transgressis, qui post illos transitum moliebantur, in magna pericula incidunt: amnis autem, nulla de causa manifesta, altius insurgit, dumque integra submergit corpora, omnes in summam perplexitatem inducit: exundationis causa licet quæreretur, veritatis tamen ratio non occurrebat. Alii fossam ad superiores ripas olim egestam, ruptis aggeribus, aquas Nilo permiscuisse, unde altius fluvii sit effectum. Alii imbres in terris superioribus exortos magnitudinem Nili auxisse perhibebant; sed neutrum ita se habebat: at ut primi vadi transitus minus incommodi haberet, inde evenit, quod arena adhuc immota consisteret; sed in reliquo transitu, quum pedibus equorum & elephantum, agminis insuper pedestris calcata dimorâque arena fluminis impetu auferretur, excavato per hoc vado, profundior in medio fluente transitus erat. His de causis quum reliquum agmen flumen transmittere non posset, Perdiccas in magnam difficultatem incidit: quod nec illi qui traiecerant viribus hosti pares essent, nec hi cis flumen suis opem ferre possent: quapropter omnes retrò abire iussit. Dumque ita universum agmen transmittere cogitur, qui natare sciebant, & quibus corpora essent validiora, summas inter difficultates Nilum tranant, armis maiore parte abjectis; ceterorum qui minùs periti erant, pars fluvio absorbentur, pars ad hostes deferuntur, plerique diu huc & illuc iactati in fluvio demerguntur.

Ubi igitur hunc ad modum supra duo millia perierant, inter quos etiam ^{ibid.} illustres quidam duces: alienior à Perdicca facta est multitudo: Ptolemæus autem ejectorum ad ipsum corpora comburit, iustis exsequiarum peractis, ossa defunctorum necessariis & amicis transmittit. Quo facto Macedonum Perdiccæ militantium animi longè magis efferati, benevolentiam suam ad

LAGIDAR.
an. 3.

Ptolemæum inclinant: nox ut ingruit, castra lamentationis & luctus plena erant, quod tot viri tam contemptim, absque ullo hostis ictu, perissent: inter quos non pauciores mille à belluis essent deglutiti.

Ibid.

Multi igitur ducum coeuntes Perdiccam incusant: totoque peditum phalanx alienata, fremitu minisque inimicitiam suam prodit. Ducum ergo primores ad centum numero desciscunt, inter quos nobilissimus erat Pitho, qui Græcos post defectionem debellarat, nulli amicorum Alexandri virtute & gloria secundus. Posthæc equitum nonnulli conspiratione facta, ad Perdiccæ tentorium se conferunt, & confecto manipulo oppressum trucidant.

Corn. Nep.

Alii Perdiccam apud flumen Nilum à Ptolemæo & Antigono interfectum scribunt.

Diodor. &
Appian.

Postridie congressis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges transmissio Nilo profectus est, donisque allatis & variis quoque obsequiis tam eos quàm ceteros Macedonum proceres amanter complexus est. Et quum à se facta excusasset, quia commeatus defecerat, largam frumenti copiam exercitui subministravit, aliisque necessariis castra replevit. Quin & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: nam plurimos in Ægypto amicorum Perdiccæ fidelissimos & sororem ejus Atalantam occisos narrant: quibuscumque autem Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni spe ac ratione metu liberare studuit. Quamquam verò gratia, qua apud multitudinem valebat, Regum tutelam vindicare sibi facillimè potuisset, consilio tamen suo effecit, ut quum deliberationem Macedones de imperio proposuissent, omnes propensis animis Pithonem & Aridæum, Regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum suprema potestate crearent, & copiis universis, Perdiccæ loco præficerent.

Diodor.

Quum Pitho & Aridæus à Nilo cum Regibus profecti, in Triparadisum Syriæ pervenissent; ibi Pithone ob Euridicem Aridæi uxorem Regum tutela se abdicante, Macedones Antipatrum cum summa potestate curatorem elegerunt, qui Satrapiarum facta iterum partitione, Ptolemæo quidem, quam huc usque tenuerat, assignavit. Fieri enim non poterat, ut is aliò transferretur, propterea quod sua ipsius virtute Ægyptum velut armis partam obtinuisse videretur: aliæ aliis Satrapix sunt divisæ; sed Antigonus Regii exercitus Imperator declaratus est, ut Eumenem ob Crateri & Neoptolemi cadem, declaratum hostem debellaret.

Ptol. Set.
AN. 4
Diodor. p.
650.

In Ægypto Ptolemæus occiso Perdicca & confirmatione Satrapix ab Antipatro sibi facta regionem illam tanquam subactam possidebat, & cum accepisset Eumenem ab Antigono devictum sed eum illius Satrapias sibi adiunxisse, Phœniciam & Syriam maximè sibi accommodatam futuram animadvertens, unde & Ægyptum posset tueri & Cyprum invadere, multum in hoc opere dedit, ut illis potiretur, cum classe profectus est: & oblato ingenti auri pondere Laomedontem harum provinciarum Satrapam tentavit, quod cum non ab eo impetrare potuisset, Nicanorem cum justis copiis in Syriam misit, & ipse Phœnicix urbes adortus est, Nicanor prælio commisso Laomedontem cepit, sed ille corruptis custodibus ad Alcetam Perdiccæ fratrem aufugit in Cariam, & dum totam Syriam in potestatem redigit, Ptolemæus Phœniciam, deinde Cœlesyriam & Judæam occupat.

Appian.
Syr.

Hierosolyma die Sabbati cepit, ingrediente autem in civitatem Ptolemæo cum exercitu & hominibus eorum qui urbem custodire debebant observantibus insipientiam: patria quidem acerbum suscepit dominum, lex verò convicta est malam habere consuetudinem. Alii Hierosolymorum moenia diruisse tradunt: Syria itaque tota & Phœnicia intra breve tempus subactis & præsidiiis munitis in Ægyptum rediit, multos ex Judæa captivos abduxit circiter 30000. selectos qui ætate & robore præstarent, armis instructos in exercitum & ad militiæ usum stipendiis amplioribus recepit, iisque

Joseph. lib.
1. contra
Apion.

Appian.
Syr.

que

que ut maximè fidis præsidia munita commisit: reliquam verò turbam senio-
rum, & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem,
non tam sponte & consilio suo, quàm exoratus ab illis, ad usus & necessa-
ria in belli rebus ministeria.

LAGIDAR
an. 4.
Aristes in
lib. de 7o.
Interpr.

Antipater senio confectus obiit & Polysperchontem Regum Curatorem
designavit, Cassander Antipatri filius Chiliarchi munere non contentus,
patri in imperio succedere existimans, de ipso obtinendo cum amicis col-
loquium instituit, occultè insuper missis ad Ptolemæum cognatum legatis,
amicitiam renovat, & ut societatem armorum secum jungat, classe quàm-
primùm ex Phœnicia Hellepontum expedita rogat & hortatur, ipse trans-
misso Helleponto in Asiam ad Antigonom se contulit; auxilium ut sibi fer-
ret rogans, & Ptolemæum in belli societatem venturum confirmans, illum
non invitatus suscepit Antigonus.

Ptol. Sot.
an. 5.
Diodor.

Polysperchon interea Eumenem ad opem Regibus ferendam invitat con-
tra Ptolemæum, Cassandrum & Antigonom, Eumenes autem pecuniam
Quindi servatam Polysperchontis jussu accipit & undique milites colligit:
quo audito Ptolemæus cum classe ad Zephyrium Ciliciæ delatus missis qui-
busdam ducibus Argyraspides sollicitabat ne Eumenem à Macedonibus jam
pridem supplicio capitis addictum, sequerentur. Ad Præfectos itidem præ-
sidii in Quindis misit, obtestans eos, ne quidquam Eumeni pecuniarum
exhiberent, impunitate illis promissa. Illi verò nemo morem gessit, Ni-
canorem in Hellepontum navigare contra Clitum Polysperchontis Talasliar-
chum jubet, & ipse contra Eumenem qui Phœniciam Regibus vindicare vo-
lebat, vela facit.

Idem.

Ptol. Sot.
an. 6.

Eumenes audita Cliti clade & Ptolemæum formidans, agmen per Cavam
Syriam duxit, ut Satrapias, quas superiores vocant, attingeret, & si pos-
set, obtineret, Ptolemæus verò præfidiis novis in Phœnicia relictis in Ægy-
ptum revertitur.

Ptol. Sot.
an. 7.

Dum Cassander contra Polysperchontem in Europa, & Antigonus in Asia
majore bellum gerit contra Eumenem, Ptolemæus quietè res suas in Ægy-
pto agit.

Ptol. Sot.
an. 8.

Antigonus tandem Eumene occiso & toto ejus exercitu potitus, Pitho-
nem Mediæ Satrapam interfecit, & quasi jam Asiæ Dominus rationes à Se-
leuco Babylonis Satrapa petiit. Seleucus Pithonis casum ob oculos habens,
cum quinquaginta equitum comitatu in Ægyptum se conferre ad Ptole-
mæum cogitavit. Hujus autem benignitas ergaque confugientes ad ip-
sum benevolentia, & humanitatis studium ubique pervulgatum erat.

Ptol. Sot.
an. 9.
Dior. l. 19.

Seleucus verò in Ægyptum elapsus omnibus urbanitatis officiis à Ptole-
mæo excipitur, & peracerbam contra Antigonom minitationem instituit,
omnes dignitate conspicuos, & maximè qui Alexandro militassent, è Satra-
piis expellere decretum ab ipso confirmans, hujusmodi autem sermonibus
Ptolemæum ad instruendum bellum accendit, & amicorum quosdam in Eu-
ropam mittit, qui consimili orationis genere Cassandrum & Lysimachum
inimicos Antigono reddant.

Id. ibid.

Antigonus ex verisimilibus conjecturis propositum Seleuci assequens, mis-
sis ad Ptolemæum, Lysimachum, & Cassandrum legatis rogat, ut pristi-
nam amicitiam secum tueri ac conservare velint, & ipse iter Ciliciam
versus contendit: ubi Mallon erat perventum, in hyberna exercitum distri-
buit.

Id. ibid.

Seleuci tandem opera effectum est ut inter ipsum & Ptolemæum, Lysi-
machumque & Cassandrum, contra Antigonom foedus iniretur: itaque ab
illis ad eum missi sunt legati, qui advenere cum ille jam in superiorem Sy-
riam moveret. Hi introducti ad confessum postulabant ut Cappadocia Ly-
ciæque Cassandro, Phrygia juxta Hellepontum Lysimacho, Syria verò tota
Pto-

Ptol. Sot.
an. 10.
Appian.
Syr.

LAGIDAR. Ptolemæo & Babylonia Seleuco traderetur : thesauros autem quos à pugna
an. 8. cum Eumene sibi vendicasset , partiretur : quòd si nihil horum faceret , se
conjunctis viribus bellum ipsi facturos. Cùm verò asperius ille respondens,
se jam in Ptolemæani negotii apparatu esse diceret, factum est, ut legati re
infecta regrederentur.

11. ibid. Tum Ptolemæus, Lyfimachus & Cassander societatem armorum contra-
here, armisque & telis, nec non aliis quæ usui forent incumbere. In Phœ-
niciam movit Antigonus, copias navales contrahere properans , cùm Phœ-
niciæ classem Ptolemæus haberet in Ægypto, juxta mare castra posuit, ad
Tyrum, quæ Seleucus contemptim prætervectus est cum navibus centum
regaliter instructis ex Ægypto veniens in Ionium mare navigans.

11. ibid. Alexander Polysperchontis filius interea ad Antigonom venit, nam cum
eo societatem contra Ptolemæum & alios inierant pater & filius, Antigonus
advocata militum concione, Græcos omnes à præfidiis Cassandri immunes
suo juri restituere se velle declaravit.

11. ibid. Ptolemæus, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis
reddenda decrevisent, ejusdem sententiæ decretum etiam ipse scripsit : no-
tum hoc fieri cupiens, se non minùs Antigono libertatis Græcorum curam
gerere, suis etiam partibus adjunxit Cassandrum, Cariæ Satrapam, virum po-
tentem & qui non paucas sub imperio urbes tenebat, & licet jam antea Re-
gibus quos in societatem etiam pertraxerat, tria militum millia misisset, tamen
nunc adhuc decem alia militum millia cum Mirmidone Atheniensi & Po-
lyclitum cum navibus centum eodem misit, fratre Menelao omnium Impe-
ratore constituto.

Polyclitus è Cypro transmittens Corinthum appulit, ubi cum Alexan-
dram Polysperchontis filium ab Antigono ad Cassandrum descivisse didicit, in
Pamphyliam vela facit, ubi Theodotum Antigoni Navarchum & Perilaum
cum agmine terrestri classem in littore comitantem aggressus est, Perilaus au-
tem capitur & Theodotus vulneribus confectus, post paucos dies obiit, ipse
citra periculum tanto usus successu in Cyprum navigavit, atque inde Pelu-
sium; quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit atque victoriæ
insignis auctorem longè ampliùs provexit.

Diodor. Antigonus audita suorum clade, contra Cassandrum Cariæ Satrapam ar-
Etol. Sot. ma vertere decrevit, & exercitus sui ducem nominat Ptolemæum, relictâque
an. 11. Tyri obsidione Demetrio filio, in Ciliciam tendit, superatôque Tauro mon-
te, ad Coelenas Phrygiæ progressus, in hyberna exercitum distri-
buit.

Id. ibid. Cassander Vere ex Macedonia copias in Cariam misit, tum ut urbibus
Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret, tum ut maturè Antigo-
num distraheret ne otium transmittendi in Europam haberet; Antigonus
subitò Cariam per terram & mare adortus est, & Cassander illius Satrapes
mole belli gravatus, cum Antigono hac conditione transegit ut milites om-
nes Antigono traderet & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet, ac
Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, sed post dies
non multos, cum pactorum illum pœniteret, legatione ad Ptolemæum &
Seleucum missa, ut quamprimum sibi auxilia ferrent, contendit; inde bellum
Cariæ redintegratum est.

Diodor. Interea Tyrus per annum & tres menses obsidione fortiter tolerata, sub
conditione Antigono dedita est, Ptolemæanis cum rebus suis abire permis-
sis ad exercitum in Coele Syria tunc morantem.

Id. ibid. Cyrenæi æstate à Ptolemæo deficiunt, arcem veluti jamjam præsidium
Etol. Sot. ejecturi obsident. Quùmque legati ex Alexandria illuc missi, ut ab obsi-
an. 12. dione desisterent, hortarentur; capite illas multant, & obsidionem majore
contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum
ter-

terrestri illuc exercitu mittit; classē etiam in subsidium belli, Epæneto pratore, expedit. Agis itaque bellum adversus defectores strenuē persequens urbem vi subigit, autorēque defectionis in vincula compactos Alexandriam mittit, ceteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur constitutis in Ægyptum redit.

Ptolemæus autem, ubi Cyrenes negotium examini sententia successerat, in Cyprum adversus Reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit, & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio sustulit. Tum Praxippum Lapithiæ Regem & Ceryniæ Principem de alienatione suspectum comprehendit. Stasiacum præterea cepit Mali Regulum, everſaque urbe incolas Paphon tranſtulit. Quibus peractis, Niccreontem Cypro ducem imposuit; urbēque ac reditus ejectionum Regum illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam tranſvectus, Posidcum & Potamos Carum expugnatas diripuit; expeditoque cursu in Ciliciam proſectus Mallum cepit & deprehenſos in urbe sub hasta vendidit. Finitimam insuper regionem devaſtavit, & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit: talem verò se militibus exhibebat, ut ad pericula quæ imminerent, promptitudinem illorum excitaret. Ptolemæus ergo quum, quem volebat proſectum res habuiſſent, tunc quidem in Ægyptum regressus est.

Paulò poſt Ptolemæus à Seleuco propter inimicitias cum Antigono inſtigatus, in Cavam Syriam movere & cum Demetrio ejus filio conſigere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis ab Alexandria ad Pelusium venit 18000. habens in peditatu 4000. in equitatu, quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela ceteraque impedimenta geſtabat, partim armis ad pugnae uſum inſtructa erat. A Pelusio deſerta emenſus prope hoſtes, ad vetuſtam Syriæ Gazam caſtra ponit. Ita etiam Demetrius ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus hoſtis adventum præſtolabatur.

Amici Demetrii conſulere ne cum tanto Imperatore & exercitu numeroſiore aciem conferret. Verum ille morem his non gerere, ſed ad diſcrimen confidenter ſeſe præparare: tametſi oppidò adhuc adoleſcens, ac ſine patre tam diſciliſ prælii certamen ſubiturus eſſet, juvenis & tyro cum viro conſiſturus ex Alexandri palæſtra qui multa ſuo ductu & magna prælia obierat. Demetrius jam inter arma concione advocata duces & milites adlocutus eſt; inde exercitum ad pugnam ordinavit.

Ptolemæus ab exploratoribus inſtructus de exercitus ordine, cornu dextrum robore maximo firmatum conſtituit, ut cum Demetrio qui cornu ſiniſtro præerat, decertaret, in quo ipſe & Seleucus cum equitibus vallum feratum & catenis junctum ad elephantorum occurſum ſtatuit. In fronte ordines levis armaturæ, cum mandatis ut jaculatores & Sagittarii belluas vulnerarent, & eos qui ipſis vehebantur, ad hunc modum irruit in hoſtes. Initio equeſtris pugna extitit inter quos præcellebant Demetriani, ſed Ptolemæo & Seleuco ſupervenientibus acri prælio dimicatum eſt, primo occurſu jaculis, deinde gladiis congreſſi, ipſi duces præ omnibus periclitantes ſuos adhortabantur; diu equeſtris pugna anceps fuit, quum belluæ in pugnam citatæ eſſent, & nullus eorum impetum ſuſtineret. Ptolemæus autem quum ex valli objectu quid futurum eſſet ſolenter providiſſet, violentiam belluarum irritam fecit. Tandem pleriſque Indorum conſoſſis, ut cuncti elephantē in Ptolemæanorum poteſtatem venerint, accidit: quo eventu maxima pars equitum Demetrii conſternata fugam arripuit.

Demetrius ipſe cum paucis dereliſtus, quum unumquemque obſecraret, ut loco ſe continerent, nec ipſum deſtituerent, ac nemo tandem attenderet, retrocedere coactus eſt. Ad Gazam igitur uſque bona pars equi-

LAGIDAR. ^{an. 12.} tum comitata est, at cum sub occasum solis Gazam præteriret, equitum nonnulli ipso deserto urbem introire, ut impedimenta efferrent; tantus ad portas tumultus excitatus est, ut supervenientibus Ptolemæanis nemo ad claudendum portas, illos antevertere potuerit. Irruptione igitur hostium intra muros facta, urbs in manus Ptolemæi venit. Pugna hunc exitum sortita est Olymp. 117. & Demetrius contento itinere Azotum pervenit: hinc præconem de recuperandis ad sepulturam cadaveribus misit. Ex Demetrianis supra 8000. capti sunt; occisi verò supra 5000. quorum pars magna equites fuerunt.

Id. ibid. Ptolemæus autem & Seleucus concessa mortuorum sepultura Regiam quoque suppellectilem, quæ in potestatem illorum venerat, & de captivis in aula commorari solitos absque lytris Demetrio remissere: negarunt enim de his secum Antigono dissidere, sed quod per bellum communi opera, prius cum Perdicca, deinde cum Eumene gestum, armis subactæ regionis partes amicis non reddidisset, & redintegrata rursus amicitia cum ipso provinciam Babyloniam præter omne jus Seleuco ademisset, captivos verò alios in Ægyptum misit Ptolemæus cum mandato, ut in classis præfecturas huc illuc distribuerentur. Demetrius verò suppellectile, famulis, & amicis receptis, deos precatus est ne ejus beneficii diu maneret debitor, sed citò par ei referret.

Diodor. Cum cæsis in pugna omnibus exequias Ptolemæus peregisset magnificas, Phoeniciæ urbes cum exercitu invasit, alias obsidendo, alias persuadendo subjungens, post receptam Sidonem, prope Tyrum castra metatus, Andronicum præsidii ducem de tradenda urbe sollicitat, præmiâque cum honoribus ampla pollicetur. Is nullo se modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipsi haberent, proditurum respondet, & gravissimis convitiis Ptolemæum incescit, sed aliquantò, quum per seditionem militum in hostis manus venisset, pœnas, tum ob convitia, tum quod tradere urbem nolisset, expectabat: Ptolemæus verò nequaquam injuriæ recordatus est, quinimo muneribus affectum inter amicos cooptavit & honorificè pro-
vexit.

Id. ibid. Ptolemæus erat princeps æquitatis & clementiæ studiosissimus & apprimè beneficus: quod etiam ad honoris & potentiæ incrementa plurimum ei commodavit, & ut multi amicitiam cum ipso conjungere cuperent, effecit: nam Seleucum Babylonia ejectum honorificè exceperat, suamque cum ipso & ceteris amicis felicitatem communicaverat. Quamobrem etiam tum roganti Seleuco, ut milites cum eo in Babyloniam adscenduros, concederet, propensè cupidèque assensit, & acceptis à Ptolemæo 800. alii tradunt 1000. & equitatus 200. Seleucus Babylonem versus contendit.

Diodor. ^{lib. 19.} ^{Ptol. Sot.} ^{an. 13.} Quum Demetrium è Cilicia reversum Ptolemæus in Coelesyria subsistens & in Syria castra habere accepisset, ex amicis quos secum habebat, Cillen Macedonem delegit, huic validum adjunxit exercitum, cum hoc mandato ut tota Syria Demetrium expellat, aut velut indagine circumventum conterat. Qui dum in itinere est, Demetrius à speculatoribus certior factus, Cillen ad Myuntem negligenter castra metatum, impedimentis ibi relictis, cum militum expeditissimis secum raptis, contentum noctu iter fecit, & oppressis subitò circa excubias matutinas hostibus, exercitum in potestatem redegit, ex eaque septem millia hominum & ducem eorum Cillen vivum cepit.

Diodor. Tanta victoria tam feliciter parta elatus Demetrius, cladem superiorem compensasse existimabat, quia tamen Ptolemæum contra se venturum putabat, ita castra fecit ut paludes & lacus pro munimine illorum haberet

haberet. De felici etiam successu ejus pugnae ad patrem Antigonom Celanis in Phrygia versantem, invitans ipsum, ut vel exercitum quam ocyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Interea Demetrius patre annuente Cillen ducem & ejus amicos ad Ptolemæum remisit parem priori ipsius munificentiae gratiam rependens.

LACIDAR.
an. 13.
Plut. in
Demetr.

Antigonus è Celanis movit & intra paucos Tauro monte superato cum Demetrio filio castra adunavit: Ptolemæus autem cognito Antigoni adventu, senatu ducum advocato, consilium exquirat, utrum manere, ac de capite rerum in Syria decernere præstabilius sit, an verò in Ægyptum regredi, atque inde belligerare, ut prius cum Perdicca magis conducat. Ibi omnes suadent ne adversus copias longè numerosiores & multitudinem bellicarum, invictumque Imperatorem, periculo se committat, multò enim facilius decertaturum in Ægypto, ubi & necessariorum rerum copia superior sit & firmitate locorum confidere queat. Quocirca excedendum Syria judicans, præcipuas à se occupatas urbes, ut Acen Syrophœniciæ, & Joppen Samariamque & Gazam Syriæ destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus, quæ agi ferrique poterant in Ægyptum remeavit.

Diodor. ut
sup.

Multi hominum Ptolemæi mansuetudinem & clementiam cognoscentes, cum eo in Ægyptum proficisci & rebus communicare voluerunt, quorum unus erat Ezechias ὁ Ἀγγιεγεὺς Secundanus fortasse Pontifex: nam Summus tum erat Onias I. Judæorum, homo ætate qui quasi 66. annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo sapientissimus, & ad dicendum potentissimus, & circa causas sicut nullus alter expertus.

Joseph. lib.
1. con. Ap.

Antigonus, cum citra periculum Syriam totam Phœniciamque recuperasset, in regionem Arabum, qui Nabatæi vocantur, expeditionem suscepit, ubi certior factus est de reditu Seleuci in Babylonem, Demetrium ut illuc ascenderet, & recuperata Satrapia celeriter reverteretur: interea Ptolemæus in Cariam proficiscitur, sed Demetrius à patre ex Babylone quam ceperat revocatus imperium Seleuco firmitus relinquens, revocatur, Halicarnassum à Ptolemæo obsessum celeriter accurrentes, liberarunt. Quod factum cum ingentem Patri & filio gloriam attulisset, magna cupido incessit eos, oppressam à Cassandro & Ptolemæo universam liberandi Græciam.

Diodor. ut
sup.

Plut. in
Demetr.

Interea pacem Cassander, Ptolemæus, & Lyfimachus cum Antigono fecerunt, scripta etiam formula pactorum, iu qua erant comprehensa; ut Cassander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Rhoxane ad maturam ætatem pervenisset: Lyfimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Africa & Arabia urbibus imperaret: Antigonus præesset toti Asiæ: Græci verò suis legibus viverent. Non tamen diù his pactis steterunt, sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur.

Diodor. ut
sup.

Ptolemæus Antigonom criminatus quod oppida nonnulla præfidiis mivisset, bellum ei moliebatur; missisque cum Leonide præfecto copiis, asperæ Ciliciæ urbes Antigono subjectas potestatis suæ faciebat. Ad urbes etiam Cassandro & Lyfimacho adjectas rogatum misit, ut suam amplexæ sententiam, ne cresceret potentia Antigoni, prohiberent. Antigonus verò natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum, ad Hellepontum misit, sed in Ciliciam Demetrium, qui militiæ suæ munus strenuè exsequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit.

Id. ibid.
P ol. Sor.
an. 14.

Interea Ptolemæus, jam Cypri urbes sub ditione habens, postquam à Nicocle Paphiorum Rege, occultam cum Antigono amicitiam fuisse initam, ex relatu quorundam cognovit, ex amicorum numero Argæum & Callicratem cum mandatis de tollendo Nicocle, misit. Magnopere enim metuebat, ne

Diodor.
Id. ibid.

LAGIDAR.
an. 14.

alii etiam ad ejus imitationem properarent, cum plurimos jam antea defecisse viderent: Illi ergo in insulam profecti à Menelao exercitus præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumstunt, & exposito Ptolemæi decreto, ut vita se abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur, primum se convertit. Ast ubi nemo attendit, sibi manus infert. Axiotheca Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias suas adhuc virgines jugulat, nequis hostium sibi illas mancipet, fratrumque Nicoclis conjuges, ut unâ cum ipsa mortem oppetant, instigat: cum tamen nihil acerbi in eas statuisset Ptolemæus, sed incolumitatem illis concessisset. Quamobrem Regia tam improvisis repleta cædibus & infortuniis, fratris Nicoclis, foribus occlusis, domoque succensa, mortem cruentam sibi conscivere. Ita familia Regum Paphiorum tragicis oppressa calamitatibus, fuit abolita.

Ptol. Sot.
an. 15.
Ibid.

In Ægypto classem reparare jusserat interea Ptolemæus; nam duces suos in Cilicia profligatos & urbes quas occupaverat à Demetrio recuperatas, agnoverat & Vere Phaselidem classe expugnat. Hinc in Lyciam transvectus, Xanthum Antigoni præsidio infessam vicepit. Inde Caunum appulsus, urbem sibi deditam accepit, arcésque præsidiis occupatas violenta manu subegit: Persicum verò deditione militum in manus ejus venit.

Tum in Con profectus accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitumque fidei suæ creditum habebat, sed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ societatem iniverat. Ex Chalcide igitur profectum & Con delatum Lagidem Ptolemæus præfectus initio humaniter excepit, post quum ille eum insolentius se gerere & duces suos muneribus colloquiisque sibi devincire animadverteret; veritus ne quid insidiarum moliretur, præoccupatum custodiæ tradidit, & cicutam bibere coegit: milites autem castra ejus secutos, promissis ad se pellexit & ordinibus suorum immiscuit. Berenice una ex ejus uxoribus Ptolemæum cognomine postea Philadelphum qui patri in regno successit, in ea insula, peperit.

Theocrit.
Idyl.
Ptol. Sot.
an. 16.

Græci ad Ptolemæum venerant, eum rogantes ut cum iis proximus esset, eorum urbes in libertatem vindicare vellet, quorum precibus acquiescens Ptolemæus è Myndo Cariæ magna cum classe per insulas navigans Andrum reducto præsidio liberavit: inde transportatus Sicyonem & Corinthum à Cratesipoli recepit, ceteras insuper urbes liberare proposuerat; multum ex benevolentia Græcorum rebus suis accessurum arbitratus. At cum frumentum & pecunias suppeditare jussi promissorum facerent, indignatus Lagides pacem cum Cassandro hac conditione inivit ut quas quisque tunc haberet in potestate urbes retineret. Ptolemæus qui Stilponis Megarenensis patriam victor obtinuerat, tradita ei pecunia orabat, ut secum in Ægyptum navigaret, ille pecuniæ modicum accepit, & renuens, profectio- nem ei in Æginam concessit, & Sicyone ac Corintho præsidio firmatis, Alexandriam trajecit. Cleopatra Antigono infensa, propensione sua, ad Ptolemæum inclinavit, Sardibusque ut transportaretur ad ipsum excessit. Erat hæc Alexandri M. Soror, Philippi ex Aminta filia, & Alexandri qui expeditionem in Italia susceperat, conjux. Ob generis ergo nobilitatem Cassander & Ptolemæus, Antigonus etiam & Lysimachus, denique præstantissimus quisque ducum, post Alexandri obitum ejus matrimonium ambiebat. Cum enim Macedones conjugium hoc sectaturos, unusquisque speraret, familiam Regiam, tanquam summum hac ratione imperium ad se translaturus, affectabat. At Sardium præfectus, cui attinendæ Cleopatras mandatum dederat Antigonus, discessum ejus inhibebat, ejusque deinde jussu, muliercularum quarundam opera dolose illam necavit. Antigonus verò se necis auctorem infamari nolens, quasdam ex mulierculis, quasi vitæ illius insidiatas, capite plexit; & funus Regia magnificentia curavit.

Cicer. lib.
de fato.

Diodor.

Ophellas Ptolemæi dux, qui Thimbrone dejecto, ejus imperio Cyrenæos subjecerat, cum Cyrenem ipse cum vicinis urbibus sibi postea vendicasset, majorem animo principatum complectebatur; dumque in his cogitationibus versatur, Ortho Syracusanus amicorum suorum unus qui cum Alexandro militabant, ab Agathocle Syracusarum Rege legatus venit, ut ad debellandos Carthagenenses suam cum illo operam conjungere velit. In cujus officii remunerationem Africæ dominium ei permissum Agathoclem pollicetur. Ophellas igitur lubens obtemperavit, & postquam cuncta expeditioni necessaria affatim comparaverat, copias eduxit innumeras, & itinere duorum amplius mensium Agathoclis castra assequitur, à quo dolose circumventus necatur, & toto illius exercitu per promissionum liberalitatem conciliato, Agathocles potitur; sed Ophella sublato, Cyrene & reliqua Lybia ad Ptolemæi obsequium rediit.

LAGIDAR.
an. 16
Id. ibid.

Demetrius à patre Antigono missus ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas ex Epheso solvit, Pyræum appulit, Athenas recepit, Munichiam expugnat, cujus urbis curator Demetrius Phalerensis, ut cum comitatu dimitteretur, impetravit, Thebas atque inde ad Ptolemæum in Ægyptum perfugit. Demetrius Ophellæ Cyrenes principis anno superiore ab Agathocle occisi viduam, Athenas remigrantem matrimonio ibi sibi conjunxit.

Suidas in
Διμύττ.
an. 17.
Diodor.
lib. 20.

Antigonus Demetrium è Græcia revocat, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro bellum gereret; habuit necessarium obtemperare ei. Ceterum molestè ferens quod bellum pro Græciæ libertate cogeretur præclarius & illustrius omittere. Ptolemæi ducem Cleonidem qui Sicyonem & Corinthum tuebatur, pecunia pertentavit certis interpretibus, illas ut civitates relinqueret liberas: illo autem renuente confestim cum copiis navim conscendit & in Cariam transmittit.

Id. ibid.
Plut. in
Demetr.

Rhodos transeundo ad bellum Ptolemæo inferendum exhortatur, sed frustra, & in Ciliciam deversus, militibusque & navibus inde acceptis in Cyprum trajecit habens secum pedites 15000. equites 400. navium ad cursum expeditarum triremes 110. tardiorum verò, sed tamen militarium 53; Pontones insuper, quod tantæ equitum peditumque multitudini sufficerent. Ac primum in infima Carpesiæ ora castra posuit, subductisque navibus, vallo, & fossa profunda castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Vraniam & Carpasiam vi cepit. Ac relicta tutandis navibus custodia mediocri, Salaminem exercitu infesto petivit.

Diodor.
ibid.

Menelaus Ptolemæi frater insulæ cum imperio præfectus Salamine subitens, cum stadia 40. hostes inde abessent, e ductis è castelis hinc & inde militibus 12000. pedites & 800. equites adversus illos eduxit, prælioque paulò post commisso, Menelaus ab hoste pressus, cum suis terga vertit, Demetrius in urbem usque hostes insecutus 3000. haud pauciores cepit. 1000, autem interemit: Ac captivos quidem criminibus exsolutos, in ordines suos distribuit; sed cum ad Menelaum transfugerent, propterea quod impedimenta sua in Ægypto penes Ptolemæum reliquerant, eos in proposito contumaciter perseverare animadvertens in navigia collocatos ad Antigonom in Syriam transmisit. Ceterum Menelaus missilia & machinamenta in moenia transtulit, & dispositis per propugnacula militibus ad conflictum se accingit, cum & Demetrium ad pugnam se præparare videret. Ad Ptolemæum quoque in Ægyptum misit, qui clades acceptas nuntiaret, & auxilium, quia res Cypri in summo periculo versarentur, flagitaret.

ibid.

Demetrius autem cum Salaminem urbem non contemnendam & propugnatorum magnam in ea vim esse cerneret; eximie magnitudinis machinas, & catapultas, balistâsque omnis generis parat, & illam quam *Telepolim*, ab expugnandis urbibus, vocarunt, admotis ad urbem machinis alias opposue-

Diodor.
ibid.

LAGIDAR. runt obsessi, & per dies aliquot certamen erat anceps: ruente ad extremum muro, cum jam periculum erat, ne urbs vi caperetur, appetente nocte, pugna circa muros desistitur. Tum Menelaus, jam exactè providens urbem, nisi novi quidpiam contra moliretur, expugnatum iri, magnam aridæ materiæ copiam eò congescit, & hac circa medium noctis injecta hostium machinis, & facibus quotquot habebant, simul à mœnibus desuper immisissis, operum maxima quæque incenderunt. Flamma igitur derepente in auras sublata, Demetriani quidem opem ferre conabantur: at præveniente celeriter flamma, machinæ conflagrabant, militumque qui in eis erant, complures interibant. Demetrius tamen nihilo magis, licet hæc spes non successisset, ab incœpto destitit, sed terra marique oppugnationem urgens, temporis diuturnitate se hostes debellaturum existimavit.

11. ibid. Ptolemæus clade suorum audita cum exercitu instructissimo terrestri ac navali ex Ægypto solvit, & ad Cypri urbem Paphon delatus, scaphas urbis assumit, Citiûmque, quod à Salamine 200. stadiis distat, appellit. Minæ quædam insolentes disputationesque inter Ptolemæum & Demetrium habitæ sunt, Ptolemæo Demetrium, ut recederet, prius monente, quàm à toto coacto exercitu suo obtereretur. Demetrio, omissum se illum ostendente, si Sicyone & Corintho præsidium se deducturum recepisset. Certamen hoc non illis ipsis modò, verumetiam omnibus Dynastis grandem movit impendentis expectationem eventus: quod non Cyprum, non Syriam, sed principatum inter omnes, victoria protinus esset palmam referenti præbitura.

Diodor. ibid. Tota Ptolemæi classis 140. longas habebat naves: quarum maxima erat quinquereimis. Has pontones sequebantur plusquam 200. peditum vehentes 12000. haud minùs, missis etiam quibusdam itinere terrestri ad Menelaum, naves si fieri posset, quàm citissimè, (60. numero erant) ad se mitti jubet. Nam spes erat si his classem augeret, fore ut certamine ducentis navibus commisso, victoriam obtineret.

Id. ibid. At Demetrius animadverso ejus consilio, partem exercitus ad obsidionem relinquit, cunctas ipse naves replet, & collocatis in eas militum præstantissimis missilia quoque ac petrarias imponit, & catapultarum quod satis foret trispithamarum in proris constituit. Magnisque adornata impendiis classe ad pugnam, urbem circumnavigat & ad portus ostium, paulum extra teli jactum, ancoris demissis, pernoctat: tum ut classem urbanam, ne cum cetera jungatur, inhibeat, tum ut hostis adventum, ipse interim ad prælium paratus, expectet.

Id. ibid. Ptolemæus inde Salaminem versus provehitur, & quia actuaras in comitatu naves habebat, stupenda videbatur classis amplitudo. Demetrius adventu hostis intellecto, Navarchum Antisthenem, ut classis oppidanæ eruptionem ad conflictum intercludat, cum decem quinquereimibus relinquit. Interim equitatu mandatur ut in littore præsto sint, si quid infortunii contingat, tuendum. Ipse explicatis ordine velis 108. navium classem in altum provexit.

Id. ibid. Lagides qui initio Salaminem versus propero cursu sub noctem contendebat, ut ingressu hostem, quod sperabat, anteverteret. Ast ubi luce exorta, hostium classis non procul instructa videbatur, etiam ipse ad navale se prælium accingit. Pontones igitur à longinquo jubet subsequi, & ceteris navibus ordine justo dispositis, sinistrum cornu occupat, ubi maximæ illi naves præsidio erant.

Id. ibid. Demetrius igitur ab hoste tribus circiter stadiis remotus, signum pugnæ, de quo convenerat, auratum nempe clypeum omnibus per vices conspiciuum, extulit. Factitante id ipsum Ptolemæo, confestim, quod dirimebat eos intervallum, occupatur. Tubæ classicum canunt, acies utrimque jubilant,

lant, navésque terribili modo ad conflictum procurrunt. Atque initio arcu-
bus & petrariis balistis, frequentibus etiam jam jaculis res geritur, & multi
missilibus expositi vulnerantur. LAGIDAR.
an. 17.

Deinde cum naves navibus approximantes, jam violento impetu concur-
suræ essent, qui in foris stabant, hastas pariter protendere & remiges hor-
tatu alacrius incumbere. Jamque vehemente roboris nixu impulsæ naves erant:
cum partim remos inter se detegere, ut ad fugam & infecutionem inutiles
redderentur, & Classiariorum, si ad strenuam sui defensionem converteren-
tur, impetum in conflictu cohiberent: partim rostris in proram illisis, pup-
pes ad repetendum inflictum agere retrorsum. Propugnatores interim super
illis constituti, vulneribus se mutuis impetere, quod singulis in propinquo
scopus esset.

Demetrius in puppi hepteris consistens, decertabat. Cum enim globatum
se hostes circumfunderent, alios jaculis eminus petendo, alios hasta comi-
nus feriendo sternebat. Multis sanè variisque telis impetebatur, sed ea tum
providendo, declinabat, tum armis protectoriis exciebat. Propugnatores il-
li tres aderant. Horum unus lancea transfixus cecidit, ceteri duo graviter
erant vulnerati. Ad extremum vi repulsis, qui ex adverso stabant, dextrum
cornu in fugam convertit, & continuo etiam proximos terga dare coe-
git.

Ptolemæus verò qui maximas secum naves & militum robur habebat, op-
positos sibi negotio haud magno fudit fugavitque, & navium alias demer-
sit, alias cum ipsis militibus cepit: Jamque à victoria revertens etiam cete-
ras se facile subacturum sperabat: at cum lævum cornu profligatum & pro-
ximas quasque naves fugam capeßere & Demetrium vi gravissima imminere
animadvertit. Ad Citium ergo retrocessit. Victor autem hoc prælio De-
metrius, naves militares Neoni & Buricho tradit, cum mandatis ut hostem
prosequantur, & in mari natantes excipiant. Ipse naves suas acrostoliis
exornat, captasque hostium naves remulco trahens, ad castra, portumque
suum revertitur.

Interim dum prælio navali disceptatur, Menelaus è Salamine naves 60.
viris armisque completas, Menætio Navarcho, in subsidium Ptolemæo mi-
sit, & certamine cum navibus, quæ stationem in ostio portus habebant,
commisso, quum oppidani vi sibi exitum patefacere, Demætriani ad ter-
restres se copias fuga receperunt; Menætriani autem in altum eVecti, ubi
paulò seriùs quàm commodum esset, venerunt, Salaminem regrediun-
tur.

Ptolemæus rebus Cypri desperatis cum solis octo navibus in Ægyptum
refugit. Menelaus Salaminem Demetrio & naves & pedestres copias ra-
didit, equites 1200. gravis armaturæ militum 12000. Demetrius acceptis in-
ditionem cunctis insulæ oppidis, præfidiarios in ordines suos cooptavit pe-
dites 16000. equites verò 600. hostes qui ceciderant, magnificè funeravit,
atque captivos missos fecit, inter quos Ptolemæi filium Leontiscum & fra-
trem Menelaum, amicisque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari
provocatus antea munere, in Ægyptum remisit, & ut appareret eos non
odio, sed dignitatis gloria accensos, donis muneribusque inter ipsa bella
contendebant. Tanto honestiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitia
coluntur.

Demetrius mox Aristodemum patri nuntium misit. Antigonus ubi de
victoria cognovit, successus magnitudine elatus, diadema sibi imposuit, &
Regis deinceps nomen usurpavit, eundem titulum & honorem etiam De-
metrio concedens. Quin & Ptolemæus de celsitate animi nihil remittens
ob acceptam cladem diademate etiam ipse caput evinxit, & in omnibus ex-
inde

LAGIDAR inde literis Regem sese appellavit; qua dere quidam illum gubernatoris nomine septemdecim annos Ægyptum tenuisse scribunt; quorum & exemplo reliqui etiam principes Seleucus, Lysimachus & Cassander Reges se proclamant.

an. 17.
Porphyr.
in Græg.
Euf. à Sca-
lig. edit.
Ptol. Sot.
an. 18.
Diodor.
l. 20.

Rex Antigonus, quum filius ipsi Philippus natu minimus è vivis excessisset, Regio funus apparatu deduxit, & Demetrio ad se vocato, copias ad Antigoniam in Syria à se recens conditam convenire iussit. Nam expeditionem in Ægyptum destinarat: Itaque peditum agmen ducens ipse per Cavam Syriam, signa promovit, habens in peditum supra 80. millia, equitum circa 10. elephantos 83. Classi Demetrium præfecit; quem juxta copias terrestres oram legere iussit, instructas habens in universum 150. naves longas, & 100. militares pontones. Antigonus autem ad Gazam castra metatus, quod Ptolemæi apparatus antevertere cuperet, militibus ut decem dierum cibariis sese instruerent, imperavit. Et iter per deserta fecit non absque molestia.

11. *ibid.*

Demetriani verò postquam nocte intempesta ob occasum Pleiadam, Gaza solvissent; cum ventus postea Borealis insurgeret, naves aliquæ demersæ sunt, aliæ Cassium usque difficilè penetrarunt, & cum flatus tandem remisisset, Antigonus cum exercitu illuc delatus, non procul à Classe castra posuit. Hinc promotis copiis prope Nilum, duorum intervallo stadiorum castra metatur.

ibid.

Ptolemæus cum opportunissima loca præfidiis occupasset, quosdam misit in navigiis, quæ contis propellebantur, cum mandatis ut prope excensum, navigantes proclamarent, illum sibi qui ab Antigono deficerent, binas Gregario minas, præfecturam gerenti talentum, esse daturum. His ita proclamatis defectionis cupido mercenarios Antigoni invasit; inter quos etiam plerique duces erant, certas ob causas transitionis cupidi. Quum igitur multi desciscerent, Antigonus sagittarios & funditores, catapultasque complures in ripa fluminis disponit, quibus excurrentes in navibus, contrariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos suppliciiis horrendis multavit, ut à simili conatu ausuque ceteros deterreret.

ibid.

Antigonus assumptis navibus, quæ tardiùs venerant, ad Pseudostomon, quod vocant, contendit: ast ubi validum inibi præsidium invenit, nocte jam appetente discedit. Hinc magistris navium, ut in facem intenti, prætoriam sequantur, mandat, & ad ostium Nili, quod Phageticum nominant, provehitur. Ortæque die, ubi multas abesse naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas, ad quarendum illas emittere, coactus est. Tempore igitur protracto, Ptolemæus de accessu hostium certior factus, properè suis auxiliatum venit, instructisque copiis in littore consistit. Tum hoc etiam descensu exclusum se cernens Demetrius, oramque contiguam stagnis & paludibus à natura munitam esse audiens cum tota classe retrocedit.

ibid.

Vehemens inde Boreas incumbit, sublatisque in altum fluctibus, tres quadriemes, & militares aliquot, eadem tempestatis violentia in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Ceteræ dum summa ope rem gerunt nautæ, incolumes in castra Antigoni evaserunt. Ad omnes verò fluminis exitus præfidia Ptolemæus firmissima disposuerat, magnamque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni missilium genere, & viris qui his uti sciarent, instructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam ostio Pelusiaco ab hostibus præoccupato, navales copiarum nullum habebant usum, copiarumque terrestres vastitate fluminis inhibitæ, ut ut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum elapsis diebus plurimis & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat.

Sub.

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat, du-^{LAGIDAR.}
cibus consilium proponit, utrum manere præstet, & belligerare, an nunc^{an. 18.}
quidem in Syriam reverti, sed postea melius instructos redintegrare expedi-^{Ibid.}
tionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur Nilus. Ibi cunctis
eò inclinatis, & quam ocysimè abirent, vasa milites conclamare & Classe
simul totam oram legente, celeriter Syriam repetivit.

Ptolemæus discessu hostium maximè lætatus, instituto Diis suis sacro,^{Ibid.}
pro beneficiis acceptis, splendidum amicis epulum exhibuit, datisque ad
Seleucum, Lyfimachum, & Cassandrum literis, tum de prospero successu,
tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipse jam altero Ægy-
ptum certamine tutatus, jamque regionem hasta partam jure se tene-^{In Reg. lau.}
re existimans Alexandriam remeavit. Hoc anno Ptolemæus Geographus
quod in anni 19. initium juxta illius rationes promovet.

Hoc anno incepit Rhodiorum bellum cum Antigono his de cau-^{Ptol. Sor.}
sis. Rhodiorum tum civitas, navalibus copiis pollebat, & optimè admi-^{an. 19.}
nistrabatur inter Græcos. Ideò Reges & Dynastæ certatim illam ambie-^{Diodor. &}
bant, quum in suam unusquisque amicitiam protrahere illam propera-^{Plutarch.}
ret. Rhodii animis ad Ptolemæum magis inclinabant. Nam maxi-
mam commodorum suorum partem ex Ægypto per mercatores &
commeantes accipiebant, totaque civitas illius Regni opibus aleba-
tur.

Antigonus ut illos à conjunctione cum Ptolemæo abstraheret, maturè^{LAGIDAR.}
operam dedit, Demetrius ad insulam appulit, sed Rhodii ubi preces non^{an. 19.}
audiri vident, abjecta spe compositionis, per legatos ad Ptolemæum, Ly-^{Id. ibid.}
simachum, & Cassandrum missos, auxilium petunt, quòd propter eos,
urbs bello premeretur, ad defensionem urbis se parant, dum Demetrius
eos oppugnat: auxiliares quidam ad urbem appellunt 150. à Cnossis 500.
plures à Ptolemæo missi, inter quos Rhodii quidam, apud Regem stipendia
facientes erant.

Quum defenderent se fortiter Rhodii, quamvis nullum operæ pretium^{Ptol. Sot.}
Demetrius faceret, oppugnavit eos tamen iratus quòd Menedemus, qui^{an. 20.}
tribus præerat trieremiolcis, Patara Lyciæ profectus cepisset quadriremem
ex Cilicia venientem, quæ vestem Regiam vehebat, ceteramque supel-
lectilem, quam Phila Demetrii conjux, impensius adornatam, viro
miserat. Is vestitum in Ægyptum ad Ptolemæum deportandum cura-
verat.

Ptolemæus verò quanquam Rhodiis antè scripserat, quòd magnam fru-^{Id. ibid.}
menti copiam, & tria militum millia missurus esset, tamen quum deinde
consulerent, ut pactis, si fieri posset, mediocribus transigerent, omnes ad
pacem animis vergebant. Ideo pax tandem Rhodiis cum Demetrio his con-
ditionibus inita est. Ut sui juris & absque præsidiis urbs foret, suosque sibi
proventus haberet. Ut armorum societatem Antigono præstaret, nisi si
Ptolemæo bellum inferret.

Rhodii pace hoc modo facta, ut Ptolemæum gratia, quod percupiebant,^{Diodor.}
superarent, missis in Libyam Theoris, ex Ammonis oraculo sciscitabantur,
an Ptolemæum uti Deum venerandum censeat? Quo annuente, lucum in
urbe illi consecrant quadratam, extructa ad unumquodque latus porticu ad
stadii longitudinem, quam *Ptolemæum* indigitarunt. Rhodii etiam Ptole-
mæo Regi *Soteris* cognomine, tum primùm tribuerunt, quòd urbem ille^{Pauf. Att.}
servasset.

Hoc anno Sicyon urbs quam præsidio occupabat Ptolemæus à Deme-^{Diodor.}
trio obfessa est, quum ille bellum Cassandro inferret Græcisque liberta-
tem restituere sibi proposuisset. Sicyoni præerat magna nominis cla-
ritate insignis Philippus, quam noctu ex improvviso adortus,

LAGIDAR. intra moenia irrumpit Demetrius; Præsidarii autem in arcem statim se propriunt, sed ille urbe potitus, locum inter domos & arcem occupat, jamque machinas admoturus erat, quum periculi, qui intus erant, haud ignari, sub pactione se dedunt, ipsique in Ægyptum avehuntur.

Ptol. Sot.
an. 22.
Diodor.

Cassander Græcorum vires crescere, totamque belli contra se molem insurgere videns, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacificaret, oravit. Ubi verò ille se nullam agnoscere pacificationem, nisi Cassander res suas ipsius arbitrio permetteret, respondit: territus ille Lyfimachum è Thracia accersit, cum quo rei summam communicat. Hi ergo legatos mittunt ad Ptolemæum & Seleucum, superbiam Antigoni in desponsionibus, bellique hujus periculum omnibus commune esse demonstrant. Ptolemæus & Seleucus, quòd vera illos asseverare judicarent, lubentes obsequuntur, & numerosis subvenire copiis constituunt.

Id. ibid.

Lyfimachus ex Europa primus in Asiam ingressus est, Antigonus autem de transitu Lyfimachi & de militum suorum defectione audiens, ex Syria contra hostes perrexit. Lyfimachus hostis adventu cognito, cum suis deliberavit ad pugnam cum Antigono non esse descendendum, quoad Seleucus è provinciis superioribus adventasset: ideò in hiberna concessit. Demetrius ab Antigono accersitus, pace cum Cassandro facta, Ephesum transmittit, Cassander Plistarchum in Asiam cum exercitu 12000. peditum & 500. equitum Lyfimacho auxiliatum misit.

LAGIDAR.
an. 22.
Diodor.

Ptolemæus ex Ægypto cum instructissimo exercitu, omnes in Coelesyria urbes in ditionem redegit. Interea dum Sidonem obsideret, quidam falsò renunciant, quòd commisso inter Reges prælio, Lyfimachus & Seleucus victi Heracleam se receperint, victorque Antigonus cum exercitu in Syriam contendat: à quibus ille deceptus, quum verum esse nuntium crederet cum Sidoniis in quinque menses inducias fecit, & cum exercitu in Ægyptum remeavit.

Id. ibid.

Seleucus cum immenso exercitu ex superioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit, militesque in hiberna collocavit: habebat autem pedites 20000. equites sagittariis equestribus adnumeratis circiter 12000. elephantos 480. currusque falcatos supra 100. Regum itaque copiarum hunc ad modum coibant, quòd omnes ad futuram ætatem armis disceptare constitutum haberent; unde Ptolemæus cum exercitu iterum ex Ægypto ad alios properavit.

Diodor.
Arrian.
Plutarch.
Appian.
Ptol. Sot.
an. 23.
Porphy.

Pugna tandem inter Reges ad Ipsum Phrygiæ oppidum est commissa ineunte Olymp. cxix anno quarto. Antigonus & Demetrius peditum supra 70. millia. 10. equitum, elephantos 75. Hostibus peditum erat 64. millia, 10500. equitum, elephantos 400. currus 120. In prælio Antigonus annos natus 86. occisus est. Demetrius cum 5. peditum & 4. equitum millibus continenti fuga Ephesum perrexit. Victores Reges totum illud imperium quod Antigonus & Demetrius sibi acquisierant, velut magnum corpus discerpunt, & in partes dividerunt, easque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecerunt.

Diodor.
Justin.
Ptol. Sot.
an. 24.
Plutarch.
Paus. Att.

Quum de præda victores non convenirent iterum in duas factiones diducti sunt, Ptolemæus Lyfimacho, Seleucus Demetrio se conjunxit. Lyfimachus Arsinoen Ptolemæi filiam duxit uxorem quæ Telephorum Rhodium mores suos reprehendentem apud maritum crudelissimè interfici jussit. Bellum tamen inter eos illam ob causam non gestum est.

Justin. l. 15.

Ptolemæus postquam Cyprum iterum subegisset, Cyrenen etiam quinto post defectionem anno, per Magam Berenices, quam post Euridicen Antipatri filiam in matrimonio haberet, & ex ea liberos etiam suscepisset, recepit. Ptolemæus autem duas uno tempore uxores habebat, ut Demetrius qui Philam Antipatri filiam & Deidamiam Pyrrhi sororem simul conjuges duxerat.

Plut. in
Demetr.

Demetrius & Pyrrhus ejus cognatus Lyfimachi ditionem vastare incipiebant, quum

quum legati à Seleuco venerunt ad Demetrium, Euridicen dari sibi uxorem ex Phila conjugē filiam petentes oblata Demetrio Seleuci affinitas ex insperato fuit, assumptaque puella navigavit cum tota Classe in Syriam, occurrit ei ad Orosium Seleucus. Feriati unà, colloquutique sunt, & tempus traduxerunt incustoditi & inermes.

LAGIDAR.
an. 24.

Seleucus ut præcipuus erat Ptolemæi amicus, ejus opera pax & amicitia, inter illum & socerum suum Demetrium conciliata est, & quum Deidamia Pyrrhi soror & Demetrii uxor nuper è vivis excesserat, Demetrius Ptolemaidis Ptolemæi filiae nuptias pepigit & ab eo Pyrrhus ejus cognatus obfes Ptolemæo datus, & ille in Ægyptum navigavit.

Ptol. Sor.
an. 25.
Plut. in
Demetr. &
Pyrrho.

Ptolemæo Pyrrhus dedit in venationibus roboris & patientiæ laboris specimen: Berenicen autem quum adverteret apud Regem gratia pollere, atque inter Ptolemæi uxores virtute & prudentia anteire; observavit eam præcipuè, ut ille modestus erat, & temperans in victu, ex multis principibus juvenibus prælatus est qui uxorem duceret ex filiabus Berenices, Antigonen, quam ex Philippo susceperat, priusquam cum Ptolemæo esset in matrimonio juncta. Post has nuptias clarior jam, quum etiam bona in eum uxor esset Antigone, perfecit ut cum pecunia & copiis Ptolemæi, ad Regnum recuperandum in Epirum mitteretur.

Ptol. Sor.
an. 26.
Id. ibid.

Hoc anno Ptolemæus Pharum Alexandriae turrim per Sostratum Dexiphanis filium Cindium erigere coepit in Pharo, insula Protei, quum & Pyrrhus Epiri principatum suscepit: vel cum Neoptolemo mortuo integrum illud recuperavit.

Suidas in
Phæges.

Postquam Cassander per annos 19. Macedoniae Regnum tenuerat, ex morbo aquæ subter cutem factæ, ex tabe consumptus interiit, relictis ex Thessalonica tribus filiis Philippo, Antipatro & Alexandro: Philippus autem natus maximus Macedoniam exiguo tempore gubernavit, illum enim tabida lues sustulit.

LAGIDAR.
an. 27.
Dexipp.
Porphyr. in
Græc. Euf.

Antipater & Alexander de fratris Philippi Regno contententes, matris & amicorum interventu Regnum dividere consenserunt, postea Antipater Euridicen Lyfimachi filiam in matrimonium accepit. Alexander legatos deinde ad Ptolemæum in Ægyptum, Lyfandram ex Euridice filiam in uxorem petitorios misit Ptolemæus ipsis annuens Lyfandram Menelao fratri ad Alexandrum deducendam dedit.

Id. ibid.
Ptol. Sor.
an. 28.

Interea Lachares Athenarum tyrannus pro populo auxilium à Ptolemæo petiit à Demetrio tunc obsessus, Ptolemæus autem Classē quam Lyfandræ filiae ad Alexandrum deportandæ concesserat, ei subsidio misit; sed exiguam Atheniensibus respirationem centum illæ quinquaginta naves præbuerunt, sub Patrocle duce licet insulam quamdam occupasset Classis, fugam tamen conscivit cum Demetrius trecentis navibus collectis, ex Peloponneso accessit.

Plut. in
Demetr.
& Pyrrh.

Pausan. Att.

Pyrrhus Ptolemæi Regis & Berenices Soceræ memor, natum sibi hoc anno filium ex Antigone ipsius filia, Ptolemæum appellavit, & oppidum quod postea in Chersoneso Epiri condidit, Bereniciden nominavit.

Ptol. Sor.
an. 29.

Ptolemæus cum Cyprum quam Demetrius occupaverat, recuperare vellet, postquam illum Lacedæmonem obsidere cognovit, insulam Classē appulit, urbes oppugnavit, & Salamine excepta in qua Phila Demetrii uxor & liberi permanebant, insulam sibi subjecit, Demetrius à Lacedæmone vix avulsus, spe invadendi tunc Macedonici Regni, Cypri defendendæ occasionem relinquit.

Plut. in
Demetr.
Ptol. Sor.
an. 30.

Lagides interea Salaminen tandem auxilio destitutam expugnat & Philam Demetrii uxorem, & Euridices uxoris suæ sororem, ipsiusque liberos dimisit, additis insuper muneribus & honoribus. Qui nuntius Demetrio nuper Macedoniae Rege appellato, post Alexandrum fraude à se occisum, gratus omnino fuit.

Ibid.

Demetrius Phalereus Athenarum pro Cassandro olim curator, Thebas se receperat, Boeotiis verò ab Antigono Demetrii filio bello appetitis, urbem relinquit & in

Ptol. Sor.
an. 31.
Paus. Att.

LAGIDAR. *Ægyptum ad Ptolemæum concedit, quem Rex humanissimè excepit, inter con-*
 an. 30. *filiarios annumeravit, & Bibliothecæ, ut quidam volunt, præfecit: ille autem Pto-*
 Plut. Apoth. *lemæo suavit ut libros de Regno & Principatu pararet ac legeret, & de qui-*
 Suidas. *bus amici Regis monere non audent, ea in libris extare asseverat: Quidam*
 Ptol. Sot. *Demetrium Phalereum Bibliothecæ præfectum forsan post Zenodotum*
 an. 32. *Ephesium qui Ptolemæi liberos erudiverat existimant.*
 Pausan. Att.

Hoc tempore Arsinoe Ptolemæi filia in uxorem Lyfimacho data cum ac-
 cepisset maritum suum à Getis cum quibus bellum gerebat captum esse,
 Agathoclis privigni in aula potentiam pertimescens in *Ægyptum* ad patrem
 Ptolemæum, ab ipso copias & pecuniam pro conjugis redemptione petitura
 venit, sed Lyfimachus ea Thraciæ parte concessa quæ trans Istrum est,
 ab Agathocle filio foedere cum Dromichæte Getarum icto, libera-
 tus est.

Lyfimachus, ut in Thraciam rediit Agathocli filio de se in captivitate be-
 ne merito, Lyfandram Ptolemæi Regis ex Euridice filiam Alexandri Mace-
 doniæ nuper viduam dedit uxorem, quæ res Agathoclem cum noverca ad
 tempus reconciliaffe videtur quum ejus esset soror, visa est, illaque ex *Æ-*
 Strab. l. 14. *gypto ad Lyfimachum maritum per Asiæ urbes rediit, ipsique ad Ephesium*
 in ejus potestatem nuper redactam occurrit, quam Lyfimachus novo ob
 conjugis adventum, *Arsinoes* nomine appellavit, Lebediis & Colophoniiis
 in hanc urbem deductis.
 Stephan. in
 E'pist.

Hoc anno Berenice Ptolemæi conjux, Theogenam ex Philippo filiam,
 quam Agathocli Siciliæ Regi uxorem dederat, cum filiis recepit, Agatho-
 cles autem jamjam moriturus illam cum genitis ex ea duobus parvulis cum
 omni pecunia & familia, regalique instrumento, quo præter illum nemo
 Regum ditior fuit, navibus impositos *Ægyptum* remisit, timens ne præ-
 donem Regni sui, hostem pateretur.
 Ptol. Sot.
 an. 35.
 Tacit. Hist.
 lib. 4.

Ptolemæus cum nullo bello implicaretur, ornandæ Alexandriæ pluri-
 mum incumbibat, plurima jam templa extrui jusserat, illa autem dedicare
 cum vellet, oblatum per quietem decore eximio juvenem, qui moneret, ut
 fidissimis amicorum in Pontum missis, effigiem suam acciret: lætum id Re-
 gno, magnamque & inclytam sedem fore quæ excepisset: simul visum eum-
 dem juvenem in cælum igne plurimo attolli. Ptolemæus omine & miracu-
 lo excitus, Sacerdotibus *Ægyptiorum*, quibus mos talia intelligere, noctur-
 nos visus aperit. Atque illis Ponti & externorum parum gnaris, Timotheum
 Atheniensem è gente Eumolpidarum, quem ut antistitem Cæremonia-
 rum Eleusi exciverat, quænam illa superstitio, quod numen interrogat.

Timotheus quæsitis qui in Pontum measent, cognoscit urbem illic Sino-
 pen, nec procul templum, vetere inter accolæ fama Jovis Ditis: namque &
 muliebrem, effigiem assistere, quam plerique Proserpinam vocent; sed Ptole-
 mæus ut sunt ingenia Regum, pronus ad formidinem, ubi securitas rediit, vo-
 luptatum quàm Religionum appetens, negligere paulatim, aliisque ad cu-
 ras animum vertere, donec eadem species terribilior jam & instantior exit-
 ium ipsi, Regnóque denuntiaret, ni jussa patrarentur. Tum legatos & do-
 na Scydrothemidi Regi (is tum Sinopensibus imperitabat) expediri jubet, na-
 vigaturisque præcipit ut Pythium Apollinem adeant, illis mare secundum,
 fors oraculi haud ambigua, irent, simulacrúmque patris sui reveherent, so-
 roris relinquerent. Ut Sinopen venere, munera, preces, mandata Regis
 sui Scydrothemidi allegant, is diversus animi modò numen pavescere, mo-
 dò minis adversantis populi terreri, sæpe donis, promissisque legatorum
 flectebatur, resque in triennium abiit.

Demetrius Macedonia sibi vindicata, instituerat rem non exiguam, sed
 totum imperium, quod obtinuerat pater suus, repetere. Huic spei & mo-
 limini respondebat apparatus. Si quidem exercitum habebat jam conscriptum,
 pedi-

Ptol. Sot.
 an. 36.
 Plut. in
 Demetr.

peditum 100000. duobus millibus minùs , adhæc equitum paulò minùs LAGIDAR. 12000. Classẽ navium ad 500. numerum moliens. Tantis viribus Asiæ an. 35. imminentibus, quantas secundum Alexandrum habuit nemo quispiam, tres in Demetrium conspiravere, Ptolemæus, Seleucus, Lyfimachus. Inde communĩ nomine missis ad Pyrrhum legatis, hortati illum sunt, Macedoniam ut assereret, neque duceret inducias, quas Demetrius non ipsi, ne bello lacefferetur, dederat, sed sibi sumpserat, quò bellum prius, quibus vellet, posset movere. Id ubi probavit Pyrrhus, multiplex Demetrium morantem adhuc bellum circumstetit. Eodem enim tempore Græciam Ptolemæus ingenti advectus Classe sollicitavit, Macedoniam Lyfimachus ex Thracia, & ex vicinò Pyrrhus incursionibus populati sunt; ille primò contra Lyfimachum, deinde contra Pyrrhum, ad quem quùm totus penè Demetrii exercitus deficeret, se ex castris subduxit, & Cassandriam au-
fugit.

Regno tandem nudatus Demetrius, primùm privatus, atque Regiis destitutus ornamentis iniit civitates, postea ut tanquam Regiam viam & spem P. ol. Sor. an. 37. I. l. ibid. est ingressus, corpùsque denuo, & species circa eum Regni cœpit esse, duces & amicos quos in Græcia habebat, contraxit, Thebanis restituit Rempublicam, Athenarum obsidionem solvit, pacẽ cum Pyrrho inita, coactis-
que navibus suis omnibus, ac militum undecim millibus, cum equitatu impositis in Asiam, ad Cariam & Lydiam Lyfimacho adimendam navigavit. Euridice Philæ ipsius defunctæ uxoris soror, illum circa Miletum urbem excepit, adducens suam & Ptolemæi filiam Ptolemaidem antea ei pactam, ut suprà diximus, quam duxit, & postquam aliquas Lydiæ urbes cepisset, frumentatione coactus in Ciliciam descendit, ubi tandem à Seleuco genero suo captus, in Syriæ Chersoneso inclusus est usque ad mortem.

Ptolemæus apud Scydrothemidem Sinopensium Regem à triennio, non LAGIDAR. an. 37. Tacit. Hist. lib. 4. stûdium, non preces ad obtinendam Dei statuam omiserat: dignitatem legatorum, numerum navium, auri pondus augebat. Tum minax facies Scydrothemidi offertur, ne destinata Deo ultrà moraretur. Cunctantem varia perniciofa, morbique, & manifestè cœlestium ira graviórque in dies fatigabat. Advocata concione, iussa numinis, suos Ptolemæique vitus, & ingruentia mala exponit. Vulgus adversari Regem, invidere Ægypto, sibi metuere, templumque circumfledere. Major hinc fama tradidit, Deum ipsum appulsas littori naves sponte conscendisse. Mirum inde dictu, tertio die tantum maris emensi, Alexandriam appelluntur. Templum Deo magnificenti-
ssimum extructum est in loco cui *Rhacotis*. Locus ille munitus erat, in Strab. l. 17. quo præsidium habebatur, ut arceretur navium descensus in urbem, postea Alexandriæ pars fuit, templumque Dei auro pretioso ornatum est, ita ut inter homines divinius cerni non posset.

Demetrio autem apud Seleucum in arce custodito, Ptolemæus quùm nihil ab Justin. l. 16. aliis Regibus imperio suo timendum animadverteret, magna rerum gloria illustris, successorem sibi filium è Berenice, præterito majore ex Euridice prima conjugẽ, cui Regnum concedere Demetrius Phalereus Regis consiliarius persuadebat, sed pater minimo communicavit, rationemque ejus rei populo Lagid. 38. Diogen Laert. reddidit, privatumque exinde officium Regi inter satellites fecisse aiunt, quùm omni Regno pulchrius, Regis esse patrem diceret.

Filius Ptolemæi major ex Euridice, Ceraunus seu propter ferociam, seu quòd esset tanta in rebus gerendis celeritate, cognominatus, jam uxoratus quùm juniorem fratrem à patre prælatum sibi accepisset ex Ægypto cum fratre ad Lyfimachum confugit quòd Agathocles ejus filius Lyfandræ carissimæ forori suæ germanæ ex Euridice matre nupsisset cum esset Alexandri Macedoniæ Regis vidua, ut suprà diximus.

Ptolemæus autem junior, post fratris discessum, ob felicitatis ad Regnum Athen. lib. 5. adven-

LAGIDAR. adventus sui monumentum, hieme proxima sumptuosissimum convivium præ-
an. 38. buit; in arcis septo tentorium, seorsim à militum, opificum, & peregrinorum di-
versoriis extructum est: ad duo tentorii latera, siti erant lecti centum aurei:
accumbentibus mensæ, tripodes aureæ admotæ sunt numero ducentæ, ad
lectos singulos duæ, argenteis fulcris constabilitæ.

Ibid. Pompa fuerat prius per medium civitatis ducta, cujus primum agmen cœ-
pit orto lucifero statim incedere. Quo enim tempore illa stella emergit,
transvectionis fuit initium; secuta est deinde ea quæ Regum parentibus ac
progenitoribus destinatur. Tertia fuit, quæ Deorum omnium sigilla-
tim historiam indicabat, cum accommodato illorum apparatu. Sub ves-
peram postrema fuit anni parte ad id diei tempus, ejus egressum co-
gente.

Ibid. In hac celeberrima pompa Alexandri & Ptolemæi statux in curru defere-
bantur cum aureis coronis, hederaceis: Virtutis autem simulacrum adstans
Ptolemæo; ex olea coronam auream habebat. Corinthus civitas, Ptole-
mæo vicina, aureo diademate coronata fuit. Evectæ sunt & in pompa sella
Regiæ multæ ex auro & ebore compactæ. Super Regis Ptolemæi sella, co-
rona fuit, ex aureis decies mille conflata. Ostensæ sunt & in ea pompa
coronæ ter mille ac ducentæ, aureæ, cum altera dicata sacris, aurea, gem-
mis nobilissimis splendente, cubitorum octoginta. Berenices templi hæc
valvas circumdabat cum ægide pariter aurea.

Id. ibid. Ludi diebus sequentibus exhibiti sunt celeberrimi, in quibus, aureis
coronis viginti Ptolemæus Primus donatus est. Berenice verò tribus &
viginti, super aureis curribus advectis: Ptolemæus Philadelphus coronis
aureis viginti donatus est & duabus, quæ aureis curribus impositæ fue-
runt, una cubitorum sex: quinque, totidem cubitorum: sex, cubitorum
quatuor, ad columnas impactis. Alii has coronas victoribus ludorum à
Ptolemæis & Berenice donatas existimant.

Casaub. Anim. in Athen. Arsinoe Ptolemæi Philadelphi soror, & Lyfimachi Thraciæ Regis con-
Paus. Attic. jux, ubi vidit Ptolemæum Ceraunum ad Lyfandram germanam sororem con-
Lagid. 39. fugisse, timuit ne sui post mortem Regis, filii, quorum major annum deci-
Philad. 2. mum tertium attigerat, in Agathoclis ejus mariti potestate essent, de ipsius
cæde consilia iniit, primò quidem veneno clanculario, sed hoc per vom-
itum rejecto illa deinde eum patri Lyfimacho insidias struxisse falsò crimi-
nata est. Lyfimachum filium in carcerem conjectum sententia impuden-
tissima sunt qui scripserunt deprehendisse quidem uxoris insidias in fi-
lium; sed nihil efficere contra potuisse, quòd solus esset & amicis destitue-
retur.

Memnon excerpt. Interempto Agathocle, Lyfandra Lyfimachi permisso ad Seleucum se re-
Pausan. Att. cepit, secum verò habuit filios & fratres quibus & Alexander Lyfimachi ex
Odrysiade uxore filius comitem se addidit. Hi cum Babylonem pervenis-
sent à Seleuco ut bellum contra Lyfimachum supplices contenderunt, quod
fufcepturus promissit Lyfandræ, & Ptolemæum Ceraunum ut amici filium
miseratus, liberaliter & honorificè tractavit; promissis additis fore ut de-
functo parente in paternum Regnum ab eo deduceretur: nam foedus inter
illos, ne se bello lacefferent, ictum fuerat.

Lag. 40. Ptolemæus secundus quum Ceraunum fratrem & Lyfandram sororem
ex Lyfimachi Aula ad Seleucum aufugisse accepisset, majorem in Re-
gno securitatem stabilire volens uxorem ducere decrevit & legatos ad Ly-
fimachum Arsinoen ejus filiam in conjugem petituos misit.

Paus. Att. Hoc anno Pharus quam Sostratus Cindius ante paucos annos extruere
Eusebius. coeperat, ab eo perfecta est; illam constitisse octingentis talentis
Plinius. 36. tradunt, & Architectum ipsi conscripisse *Diis Servatoribus* id est
Ptolc.

Ptolemæo patri & filio, additò nomine suo, non Regum permissu, sed calce superaddita illud occultavit, quæ temporis lapsu recidit, & postea apparuit.

LAGIDAR.
an. 39.
Lucianus.

Ptolemæus Lagi filius mortem obiit Olymp. 124. annos natus 84. postquam regnasset 40. alii 39. sed his (ut videtur) completos. Soter à Rhodiis cognominatus est, & Statua illi ab Eleis dicata est.

Polyb.
Joseph.
Pausan. Att.
Lucian.
Justin.
Euseb.
Paus. Eliac.

Princeps fuit fortis, prudens, humanus, clemens, æquus, modestus, litterisque imbutus, se Macedonem quidem inscribi cum esset Rex, permisit, crebrò apud amicos cœnabat & etiam dormiebat, quòd si quando convivium præberet, eorum pocula, vestes, stragulas, & mensas usurpabat. Ipse plura necessariis non possidebat: dicens, magis Regium esse ditare, quàm divitias habere.

Plut. in
Apoph.

Alexandriæ recens ab Alexandro magno conditæ, mœnia, templa & Religiones addidit, Regiam, Soma, Hepstadium, Pharum, Musæum, Serapium & Hippodromum magnum ad equorum certamen extruxit, Doctos coluit, Philosophos ex omnibus regionibus evocavit. In ejus Aula degebant Theodorus Atheus, Stilpon Megareus, Diodorus Cronol & Strato Peripateticus. Ad Theophrastum Philosophum literas misit. Ipse Alexandri magni vitam & expeditiones scripsit, ejusque Historia legebatur adhuc Hadriani Imp. tempore cum Arrianus qui sub eo degebat se maximè in vita Alexandri, secutum esse Ptolemæum Lagi & Aristobulum scribat.

Tacit. Hist.
lib. 4.

Euthic.
Annal.

Diogen.
Laert.
Plat. Hist.

Tanta fuit moderatione Ptolemæus ut cum apud Messenios statuam equestrem in ludis Pythicis dedicavit, se Macedonem inscribendum curaverit, cum Ægypti Rex esset. Grammaticum ob inscitiam cum subfannaret, interrogabat quis Pelei fuisset pater, respondit ille, Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater, id dictum obscuritatem generis Regi exprobrabat, videbaturque indignantibus omnibus non esse impunè ferendum. At Ptolemæus, si non Regium est, ait, falsè in se dicta ferre, ne falsè dicta quidem, in alium jacere Regium est.

LAGIDAR.
an. 40.
Paus.

Plutarch.
de ira coh. b.

Ptolemæus duos habuit fratres Menelaum & Eleum, ille quidem Classis fratris præfectus fuit; hic verò Eleaticæ Præfecturæ nomen dedit.

2. Curtius.
Strab.

Uxores duxit quatuor Apaniam, quam alii Arthonam vocant, Artabazi Persæ filiam ex qua nullos habuit filios. Secundam Thaidem quæ erat Attica, & quæ antea pro concubina usus fuerat Alexander magnus. Tertiam Euridicen Antipatri filiam. Quartam Berenicen Philippi Macedonis cujusdam viduam; duas priores cum privatus erat: posteriores verò quum Ægyptum obtinisset.

Filios habuit plurimos ut & filias. Primò ex Thaide, Leontiscum Lagum, & Irenen Soloni Cypri Regi nuptam suscepit. Secundò ex Euridice, Ptolemæum Ceraunum, & Anonymum à Ptolemæo secundo occisum, filias verò duas, Ptolemaidem Demetrio Polyorceti nuptam, & Lyfandram Alexandri Macedoniæ Regis, Cassandri filii uxorem, deinde Agathoclis Lyfimachi filii conjugem. Tertiò Ptolemæum habuit secundum ex Berenice, & alterum nomine Argæum. Filias Arsinoen Lyfimacho nuptam, & alteram Philoteram. Berenice verò filium ex Philippo habebat Magam, qui Cyrenarum Rex fuit, & filias duas, Antigonem quidem Pyrrho Epirotarum Regi nuptam, & Theogenam Agathoclis Syracusarum Regis uxorem.

J. Stin. l. 15.
Athen. l. 13.

PTOLEMÆUS I.
NUMMI
PTOLEMÆI SOTERIS.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate redimitum, in postica cujus parte aquila fulmini insistens, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Hic nummus argenteus tetradragmalis est & aurei pariter hujus Regis reperiuntur, sed rarissimi sunt: at quum parum inter se differant argenteum tantum exhibemus; aurei porro dragmales simili stemmate donati occurrunt, argentei nulli alii præter tetradragmales Antiquariorum manibus teruntur: Ærei bidragmales & dragmales visuntur, sed nulli cum aquila fulmini insistente.

Ampla & senilis illa Regis diademati facies cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in averfa parte, dubitare non finit, quin iste nummus ad Ptolemæum Lagi filium, Ægypti primum Regem pertineat, ille quidem jam fere 44. annos natus Ægypti Satrapiam administrare cœpit, & Regis nomen post annum 17. illius dominationis tantum accepit, postquam Antigonus cum Demetrio filio illud usurpassent, itaque annum fere 60. cum primum Regis nomen in nummis inscripsit attigerat: omnes autem Alexandri duces priusquam se Reges appellassent, monetam suo nomine cudere haud videbantur, sed Macedonica uti.

Aquila Ptolemæi Soteris symbolum fuit, imo & omnium ejus successorum Ægypti Regum solemne. Illa ab eo multis de causis pro stemmate assumi potuit; vel in memoriam aquilæ quæ ipsi infanti, quum expositus fuisset, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit, ut lupa Romulo & Remo pro stemmate data est. Vel ob victorias à se partas: Ægyptii enim quum suis in sacris litteris victoriam pingerent, aquilam quod illa ceteras aves superare solet, formabant. Aquila etiam in symbolis, fortitudinis & potestatis argumentum est, ut fulmen imperii, quod illud Jovi gegeret. Id mirè Ptolemæi nomini convenit πτολεμαῖος idem ac πλέμειος bel-lator.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate ornati, in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens lib. 17. c. 2.
cum epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & in area nummi AB. id eſt
Αβυδηνῶν.

Ptolemæus primus, cognomine *Magnus* à Juſtino appellatur, ſed illo non in nummis uſus eſt, contentus Servatoris nomenclatione à Rhodiis ipſi data, ut in ejus vita diximus; eam in nummis uſurpaſſe nos docent illi ſuperſtites: in hoc autem vox ΒΑΣΙΛΕΩΣ non exhibetur Macedonum Regum priorum more, ut apud Goltzium & in eorum nummis obſervare eſt ΑΡΧΕΛΑΟΥ, ΑΜΥΝΤΟΥ, ΦΙΛΙΠΠΟΥ, & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Aquila perpetuum Ptolemæi ſymbolum eſt quo ejus ſucceſſores omnes poſtea uſi ſunt.

Literæ AB. in averſæ partis area exarata, initiales urbis nominis in qua nummus fuit percuſſus eſſe videntur, exemplo numiſmatum Αιξανδρι Μαννι, Λυſιμαχι, & Σελευκιδαρν, de quibus vide noſtram Συριας Regum Hiſtoriam. Itaque literas AB. interpretamur ΑΒΥΔΗΝΩΝ, Abydenorum. Urbs Ægypti Abydus, magna quidem fuit, & primo poſt Thebas loco, Memnoniſque Regia.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi ut ſuprà diadematurn cum eadem epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & aquila ſuprà fulmen in averſa parte, in cujus area ΠΗ, id eſt ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΩΝ.

Omnes argentei tetradragmales Ptolemæi Soteris nummi, aquilam in averſa parte, tanquam ſollemne ejus ſymbolum præferunt ſola quibuſdam literis
D initia-

initialibus nomen urbis in quibus cusi sunt, exhibentibus, dissimiles: iis enim plures in Ægypto monetæ cudendæ officinas ut in aliis Regnis, fuisse cognoscimus, sed pauci illius aurei nummi nobis supersunt, quum frequenter Alexandri magni numismata Antiquariorum manibus terantur & ideò obvia sint.

Literas ΠΗ. diximus esse initiales vocis Πηλυστιῶν, in quorum urbe signatus est nummus: Pelusium autem erat Ægypti oppidum ad Nilum fluvium, à quo extremum versus Asiam ostium, appellatum est Pelusiacum. Nomen Pelusium varias habet de Ætymologia sententias, inter quas à verbo ΠΗΛΟΣ, id est lutum, appellationem desumpsisse refert Geographus.

Strab. l. 17.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi Soteris diademate insignitum in cuius averfa parte caput muliebre fascia velut diademate cinctum cum capillis in cirros retro cadentibus, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, sub mento capitis in area cornucopiæ parvum.

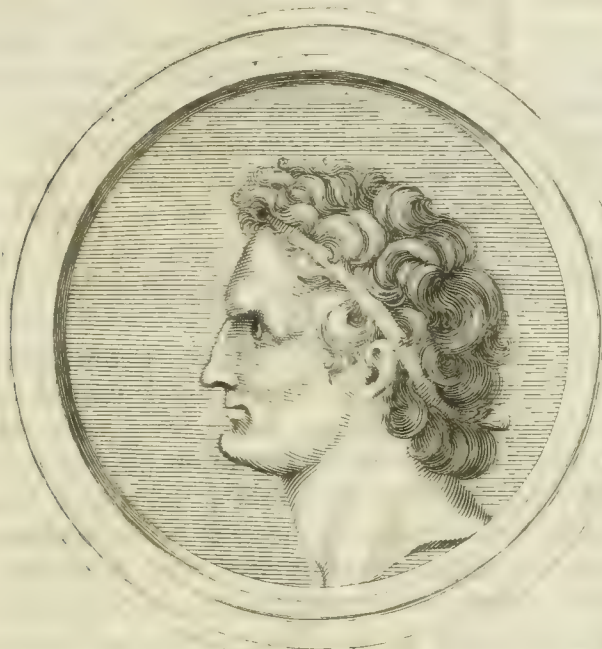
Æreus est hic Ptolemæi Soteris ex minima forma nummus, sed elegans, ad quem verò Regem spectet, facies apprimè demonstrat; quænam verò sit illa muliebris effigies, si mihi conjecturæ locus, Berenice est illa, vulgò Magna nuncupata, Ptolemæi Soteris ultima conjux, sed sub Isidis imagine; hæc autem simili capillitio ornata depingitur, Lori florem in capite pro Deæ symbolo gerit; Berenice autem pro loto fasciam tanquam diadema circa caput adhibuerunt, ut utramque Ægypti Deam & Reginam repræsentarent.

Nostram conjecturam auget nummus tetradrachmalis aureus recens repertus, in quo ab una parte Ptolemæus noster cum Berenice diademate ornata confociatus occurrit, sed eadem oris lineamenta & imago cum area illa integrè conveniunt, illum in Ptolemæi Evergetis nummis infrà exhibebimus.

Cornucopiæ illud parvum Ægypti fertilitatis symbolum, aut monetarii nota est.

Diversæ magnitudinis, secundæ nempe & mediæ inter minimam, occurrunt nummi eisdem vultus referentes, sed nobis hanc exhibere satis erit.

Monemus quòd etiam plures alios cum epigraphe nuda ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ nummos sine Ptolemæorum Regum effigie observavimus, sed cum Jovis imagine signatos, quos ut in Seleucidis ad quemnam Regem illos referre possumus, etiam prætermisimus; at quando aliquod eorum illustre cognomen exhibuerunt velut ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ vel ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, illos in eorum serie retulimus, ut infrà videre est.

PTOLEMÆVS PHILADELPHVS,
REX ÆGYPTI. II.

*In thesauro. Regio.
Ex num. Arg. tetradr.*

PTOLEMÆUS Ptolemæi & Berenices filius in Co insula natus anno LAGIDAR. an. 40. Philadel. 31 Theocr. Idyl. Lagidarum 15. patre mortuo solus Ægypti Regnum, atque provincias quas ille obtinebat, Phoeniciam, Cœlesyriam, Arabiam, Lybiam, Æthiopiam, Cyprum, Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas insulas administrare cœpit.

Demetrio Phalereo inensus, quod patri consulisset, ut filiis, quos ex Euridice susceperat, Regnum impertiretur; dicens si **ALTERI DEDE-Diog. Laert.** RIS IPSE NON HABEBIS, ut successionem secundum naturæ leges relinqueret, Ptolemæus iussit in provincia ut asservaretur, quoad aliquid de eo statuisset. Hic ille moestior inde vixit, ac veluti dormitans (ab aspidē manum morsus) ex vita migravit, & sepultus est in Busiridis sepultura prope Diospolim.

Arsinoe Lyfimachi filia Ptolemæo Regi in uxorem promissa hoc anni principio in Ægyptum à patre missa tantum pervenisse videtur, & nuptiæ eo splendore quo debuerant, nec apparatu celebratæ sunt, ob Ptolemæi Soteris mortem, cum tota adhuc aula vestimentum lugubre, anno nondum præterito, gestaret.

Seleucus Demetrio apud se, & Ptolemæo in Ægypto mortuis gloriæ æmulatione bellum Lyfimacho inferre decrevit, plurimis hujus Ducibus qui ad illum certatim deficiebant: itaque milites undique conscripsit, & copias ex superioribus provinciis evocat.

Lagid. 1.
Philad. 4
Justin. l. 17.

LAGIDAR. Ptolemæus post parentis mortem, præmiatoribus & grassatoribus vias intra & extra Ægypti oppida liberare aggressus est: hi enim hostium more, infesta armis reddebant itinera, eos omnes Rex tandem sustulit, Regnumque tranquillum & securum reddidit.

Justin. l. 1. Lyfimachus ubi Seleuci bellum contra se apparatus rescivit, in Asiam trajiciens, prior bellum Seleuco denuntiat. Ultimum hoc certamen militonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ, par reservatum. Lyfimachus quatuor & septuaginta annos natus erat. Seleucus & septuaginta: sed in hac ætate utrique animi juvenilis erant, imperiique cupiditatem insatiabilem gerebant. Prælium in Phrygia majore ad Corupedium urbem commissum est, & Lyfimachus in eo interfectus est. Lyfandra Ptolemæi Soteris ex Euridice filia, Lyfimachi nurus, quæ cum Ptolemæo Cerauno fratre Seleucum comitabatur, ab eo corpus impetravit, & illud Alexander Lyfimachi filius qui cum ea ad Seleucum confugerat, in Thracicam Chersonesum deportatum sepulturæ mandavit.

Porphyr.
in Græc.
Eulæb.

Pausan.
Attic.

LAGIDAR.
an. 43.
Memnon
Excerpt. 13.

Ceraunus Lyfimacho debellato & occiso Seleucum sollicitavit ut se in patrum Regnum juxta promissa reduceret, sed quum ille & Ptolemæus ejus pater, inter se & contra filios bellum nunquam gerere, fœdere icto, pacti essent, Seleucus rem procrastinabat: Ceraunus ubi Seleucum in Macedonia Patria sua, quod reliquum senectutis erat, transigere destinare accepit, postquam Seleucus Hellespontum trajecit & versus Lyfimachiam profectus est, illum Ceraunus à tergo aggressus confodit, 7. post Lyfimachi mortem mense ut Regnum Macedonia quod Lyfimacho cognato eripuerat, occuparet, equi cursu adjutus, Lyfimachiam profugit, ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum contendit à quo Rex salutatur.

Id. excerpt.
18.

Antigonus Demetrii filius, cæde Seleuci intellecta expeditionem suscepit in Macedoniam, Ptolemæum antevenire properans, sed hic expeditas habens Lyfimachi naves, instructa acie occurrit: victus itaque Antigonus in Bœotiam se recepit, & Ceraunus totum Macedonia Regnum, excepta Cassandra urbe, occupat.

Justin. l.
17.

Ceraunus quum & in gratiam memoriæ Magni Ptolemæi patris & in favorem ultionis Lyfimachi ambitiosus apud populares esset, primò Lyfimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiisque Arsinoes sororis suæ, matris eorum, petit, puerorum adoptione promissa, ut quum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri, vel verecundia matris, vel appellatione patris, auderent.

Id. ibid.

Legatos ille ad Ptolemæum Ægypti fratrem mittit, concordiam ejus per epistolas deprecatus, se offensam erepti paterni Regni professus, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit: Ptolemæus verò ut mutuum fratri benevolentiam significaret, in ejus rei memoriam *φιλadelph* nomen assumpsit.

Id. ibid.

Ceraunus cum Antiocho Seleuci filio, Antigono nuper victo, & Pyrrho qui his se juncturus erat, bellum formidans, iis omni arte adulatur, & ut pax inter eos iniretur, effecit, etiam affinitatem cum Pyrrho, Tarentinis adversus Romanos laturo auxilium, contraxit ei, copiis ex Macedonibus selectis & filia in matrimonium, datis, postquam Antigonus naves & Antiochus pecuniam Pyrrho concesserunt.

Justin. lib.
24.

Ceraunus exinde externo metu deposito impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit, insidiæque Arsinoe sorori suæ instruit, quibus, & filios ejus vita, & ipsam Cassandrae urbis possessione, privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore sororis matrimonium petere, aliter enim

enim ad sororis filios, quorum Regnum occupaverat, quàm concordia^{LAGIDAR}
fraude pervenire non poterat, sed nota scelerata Cerauni voluntas sorori^{an. 41.}
erat. Itaque non credenti mandat, velle se cum filiis ejus Regni confor-
tium jungere, cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam cripe-
re his Regnum; sed quod id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret ar-
bitrium jurisjurandi, quo præsentē apud Deos patrios, quibus vellet obsecra-
tionibus se obligaret.

In certa Arsinoe quid ageret: si mitteret, decipi perjurio, si non mitteret, ^{Id. ibid.}
provocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis quàm sibi
metuens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex ami-
cis Clodionem: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterimæ Ma-
cedonum Religionis, Ceraunus sumptis in manus altaribus, contingens ipsa si-
mulacra & pulvinaria Deorum, inauditis, ultimisque execrationibus adjurat, se
sincera fide matrimonium sororis petere, nuncupaturumque se eam Reginam,
neque in contumeliam ejus se aliam uxorem, aliòsve, quàm filios ejus, habi-
turum. Arsinoe postquam & spe impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre
colloquitur, cujus vultus & blandientes oculi, quum fidem non minorem,
quàm jusjurandum promitterent, reclamante Ptolemæo filio fraudem subesse,
in matrimonii fratris concedit.

Nuptiæ magno apparatu, lætitiæque omnium celebrantur. Ad concionem ^{Id. cap. 3.}
quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit Reginamque eam ap-
pellat. Quo nomine in lætitiā effusa Arsinoe, quia quod morte Lyfimachi prio-
ris mariti amiserat, recepisset: ultrò virum in urbem suam invitat, cujus urbis cu-
piditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adven-
tū ejus indicit: domos, templa, ceteraque omnia exornari jubet: aras ubi-
que, hostias disponi, filiòsque quoque suos, Lyfimachum sedecim annos
natum, Philippum triennio minorem, utrumque forma insignem, corona-
tos occurrere jubet. Quos Ptolemæus ad celandam fraudem, cupidè &
ultra modum veræ affectionis amplexus osculis diu fatigat.

Ubi verò ad portam ventum est, occupari arcem jubet, pueros interfici. ^{Id. ibid.}
Qui cum ad matrem confugissent, in gremio ejus, inter ipsa oscula truci-
dantur. Proclamante Arsinoe, quòd tantum nefas aut nubendo, aut post
nuptias contraxisset, pro filiis sæpè se percussoribus obtulit: frequenter cor-
pore suo, puerorum corpora amplexa protegit, vulneraque excipere, quæ
liberis intendebantur, voluit. Ad postremum etiam spoliata funeribus filio-
rum, scissā veste, & crinibus sparsis, cum duobus servulis ex urbe protra-
cta, Samothraciam in exilium abiit, eò miserior, quòd mori cum filiis ei
non licuit.

Hæc Cerauno inulta non fuerunt. Quippe Diis immortalibus tot perju-
ria & tam cruenta parricidia vindicantibus. Galli autem, duce Belgio, ad
tentandos Macedonum animos, Legatos ad Ceraunum mittunt, offe-
rentes pacem, si emere velit; sed Ptolemæus inter suos, belli metu, pa-
cem Gallos petere gloriatus est. Nec minùs ferociter se Legatis quàm
inter amicos jactavit, aliter se pacem daturum negando, nisi Principes suos
obsides dederint, & arma tradiderint; non enim fidem se, nisi inermibus,
habiturum. <sup>Lag. 42.
Pallad. 4.
Justin. l. 24.
Memn.
excer. cap.
15.</sup>

Renunciata legatione, risere Galli, undique acclamantes, brevi sensu ^{Id. ibid.}
rum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis aliquot die-
bus, prælium conferitur, victique Macedones cæduntur. Ceraunus mul-
tis vulneribus faucius capitur, caput ejus amputatum & lancea fixum,
tota acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga
servavit. Ceteri aut capti, aut occisi, postquam regnasset Ceraunus annum
& quinque menses.

LAGIDAR. Meleager Cerauni germanus frater, qui cum eo propter Philadelphi ad
 an. 42. Ægypti electionem ex hoc Regno in Thraciam profugerat, & illum ad Seleu-
 Dexipp. in cum cum Lyfandra sorore fereipientem comitatus erat, post Cerauni mor-
 Græc. Euf. rem Macedonia Regnum occupat, sed post menses duos à Macedonibus eje-
 ctus est, Antipatro Philippi fratris Cassandri filio, in ejus locum substitu-
 to, Meleager se in Cyprum insulam recepit, Philadelphi permis-
 su.

Ptolemæus Philadelphus cum Ceraunum à Gallis interemptum & Melea-
 grum è Macedonia Regno ejectum accepisset, Arsinoen sororem in Samo-
 thracia exulem à Sosthene tum in Macedonia moderante petiit. Dum verò
 Plutarch. de illa filiorum in insula lamentaretur, accessit ad eam Philosophus qui Damo-
 Consol. ad nis luctus fabula ipsi narrata, mirabili arte eam à fletu & lamentatione deduxit.
 Ap. Arsinoe verò è Samothracia in Ægyptum ad fratrem Ptolemæum se protinus
 recepit.

LAGIDAR. Argæus Philadelphi frater ex Berenice matre minor, insidias illi comparavit,
 an. 43. quas quum detexisset Ptolemæus, eum mox interfici jussit.

LAGID. Meleager alter Philadelphi frater, sed ex Euridice natus, quem ex Mace-
 Lagid. 43. donia Regno pulsum post Ptolemæi Cerauni fratris mortem, in Cyprum in-
 Philad. 5. sulam Philadelphi permissu se recepisse suprà diximus, Cyprios ad defectio-
 Paus. Attic. nem sollicitare cœpit, quod quum sensisset Ptolemæus, illum pariter oc-
 p. 12. cidi jussit.

LAGID. Antigonus Gonatas, Sosthene, qui Macedonia etiam Regnum susceperat,
 Lagid. 45. defuncto, in illud profectus, quod pater Demetrius jam in eo regnaverat,
 Philad. 7. ipsum occupavit, & illud per plurimos annos ejus posterius administraverunt
 Porphy. in usque ad Perfen, quo devicto, illud Romani in Provinciam redege-
 Græc. Euf. runt.

LAGID. Arsinoe Lyfimachi filia Philadelphum maritum præcipuo in honore Arsi-
 Lagid. 46. noen sororem habere animadvertens, zelotypia laborare cœpit & in ejus
 Philad. 8. necem conspiravit unà cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo,
 Theocr. cujus facinoris convicta est, Rex quidem illos sustulit, Arsinoen verò conju-
 Schol. gem Coptum Thebaidis urbem relegavit, quum jam Ptolemæum & Ly-
 fimachum filios, atque Berenicen filiam, ex ejus matrimonio habe-
 ret.

LAGID. Philadelphus relegata uxore, germanæ sororis Arsinoes amore victus eam
 Lagid. 47. sibi matrimonio adjunxit: atque id non sanè ex Macedonum, sed Ægy-
 Philad. 9. ptiorum quibus imperabat, lege fecit.

LAGIDAR. Arsinoe Thraciæ olim Regina nunc Ægypti Princeps summo apparatu,
 an. 48. ut populorum gratiam sibi conciliaret, Adonidis festa celebravit, ejus mor-
 Philad. 10. tem tanquam altera Venus primo die lugebat ab apro Amasium occisum, alte-
 ro eum redivivum & luci restitutum canebat. In pompæ traductione Adoni-
 Petr. Cest. dis simulacrum circumferebatur: pompa jam ad terminum perducta lectus
 de Fest. est stratus, in quo illius effigies populo spectanda est reclinata, & illi omne
 Græc. genus fructuum obtulit: Unde Theocritus.

Idyll.

Arsinoe multifariis bonis ornat Adonim.

Philadelphus licet annos triginta quatuor aut quinque tantum natus esset, sed
 quum soror Arsinoe ipso vetustior esset & filios procreandi ætatem superasset,
 suos ex priore Arsinoe Lyfimachi filia genitos ipsi adoptandos dedit: qua de re
 Ptolemæus Evergetes illius filius ex Arsinoe Lyfimachi filia genitus in marmore
 Adulitano ob hanc adoptionem, Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum
 fratrum filius inscribitur.

LAGID. Hoc anno Berenice mater Philadelphi ex illius nummorum conjectura, è
 Philad. 11. vivis decessit ut infra videbimus.

Ptole-

Ptolemæus Pyrrho à Romanis devicto illorum amicitiam petere decrevit, & ad Senatum Legatos misit: itaque Alexandrini Romam venerunt & amicitiam petitam obtinuerunt.

Romani lætati quod summæ Rex autoritatis tanti eos fecisset, Q. Fabium Gurgitem, C. & N. Fabios Liçtores & Q. Ogulnium Legatos ad illum vicissim miserunt.

Hi quum ad Philadelphum, Alexandriam pervenissent & à Rege missa munera spreverunt, interjectis diebus ad cœnam invitatis aureæ datæ sunt coronæ: quas illi honoris causa receptas, postera die statuis Philadelphi imposuerunt, munera verò, quæ ab illo magnifica privatim acceperant, in ærarium, & quidem priusquam ad Senatum Legationem referrent, detulerunt, de publico scilicet ministerio nihil quidquam, præter laudem bene administrati beneficii accedere debere judicantes. Jam illud humanitatis Senatus & attentæ majorum Disciplinæ judicium fuit. Data sunt tunc Legatis, quæ in ærarium reposuerant, non solum Patrum Conscrip totum decreto; sed etiam populi permissu, eaque Legatis, Quæstores promptè unicuique distribuere. Ita in iisdem Ptolemæi liberalitas, Legatorum abstinentia, Senatus ac P. Romani æquitas debitam probabilis facti portionem obtinuit.

Pyrrhus post tot egregia belli facinora postquam Argos noctu ingressus esset, ab anu quadam occisus est tegula; Antigonem uterinam Philadelphi sororem, ex eadem Berenice matre genitam duxerat uxorem.

Philadelphus, licet esset adhuc juvenis & 37. ad 38. annum tantum pervenisset, sed quum Arsinoe Soror vetustior esset & filios procreandi ætatem ferme superaret, illi suos è priore matrimonio adoptandos dedit; unde Ptolemæus Evergetes Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginae, Deorum fratrum filius inscribitur.

Areus Spartanorum Rex contra Antigonom auxiliares copias à Philadelpho petiit, quas illi sub Patroclo Classis suæ duce misit.

Quum autem multiplici bello & Ptolemæi Regis & Spartanorum premere-tur Antigonus, Gallos tamen aggreditur & vincit, post cujus pugnae even-tum Philadelphus & Spartani victorem exercitum declinant & in tutiora se recipiunt. Antigonus verò ubi eorum discessum videt, Atheniensibus bel-lum infert, illi opem à Philadelpho postulant.

Ptolemæus Patroclum cum Classe ex Ægypto contra Antigonom mittit; Lacedæmonii Areum Regem etiam secuti sunt, sed quum Athenas ita premeret ut aditu omni sociorum auxilia prohiberentur, Patroclus per nun-tios monuit Lacedæmonios ut prælium cum Antigono inirent, se interim Macedonum terga invasurum, Patroclus quidem & socii superiores fuere; sed ideo non obsidionem urbis solverunt; itaque Areus commeatu consum-p to domum se recepit, Athenienses verò quum diù restitissent, præsidium in musæo acceperunt.

Patroclus Ægyptum postea repetens Sotadem Poetam cepit, quum illena-vim consensus ex Alexandria solvisset, & à periculo tutus videretur, eum invenit Cauno Cariæ maritima urbe & in amphora plumbea inclusum, in al-tum devexit & demersit, quia in Philadelphum sævissimè debacchatus erat & Arsinoes potissimum sororis exprobrasset nuptias.

Philadelphus autem viros eruditos alliciebat, & ubicumque locorum ce-lebrabatur aliquis doctrina præ aliis excellens eum ad se accersebat; undique libros ut Bibliothecam à patre inchoatam augeret, colligebat: porro quum plurimis eam codicum adornasset myriadibus, quidam dixerunt ab eo Ale-xandrinam fuisse instructam Bibliothecam.

Athenienses postquam ex præsidio, quod in musæo posuerat Antigonus libe-ratos se viderunt: nam illud eduxerat Antigonus contra Alexandrum Pyrrhi fi-lium, qui patris mortem ulturus Macedoniæ fines populabatur; memores

auxilii

LAGIDAR.
an 48.
Lagid. 50.
Phrad. 12.
Eutrop.
Diod. in
excep.
Leg. Urfin.
Lagid. 51.
Philad. 13.
Val. Max.
lib. 4

LAGIDAR.
an. 51.
Plutarch. in
ejus vita.
Lagid. 52.
Philad. 14.
Theocr.
Schol.
Lagid. 53.
Philad. 15.
Marm.
Adul.
Justin. l. 26.
Lagid. 54.
Philad. 16.
Id. ibid.
Lagid. 55.
Philad. 17.

Athen. lib.
14. c. 4.

Lagid. 57.
Philad. 19.
Justin. l. 26.

LAGIDAR. auxilii à Philadelpho contra Antigonum missi tribum unam de illius nomine,
an. 57. Ptolemaida indigitarunt.

Lagid. 58. Magas Philadelphi frater uterinus Cyrenæis à Berenice illorum matre
Philad. 20. præfectus ut deficerent ab illo, persuasit, & in Ægyptum cum exercitu
Paus. Attic. movit. Interea reliquit socios qui urbem tuerentur, instrumenta verò atque
rela ac machinas in arcem inclusit, & mœnium propugnacula sustulit, ut
si quid novarum rerum molirentur, apertum haberet per mœnia introi-
tum.

11. ibid. Occupato tandem Parætonio Marmaricæ urbe littorali inter Alexandriam
& Cyrenen, composuit cum speculatoribus ut facem amicam tollerent sub
vesperam, atque iterum summo mane eandem accenderent, facium itaque
dolo processit in regione usque ad eum locum qui *Chius* dicitur: ubi de
Marmaridarum defectione nuntium est allatum, Cyrenas agmen retro agere
coactus est.

11. ibid. Philadelphus quos aditus ex omni parte munitos, se ad Cyrenæorum im-
petum sustinendum comparabat, sed discessu Magæ intellecto, quum illum
persequi Rex conaretur, id ei fuit impedimento, quòd quum ad sustinen-
dum Magæ impetum, & alios mercenarios milites, & Gallorum quatuor
ferme millia conducta haberet, & eam manum de Ægypto occupanda,
consilia inire comperisset, eos in desertam insulam per Nilum deduxit, quo
in loco ad unum omnes, cum mutuis confossi vulneribus, tum fame ene-
cati, periere. Alii Philadelphum eos ad Nili ostium, quod Sebennyiticum
vocatur, abduxisse atque illic demergendos curasse narrant.

S. ho. iust.
Callimach.

Lagid. 59. Missis diversis de tempore quo 70. Interpretes Sacros Codices in Græcam
Philad. 21. linguam verterunt, gravium autorum sententiis, ex Historiæ Ptolemæi Phi-
ladelphi contextu illius Versionem hoc anno apposuvimus ut magis Regis
ætati consonam.

Arist. lib.

Diogen.
Laert.
Orat. pro
C. Rabir.

Cum indefessus libros in omnibus linguis exaratos conquirendi esset Phi-
ladelphi animus, illum hortatus est Bibliothecæ præfectus, forsan Zeno-
dotus, quum Demetrius Phalereus, si Hermippo & Ciceroni fides, mortuus
esset, ut libros à Judæis postularer, quare Aristeam & Andream præcipuos è
suis proceribus viros ad Eleazarum illorum Pontificem misit, & ut illos faci-
lius obtineret, Judæis in Ægypto captivitate detentis libertatem concede-
ret, persuasit Sosibius.

LACIDAR.

an. 59.
Jos.eph.
Antiq. l. 12.

Rex cum epistola, dona etiam ad templi Hierosolymitani usum, misit
mensam auream longitudinis duorum cubitorum & semissis, altitudinis ses-
quicubitalis, & crassitudinis non minoris semicubito: undique ex auro pro-
bato solidam, & non aureis laminis extrinsecus obductam. Crateres argen-
teos duos, capientes plusquam duas metretas; cum similibus argenteis tri-
bus. Phialas aureas viginti & argenteas triginta, ad quorum omnium con-
fectionem exhibuerat ille auri 50. pondo talentorum, argenti 70. & lapides
pretiosos non pauciores quinque millibus, adeo ut quintuplo pretium auri
superarent lapides, & artificum industria. Misit insuper & Rex, ad sacrificia
aliòsque templi usus, argenti talenta centum.

Eusebius
de Præp.
Evang.

Eleazarus Pontifex hisce receptis, ex singulis tribubus, sex viros Seniores
& genere & doctrina & rerum usu præstantes selegit, qui Sacros Codices,
uti Rex postulabat, ex Hebraica lingua in Græcam traducerent, & Episto-
lam ad Philadelphum scripsit *si & tu, & Arsinoe soror tua, & liberi va-
leant; bene se res habet, & ut cupimus.* Et Hostias pro illis offerre in sa-
crificiis deinde addit, ob beneficia in cives suos collata.

Ibid.
lib. 2. de
Vit. Moys.

Seniores Alexandriam ingressi munera ab Eleazaro missa Philadelpho ob-
tulerunt, cum membranarum variis in quibus Lex lingua Hebraica, (Philoni au-
tem Chaldaica) conscripta erat, illos magnifico deinde convivio per plures
dies

dies Ptolemæus excepit, eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria provi-
ctuse eorum peculiari ratione ministrante, & Rex per intervalla quædam quæ-
stiones politicas & morales eorum singulis proposuit, quibus illi extempore
prudenter admodum responderunt. Hinc mandavit singulis talenta tria do-
nari, & puerum qui ea obtulit.

LAGIDAR.
an. 57.
Arist. lib.

Bibliothecæ præfectus post aliquot dies, per aggerem maris septem sta-
diorum cum Interpretibus progressus, trajecto ponte in Pharon Insulam eos
adduxit, & in domo juxta septentrionale littus splendide extructa, atque
ab omni tumultu & strepitu remota, eos collocavit. Ibi interpretationem
illi aggressi, singula ex collationibus ad consonantiam elaborabant. Quæ deinde
exscribenda curabat Bibliothecæ præfectus.

Ibid.

Quotidie quidem ad horam usque nonam eo in studio versabantur, dein-
de discedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè suppeditabantur
quæ cupiebant, & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his
Dorotheus ex mandato Regio subministrabat. Atque etiam quotidie bene
mane veniebant in aulam, & salutato Rege redibant ad suum locum: lotif-
que ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis pergebant legere & sin-
gula interpretari. Alii in 36. cellulis, binos scilicet in singulis, alii in 72. con-
clusos fuisse scribunt.

Ibid.

Epiphan.
Joseph.

Absoluta est interpretatio totidem diebus, quot erant Interpretes, &
lecta est Judæis omnibus ibi congregatis, præsentibus ipsis Interpretibus,
deinde ad Regem delata, qui libros religiose asservari jussit, & dimissis In-
terpretibus, eos muneribus locupletavit, & Eleazaro Pontifici per illos misit
decem lectos argenteis pedibus suffultos, cum eis competenti apparatu, ca-
licem 30. talentorum, stolas 10. purpuram, coronam decore insignem, &
byssina linteola circiter centum: adhæc phialas & trullas, & duos aureos
crateras ad libationes sacras.

Ibid. ibid.)

Philadelphus Ægypti Regum primus Elephantorum venationem instituit,
postea qui eorum carne vescerantur, edicto venatores jussit, ut vivos sibi
haberet, sed frustra, nam ii cum toto Ægypti Regno se se præsentem hunc
victum non permutaturos esse ab illis responsum accepit.

LAGIDAR:
an. 59.
Lagidar. 60.
Philad. 22.
Memnon.
Excerpt.

Eumenem in Troglodyticam usque Æthiopiæ regionem ad eorum vena-
tionem misit, qui urbem de nomine suo Ptolemaidem condidit in ora Maris
Rubri, inde Theron, hoc est venationum appellatam, quod Elephantor-
um venatores ex illa ad venandum excurrerent; post eam urbem, circiter
trium millium intervallo, Adulæ emporium legitimum erat.

Agathare:
de Rub.
Mar. Strab.
l. 16.
Arrian. in
Peripl.
Eryth.

Viam aperuit Philadelphus ex Arabico sinu Coptum fossa perducta, ac
diversoria constituit tam pedibus iter agentibus, quàm camelis, idque effe-
cit quoniam Rubrum Mare difficulter navigaretur, præsertim ex intimo re-
cessu, omnesque Indicæ & Arabicæ partes & Æthiopicæ etiam quæ ex A-
rabico sinu advehebantur, Coptum delatæ sunt, istarum mercium empo-
rium.

Lagid. 62.
Philad. 24.
Strab. l. 17.

Urbem de sororis & uxoris nomine Arsinoen in intimo sinu Arabico *Cha-
randra* dicto condidit, misit & Satyrum qui Philoteram etiam ab altera ejus
sorore, urbem nomine extrueret.

Plin. l. 6.

Magas Cyrenes rex Philadelphi frater uterinus, qui paucos ante annos in
Ægyptum appulerat ut bellum Philadelpho inferret, uxorem postquam A-
pamem Antiochi Syriæ Regis filiam duxisset, suo socero persuasit, ut violato
foedere quod ejus patri Seleuco cum Ptolemæo Sotere iustum fuerat, Ægy-
ptum invaderet, quod quum Antiochus comparato exercitu moliretur, Phi-
ladelphus in omnes populos quibus imperabat Antiochus, copias dimisit, quæ
imbecilliores excursionibus prædonum more, ac populationibus infestos redde-
rent, validiores acie adorirentur. Quod sanè consilium omnem in Ægyptum
proficiscendi facultatem eripuit.

Lag. 61.
Philad. 23.
Pausan.
Attic.

LAGIDAR.
an 61.
Simfon.
Hist. Cath.
P. 5.
Euseb.
Chron.
Lag. 63.
Philad. 25.
Trog. prol.
lib. 26.

Manethos Sebennyta , Heliopolites Historiam Ægyptiacam hoc anno in Græcam linguam transtulisse videtur , eamque Ptolemæo Philadelpho dicavit , siquidem Beroso contemporaneus fuit.

Antiochus Soter Syriæ Rex postquam regnasset annos viginti mortuus est , cui successit ejus filius Antiochus II.

Philadelphus Timarchum Cariæ præfecerat : nam ille Pamphyliam , Cili-
ciam , Lyciam , Cariam , & Cycladas Insulas , ut suprâ diximus , possidebat , ipse
cum Ptolemæi filio , à Rege defecit , & quum apud Milesios tyrannidem acce-
pisset , Antiochus II. Syriæ Rex ab iis rogatus Timarchum sustulit in cujus rei
memoriam Antiochum primi Deum cognominaverunt.

Philadelphus cum Pataram in Lycia urbem auxisset , ab uxore , Arsinoen ,
vocavit , sed illa antiquum postea nomen retinuit.

Quæ moliebatur ac edebat Philadelphus , omnia studio honoris , & glo-
riæ cupidus magnifico sumptu absolvit . Navium autem multitudine supe-
ravit omnes . Amplissimæ apud eum fuerunt , ordinum triginta , duæ ; or-
dinum viginti , una : quatuordecim ordinum , quatuor : ordinum duode-
cim , duæ : undecim ordinum , quatuordecim : novem ordinum , triginta :
septem ordinum , triginta septem : sex ordinum , quinque : septemdecim
quinqeremes : quadriremes , triremes , & hemiolæ , duplo plures : tri-
remes ab Hemiolia ad lintres mille & quingentæ : navigia verò quæ ad Insulas
dimittebantur , plurima.

Magas Philadelphi uterinus frater Cyrenæ Rex , ut certamina cum fratre
finiret , Berenicen filiam Ptolemæo ejus filio primogenito , paulò ante infir-
mitatem despondit.

Postquam autem Magas Cyrenis annos quinquaginta regnasset ipse autem
post Ophellam ab Agathocle interfectum anno Lagidarum 16. qui Cyrenai-
cam provinciam Ptolemæo Soteri subegerat , interventu Berenices matris præ-
fectus fuerat , quum bellis non occuparetur & luxu diffunderet , immensa car-
nis mole auctus est , ut sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor , tan-
démque pinguedinis copia exanimatus est , partim ob ignaviam , & segnitiam ,
partim ob ingluvien & nimiam cibi voracitatem.

Post mortem Magæ , mater Berenices virginis Apame , aliis Arsinoe , ut
invita se contractum cum Ptolemæo Philadelphi filio matrimonium solveret-
tur , misit qui ad nuptias filiæ , Regnumque Cyrenarum , Demetrium Anti-
goni Regis fratrem qui & ipse ex Ptolemaide Ptolemæi Soteris filia procreatus
erat . Sed nec Demetrius moram fecit . Itaque cum secundante vento ce-
leriter Cyrenas advolasset , fiducia pulchritudinis , quâ minus placere focui
cœperat , statim à principio superbus , Regiæ Familiæ , militibusque impo-
tenserat ; studiûmque placendi à virgine in matrem contulerat.

Hæc res suspecta primò virgini , dein popularibus , militibusque invisa
fuit . Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filium , insidiæ Demetrio
parantur : cui cum in lectum focrus concessisset , percussores immittuntur ; sed
Apame audita voce filiæ ad fores stantis & præcipientis ut matri parceretur ,
adulterum paulisper corpore suo protexit . Quo interfecto , Berenice &
stupra matris , salva pietate , ulta est ; & in matrimonio sortiundo , judicium
secuta

Apame in Syriam ad fratrem Antiochum Deum dimissa , autor fuit ei , ut
postea contra Philadelphum bellum gesserit.

Berenice ad Ptolemæum Philadelphi filium Alexandriam deducta est ut ma-
trimonio collocaretur . Nuptiæ magno apparatu ut tantum Regem decebat ,
celebratæ sunt.

Aratus Sicyonius Philadelphum jam pridem expertus benevolum quòd
picturis & tabulis Græcis eum honorasset , Pamphyli inprimis & Melanthis ;
nam

Lagid. 67.
Philad. 29.
Hieron. in
Daniel.

Lag. 68.
Philad. 30.
Plur. in vita
Arati.

nam ab eo viginti jam talenta acceperat quæ egenis suis civibus cum in alia, tum ad redimendos captivos elargitus fuerat, at quum sexentos Consules, qui fuerant civitatis locupletissimi restituisset & difficultatem de bonis & possessionibus eorum ipsis reddendis, opus esse ad eam rem constituendam pecunia. Quare Aratus unicum spem videns Philadelphi liberalitatem, celeriter ad magnificum hospitem perrexit navigare.

Post multos mari perpeffos labores, ubi in Egyptum venit, & Philadelphum adiit, cui quum exposuisset, patriam se liberare cupere, causamque docuisset, à Rege opulentissimo Aratus dono civitati suæ centum & quinquaginta talenta accepit, ex quibus quadraginta secum statim auferens, in Peloponnesum rediit.

Quum verò Rex Antigonus Aratum ad se traducere cuperet, capta hinc ansa homines malevoli illum Regi Philadelpho criminati sunt.

Eleazarus Judæorum Pontifex hoc anno defunctus est, & frater ejus Manassès Pontificatum accepit. Hi duo, Eleazarus & Manassès, Simonis Justii filii erant.

Interea Philadelphus & Antiochus Syriæ Rex totis Babylonis atque Orientis viribus dimicabant; sed nulli autores tam atrocis belli, prout gestum est, singulatim expotuerunt.

Philadelphus etsi bello maximo implicitus, libris conquirendis finem non ponebat, imò illum Bibliothecam anno Olympiadis 132. in hoc Lagidarum incidente instituisse refert Porphyrius, nempe in ampliorem locum, ut aiunt, Serapium, quam Bibliothecam Ptolemæus pater in Bruchio collocaverat, ut magnificus erat, plurimis myriadibus auctam transtulit.

Imbecille corpus erat Philadelpho, ideo bellum per Duces contra Antiochum gerebat qui ætate consistente tunc florebat, & quum per multos dies articulari pedum morbo afflictatus fuisset, ubi convaluit, per fenestras deorsum apertas, Ægyptios intuitus ad fluvium prandentes, & iis vescentes quæ fortè aderant, in sabulo temerè distentos ac jacentes. Me miserum! inquit, quòd non ex illis unus sim: At verò ut erat cognitionis rerum apprimè studiosus, propter suam corporis imbecillitatem, semper novæ alicujus appetens, homines usque ad cinnamomiferam regionem amandavit, qui Nili inundationis causam, visu ipso cognoverunt.

Antiochus Syriæ Rex ubi Arsacem & Tiridatem fratres, Parthiam ad defectionem pertraxisse accepit; Theodotum mille urbium Bactrianarum Præfectum etiam defecisse, & totius Orientis populum illorum exemplum secutum, ab ejus imperio esse alienatum, à pace cum Ptolemæo inienda haud alienus fuit.

Itaque Ptolemæus valetudine licèt esset infirma, sempiternam vitam sibi futuram somniabat, stultè jactitans à se solo repertam fuisse immortalitatem, luxui importuno semper indulgebat, ideo volens post multos annos molestum finire cum Anhocho certamen, filiam suam Berenicen ipsi dedit etsi de prior uxore Laodice, ex eodem patre sorore & quidem adhuc vivente, duos filios haberet Seleucum & Antiochum.

Philadelphus infinita auri, & argenti millia dotis nomine, Berenice filia dedit: unde $\Phi\epsilon\rho\nu\phi\acute{o}\gamma\epsilon\theta\iota$, id est, dotalis appellata est, illam Pelusium deduxit, ubi navem conscenderunt simul cum tota aula, & Seleuciam maritimam ad ostia Orontis appulerunt: ubi Antiochus sponsam cum ornatu splendidissimo recepit, & nuptiæ ibi sollenniter celebratæ sunt: Dianæ autem pulchritudine percussus Philadelphus, voluit simulacrum suæ ipsius esse, & signo accepto excessit.

Dea autem quæ illic quidem colebatur, urbem suam & provinciam appetebat: proinde morbo uxorem Regis qui transtulerat, percussit, & in som-

LAGIDAR. niis admonuit qua de causa hæc faceret. Statua remittitur ab iis qui eam
an. 76. commoverant, & templo antiquo recipitur, nomen verò ipsi, adhuc opus
demutatur, & Eleusinia est appellata.

Lagid. 77. Arsinoe Philadelphi soror & uxor seu ex infirmitate à Diana ipsi immissa,
Philad. 39. seu ex alio morbo è vivis decessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, cu-
Plin. l. 7. c. jus statuam quatuor cubitorum ex topazio, quod Philemo Arabiæ præfectus
19. Chiri, vel Topazo insula Berenice matri olim attulerat, facere curavit, ut eam
præsentem semper haberet.

Id. l. 34. c. Philadelphus templum Alexandriæ in sororis & uxoris defunctæ honorem
42. ædificari iussit, quod magnete lapide Dinocrates Architectus concamerare
Athen. l. 7. inchoaverat, sed intercessit mors & Architecti & Regis. Ægyptii huic Reginæ
Plin. lib. 36. ad Zephyrium promontorium fanum extruxerunt, sub nomine Veneris Ze-
cap. 9. phyritudis. Obeliscus in Arsinoe urbe de sororis appellatione vocata, positus
est à Rege munus amoris in conjugē, erat octoginta cubitorum, illam ex-
ciderat Nectabis Rex, purum majusque fuit in devehendo statuendove,
multò quàm in excidendo, à Satyro Architecto devectum traduntrate, eum-
que donatum talentis quinquaginta.

Pausan. Arsinoe tanto amore prosequutus sororem & uxorem Philadelphus ut
Attic. ejus nomen tanquam immortale reddere conatus sit per urbes quibus ejus
nomen indidit, præter Pataram in Lycia de qua supra diximus, alte-
ram condidit ad Delta, ex qua appellationem accepit nomos Arsinoites.

Lagid. 78. Non multum Rex carissimæ forori & uxori superstes fuit, seu mœrore,
Philad. 40. seu alio morbo extinctus, anno climacterico nempe ætatis 63. è vivis exces-
sit, quum regnasset annos 40. duobus numeratis, ut nos docent ejus nummi,
à patris ad Regnum, cessione. Reliquit Ptolemæum III. & Lyfimachum fi-
lios cum Berenice Antiocho Syriæ Regi nupta, quam ita dilexit ut mitten-
dam ad ipsam Nili aquam sedulo ad bibendum curaverit, ex priore Lyfimachi
Theocrit. filia conjugē, quam læsæ majestatis crimine convictam, Coptum primum
Schol. relegavit, & cui Sosibius Philadelphi à consiliis, necem deinde compara-
vit. Nullos ex Arsinoe sorore, secunda uxore filios habuit, quòd
forfan illa ætate jam provecta fuerit, quando illam sibi matrimonio co-
pulavit.

Athen. l. 12. Rex fuit omnium suo sæculo Principum gravissimus, & si quis alius huma-
nioribus disciplinis deditus, ac eruditus. Præceptorem habuit in juvenilibus
annis Stratonem Lampfacenum quem talentis octoginta donavit. Hominum
Idyll. 15. doctorum consuetudine delectatus est; ideo ex omni Græcia ad eum con-
fluxere plurimi, inter quos fuit Theocritus poëta Syracusanus qui in ejus
Lycophr. honorem, encomium composuit. Lycophron poëta Calchidenfis qui in
Schol. ejus & Arsinoes sororis gratiam ingeniosos excogitavit anagrammatismos.
Strab. l. 17. Callimachus poëta Cyrenæus Philadelpho blanditus est Hymno in Delum.
Ælian. var. Zoilus Amphipolitanus, qui canis Rhetoricus vocabatur, Alexandriam
Histor. venit, qui in Iliadem & Odysseam Homeri scripsit, sed quum Sosibium à Phi-
Athen. l. xi. ladelphi consiliis, admirandum quæstionum enucleatorem, aliquando irrifis-
set, quando pensionem à Quæstoribus poscebat, ipsi indignatus Rex nihil
elargitus est.

Galen. in l. Plurimi ejus Principis tempore floruerunt alii poëtæ & Historici, & tanti
3. Hipp. erat Ptolemæus studii ad veterum libros comparandos, unde magnum esse
referunt argumentum, rationem quam habebat cum Atheniensibus, qui quin-
decim pignoratis argenti talentis, ab eis accepit Sophoclis & Euripidis,
Æschylique libros ut eos tantum describeret, & mox fartos tectos restitue-
ret. Ita operum Aristotelis conquirendorum, perstudiosus fuit, ut pecu-
nias iis persolveret, qui illius Philosophi libros ad ipsos afferrent. Quo
factum

Ammon.
Herm. sch.
in Arist.
Categor.

factum est ut quidam, quæstum confectantes, libros Philosophi nomine inscribentes comportarent, adeo ut in ejus Bibliotheca, Analyticorum Aristotelis quadraginta, Categoriarum duo libri inventi fuerint. LAGIDAR: an. 76.

Plurimos Rhodo libros nactus fuerat, & omnium in Ægyptum navigantium libros ad se deferri jubebat, & transcribi curabat, & quos à Dominis acceperat, in Bibliotheca sua reponebat, redditis iis illis quos exscripserat libris; ita ut plures quos accerferat describendos, post illius mortem, ab ejus filio Evergete remissi sint. Bibliothecam novam in Serapidis templo, quam ideo Serapium dixere, construxit. Alii verò successores Reges eam ita au- Galen. ut suprà.
xerunt, ut septuaginta Voluminum millia bello Alexandrino sub Ptolemæo, Plin. l. 13.
Cleopatraz fratre à Julio Cæsare excitato, conflagrarint. Senec. l. de ira.

Instituta sunt ab eo studia Alexandriæ & schola publica erecta, ut essent communia singulis & omnibus discere volentibus Plurima Philadelphi studio de animantibus antea ignota Græcis innotuerunt quum multa eo nomine in Venatores effuderit, qui Elephantos plures & Serpentem 30. cubitorum longitudine captum & vivum ipsi adduxerunt. Aul. Gel. l. 6.

Plurimas urbes restituit aut condidit, illi, cui nomen Ace in Phœnicia, Ptolemaidis nomen imposuit, alteram ad maris rubrilittus, Aduli proximam, eodem nomine ad ferarum venationem insignivit, unam in Cœlesyria de cognomine Philadelphiam appellavit. Plurimas de nomine Arsinoes sororis & uxoris civitates extruxit & amnem qui Arsinoen in sinu Charandra præfluit Ptolemæum appellavit. Alias civitates magnificentissimis muneribus de- Arist. lib. Agathon.
meritus est, Templum Herculis è Proconnesio Saxo in arce extruxit, & tot alia ædificia publica construi jussit, ut ob tot relictæ per civitates regionesque Diod. l. 3.
monimenta magnificentiz, in proverbium abierint sumptuosa opera ab illo, Philo de vita Mosis.
Philadelphæa denominata. Plin. l. 6. cap. 33.

Multum civitatibus contulit, Heraclienfibus 500. artabas tritici misit, multum etiam potentibus Regibus dono dedit, ita ut etiam alii Principes ipsi aliquando opitulati sint. Hiero Siciliæ Rex, quum intellexisset, quod in Ægypto frumenti esset penuria, navim admirabilem onerariam, Alexandriam munus ad Philadelphum misit, hæc in urbem remulco deducta est, & Syracusæ nomen, quod prius habuerat, in Alexandrinam, eam ob causam, commutavit. Theocrit. Idyll. Athen. lib. 9.

Ptolemæum patrem & Berenicen matrem in somate sepelivit: Regiarum parserat, & septum quoddam, in quo Alexandri erat sepultura, & deinde posteriorum Ægypti Regum. Strab. l. 17.

Amicas multas habuit, Didymam quandam mulierem indigenam, elegantissima facie, alteramque Biblystichen, & Agathocleiam, præterea Stratonice: cujus monumentum ingens ad mare Eleusines propinquum: tum etiam Myrtium, & alias plurimas, quoniam propensioris esset ad Venerem. Ex illarum una filius fuisse videtur ille, qui præfidiariis militibus impositis Epheso, præses amicam Eirenen habuit; quæ, quum illi Thracis insidias essent moliti, & in Dianæ templum confugisset, eò profecuta est, ac posteaquam cecidit ibi trucidatus, arreptus valvularum annulo, altaria cruore illius sparsit, quoad simul eam jugularunt. Athen. l. 13.
Id. ibid.

Solenne in Alexandria festum, in Bacchi honorem instituit, nomine Lagophoriorum, quod cænaturi discumberent in toris è palea, fronde, gramine stratis, ac reclinati è lagena quisque sua, quam domo attulisset, biberent: illos quum inspexisset semel Arsinoe, illos sordidos conventus esse, ac contubernia spurca dixit, quod necessum esset illum conventum fieri promiscua turba varias epulas, rancidasque & inconditas sibi admovente. Id. lib. 7.

Obeliscum Alexandriæ statuit 80. cubitorum, quem exciderat Nectabis Plin. l. 36. c. 9.
Rex,

Rex, purum majúsque opus fuit in devehendo quàm in excidendo. A Satyro Architecto aliqui devectum tradunt rate. Callisthenes fossa perducta à Phœnice usque ad jacentem obeliscum è Nilo navésque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplicem mensuram ponderis oneratas ita ut subirent obeliscum pendentem extremitatibus suis in ripis utrimque : postea egestis laterculis allevatas naves excepisse onus statutum. Excisos autem sextales in monte eodem & artificem donatum talentis 50. Hic fuit in Arsinoeo positus à Rege, munus in conjugem eandémque sororem Arsinoen.

N U M M I

P T O L E M Æ I P H I L A D E L P H I.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate ornatum sine epigraphe ut solent Regum nummi: ex adverso aquila fulmini insistens cum literis ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. à dextris in area L. M Θ. anno 49. & à sinistris ΚΙ. id est ΚΙΤΙΕΩΝ.

Æra Lagidarum MΘ. 49. in hoc tetradrachmali argenteo nummo Juvenem Regem exhibente, illum Ptolemæo Philadelpho etiam si illud cognomen non exaretur, adjudicat, nam Soteri patri successit Philadelphus; utinam illam æram semper secutus esset, omnes Ptolemæi nobis facîle innotuissent, ut Syriæ Reges, sed si mihi conjecturæ locus, Berenice matre mortua annos imperii tantum signavit, ut suos & non patris misceret annos, illius exemplum secuti sunt posteriores ambitiosi Reges.

Hic annus 49. Lagidarum incidit in annum Philadelphi duodecimum inchoantem quum prima Romanorum Legatio Alexandriam venit, ut supra diximus.

Litteræ ΚΙ. ut sunt initiales urbis in qua nummus est percussus illas interpretati sumus ΚΙΤΙΕΩΝ, Citiensium in Cypro, quum nulla urbs Ægypti paulum celebris, per has incipiat, meam verò sententiam planè confirmant, aliæ & frequentes diversarum ejus Insulæ urbium initiales litteræ, de quibus infra. Illæ apertè demonstrant in Cypri Regno, Ægypti imperio subjecto, monetæ officinas, pro totius ditionis Regum usu fuisse.

Citium urbs erat Cypri celebris & olim ex Plutarcho Regia, Zenonis Stoicorum Principis & Apollonii Medici patria, ad mare sita.

Aquila perpetuum est Ptolemæorum Regum stemma, quo in Ptolemæi Soteris honorem omnes usi sunt.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput ut suprâ juvenile diadematum : in parte averſa eadem aquila ſupra fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. IC. an. 16. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt ΠΑΦΙΩΝ, Paphiorum.

Eadem vultus Regis lineamenta; eundem Philadelphum eſſe nobis confirmant, etiamſi diverſus ſit annorum computandi modus; non ampliùs Lagidarum æram, ſed imperii Regis annos nummus exhibet; annum ſcilicet 16. Philadelphi, quo ille Regi Spartanorum Areo contra Antigoniſiſt auxilium. Literæ ΠΑ initiales, quas interpretamur ΠΑΦΙΩΝ, id eſt, Paphiorum, quorum Paphum urbem in eadem Cypri Inſula, ut ſuprà Citium eſſe diximus, designant, nôſque in utraque civitate monetæ officinam fuiſſe docent: Paphus autem in Cyprio gemina recenſetur, altera vetus, Paphiæ Strab. l. 14 Veneris templo celebris ad decem ſtadia ſupra mare condita. Altera nova ab Agapenore ædificata, portum habens & templa probè ſtructa.

Aquila ſollenne eſt Ptolemæorum Ægypti Regum ſemper ſymbolum, in eorum nummis præſertim argenteis exaratum.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate inſignis, ex adverſo aquila unguibus fulmini inſiſtens. In area à dextris L. AC. anno 36. à ſiniſtris vero ΚΙ. id eſt ΚΙΤΙΕΩΝ, ut in ſuperiore nummo.

Iterum prodit Philadelphi effigies, ſed in ætate provectiore ſcilicet anno Regni 36. ut indicant literæ AC. in ejus nummo ſignatæ; is enim ſolus anno Lagidarum 38. quum pater ei Regnum ceſſit, à quo ejus imperii anni dinumerantur, nemo autem Ptolemæorum Regum annum imperii 36. ſupera-

vic

vit excepto Ptolemæo Sotere nam Philometor 35. tantum inchoavit, unde hoc annorum numero soli Philadelpho nummus attribuendus esset, si ex præcedentibus non omnino designaretur.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in cujus averfa parte, pariter aquila supra fulmen exaratur, cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΔΘ an. 39. à sinistris ΠΑ. ΠΑΦΙΩΝ.

Insignis est hic Philadelphi nummus, qui illius Regni annum 39. exhibet, uti nobis designant literæ numerales ΔΘ. Unde illum ab anno quo pater ipsi imperium cessit, suos dinumerasse novimus, & sic contra plurimorum Autorum sententiam annos 40. eum regnasse docemur quum illius parens Ptolemæus Soter satellitis filii officio functus sit, omni Regno pulchrius, Regis esse patrem dictitans: Quantum igitur lucem Historiæ afferant nummi, quivis dijudicet.

De Aquila Ptolemæorum stemmate & de Papho Cypri urbe supra abundè dictum est.

NUMMUS PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI CUM SPONSIS

EX THESAURO REGIO.

Duo capita jugata, unum virile & alterum muliebre, utrumque diademate insignitum cum epigraphe ΘΕΩΝ id est *Deorum*. Ex altera parte duo pariter jugata Regis & Reginae capita cum inscriptione ΑΔΕΛΦΩΝ. id est *fratrum*.

Aureus est hic nummus drachmalis seu minimæ formæ, sed & didrachmalis alter asservatur in Musæo R. P. De la Chaize Regi à confessionibus; imò

Diag. 5. p. & occurrit tetradrachmalis, quem exhibuit ill. Spanhemius; omnes in anteriore

riori parte vocem ΘΕΩΝ, in posteriori verò alteram nempe ΑΔΕΛΦΩΝ exhibent.

Nullus est ita in nummorum notitia peregrinus ut gemina capita supra quæ vox ΘΕΩΝ inscripta legitur Ptolemæo Soteri & Berenice Regina illius uxori post P. Seguinum & Ill. Spanhemium non tribuat; ad quos illam spectare existimarunt quòd Ptolemæus Soter ipso vivente, à Rhodiis cultus sit ut Deus, id nos docet inscriptio ad Pharum illi à Sostrato Architecto posita, imò & Berenice Regina sub nominibus ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΙΝ, Diis Servatoribus.

Sociata verò capita in averfa parte cum inscriptione in vertice ΑΔΕΛΦΩΝ, Viri illi in re nummaria peritissimi, ut pote juvenilia nobis indicant ad Ptolemæum Philadelphum & Arsinoen ejus sororem pertinere, quæ vox ΑΔΕΛΦΩΝ confirmat; Seguinus quidem putat Philadelphum mortuos parentes venerabundum Deorum numero adscripsisse, quod vox in anteriori ^{Edit. 2. p. 56.} ΘΕΩΝ designare affirmat.

Ill. Spanhemius explicandam integram utriusque partis simul epigraphen suadet ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, ob allatam nuper ab Il. V. Leone Allatio inscriptionem de Marmore Adulitano, in qua Philadelphus & Arsinoe nominantur ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ *Dii fratres*, cum quo tamen non consentit de hac interpretatione quam ita vertit *Deorum fratris sororisque*, & illam esse appellationem ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ad parentis utriusque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & sorore formatam profert.

Ingeniosa quidem est de ipso summo scriptore conjectura, ex Græco Theocriti Interprete, communem etiam illam fuisse parentibus Soteri & Berenice ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ expressam inscriptionem; tradit enim ille Scholiastes, Berenicen Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis ^{Ad Idyl. 17.} Ptolemæi proinde sororem. Βερενίκην λέγει τὴν Δάγην μὲν θυγατέρα, γυναῖκα δὲ Πτολεμαίῳ τῷ Σωτῆρι, *Berenicen verò dicunt Lagi filiam, Ptolemæi Soteris uxorem*. In hanc verò sententiam videtur apponi hinc ΘΕΩΝ, inde ΑΔΕΛΦΩΝ, tanquam utrique DEORUM FRATRUM communis appellatio.

Secundum verò hanc conjecturam ad nummorum Philadelphi calcem, hunc quatuor illa capita exhibentem transferre possumus, etiamsi ab illo Rege cufum non existimemus: quando quidem in Evergetis nummis alterum producemus.

ARSINOË,
REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. auree tetradr.*

Arsinoë ex Ptolemæorum gente orta, Ptolemæi Soteris & Berenices ejus ultimæ conjugis filia, ad firmandam patris cum Lyfimacho Rege Thraciæ societatem, ipsi in uxorem data est, felix dum Rex vixit, ex quo duos filios Lyfimachum & Philippum genuit, sed postquam Lyfimachus in prælio contra Seleucum in Asia commisso occisus est, lætitia in mœrorem versa est.

Ptolemæus Ceraunus ejus ex patre frater, qui eum contra Seleucicopias defendere debuerat, ipso fraude interempto, Macedoniæ Regnum ad ejus filios spectans occupat, insidiâsque suæ sorori struit, nam ut Cassandriam urbem, in quam se receperat cum liberis, intraret, simulato amore, Arsinoes matrimonium more Ægyptio postulat, cui quum concessisset, ad portam urbis vix ventum est, quin arcem occupari & pueros interfici jusserit, eo miserior Arsinoë quòd mori cum filiis non licuit, sed Samothraciam in exilium protracta est.

Ceraunus paulò pòst Diis tantum scelus vindicantibus, dum contra Gallostemerarius proficiscitur, prælio commisso, multis vulneribus faucius capitur, caput ejus amputatum per totam aciem circumfertur. In hoc Macedonum luctu Meleager Cerauni frater Macedoniæ Regnum occupat: sed vix Meleager duobus mensibus regnat, quin à Macedonibus pulsus in Cyprum permisso fratris se recipiat, & Sosthenes unus de Macedonum proceribus in ejus locum Rex proclamatur.

Philadelphus à Sosthene Arsinoen sororem postulat, & obtinet; illa ad fratrem

trem mox transiit, à quo honorificè recepta est, illam frater adeo deperibat, ut Arsinoe Lyfimachi filia Ptolemæi Philadelphi conjux zelotypia laborare ^{Theogr. Sch.} coeperit, & tandem contra Regem sponsum cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo conspiraverit, licet ex eo tres liberos haberet, Arsinoe ejus facinoris convicta Coptum Thebaidis urbem relegata est, ubi miserè periiit.

Relegata uxore Philadelphus sororis Arsinoes amore victus eam sibi matrimonio copulavit, sed quum ille jam 34. circiter annum attingeret, & ipsa eo vetustior esset, ex sorore nullos procreavit liberos, sed suos ex Arsinoe Lyfimachi adoptandos dedit, tandem illa ante eum è vivis excessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, quanta in ejus memoriam monimenta extruxerit, vide passim in Philadelphi vita. ^{Pausan. Attic.}

EX THESAURO REGIO.

Caput muliebre diademate & velo ornatum, supra quod flosculus, & pos-
nè litera K. id est Κανωβιτών, In averfa parte circa duplex cornucopiæ fascia
cumpendulis epigraphe ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ.

Arsinoe in hoc nummo aureo signata, haud dubiè Ægypti Regina est, & quidem Ptolemæi cognomine Philadelphi conjux; sed quum ille Rex duas habuerit uxores, nomine Arsinoes, priorem Lyfimachi Thraciæ Regis filiam, alteram, sororem suam ex Berenice ortam, ipsi Lyfimacho prius nuttam, deinde Ptolemæo Cerauno, quam tandem Philadelphus frater sibi matrimonio copulavit, priori nummum adscribit Ill. Spanhemius, posteriori verò P. Faber Fulvii Ursini imaginum commentator, cui assenti-
mur. ^{Diff. 5. in Ill. imag.}

Non erat initio Ægyptii Regni tam firma potentia ut Principes feminae in nummis cælerentur. Ptolemæus ipse Imperii fundator per septemdecim annos, Regis nomine abstinuit, Berenice magna sub Isidis formam tantum dum vixit in nummis percussam videtur, nec Arsinoe Lyfimachi filia à Philadelpho tam adamata fuit ut ejus effigiem populis exhibere voluerit, quum ipsam Coptum Thebaidis urbem relegaverit, ubi miserè vixit & obiit, isti verò Arsinoes nummi nam admodum rari sunt ex omni forma aurei, quorum post relegatam Arsinoen Philadelphus ad abolendam illius memoriam, usum interdixisset.

Illi verò nummi Arsinoes aurei, munera sunt Philadelphi amoris in Arsinoen sororem, cujus ut memoriam ad populos propagaret, tot monimenta extrui jussit, tot urbes cum ejus nomine ædificari curavit, & tandem templum Alexandriae inchoavit, sed si ejus nummi imaginem, cum illa quæ cum Philadelpho sociata est in altero nummo tetradrachmali conferas, eadem oris lineamenta mox agnosces.

Caput Arsinoes diademate ac velo ornatum est, diadema quidem Regum solenne est Symbolum; purpurea erat fascia, albo distincta quæ eorum ca-
put

put ambibat; velum autem Principibus feminis tributum est, pietatis Religionisque causa, quum Dæ essent ut plurimum velo cinctæ, & nulli nisi capite velato sacra facere Principi liceret.

Comm. in
III. imag.
Flosculus ille Arsinoes velo superpositus, Læserpitium esse putatur à Petro Fabro, sed nos Loti florem perhibemus, hæc herba quantum ab altera differat, norunt ii qui Cyrensi nummos tractarunt. Flos autem Loti cum fructu, perpetuum erat Isidis ornamentum.

Cornucopiæ in nummis Ægyptiis ad designandam soli fertilitatem apponitur, ita ut videatur alterum Ptolemæorum Principum cum aquila esse Symbolum, simplex si Rex aut Regina regnat sola, duplex autem quando uterque sunt in vivis, uti observare est in Imperatorum Romanorum nummis.

Litera K. videtur esse initialis nominis urbis in quo cusus est Arsinoes nummus, at quum plurimæ sint quæ ab hac inchoent, nobis Canopum urbem seligere liceat, centum viginti stadiis tantum ab Alexandria distantem, in qua videtur fuisse monetæ officina. Alii etiam *Κυπριαὶ* volunt, quod nummi ejus mariti apud Paphios sint percussi.

PTOLEMEUS EVERGETES,
REX ÆGYPTIIII.

*Ap. D. Vaillant, D. M.
ex num. Arg. tetradr.*

LAGIDAR.
an. 79.
Lag. 75.
Everg. 1. 2.
Marm.
Adul.

Ptolemæus III. Ptolemæo Philadelpho patri in Ægypti Regnum succedit, hic Arsinoes Lyfimachi Regis filiæ natus erat, sed Arsinoes Berenices filiæ adoptivus postea filius est factus, paternum quidem genus ab Hercule deducebat, & maternum à Dionysio, amobus Jovis filius, & Libya, Sy-

ria, Phoenicia, Cypro, Lycia, Caria, Cycladâsque Insulas, ut narrat Theocritus etiam possidebat.

Antiochus II. Syriæ Rex, ubi Philadelphum socerum fato functum esse accepit, amore superatus, Laodicen priorem uxorem cum liberis suis reduxit in Regiam: hæc metuens viri animum, ne Berenicen reduceret, cum per ministros veneno interfecit, Antiocho autem successit Seleucus secundus matris Laodices artibus, nam Berenices filius matrimonii sui pacto regnare debebat; quo intellecto illa Daphne includit.

Laodice Seleucum filium hortatur ut fratrem ex Berenice cum ea interficiat, si Regnum sibi conservare velit, itaque novercam cum parvulo filio apud Daphnem obsidet, at ubi nunciatum Asiæ civitatibus illud est, recodatione paternæ majorumque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei miserunt. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis exterritus, relicto Regno, cum omnibus viribus advolare tentat: Sed Berenice cum expugnari non posset dolo circumventa trucidatur.

Pax his legibus proponitur, nempe quod matri & filio locus in Regia firmissimus concederetur, puerulo quidem, Regium satellitium, Berenice verò præsidium stipendiariorum Gallorum, qui & juramentum atque foedus inirent. Aristarcho tandem Medico quem secum habebat, suadente ut pacem cum Antiocho & Laodice faceret, Berenice credidit. Locus ei Regiæ traditus est; jusjurandum inierunt, sed ipso quasi stratagemate usi sunt; nam Genneus urbis præfectus, seu Ceneus satelles Regius puerulum occidit, quod Berenice graviter ferens, armata currum conscendit, persecutâque illum tam crudelis operis ministrum, quoniam hasta nequicquam petierat, faxo ictum prostravit ac super ejus corpus, actis equis, inter iniecta contrariæ partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur, perrexit.

Satellites Seleuci jussu, eam adorti, jugularunt. Quæ verò circa eam erant mulieres, defensionem parabant, plurimæ ceciderunt, & sic Seleucus Regni auspicia à parricidio cœpit. Quo facinore perpetrato & infamiæ maculam subiit & Ptolemæi bello se implicuit.

Interea Panariste, Mania, & Gethosine Berenices cubiculariæ mulieres, corpus illius obruentes terra, aliam quandam in lectum collocarunt, quasi illam adhuc viventem & vulnus acceptum sanaturam; ac tantisper subditis persuaserunt, donec accersitus ab ipsis Ptolemæus frater veniret.

Onias pusillanimis & avarus Judæorum Pontifex quum tributum, quod pro populo majores ejus de suo solvere Ptolemæo solebant, talenta scilicet argenti viginti, ad iram commovisset Regem, misit Hierosolyma legatum, qui incusaret Oniam, quòd tributum non redderet, & minatus nifaceret, regionem ejus militibus suis divisurum, & novas colonias eò deducturum.

Ptolemæus dum occisi filii & peremptæ Berenices quasi superstitum adhuc nominibus inscriptas literas accipit, exercitum pedestribus equestribusque copiis, ingenti classe, Troglodyticis, Æthiopicisque Elephantis, primum à patre, & ab se in his regionibus captis abductisque in Ægyptum, & ad bellicos usus edoctis instructissimum, in Asiam trajecit.

Universæ civitates quæ defecerant, repente exemplo crudelitatis exterritæ, simul & in ultionem ejus, quam defensori erant, Ptolemæo se tradiderunt. Ille Syriam ingressus, eam invasit, omnique intra Euphratem tractu, Cilicia, Pamphylia, Ionia, Helleponto, & Thracia, cum earum omnium regionum copiis, Indicis Elephantis, indigenisque Regulis in potestatem reductis, Euphratem trajecit, & Mesopotamiam, Babyloniam, Susiam, Persidem, Mediam, reliquasque regiones ad Bactriam usque subegit; & quidem sine bello & pugna occupans.

Lagidar.
an. 79.
Lagid. 81.
Everg. 4.
Id. ibid.
Polyb. ex-
cerpt. Valer.
Hieron.
in Daniel.

Tantum Seleuco odium parricidiale scelus, vel Ptolemæo favorem indignè peremptæ mors sororis attulerat, qui nisi in Ægyptum domestica seditione revocatus esset, totum Regnum Seleuci occupasset. Lyfimachus Ptolemæi frater videtur aliquid movisse, quem Sosibii consilio postea occidit.

Ptolemæus Syriam universam obtinuit, Ciliciam autem amico suo Antiocho gubernandam tradidit, & Xantippo alteri Duci provincias trans Euphratem. Diripiens Regnum Seleuci quadraginta millia talentorum argenti tulit & vasa pretiosa, simulacrâque Deorum, ad duo millia quingenta: in quibus & illa quæ Cambyfes capta Ægypto in Persas portaverat, & exercitum versus Ægyptum reducit. Veniens Hierosolymam, multas hostias, sicut Judæorum moris erat, Deo obtulit, dignissimâque dicavit ornamenta victoriæ.

Lagid. 82.
Everg. 5.
Justin. lib.
27.

Post discessum Ptolemæi Seleucus quum adversus civitates quæ defecerant ingentem classẽ comparasset, repente velut Diis ipsis parricidium vindicantibus, orta tempestate classẽ naufragio amisit, nec quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus & spiritum, & paucos naufragii comites residuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit, si quidem civitates quæ, odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut Diis arbitris satisfactum sibi esset, repentina animorum mutatione in naufragii misericordiam versæ, imperio ejus se restituant.

Hieron. in
Daniel.
Nonnus.
in hist.
B. Gregor.
Συναγωγῇ.

Ægypti quia post multos annos Deos eorum retulerat Ptolemæus, illum ΕΒΕΡΓΕΤΗΝ, id est beneficium appellarunt. Berenice autem conjux quæ marito Rege bellum peregrè gerente, hoc voto se obstrinxerat, ut si illæsus atque incolumis ille rediret, ipsos detonsos crines, in templo donarii cujusdam loco, appenderet, postquam reversus esset Ptolemæus.

Suidas.

Callimachus Cyrenæus hoc tempore carmen de hac Berenices coma edidit, quod postea Catulus traduxit.

*Qua Rex tempestate, novo auctus Hymenæo,
Vastatum fines iverat Assyrios.*

Hygin.
lib. 2.

Quum autem Berenice voto damnatum crinem in Veneris Arsinoes Zephyritidis, Ptolemæi matris adoptivæ posuisset templo, & ille postero die non comparuisset, quod factum Rex ægrè tulit, at Conon Samius Mathematicus cupiens inire gratiam Ptolemæi, dixit crinem inter sidera collocatum, & quasdam vacuas à figura septem stellas ad caudam Leonis in triangulo ostendit, quas esse crinem referret.

Plut. in
Arato.

Aratus Sicyonius Ptolemæi Philadelphi liberalitatem toties expertus ut qui à Regibus fena talenta annua acciperet, postquam Corinthios ab Antigoni Gonatæ ditione liberasset, eosque Achæis consociasset, Legatos ad Evergetem misit, qui ipsius societatem cum Achæis postularent, ea conditione, ut ducatus belli, ei terra marique deferretur.

Lagid. 83.
Everg. 6.
Justin. l. 27.

Lætus malis suis Seleucus Syriæ Rex, & damnis ditior redditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert, ille cum exercitu ei occurrit, sed quasi Seleucus ad ludibrium tantum fortunæ natus esset, nec propter aliud, opes Regni recepisset, quàm ut amitteret, prælium inter Reges committitur, & Seleucus in eo victus, Antiochiam trepidus fugit.

Id. ibid.

Seleucus mox ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat, ei Asia inter fines Tauri montis cui jussu suo præerat, in præmium latæ opis. Interea Ptolemæus quum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovit, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit.

Ptolemæus longinquæ pacis tempore, Bibliothecam, quam pater Philadelphus ei commendaverat, adaugere cœpit, & Eratosthenem Athenis accersitum libris præfecisse videtur: nam illum pater literis imbui curaverat, & hoc tempore Alexandriæ erat Callimachi discipulus Apollonius Alexandrinus, sed potius Naucratis, ut fuit Eratosthenes ejusdem Callimachi.

LAGIDAR.
an. 82.
Lagid. 84.
Everg. 7.
Suidas.

Seleucus se cum Ptolemæo pacem fecisse significat Antiocho fratri, sed hic conducto Gallorum mercenario exercitu, Aliam mercedis loco promissam fratri eripere cupiens, ei bellum intulit, præliumque committitur Ancyra inter fratres, virtutisque Gallorum victor Antiochus fuit: sed Galli arbitantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere, quod ubi sensit Antiochus velut à prædonibus auro se redimit, societatemque cum mercenariis suis jungit.

Justin. l. 27.
Trog. Prol.

Antigonus Gonatas Macedoniæ Regno potitus, in eo moritur, illud Demetrio filio relinquens qui in illo annos decem regnavit.

Porphyr.
Græc.
Euseb.

Arsaces & alii populi Orientis qui ab imperio Antiochi Dei defecerant accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia esse occisum, fines suos latè propagarunt.

Ptolemæus quum accepisset Seleucum & Antiochum concordare non posse & bellum in Armenia restaurare, mox exercitum comparat, & partim illum in Phœniciam ducit, partim in Mesopotamiam, interea prælium inter fratres committitur, in quo Antiochus victus in Mesopotamiam profugit, & dum Andromachus Seleuci Dux illum fugientem persequitur, in ea regione à Ptolemæi militibus capitur, quem in vinculis aliquandiù Rex detinuit.

Lagid. 85.
Everg. 8.

Trog. Prol.

Antiochus relecto & refarcito exercitu, bellum contra Seleucum fratrem restauravit Regulorum sociorum ope, sed iterum in Mesopotamia victus ad Ariarathem Cappadociæ Regem cognatum suum se recepit multo dierum fuga fatigatus. A quo cum primùm benignè exceptus esset, interjectis diebus, cognito quod insidiæ sibi pararentur, Ariarathes enim Stratonicen, quæ Seleucietiam soror erat, uxorem duxerat, salutem fuga quaesivit, & cum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cujus fidem tutiorem quàm fratris existimabat, decurrit, memor vel quæ facturus fratri esset vel quæ meruisset à fratre.

Lagid. 86.
Everg. 9.
Justin. l. 27.
cap. 3.

Ptolemæus non tam amici debito, quàm hostis functus, quandoquidem pacem cum Seleuco fratre inierat, servari Antiochum custodia jussit, ut si quando Seleucus bellum contra se moveret, hostem illi alterum produceret.

Id. ibid.

Evergetes Philadelphi patris liberalitatis hæres Rhodiis terræ motu afflictis subvenit, eorum magna pars murorum ac navalium dejecta est, & magnus Solis Colossus qui corruerat, duodecim annis effectus est ccc talentis ex apparatu Regis Demetrii Polyorceris relicto, quando urbem obsedit, & ipsis Ptolemæus avus auxilium tunc misit, ipse igitur post quinquagesimum & sextum annum prostratus est, sed hic terræ motus si quidem damno, etiam emolumento fuit; multi enim Principes plurima ipsis dona contulere.

Lagid. 87.
Everg. 10.
Polyb. l. 5.

Ptolemæus illis argenti trecenta talenta promisit, frumenti artabarium decies centena millia, materiam ad fabricandas quinqueremes decem, triremes totidem; trabes è picea ad mensuram cubitorum quadraginta millium: æræ pecuniæ mille pondo: stupæ tria millia pondo: vela & malos ter millia: ad Colossus reficiendum tria millia talentum: Architectos centum operas ministrantes, trecentos quinquaginta, & ad horum annonas, talenta quatuordecim, per annos singulos: adhæc in sumptus ludorum, & sacrorum, frumenti artabarium millia duodecim: item ad alimoniam decem triremium, vicies mille artabas: quorum omnium pleraque statim dedit: pecuniæ verò totius tertiam partem.

Id. ibid.

Se-

Lagid. 87. **an. 87.** **Lagid. 88.** **Everg. 11.** **Justin. l. 41.** Seleucus fratre Antiocho in Ptolemæi carceribus detento cum quo inducias per decem annos inierat, rebus internis tanquam tranquillis, victorem exercitum ducit contra Arsacem & Theodotum, qui sub ejus patre Antiocho quum ille bellum cum Philadelpho gereret, rebellarant, & quum altero contra fratrem esset implicitus fines suos propagarent.

Lagid. 89. **Everg. 12.** **Justin. lib. 27.** Victor quidem Seleucus aliquot præliis extitit, sed quum Antiochus Alexandrum fratrem contra Parthos in superioribus Provinciis occupatum accepit, è Ptolemæi carceribus effugere meditatus est, & opera cujusdam meretricis adjutus, quam familiarius noverat, deceptis custodibus elabitur, quo nuntio apud Parthos audito Seleucus, statim in Syriam revertitur, sed Antiochus fugiens à Latronibus interfectus est.

Lagid. 90. **Everg. 13.** Ptolemæus Elephantorum venationi ut pater Philadelphus studium impendens Simmiam ex familiaribus unum, maritimas Æthiopiæ Arabiæque regiones speculatum misit. Hic autem idoneo instructus commeatu illas exploraturus, profectus est.

Lagid. 91. **Everg. 14.** **Justin. l. 28.** Nicæa Seleuci Syriæ Regis soror, Demetrio Macedonia Regi nupta, à marito dimissa in Syriam se recepit ad fratrem, eumque ad Demetrio bellum inferendum impellere conata est, sed ille contra Orientis rebelles iterum properare meditabatur, ingentemque comparabat exercitum.

Lagid. 92. **Everg. 15.** Induciæ inter Ptolemæum & Seleucum Reges erant exituræ, cum Legati à Seleuco Alexandriam ad Ptolemæum venerunt, petituri ut in alios decem annos prorogarentur, quos lubens Ptolemæus Seleuco concessisse videtur.

Lagid. 93. **Everg. 16.** Seleucus contra rebelles in Provincias superiores proficiscitur, avorum ditionem recuperare desiderans, sed dato Arsaci & aliis laxamento per suum in Syriam reditum, nam milites plurimos ille ubique collegerat, castella muniverat, civitates firmaverat; ita ut Seleucus in hoc bello diu diversa ulus sit fortuna.

Lagid. 94. **Everg. 17.** **Marm. Adul.** Ptolemæus sic pace in Regno fortiter stabilita, dum Seleucus in orientalibus partibus bellum gerit, postquam Simmias ex Æthiopicis regionibus in quas illum miserat speculatum esset reversus, Imperii sui fines versus illas partes propagare decrevit, illius consilio edoctus. Et ut Philadelphus pater Troglodyticam sibi regionem subegerat, ille ulteriores versus meridiem populos Regno suo vectigales reddere aggressus est: itaque Gaza primum in potestatem redacta, mox Agama ac Sighiene capta, prædam omnem dimidiatam distribuit; simul Tiamus & Gambela & quæ illi gens proxima habetur, à Rege superata est: illa autem trans Nilum inhabitat.

Lagid. 95. **Everg. 18.** **Ibid.** Rex deinde Maga, Zingabem, Angavim, Tiamamque, & quos vocant Athagoos, Calaam & Semenias ultra etiam Nilum, superiori Æthiopiæ adjacentes, & inaccessos, glacie frigoribusque perpetuis damnatos, ubi cadentes nives aggeruntur: adeo ut genu tenus viator desidat, trajecto flumine in potestatem redegit.

Lagid. 96. **Everg. 19.** Non hinc victoriarum finem imposuit Ptolemæus; nam Lasinazaa, & Gabala, populisque montes, in quibus scaturiunt aquæ calidæ, habitantibus, irriguoque Atalmo, Begaque, omnique hujus tractus gente cum Thanchaitis, qui ad Ægypti extrema pertingunt, debellatis, viatoribus iter Ægyptum ditionis suæ aperuit.

Lagid. 97. **Everg. 20.** His non contentus Annenæos postea & Metinæos, qui abruptos montes incolunt, Seseanósque imperio suo subdidit. Hos arduum accessumque difficillimum montem occupantes, obsidione in potestatem redegit, juvenibus, uxoribus, liberis, omnique suppellectili sibi selectis.

Dum his subigendis populis occupatur Epiphanes, mors Seleuci Syriæ Regis innotescit, ille post longam apud Arsacem, etsi Regia magnificentia & impensa, detentionem, pace tandem cum illo inita, Antiochiam rediens equo

equo præcipitatus moritur anno sui imperii vigesimo, ipsi filius ejus Seleucus cognomine Ceraunus successit. LAGIDAR.
an 101.

Ptolemæus ne Seleucus Syriæ novus Rex qui copias undique collegerat, ut patrem ex Arsacis detentione liberaret, post illius mortis nuntium aliquid contra se moveret, suas ex tam longinquis partibus revocavit. Lag. 98.
Everg. 21.

Dum Epiphanes Seleucum copias suas contra Attalum Pergami Regem qui Taurum montem in Asia suæ ditioni subjecerat, quum illius pater Callinicus bellum contra Arsacem gereret, eduxisse accepit, Arabiam & omnes illius partes suo imperio adjicere decernit. Lagid. 99.
Everg. 22.
Polyb. l. 4.

Ptolemæus itaque Thuriferorum barbarorum mediterraneas, immensas, siccas, aridas colentes planicies, Solatæosque, quibus mox maris custodiam demandaverat. Has nationes præruptis montibus interseptas, ductu auspiciisque suis devicit, debellatas, agris redditis vectigales fecit. Ultrò se plerique deditere. Lagid. 100.
Everg. 23.
Marm.
Adul.

Orto paucis abhinc annis bello Cleomenico in Græcia, Achæi aui erant illud propriis bello sustinere, beneficiorum memores quæ Ptolemæus in illos olim contulerat, ejus amicitiam conservare studebant, at illo procedente, quum auxilio opus haberent societatem potiùs cum Antigono, Philippi vitrico Macedoniæ, quem Ætoli appellaverant, inire censuerunt. Lagid. 101.
Everg. 24.
Polyb. l. 2.

Cleomenes Spartanorum Rex contra Achæos bellum gerens hoc audito Ptolemæum de auxilio contra Antigonom sollicitavit, Ptolemæus desperans retinere se posse in amicitia sua Achæos, sumptus Cleomeni suggerere cœpit, sed Antigono jam civitates Peloponnesi aliquas occupante, Cleomenes copias postulavit à Ptolemæo, qui illi auxilium ostendens, liberos ejus & matrem obsides postulavit, quos ille misit. 11. ibid.

Ptolemæus interea in Arabiæ Felicis oram, per fretum Neptunium, ita dictum ab Aristone, uno ex ipsius Ducibus, quem usque Oceanum miserat, quòd Neptuno aram ibi consecrasset, ingenti classe comparata, in Arabitas atque Cinædocolpitas exercitum per Duces duxit, eorum autem Regibus subactis, tributum, & ut viatoribus tutum iter præstarent, imperavit. Lagid. 102.
Everg. 25.
Marm.
Adulit.

Ut autem Cratesilea Cleomenis mater Ægyptum appulit, Ptolemæi accepit mandata, Antigoni que Legatos admittere intellexit & Cleomenem invitatum ad pacem faciendam cum Achæis vereri ipsius causa, bellum non assentiente Ptolemæo componere, scripsit ei Cleomenes, ageret quod ex dignitate Spartæ atque è Republica esset, neque unius gratia, anus & parvi pueri semper trepidarent Ptolemæum. Plut. in
Cleom.

Legatus à Ptolemæo ad Cleomenem missus est, qui nuntiaret decem diebus antequam pugna iniretur, pecuniam quidem nolle ampliùs Regem suppeditare, sed ad pacem cum Antigono faciendam hortari, quod ubi accepit Cleomenes, fortunam summæ rerum sibi quamprimùm esse tentandam constituit. Pugna ad Sellasiam commissâ est, in eaque profligatus in Ægyptum confugit: ubi Africam appulit, deductusque à ministris Regiis, pervenit Alexandriam, & initio adventus sui satis humanum & benignum erga se Ptolemæum expertus est. Polyb. 16.
Plutarch. 16.

Seleucus Ceraunus post tres Regni annos, in Phrygia dolo ab amicis Apaturio Galata & Nicanore appetitus, veneno sublatus est, relicto imperio fratri suo juniore Antiocho.

Antigonus in Macedoniam reversus, non ita multò post morbo extinctus est, fidi tutoris, boni Regis, & strenui ducis laudem adeptus, Philippo Demetrii F. regnum Reliquit. Polyb. l. 2.

Ptolemæus ab Leuce oppido, ad Sabæorum regionem potestati suæ omnes gentes nulli veterum Regum obnoxios subegit Martis ope à quo se genitum gloriabatur, finitimos itaque populos ab ortu ad Arabiam, ab occasu ad Lagid. 103.
Epiph. 26.
Marm.
Adulit.

Æthiopiam ac Sassi loca imperio suo partim armis, partim beneficiis superavit.

Plut. in
Cleom.

Cleomenes autem consilii dato documento vir prudens habitus est, & quotidianæ ejus consuetudinis Laconica simplicitas urbanitate ingenua fuit condita, neque nobilitatem usque fœdans, neque fortuna inflexus, blandientibus & adulantibus fuit Ptolemæo gravior: magna cepit eum verecundia poenitentiæque, quod talem virum neglexisset, & everti permisset ab Antigono: unde pariter tantam gloriam & opes comparasset, spem fecit cum navibus & pecunia remissurum se in Græciam atque in Regnum repositurum. Attribuit etiam ei annua viginti quatuor talenta.

Zagid. 104.
Epiph. 27.
Marm.
Adul.

Ptolemæus pace terra marique parta Adulim Erythræi maris urbem littoralem profectus est; Jovi, Marti, ac Neptuno pro navigantibus sacra fecit, copiis undique extructus hic Mavorti thronum dicavit anno imperii sui vigesimo septimo.

Polyb. l. 2.
lib. 29.

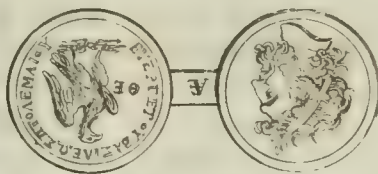
Priusquam verò Rex præstitisset Cleomeni quæ ad restitutionem in Regnum pertinebant morbo decessit, Berenice uxore superstite. Justinus eum veneno sublatum à filio refert.

Solin.
cap. 10.
Hesych.

Ptolemæus tres liberos, Ptolemæum, Magam & filiam Arsinoen reliquit ex Berenice, de cujus nomine urbs Hesperis, quam Lethon amnis alluit in Cyrenaica, Berenice dicta est; ut & jactus quidam talorum Βερενίκης
Πτολεμαίου.

Strab. l. 17.

Evergetes inter bonos Ægypti Reges annumeratur, at post illum mali omnes sunt existimati. Ipsi statuam in Elide Aristolaus Macedo erexit; Rex unum ille Ægypti imperium longè latèque propagavit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Jovis barbati fascia redimitum, ex altera parte aquila solita fulmini insistentens cum epigraphe ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area ΘΕ Θεάμων pro Θεάμων.

In Daniel:
cap. xi.

Cognomen Evergetis in hoc Ptolemæi nummo eum haud dubiè ad tertium Ptolemæum revocat, qui teste D. Hieronymo ab Ægyptiis Evergetes appellatus est, quod Deos in Persiam à Cambyse ablatos retulisset in bello Syriaco.

lib. 3

Initiales literas ΘΕ interpretamur Θεάμων pro Θεάμων, *Thebæorum*. Nemo nescit Lingua Attica & Ionica Ε pro Η usurpari, & hunc nummum Thebæos Evergeti præsertim cudisse auguramur, quòd cùm ipse Cambyfes ex Herodoto Thebas diruerit, & Evergetes Deos retulerit, Jovem suum restitutum cum nomine Evergetis Regis ex altera parte signarunt.

lib. 17.
lib. 22

Thebæ, teste Ammiano, urbs ob singularem erga Osiridem seu Jovem, videretur Diospolis vocata, de qua inquit Diodorus. *Conditam porrò ab Osiride, urbem in Thebaide Ægypti centum portarum, quam matris cognomente*

mento insignierit, sed à posteris Diospolim, id est, Jovis & Thebas appellari.

Quantum Thebæis autem deberemus, si cum Evergetis nomenclatione, ipsius Ptolemæi Regis caput seu effigiem nobis in nummis suis exhibuissent; aliæ verò urbes ejus cognomine prætermisso nobis illius vultum exposuerunt, quem ab aliis Principibus Ptolemæis distinguere, labor non fuit exiguus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens. In area duopilei aſtris inſigniti, ſub dexteriore L. H. anno ſeptimo.

Nummus iſte Ptolemæi Regis in Phœnicia cuſus eſt, & quidem apud Tripolitanos, ut nos docent illi duo pilei aſtris inſigniti, Dioſcuros id eſt Caſtorem & Pollucem deſignantes, quorum cultus erat præcipuus in illa urbe ad mare ſita, & quorum templi proſpectum nobis exhibent Elagabali frequentes nummi cum epigraphe ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ.

Vaillant in
num. Græc.

Urbes Ptolemæorum imperio ſubjectas primas nominis ſui literas in nummis ſignare ſolitas eſſe diximus, at Phœniciæ urbes pro literis, civitatum ſuarum inſignia apponebant, ut videre eſt in noſtra Seleucidarum Hiſtoria, pag. 394. Tyrum, Herculis clavam, Sidonem navis Acroſtolium, & præſertim Tripolim pileos, ut ſuprà, aſtris inſignitos in Antiochi Eufebis nummo.

Phœnicia quidem paruit Soteri & Philadelpho, ſed effigies in nummo exhibitæ, iis planè diſſimilis eſt, deinde Evergeti, Philopatori, & Epiphani quo mortuo ab Antiocho Deo Epiphane aliis erepta eſt nec eam ampliùs habuerunt. At ex ſequentibus Philopatoris & Epiphaniſ vultibus ab hoc diverſis ut ab eorum annis in nummis ſignatis, ad Evergetem hunc nummum pertinere oſtendemus; unde deinceps Antiquariis illius effigies planè deinceps innotefcat.

Annus H. id eſt illius imperii *Septimus*, in nummo percuffus denotat fuiſſe eum ſignatum quando ipſe Antiochus Evergetes in Phœniciam venit cum exercitu, & alterum milit in Meſopotamiâ, quum Seleucum & Antiochum fratres contra ſe bellum in Meſopotamiæ finibus reſtaurare accepit. Tripolitani ut illius gratiam ſibi devincirent nummos ſuos ipſi dedicarunt, vel quod Evergetes quum pecunia opus haberet pro exercitu illam Tripoli percutere juſſit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate ornatum : ex averfa parte aquila fulmini infiftens cum Infcriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. 10. an. 19. à finiftris ΠΑ. id eft Παφίωv.

Eadem in hoc nummo quæ in superiore effigies, ad alium Ptolemæum fpectare quàm ad Evergetem non finit, annus in eo fignatus 19. illum ad Philopatorem qui tantum 17. annos regnavit non revocat, nec minùs ad Epiphanem, qui quinquennis ad fummum Ægypti Regnum habuit, & annos natus 29. decessit, adde quòd illa Evergetis effigies ad ætatem proveciorem vergit, & Epiphanis vultum juveniliorem in ejus nummis, & planè diffimilem, fi quidem, anno 1. 5. 7. 10. & 22. cufos eandem habere in fe fimilitudinem proferemus.

Literæ numerales 10 annum imperii Evergetis 19. designant, quo nummus fait percuffus, nempe quando ad Æthiopix regiones & ultra occupandas exercitum miferat Ptolemæus, qua de re moneta in Paphi officina frequens & quæ nobis fuperftes fuit, fignata eft: plurimos quidem in illa urbe nummos Philadelphi percuffos ut fuprà obfervavimus: unde nil mirum fi eadem illius filio & Heredi adhuc cudit.

N U M M U S

PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI

CUM UXORIBUS REGINIS.

F. G. Binger, sc.

Ap. Eq. Maunier Aleppensem Parisiis.

Eadem Capita Soteris & Berenices fociata, fineliteris ut & Philadelphi & Arfinoes jugata, fed cum integra ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ epigraphæ.

Si conjectura de utraque ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Soteri & Philadelpho communi appellatione, in superiore nummo ad calcem eorum qui Philadelpho tribuuntur, unde in parte ubi sociata sunt Soteris & Berenices capita vox ΘΕΩΝ est apposita, & ΑΔΕΛΦΩΝ in illa ubi jugati sunt Philadelphi & Arsinoes vultus, verisimilis videatur; non ideo rejicienda est, quia in hoc tetradrachmali, tota inscriptio ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, stat à parte Philadelphi & Arsinoes ut in Marmore Adulitano appellantur: quum eadem subintelligi debeat in anteriori parte Soteris & Berenices ut eadem non repetatur. Quandoquidem in eodem lapide utrique parentes Dii nominentur.

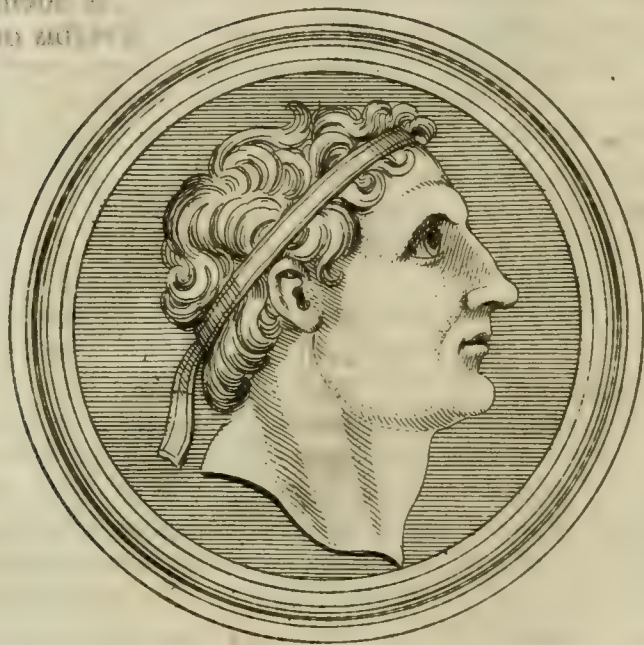
Non ergo à Philadelpho licet admodum in parentes pio, percussi sunt illi ex omni forma aurei nummi; nam se Deum ut patrem vivens inscriberet quem unà cum Berenice Ægyptii consecraverant, sed ab Evergete Ptolemæo prioris nepote, & Philadelphi filio, qui ut pater Ptolemæum Soterem cum Berenice in Deorum numerum referri curaverat, ita ipse Philadelpho & Arsinoe parentibus eundem honorem deferre voluit: ut se Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ Deorum fratrum filium & Ptolemæi Regis & Reginæ Berenices Deorum Servatorum nepotem inscriberet, ut Marmor Adulitanum testatur.

Plurimos seu minimæ seu mediocris, seu primæ formæ nummos aureos in variis cimeliis observavimus, sed omnes cum voce ΘΕΩΝ supra Ptolemæi & Berenices capita, & ΑΔΕΛΦΩΝ supra Philadelphi & Arsinoes vultus, solumque hunc inspeximus hætenus cum illis verbis ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ab una parte, unde mox illius nummi apud Antiquarios eximia habenda est raritas & elegantia: præter nummi integritatem post tot sæcula servatam.

Ponè Philadelphi caput, videtur clypeolus, in quo fulmen est inscriptum, an illo utebatur Philadelphus, in cujus memoriam cum eo Principe sit percussus? fulmen enim potestatis & imperii symbolum est, ut Aquila Lagidarum stemma fulmini perpetuo insistit? an verò sit Monetarii nota? vel urbis, in qua percussus est nummus, insigne? videant periti.

LAGIDAR.
an. 105.

PTOLEMÆVS PHIOPATOR,
REX ÆGYPTI. IV.

*in Thesauro Regis Chr.^m
ex num. arg. tetradr.*

Philop. 1.

Plin. l. 7.
Mag.
Etymol.

Plut. in
Cleom.
Polyb. l. 5.
Valef. exc.

Philop. 2.
Valef. exc.

Polyb. l. 5.
Plut. in
Cleom.

Ptolemæus IV. Ptolemæi Evergetis & Berenices filius Ægypti Regnum patre mortuo sub Sosibii tutela suscepit, in patris memoriam, ut si quod in eo veneni ipsi dato esset suspicio, averteret, Philopatoris cognomen accepit; jocularia quidem nomina Tryphonis & Galli cognomina ipsi indita sunt, illud ob mollem & delicatam vitam, hoc verò quod foliis hederæ, ut Galli, matris magnæ sacerdotes, in Bacchi orgiis instructus & coronatus incederet. Adolescens, effæminatus lustris & vino erat, ut & focors & fatuus, cujus tutelam pater commiserat viro solertia ac versutia instructissimo, quâ inter Regum successiones semper principem in administratione locum tenuerat, Sosibius autem callidus & relictus, sed maleficus minister, quum Magam Ptolemæi fratrem, apud milites mercenarios plurimum pollere animadverteret, Regem autem fœdis amoribus & infanis, continuisque potationibus indulgentem, Ptolemæo fratrem de medio tollere persuasit, ut domestico metu solutus vivere posset.

Cleomenes interea, qui Antigonom Macedoniæ Regem mortuum esse acceperat, Regem adiit, hortatusque est, ut rebus necessariis ac milite instructum dimitteret, Ptolemæus multi illi promittens, participem consilii fecit, quippe singulari prudentia & vero usu rerum quas gesserat, pollere eum noverat. Rex enim & Sosibius Berenices matris potissimum audaciam formidabant. Cleomenes, licet assentientibus omnibus deterruit Regem, plu-

plures aiens, si fieri posset gignendos Regi fratres esse ad Regni securitatem & perpetuitatem. LAGIDAR.
an. 106.

Quum verò Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiù viveret Magas, non fore ipsis firmam: respondit Cleomenes quod ad id attineret, ut securi essent. Plus tria millia ex mercenariis Peloponnesios & Cretenses ad mille, esse sui studiosos: qui, si annuisset modò, promptè advolaturi essent cum armis. Id. ibid.

Hæc oratio non modicam in præsentia Cleomeni & fidem in Regem benevolentiae & opinionem autoritatis peperit, sed his verbis omnibus Sosibius imbecillitate Ptolemæi timiditatem intendente, quum omnia formidaret, omnibûsque diffideret, Cleomenem ipsi & aulicis, quod valeret apud illos, formidolosum reddidit, Regique persuasit, ut quamprimum Magæ mortem acceleraret: illum verò à Theogo quodam, paulò post occisum aiunt esse inter laudum acclamationes aquæ ferventis lebetes superjecto, Berenicæque mater etiam extincta est, & illi qui eos sectabantur. Id. ibid.

Ptolemæus ita existimabat à domesticorum quidem metu ipsum semet opera sua & eorum cæde liberasse: ab exteris verò ne periculum ullum haberet metuendum, à fortuna esse provisum: quippe Antigono & Seleuco extinctis, regnare nunc in illorum locum Antiochum & Philippum ambos juvenes ac pueros. Igitur fortunæ suæ confisus, sic Regnum suum administrabat, quasi continuos ludos agitaret, actum aulicis suis, tum ceteris qui rebus in Ægypto præerant, incuriosum se omnium, & difficilem aditu se præbebat, negligentem verò & socordem illis se ostendebat, qui extra Ægyptum Præfecturas curabant; quum priores Reges non minori curæ, quin imo majori, quàm Ægyptum ipsam suumque in ea imperium res externas habuerint. Itaque res susque deque Ptolemæus habebat. Polyb. l. 5.

Antiochus Syriæ Rex licet juvenis, magno erat animo imbecillum socordemque Ptolemæum agnoscens de recuperanda Cœlesyria decreverat, sed in illam irrupturus, Molo Mediæ & Alexander Persidis Satrapæ ab eo deficient contra quos exercitum mittit, porrò Provinciis citra Taurum Achæo commendatis, alias Apameæ copias cogit, & Gerram in Cœlesyria urbem oppugnare tentat; sed quum illam Theodotus Ætolus, cujus fides erga Ptolemæum adhuc constabat, diligenter munivisset, Antiochus ab incœpto destitit, & contra rebelles ille professus est. Ibid. 1

Cleomenes post Berenices & Magæ cædes negligenter auditus, spem quidem petendi naves & milites deposuerat, sed quum implicitos bello Ætolico Achæos accepisset, precibus etiam atque etiam, quò Ptolemæus abeundi sibi cum sua duntaxat familia veniam daret, ipse Rex nulli serio negotio attendens futurique parum providus pro cetera fatuitate atque stultitia sua, verborum Cleomenis rationem nullam habebat. Sosibius autem ob cujus oculos Cleomenis audacia & stipendiariorum erga ipsum benevolentia, illum nullo modo dimittendum cum amicis statuebat: nam cum classe & pecunia ac com meatu periculum erat ne victor mortuo Antigono, Ægypti Regno metuendus esset, qui ejus statum tam diù explorasset, ac pro explorato Regem haberet, virum autem tantum contemptum habitum dimittere, inimicum certum atque hostem futurum judicabat, quamobrem illud supererat, ut invitum retinerent, & priusquam evaderet, comprehenderetur & includeretur. Ibid.

Res in eo statu erat, quum appulit Alexandriam Messenius Nicagoras; hic oderat Cleomenem, in specie tamen pro amico se gerebat. Hunc igitur è navi oneraria tunc egredientem Cleomenes videns (nam fortè deambulabat in crepidine littoris) diligenter salutavit eum, & qua de re in Ægyptum venisset, percunctatus est. Quum Nicagoras comiter salute reddita, equos Polyb. l. 5.
Plut. in
Cleom.

LAGIDAR. equos bellatores Regi se insignes diceret adducere, Mallem, inquit, fam-
an. 106. buciſtrias & cinædos : nam hæc Rex nunc moratur inprimis, quod Cleo-
menis de Rege diſterium deinde Soſibio denudavit Nicagoras.

Iid. ibid. Soſibius hanc arripuit anſam & accepit lubens. Ceterum Ptolemæum ma-
jore de cauſa quærens irritare, induxit Nicagoram ut epiſtolam adverſus
Cleomenem Regi ſcriptam relinqueret, ſtatuiffe illum, ſi naves & milites ab
eo accepiffet, Cyrenas occupare. Ac Nicagoras quidem his ſcriptis literis
vela fecit. Quum Soſibius triduo poſt obtuliſſet Ptolemæo quaſi modò red-
ditam epiſtolam, atque adoleſcentem inflammaffet viſum eſt in amplis ædi-
bus Cleomenem recludere, præbitoque reliquo conſimili cultu arcere exitu.

Polyb. ibid. Ptolemæus Canopum urbem Ægypti civitatem, diſtantem ab Alexandria
Plut. in Cleom. 120. ſtadiis profectus erat, forſan ad feſtivos illos dies per foſſam navigans,
qui in Canopi honorem celebrantur, ubi major erat ejus ſollennitas quàm apud
Alexandriam. Cleomenes hac Regis ab urbe exitus occaſione, rumorem inter
cuſtodes diſtulit inibi ſe eſſe, ut à Rege liberaretur, quòd in more Regi eſſet,
ut quos erat carcere ſoluturus coenam his & munera mitteret.

Ibid. Amici multa talia apparatus miſerunt foris in urbem Cleomeni, quo cir-
cumvenirent cuſtodes, qui iſta miſſa putabant à Rege, quippe ſacra fecit &
participavit eis hæc liberaliter, impositaque corona accumbens cum amicis
epulatus eſt, & inſuper vinum mitti cuſtodibus, qui nihil quicquam de dolo
ſuſpicati, acceptis veſcuntur: ita ſepultis vino cuſtodibus, amicis qui unà
erant & famulis comitatus circa meridiem, numero tredecim ſtriſtis pugioni-
bus foras erumpunt.

Ibid. Ptolemæus quidam nomine ad urbis cuſtodiam tunc relictus accepto nuntio
iis occurrit, ſed ipſe de quadriga dejectus, interficitur: ſimul ad libertatem
populus vocatur, quum nemo ſequeretur neque rebelli ſocium ſe adderet,
converſo agmine arcem petunt conjurati, clauſtra portularum, ſive fene-
ſtrarum, ſi fortè revuſſuri, & ad deſtinata cunctorum opera uſuri: quod eo-
rum conſilium ut præſenſerunt Præfecti arcis, valido præſidio portam mu-
niunt: itaque conjurati, hac quoque ſpe lapſi, generoſo animo & Laconico,
manu ſibi intulerunt, atque hunc habuit vitæ exitum Cleomenes.

Ibid. Ut verò rumor eſt per totam urbem dilatus, Crateſilea Cleomenis mater,
quamvis generoſa mulier, demiffa ex magnitudine calamitatis animos, libe-
ròſque complexa Cleomenis, projecit ſe in lamentationes. Ex filiis, ſtirpis
major ex ſaſtigio domus præter omnium expectationem deſiliens in caput, ſe
præcipitem dedit, atque afflictuſ quidem fuit, non expiravit tamen, ſed
ſublatus eſt, clamans & fremens quòd interpellaretur morti.

Ptolemæus Rex, ubi hæc accepit, corpus imperavit Cleomenis excoria-
tum in crucem agi, necari inſuper liberos ejus, matrem, & feminas ejus co-
mites. Poſtquam ad ſupplicii locum perventum eſt, pueros primùm ſub
oculis Crateſileæ, deinde illam interfecerunt: illa autem hanc vocem tantis
in malis miſit. *Quò pueri eſtis profecti!*

Lagid. 107. Orto inter Byzantinos & Rhodios bello, hi ut Achæum qui in regionibus
Philop. 3. Aſiæ cis Taurum latè dominans, rerum potiebatur, quique Regis nomen
Polyb. l. 4. paulò antè aſſumpſerat, ſibi devincirent, quum ejus patrem Andromachum,
captivum Alexandriæ ut ſuprà diximus detineri ſcirent, conſilium inierunt
legationem ad Ptolemæum mittendi, qua illum tradi ſibi peterent, nolebat qui-
dem Philopator illum dimittere, ſperans magno eum ſibi, tempore ſuo fore uſui,
necdum enim controverſiæ quam habuerat cum Antiocho quòd Gerram urbem
ſuam obtederat, ſinis erat impoſitus, & Achæus qui ſe Regem declaraverat.

Lagid. 108. Andromachus autem Achæi quidem pater erat & Laodices Antiochi Syriæ
Philop. 4. Regismatris frater: verum tamen Rhodiorum petitioni annuens Ptolemæus
Andromachum ipſis tradidit ut illum filio reſtituerent: poſteaque Achæus
ejus

ejus filius confiliorum suorum contra Antiochum societatem cum Ptole-
mæo iniit. LAGIDAR.
an. 103.

Decius Magius Capuæ Præfectus legationem ad Hannibalem ne mitteretur, summa ope resistit, ab eo ideo postulatus, in navem impositus Carthaginem missus est; sed navem Cyrenas detulit tempestas: ibi quum Magius ad Statuam Ptolemæi confugisset, deportatus est Alexandriam, & postquam Ptolemæum docuit, contra jus fœderis junctum se ab Hannibale, vinculis liberatus est, permissumque ut rediret, seu Romam, seu Capuam si vellet. Magius autem quum Capuam nec sibi tutam diceret, & Romam eo tempore, quo inter Romanos Campanosque bellum esse, transfugæ magis quam hospitii fore domicilium, malle in regno vivere, quem vindicem atque autorem haberet libertatis.

Antiochus provinciis Regni sui superioribus tandem pacatis, an Ptolemæo? an Achæo bellum inferret dubius, Seleuciam ad Orontis ostia sitam Apollonophanis Medici sui consilio recuperare aggreditur. Hæc urbs Ægypti præsidii tenebatur à tempore quo Evergetes in Syriam Berenice forori auxilium laturus cum exercitu venerat. Lagid. 109.
Philep. 5.
Polyb. l. 5.
Id. ibid.

Seleuciam armis captam ordinabat Antiochus, quum illi à Theodoto literæ afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœlesyriam significabat, quam se totam ipsi traditurum scribebat. Hic Theodotus genere Ætolus erat, qui maximo persæpè usui quum fuisset Ægypti Regibus, adeo condignum meritis præmium nullum retulerat, ut etiam de vita periculum, ipsi esset creatum, ac propterea, quo tempore Antiochus bellum adversus Molonem gerebat, Theodotus Ptolemæum pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffusus per se Ptolemaïdem per Panætolum Tyrum occupaverat. Tunc igitur Antiochus expeditione adversus Achæum in aliud tempus dilata, in Cœlesyriam duxit exercitum, & Gerram iterum aggressus est. Ibid.

Ptolemæus qui Theodoti defectionis nuntium acceperat, Nicolaum genere etiam Ætolum Ducem suum qui bellicarum rerum usu & audacia nemini cedebat: ad Ptolemaïdem obsidendam misit: quo Cognito Antiochus, relicta gravi armatura, datoque Ducibus negotio, ut Brocchos Castellum in ipso propè lacum transitu situm, obsiderent, ipse cum expeditis militibus ad eximendam obsidione Ptolemaïdem iter intendit.

Nicolaus qui Antiochum adventare, fama nuntiante, jam antè didicerat, Ibid. castra movet: ac Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces propè Berytum mittit. In hos statim copias duxit Antiochus, manus conferit, terga vertere hostes cogit & mox in ipsis faucibus castra metatur. Eò loci copiis ceteris acceptis cum universo exercitu ire pergebat. Quum illi obviam processerunt Theodotus & Panætolus amicis suis comitati, quos omnes quum benignè Antiochus appellasset, Tyrum & Ptolemaïdem illi tradiderunt cum omnibus apparatibus qui in oppidis illis erant.

Ptolemæus interim Memphim urbem concesserat, copias ejus Pelusio Ibid. erant congregatæ. Nili aggeres reclusi, omnes aquæ dulcis scaturigines obrutæ, quod quum accepisset Antiochus, sententiam de exercitu versus Pelusium ducendum mutavit. Porro Ptolemæus subveniendi rebus suis & accedendi propius ad hostem, sicut par erat ipsum facere, manifesta enim perfidia appetitum, ne consilium quidem aut rationem ullam præ socordia inibat: usque adeo rei militaris cura, atque exercitatio omnis ab eo fuerat spreta.

Quod reliquum fuit, Agathocles & Sosibius penès quos summa erat Regni autoritas, quod optimum poterant in præsentia consilium capiunt, nam discernunt in præparatione belli operam sibi gnaviter esse ponendam: interim verò Legatos ad Antiochum mittendos, qui impetum ipsius relaxent, ita denique omnia in speciem esse comparanda, ut Antiochus in ea quam antè

LAGIDAR. conceperat de Ptolemæo , opinione confirmetur : nunquam videlicet ausurum ipsum bellare secum ? verum per amicos & colloquia acturum , & ut è Coeleſyria excedat, rogaturum.

Ibid. Agathocles & Sofibius ad Anthiocum igitur magno studio legationes miferunt, ſimul & Rhodios, Byzantinos, Cyzicenos, itémque Ætolos de pace per Legatos ſollicitant inter Ptolemæum & Antiochum, at dùm ultrò citròque ad ambos Reges Legati commeant, præclaram nanciſcuntur ad bellum præparandum Ptolemæi confiliarii, ipſi Memphi morabantur ibidémque eos excipiebant, qui ab Antiocho venirent, poſtulatíſque illorum perhumanè reſpondebant.

Ibid. Interim ipſi mercenarios milites quos in urbibus ditionis ſuæ ex Ægypto Ptolemæus alebat, convocant & Alexandriam contrahunt, ad conducendum etiam militem peregrinum, conquiſitores dimittunt, & ne vel iis, quos jam habebant, vel iis qui deinceps eſſent venturi, annona deeſſet, providebant; nec minùs de ceteris quoque omnibus rebus bello neceſſariis, ſolliciti erant: eóque ſine Alexandriam alterius vicibus ſubindè excurrabant, ut ne quid omninò deficeret eorum, quæ ad propoſita exequenda deſiderari poterant.

Ibid. Armorum autem fabricam, virorúmque delictum atque centuriationem Echecrati Theſſalo & Phoxidæ Melitenſi permiferunt: adhibiti etiam ſunt ad curationem ejuſdem muneris Eurylocus, Magneſius, & Socrates Bœotius, quibuſcum erat & Cnopias Alorita. Accidit enim ſanè quàm opportuniſſima res Ægyptiis, ut viros iſtos nanciſcerentur qui ſub Demetrio & Antiocho Regibus ſtipendia fecerant verorum certaminum, atque adeò omnium quæ ad expeditionales uſus ſpectant, mediocrem ſaltem peritiam habebant.

Hi multitudinem ſi bi traditam, quantum fieri poterat, militari diſciplina informabant. Jam primùm per genera, pérque ætate ſtribules, convenientia cuique arma, ſpretis iis quibus antè uti ſolebant, diviſerunt: prioribus deindè ordinationibus ſolutis, totáque illa deſcriptione antiquata, quæ in recensendis militibus ſtipendiorum cauſa, antea ſervabatur, ex uſu præſentis belli eos centuriarunt. Secundùm hæc, aſſiduis exercitationibus non ſolùm imperia militiæ familiaria illis reddebant; ſed etiam proprios cuique armorum generi motus. Poſtremò armatos convenire in unum jubebant, ibique ſui officii illos admonebant.

Ibid. Qua in re egregiam cum primis illis operam navaverunt Andromachus Aſpendius, & Polycrates Argivus: qui & recens è Græcia illuc trajecerant & Græcanicæ audaciæ atque indiſtriæ, qua ferè ſinguli Græcorum, in bellis utuntur, magnum cum primis uſum habebant: hoc & ampliùs viri illuſtres erant, tùm ſplendore patriæ ſuæ uterque, tùm privatis opibus. Polycrates præſertim qui antiquiſſima prognatus ſtirpe, patrem habuerat Mnafiadem, plurimarum olim palmarum athletam.

Ibid. Hi modò privatim, modò publicè hortando, monendóque, & quos inſtituebant, audaciam & alacritatem ad futurum certamen illorum animis inferuerunt. Porro ſinguli eorum, pro ea peritia, qua præcipuè pollebant, ita Ducatus in exercitu gerebant.

Ibid. Eurylocus Magnæſtrium fermè millium, & hoc eſt, quod apud Macedonas vocatur agema. Socrates Bœotius cetratis bis mille præerat. Phoxidas Achæus, & Ptolemæus Thraſæ F. prætereáque Andromachus Aſpendius, eodem in campo Phalangem & Græcos mercenarios exercebant. Ceterum Phalangis Duces erant Andromachus & Ptolemæus, conductii milites, Phoxidas. Conſtabat Phalanx hominum numero millium viginti quinque. Mercede conducti accedebant ad octo millia. Equites ad Regium comitatum pertinentes,

tes, erant ad septingentos, quos Polycrates instituebat, & una cum iis ac-^{LAGIDAR.}
citos è Lybia, & ibidem in Ægypto conscriptos, præeratque idem, om-^{ad. 109.}
nibus his numero ad tria millia.

Univerſi verò equitatus, & cunctorum qui stipendia equis merebant, ad^{Ibid.}
duo millia hominum, Præfectus erat Echecrates Theſſalus, qui cum eximia
cura eos exercuiſſet, in ipſo discrimine, maximo uſui Ptolemæo fuit ejus
opera. Cnopias quoque Alorita in commiſſo ſibi milite inſtruendo præparan-
dòque nemini omnium concedebat: Ii autem erant omnino Cretenſes ad ter-
mille, è quorum numero fuere Neocreteſ mille, quibus Philonem Cnoſſium
præpoſuerat.

Armaverunt & Afrorum tria millia more Macedonico, Præfecto Ammo-^{Ibid.}
nio Barcæo, Ægyptiorum multitudo ad viginti millia Phalangitarum acce-
debat; qui Ducem Soſibium habebant: contraſta eſt & Thracum, Gallo-
rùmque manus, tum ex iis qui Ptolemæi ditionem incolebant, aut liberis eo-
rum ad quatuor millia: tum ex iis qui inſuper recens fuerant conſcripti ad duo
fermè hominum millia, Duxque illis impoſitus Dionyſius Thrax. Ac Pto-
lemæo quidem qui præparabatur exercitus, hoc numero conſtabat, & hac
gentium ceterarum diverſitate.

Antiochus interim urbem Phœnicie Dora premebat obſidione, cujus in-
cepti, cùm exitum nullum videret: (nam & locus erat natura munitiſſimus &
obſeſſis inde opem ferebat Nicolaus) appetente jam hieme, miſſis à Ptole-
mæo Legatis demum annuit, ut & induciæ ad menſes quatuor fierent, &
de ſumma re ad conditiones æquiſſimas ſe deſcenſurum diceret, quia diutius
à ditione ſua abeſſe nolebat, & Seleuciam reducere exercitum ad hibernan-
dum properabat. Jam enim manifeſtum erat rebus ipſius conſtruere inſidias
Achæum, à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Hac venia Legatis
data, Antiochus remiſit, juſſos quamprimùm ſibi voluntatem Ptolemæi re-
nuntiare & Seleuciam ad ſe venire. Deinde ubi præſidia locis opportunis
impoſuiſſet, rerum omnium cura Theodoto mandata ad reditum ſe ac-
cinxit.

Seleuciam ut ventum, in hiberna dimiſit Antiochus: nullam de cetero^{Ibid.}
exercendi militis curam gerente; perſuadebat enim ſibi ad ea quæ reſtabant,
nihil dimicatione futurum opus: quòd partem aliquam Cœleſyriæ & Phœni-
ciæ jam in poteſtate habens, cetera loca à volentibus, ſe accepturum, &
omnia colloquiis tranſacturum ſperabat. Ptolemæum quidem certè pericu-
lum ſummæ rerum facere nequaquam auſurum. Idem cum Antiocho & Le-
gatiſ ſentiebant, ea maximè conjectura ducti, quod de negotiis perquam hu-
manè cum ipſis tractaverat Soſibius in urbe Memphi ſedens; quum interim
de apparatibus belli, qui Alexandria fiebant, nihil quicquam ſinerentur vi-
dere, qui ad Ptolemæum miſſiabantur. Igitur tunc quoque, qui advenerant
Legati, Soſibium ad omnia paratum dicere.

Porro autem quoties cum Legatis Antiochus conveniebat, apprimè illi
curæ erat, ut non minùs juſtis cauſæ rationibus, quàm vi armorum Legatos
Alexandrinòs ſuperaret. Qui poſtquam Seleuciam venere, & ad diſceptan-
das ſigillatim pacis conditiones deſcenderunt, prout mandatum illis à Soſi-
bio fuerat in commemorandis cauſæ ſuis juſtis Antiochus, illatum paulò antè
damnum Ptolemæo & inſignem ſibi factam, confeſſione omnium, inju-
riam, quando in Cœleſyria loca nonnulla occupaverat, non magni æſtimabat;
quinetiam perſæpe ita de expeditione illa ſua loquebatur, ut ſi nulla
cuiquam facta eſſet injuria, quippe res ad ſe pertinentes illum ſibi vindi-
caſſe.

Erat Antiocho multùm in ore, Antigonus Cocles, qui primus illam Pro-^{Ibid.}
vinciam armis quæſiviſſet, nec non Seleuci domatio illorum locorum.

LAGIDAR. an. 109. Has esse minutè certissimas iustissimásque rationes acquirendo, per quas ad se non ad Ptolemæum, Cœlesyria spectaret. Ptolemæum enim cum Antigono bellum gessisse, non ut sibi quidquam pararet; verùm ut Seleucum Provinciæ ejus Imperium sibi asserentem, adjuvaret, omnium verò maximè communem cunctorum Regum confessionem urgebat: illo nimirum tempore factam quum Antigono devicto, Cassander, Lyfimachus, Seleucus de communi sententia ad consultandum congregati in unum, Seleuco Syriam universam decreto suo attribuerunt.

Contraria his, qui à Ptolemæo dicebant, probare nitebantur; nam & præsentem injuriam exaggerabant: rem enim vero indignam esse, quod proditione Theodoti, & expeditione ista Antiochi, violata sic fides esset. Objiciebant & illud: Ptolemæum Lagi filium, Syriæ Imperium quæsisisse sibi: quippe ea Lege, arma ipsum confociasse cum Seleuco, ut Asiæ quidem universæ dominatus Seleuco pararetur; Cœlesyriam verò & Phœnicem propriam ut sibi faceret. Hæc & similia his, quum sæpius per Legatos & in colloquiis utrimque jactarentur, effici tamen omnino nihil poterat, per communes enim amicos controversia disceptabatur, & intererat conventibus nemo, à quo reprimi & inhiberi posset impetus illius qui lædere alterum videretur.

Ibid. Maximam verò utrisque difficultatem afferebat Archæinegotium: nam Ptolemæo, id summo studio agente, ut foederibus comprehenderetur; Antiochus contrà, ne fieri quidem mentionem ullam omnino ejus rei ferre poterat; rem esse indignam clamitans, audere Ptolemæum rebelles protegere, aut cujusquam illorum meminisse.

Ibid. Quum igitur, dum per Legatos agerent, utrique suis se propugnaculis tuerentur; interim verò pax non conveniret, ineunte jam vere copias suas contrahit Antiochus, habens in animo terra marique hostem aggredi, & reliquas Cœlesyriæ partes nondum subactas in potestatem redigere.

Ibid. Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao tradit: commeatus omnium rerum Gazam affatim convehit, copias pedestres, maritimásque emittit: quæ ubi advenerunt, audacter jam bello se accingit Nicolaus: ad omnia quæ imperaret, promptum adiutorem Perigenem experiens, qui navibus præerat: Hunc enim classi, quam submittebat, proposuerat tectas quidem naves triginta habentem, onerarias verò amplius quadringentas. Hic parte exercitus, præoccupatis faucibus ad Plabanum, altera parte, in qua erat ipse, proxima Prophyreoni urbi loca tenens, ne hac faceret Antiochus impressionem impediabat, classem interim unà secum habens in anchoris stantem.

Ibid. Antiochus Marathum progressus, quum ad eum Aradii venissent de societate acturi, pro fociis accepit eos: deinde per Theuprosopon, Syriam ingressus, Berytum venit: & transitu Botrim occupavit, Trierem & Calamum incendit, Nicarchum inde & Theodorum præmisit jussos in angustiis viæ ad Lycum fluvium occupandis hostem antevertere: ipse cum exercitu pergit ire; mox ad Damuram amnem castra communit. Diogneto Navarcho cum classe illum semper comitante. Hic rursus assumptis secum Theodoto & Nicarcho cum ea expeditorum manu quam habebant, fauces quas Nicolaus præoccupaverat speculatum est profectus, naturæque locorum probe prospecta, in castra se recepit. Postero die, relicto ibidem milite graviter armato, & Nicarcho illi Præfecto ad proposita exsequenda cum reliquis copiis se se Antiochus accinxit.

Ibid. Quum autem Libani montis tractus oram maritimam in angustum ac breve spatium eò loci cogat: accidit insuper ut illum ipsum spatium inaccessio atque aspero quodam clivo præcingantur, qui arctum & difficilem, propter mare, tramitem relinquit: ibi Nicolaus confederat, & locis aliis idoneo

neo militum præsidio occupatis aliis structura castellorum munitis facillè se aditu prohibitorium esse Antiochum credebat. LAGIDAR.
an. 109.

Antiochus diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto tradit, addito præcepto, ut secundum Libanum montem hostem peterent, manum conferrerent, perumperent denique. Alteram aciem Menedemo attribuit, cui etiam atque etiam imperavit, ut per medium clivum tentaret transitum. Tertiam ad res mari gerendas reservavit, præposito Diocle. Ipse cum prætoria sua cohorte medius inter omnes stetit: testis spectatôrque omnium quæ gererentur futurus. Simul & Diognetus & Perigenes navales copias ad pugnam direxerunt, terra quàm maximè fieri poterat, appropinquantes, & ut terrestris navalisque prælii una dumtaxat appareret connitentes. Ibid.

Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, simul hastam invaderent: Mari quidem pugnae discrimen æquabatur; nam & numero & ceteris rebus æquales erant utrinque navalis prælii apparatus: terra verò, licet principio superior esset Nicolaus Ptolemæi Dux, locorum præsertim natura munitissima eum adjuvante; mox tamen postquam Theodotus stationem in monte locatam vi dejecit pervasitque, deinde fronte conversa, è superiore loco hostes est aggressus, fugam effusam capeffit Nicolaus. Periere ex iis inter fugiendum, ad duo millia, nec pauciores vivi sunt capti, qui supererant cuncti ad Sidonem urbem se recipiunt. Perigenes qui de prælio maritimo spe latiore jam erat, ut cladem terra esse acceptam videt, consternatus animo, retro ipse concedens eadem petit loca. Ibid.

Antiochus cum exercitu profectus ad Sidonem, signa constituit, urbis tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam, Philoteriam ducit, quam cum Scythopoli occupat, deinde Atabyrum cepit. Eo tempore Keræas è numero Præfectorum Ptolemæi ad Antiochum defecit, qui munifice illum suscipiens, animos multorum erexit. Itaque non multò post Hippolochus Thessalus abductis etiam de Ptolemaïco exercitu equitibus 400. ad ipsum transfugit. Deinde Antiochus Pellam, Canum, & Gephyram subegit, in Arabiam deflexit, Abilam & Gadaram in deditionem accepit, Rabatamana Arabiæ urbem occupavit, tandem Ptolemaïdem reversus, in Hiberna concessit. Lag. 110.
Philop. 6.
Ibid.

Ineunte vere Ptolemæus & Antiochus præparatis rebus omnibus, in eo jam erant, ut expeditionem susceptam, prælio terminarent. Ptolemæus igitur peditum septuaginta millia, equitum quinque, bestias tres & septuaginta secum trahens, Alexandria movet. Antiochus cognito hostem adventare, & ipse copias suas in unum cogit: numerus peditum, duo & septuaginta millia, equitum sex, elephanti duo supra centum. Ibid.

Ptolemæus Pelusium profectus, in ea primùm urbe castra posuit. Ibi assumptis qui sequebantur à tergo, postquam frumentum exercitui esset mensus, movet castra, pergitque ire per terram carentem aqua propter Cassium montem, & ea quæ vocant Barathra, iter faciens. Gazam ut ventum est, & pars exercitus ibi est assumpta, placidè lenitèrque ut antè processit. Quintis castris quò destinaverat, pervenit, ibique stadia quinquaginta ab oppido Raphia, signa constituit. Antiochus decem fermè stadia ab hoste locum castris noctu cepit: deinde propiùs Ptolemæum confedit, non longiore stadiorum quinque intervallo, inter utraque castra relicto. Ibid.

Eodem tempore Theodotus, facinus est ausus Ætolia quidem, sed tamen virilis prorsus audaciæ. Quia enim in Ptolemæi aula, antea versatus fuerat, ac propter mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem notam habebat, duobus tantum comitatus, sub lucem hostile vallum intrat, & à vultu ille quidem dignosci non poterat propter tenebras; à veste autem & cetero Ibid.

LAGIDAR. cultu notabilis non erat, observato autem superioribus diebus loco tabernaculi Regii magna audacia fecit impetum: ac primò quidem obvios omnes fefellit: verùm ubi in tentorium illud irrupit, in quo responsa dare adeuntibus & cænare solitus Rex erat, omnes scrutatus angulos à Rege oberravit duobus ex iis qui ibi curabant vulneratis, Andrea etiam Archiatro obruncato.

Lib. 3. Sic rem narrat Macchabæorum scriptor. Dositheus filius Drymilli dictus, natione Judæus, postea verò facta à lege transitione, à patriis sanctioribus alienatus cùm Theodotum subduxisset, ignobilem quemdam supposuit in tabernaculo quem ipse pro Ptolemæo obruncavit.

Polyb. l. 5. Postquam per dies quinque opposita invicem castra Reges habuissent, visum utrique est, prælio jam decernendum. Quum igitur prior Ptolemæus suos è vallo eduxisset, ex templo Antiochus quoque educere è castris, & aciem contrà dirigere. Phalanges suas ambo & delectorum aciem armatu Macedonico instructorum adversis invicem frontibus collocarunt.

Ibid. Cornua Ptolemæus ordinaverat hoc modo. Lævum curabat Polycrates cum iis equitibus qui Ducatum ejus sequebantur: Inter hos & Phalangem, primierant Cretenses ad latus ipsum equitum, sequebantur Regii Prætoriani, quos agema vocant, deinde cetrati Duce Socrate, hi Lybicos contingebant, qui Macedonum armis erant ornati. Dextrum cornu tenebat Echeocrates Thessalus, equites habens quibus præerat, ad lævam Echeocratis Gallos & Thraces collocaverat: deinceps Phoxidam cum mercenariis Græcis qui Ægyptiacæ Phalangi adhærebant: ex elephantis quadraginta in lævo cornu fuerant locati, ubi Ptolemæus ipse pugnam erat factururus, tres & triginta dextrum cornu & mercenarios equites protegebant.

Ibid. Antiochus verò bestias sexaginta, quibus erat præpositus Philippus ejus collectaneus, ante cornu dextrum, ubi dimicaturus erat cum Ptolemæo, locat, horum à tergo equites bis mille Duce Antipatro stare jussit, quibus totidem alios in modum forcipis dispositos adjunxit, juxta equites, in fronte aciei Cretenses statuit, deinde eos qui fuerant è Græcia acciti: inter hos & Macedonicam armaturam quinque illa interposuit millia, quæ Bybbaco Macedoni parebant. Lævam deinde aciem dirigens, in ipso cornu equites bis mille posuit, quorum Dux Themison; his Cardacas applicuit & Lydos jaculatores: deinde expeditorum tria millia sub Menedemi Ducatu: his adhærebant Cissii, Medi, & Carmanes: his Arabes & finitimi populi, qui jam Phalangem ipsam contingebant: reliquos elephantos sinistro cornu præposuit, Præfecto illius Myisco inter pueros Regios in aula quondam educato.

Ibid. Ad hunc modum instructis utrimque copiis, uterque Rex amicis ac Ducibus comitatus aciei frontem obequitans suos alloqui cœpit, fortitudinem militum extollere, ordines suos hortari, maximam in Phalangibus spem habere: Phalanges enim Rex uterque & delectos Macedonico more armatos contra se invicem collocarant: Milites autem unà cum Ptolemæo, Andromachus Apendius, & Sosibius hortabantur, Arsinoe Ptolemæi soror sedulò copias obambulans, capillis solutis cum lachrymis orabat miserabiliter milites, ferrent opem audacter sibi, liberis, & uxoribus, binas victoribus auri minas daturam singulis pollicens: Antiocho verò Theodotus & Nicarchus suos monendo rogandòque secundas agebant.

Ibid. Mox ut pervenere, Ptolemæus quidem & Arsinoe ad aciei lævum cornu. Antiochus verò cum Regia equitum turma, classicum incinere jussis tubicinibus, prælium elephantis commiserunt: ceterum belluarum Ptolemæi pleræque certamen detrectabant; nam Libycis elephantis id accidere solet ut neque odorem, neque barritum Indicorum ferant. Quum igitur subito consternati omnes, & in fugam versi ordines perturbarunt, Ptolemæi agema illis urgentibus est inclinatum. Antiochus circumducto supra bestias agmine, in Poly-

cratem & equitatum, cui ipse præerat, dedit impetum: simul Græcorum ^{LAGIDAR.} mercenarii, qui circa Phalangem fuerant ab Antiocho constituti, Ptolemæi ^{an. 110.} cetratos impellunt, quorum jam antè ordines, bestix turbaverant; ac lævum quidem Ptolemæi cornu hoc pacto oppressum, omni ex parte in fugam inclinavit.

Echecrates verò qui in dextro curabat, postquam pulverem ingentem ^{Ibid.} ferri in suos vidit, bestias autem quæ à suis partibus stabant, ne accedere quidem ullo modo ad hostem velle, Phoxidæ Græcorum mercenariorum ductori mandat, ut oppositos sibi hostes invaderet, ipse equitibus longo agmine eductis, hostilem equitatum à tergo & latere adoriens in fugam citò vertit: idem & Phoxidas & omnes qui circa illum erant, fecerunt: in Arabes nemque & Medos facta impressione, terga dare omnes coegerunt. Igitur dextrum quidem Antiochi cornu vincere, & sinistrum vinci, & cùm hoc pacto Phalanges amborum nudatæ suis cornibus essent, ipsæ interim medio campo manebant inter spem metumque de futuro pariter fluctuantes.

Quæ quum agebantur, Antiochus in dextro cornu prosperam pugnam faciebat: Ptolemæus verò, qui se in Phalangem se receperat, quum in mediam progressus aciem venisset, seque militibus ostendisset, tantam suis alacritatem, hostibus verò pavorem ingeneravit. Igitur Andromachus & Sosibius in hostem ducere cœperunt: delecti quidem è terra Syria milites aliquando in acie resisterunt, ut qui Nicarchi ductu regebantur, at vix primum sustinentes impetum, cessere pugnamque omisere.

Antiochus ut rerum imperitus ac juvenis, quia ipse ex adverso stantes hostes vicerat, ceteras quoque sui exercitus partes vincere omnes ratus, fugientes persequabatur: tandem verò ab aliquo è senioribus quid ageretur attendere monitus, quum ille ei pulverem indicaret, qui è media acie ad castra ipsius ferebatur: tùm demum re cognita, in eum locum, ubi steterat acies, accurrere conatus, ubi omnes suos fugæ se mandasse comperit, etiam ipse Raphiam concessit. ^{Ibid.}

Ptolemæus prosperum summæ rerum eventum per Phalangem consecutus, ^{Ibid.} per equites verò & mercenarios dextri sui cornu, multis fugientium hostium occisis, in castra se recipit: postridiè verò sublati suorum corporibus humanisque; hostium autem spoliatis, movet signa & Raphiam ducit.

Antiochus statim à fuga, suis collectis, ex urbe castra munire voluerat, sed quia milites ejus magna ex parte intra moenia penetraverant, ipse quoque ingredi fuit coactus. Sequenti die ductis sub auroram copiis, Gazam contendit, ubi positis castris ad Ptolemæum de tollendis cadaveribus mittit, impetratæque ab eo venia, mortuis iusta facit. Desiderati sunt ex Antiochi militibus non multò pauciores millibus decem peditum, trecenti equites, & eò plures: capti sunt vivi supra quatuor millia; elephantum in conflictu periere tres è vulneribus, postea duo. Ex Ptolemaicis occisi sunt pedites mille quingenti, equites verò septingenti: ex elephantum sedecim sunt trucidati, reliquorum pars major capta. Hic fuit ejus pugnae exitus, quam de Cœlesyriæ imperio ad Raphiam Reges inierunt. ^{Ibid.}

Victor Ptolemæus & Raphiam, reliquasque Cœlesyriæ urbes à civibus suis traditas recepit; quum omnes civitates in dominatu ipsius instaurando & deficiendo ad illum de celeritate inter se certarent. Est sanè mos hic cunctis mortalibus in ejusmodi temporibus, ut præsentis fortunæ se accommodent. Fit etiam nescio quo modo, ut Cœlesyriæ populi ad venerationem hujus Regiæ magis inclinent. Itaque ad demerendam ejus gratiam nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, sacrificiis, altaribus, ceteroque ejus generis cultu Ptolemæum honorarunt: ille propinquas ^{Maceab. lib. 3.} civitates adiens,

LAGIDAR. adiens, donariâque delubris earum distribuens, ut subditi sui bono e ssent animo, effecit.

Ibid.

Judæi etiam miserunt è senatu Senes ad Philopatorem, ut salutarent eum, ferentes munera, deque rebus gestis ei gratularentur; insedit & eum cupiditas major se quamprimùm ad eos conferendi: venit itaque Hierosolymam, Maximoque Deo sacra fecit & gratulatione facta, quæ faserat loco præstitit, deinde in locum ingressus, præ elaborato industria obstupuit, & concinnam templi structuram miratus, in aditum quoque intrare cupidè cogitabat: illis autem negantibus hoc esse fas, quod neque ne indigenis quidem liceret ingredi, adeoque nec Sacerdotibus, præterquam uni primo omnium Pontifici, idque semel in anno tantum: Quùmque Regi cresceret ex recusatione desiderium, templum clamore & ejulatu repletum est, & civitas tumultu querelisque confusa.

Ibid.

Simon quidem summus Pontifex genibus ex adverso adito flexis & protentis manibus, Deum precatus est, qui Regem violentia, magnâque contumacia clarum, hinc atque illinc percellens, ut arundinem ventus, ita flagellavit, ut jam humi jaceret mutilis membrisque solutus, & justo supplicio implicatus, vocem mittere non posset. Quocirca amici ejus & stipatores corporis metuentes, ne cum vita quoque deficeret, ingenti pavore perculsi, eum extraerunt. Postea verò quum se recollegisset, discessit minitans atrocia.

Entrop.
lib. 3.

Romani legatos ad Ptolemæum miserunt auxilia promittentes, quia Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna transacta.

Polyb. l. 5.

Antiochus simul accognominem sibi urbem ingressus est, Antipatrum nepotem, & Theodotum Hemium Legatos de pace ad Ptolemæum misit, admodum enim verebatur, ne ab hostibus bello peteretur, & quum propter acceptam etiam cladem subditorum multitudini parum fideret, ab Achæo, ne hac occasione adversus se uteretur sibi metuebat. Quorum omnium nihil reputans animo Ptolemæus, victoria tam inopinata contentus, & omnino Coelefyriæ imperium recuperasse præter spem satis habens; adeò non erat alienus à quiete, ut plus etiam quàm par esset, ejus desiderio tangeretur; impellente ignavia, & ceteris animi morbis, qui per universam vitam fuerunt illi familiares. Itaque ergo, ubi Antipater cum reliquis Legatis ad eum venit, minaciter paululùm eos allocutus, & de Antiochi questus injuriis, inducias in annum eis concessit: ac deinde firmando foederi Sosibium misit.

Ibid.

Ptolemæus verò tres in Coelefyria ac Phoenicia menses moratus ad componendum singularum civitatum statum mox omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore & amicis ad repetendam Alexandriam castra movet: imposito eo fine huic bello quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant.

Philop. 7.
Excerpt.
Valef.

Reversus in urbem Rex, à studio rerum honestarum ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit: non solum se innumeris effudit libidinibus, sed eò quasi evasit temeritatis, ut decreverit gentem Judaicam notare publica ignominia, in columna igitur quam impositam ad Regiam, in turri erexerat, literis curavit insculpendum, ne quis sacris care volens, ingrederetur in templa Ægyptiorum, utque Judæi omnes censu habito, ad servilem redigerentur, cui rei si qui contradixissent, eorum corporibus pro stigmatate, insigne Bacchi folium hederaceum inureretur. Ceterum ne omnibus infensus esse videretur, subscripsit quod si qui inter eos, qui solennibus sacris initiarentur versari maluissent, ut pari cum Alexandrinis civibus jure uterentur.

Maccab.
lib. 3.

Quidam

Quidam avitæ Religionis exosi consenserunt, quasi magnam consecuturi essent ex futura cum rege communicatione gloriam: plerique verò fortitudinem animi obtinentes à pietate non recesserunt, sed vitam pecunia redimentes, & eos qui deficiebant, progentis suæ hostibus habebant, communique excluderant commercio & usu. His intellectis Rex tantoperè iratus est, ut non modò Alexandriæ exerceret iram suam, sed etiam reliquam Ægyptum incolentibus graviolem se exhiberet inimicum, omnesque eodem quamprimùm congregatos, pessimo supplicio è vita tolli juberet, missaque est his omnibus Prætoribus littera.

LAGIDAR.
an. 111.
Ibid.

REX PTOLEMÆUS PHILOPATOR

Ducibus ac militibus qui sunt in Ægypto, singulisque salutem ac fanitatem.

Nos postquam suscepimus expeditionem in Asiam, ut ipsimet scitis, eoque datis nobis à Diis inoffenso auxilio, nostrisque viribus ex sententia nostra, quamoptimè confecta est, putavimus non armorum violentia, sed comitate multaque humanitate tractandas quæ Coelesyriam & Phoeniciam habitant gentes, beneficiisque ultrò afficiendas: quumque templis urbium reditus quamplurimos contulissemus, addicti sumus ut Hierosolymam quoque ascenderemus ad templum pestiferorum qui insanire nunquam desinunt, honorandum. At illi verbis adventui nostro gratulati; reipsa nihil sincerè affecti, quum cuperemus adytum eorum ingredi, idque eximiis ac pulcherrimis condecorare donariis, antiquo fastu permoti, nos ingressu prohibuerunt, ignari potentiae nostræ: propter eam quam omnibus hominibus exhibemus humanitatem, atque inimico suo in nos animo palàm declarato, quasi solum gentium ferre voluerunt præ superba in Reges & de se benè meritos contumacia. Nos tamen horum acti insania, postquam reportata victoria pervenimus in Ægyptum, comitate utendo erga omnes gentes quod decuit, fecimus: atque in tali re congeneribus eorum omnibus injuriarum oblivione promulgata tam ob societatem, quàm ad concredita ipsis ab initio per simplicitatem infinita negotia ausi sortem eorum mutare, & eos civitate Alexandrinorum dignari volumus atque in consortium perpetui Sacerdotii recipere. At illi rem contrà interpretantes & bono, congenita sibi pravitate, repudiato, in malum assidue proclives, non modò recusarunt contemptam ignominiosè civitatem; sed etiam verbis & re paucos ex ipsis sincerè erga nos animatos finem consecuturos. Quapropter consecuturis persuasum optimè habentes hos omnibus modis erga nos malè esse animatos, & prospicientes ne quando repentino posthac exorto tumultu, in tergo nobis habeant impios istos proditores & atroces hostes. Mandandum putavimus, ut simul atque primùm hæc reddita fuerit epistola, eodem illo die, qui judicati fuerunt, unà cum uxoribus & liberis, cum violentis vexationibus, ferreis undique vinculis constricti mittantur ad nos ad inevitabilem calamitatem & ad infamem cædem hostibus congruentem. Nam simul atque in hos fuerit animadversum putamus fore ut in posterum res nostræ stabili & optimo loco ac statu constituentur. Quòd si quis Judæum quempiam à natu maximo ad minimum etiam adluctantes usque tutatus fuerit, is cum omni familia foedissimis tormentis excrucietur: qui verò nomen cuiuspiam deferre voluerit, is præterque quod consequetur bona damnati, & de Regia pecunia drachmarum argenti duo millia, libertatisque corona donabitur. Omnis autem locus in quo deprehensus omninò fuerit Judæus receptus, is desolatus igni tradatur ad perpetuum tempus inutilis.

LAGIDAR. Antiochus foedus cum Sosibio affirmavit & ineunte vere facta cum Attalo societate Achæum bello est aggressus.

an. 112.

Philop. 8.

Polyb. l. 5.

Ibid.

Maccab.

Lib. 3.

Promulgato edicto advehebantur ferarum instar, ferreorum vinculorum vi tracti, alii jugis navium affixi cervicibus, alii pedibus constricti pedicis indissolubilibus denta quoque supernè tabula incumbente. Eorum descriptio à Regis Ministris diebus 40. facta est à Maii die 20. usque ad Junii 29. post autem hoc temporis spatium, quum Scribæ ad Regem renuntiassent se descriptioni Judæorum non sufficere amplius propter immensam eorum multitudinem.

Ibid.

Rex asservatos in Hippodromo morte afficit tribus abhinc diebus, & Hermoni elephantorum Præfecto iussit, ut proxima die quingentis thus largè cum mero potui daretur Elephantis, ut potu assatim præbito efferati, ad mortem Judæis inferendam introducerentur; sed quum postero die convivium lautum convocatis amicorum & exercitus sui præcipuis fecisset, altus soporeum detinuit, usque ad horam prandii & amplius, in crastinumque diem Elephantos eodem modo præparari jubet. Tertio autem die quum Ptolemæo præsentem in Judæos immittendæ essent belluæ, duo ac terribiles Angeli descendere, omnibus præterquam Judæis visi sunt, qui hostiles copias perturbarunt, iisque terrorem injecerunt, & quasi compedibus constricti, immobiles facti sunt. Tum corpus Regis inhorruit, Belluæque in armatos conversæ, eos obterebant & perimebant.

Ibid.

Rex itaque, ira ad commiserationem versa, Judæis vincula adimere jubet, Deum ipsorum protectorem agnoscit, & in urbem reversus ipsis convivium per septem dies subministrat, decreto, ut quo in loco mortem sibi subeundam illi putavissent, in eo salutis diem celebrarent, permisitque illis, ut eos qui legem Dei violassent, in omni Regni sui loco perimerent. Tum gratiis Regi actis cum gaudio discessere, & quum 300. in itinere Apostatas fustulissent, Ptolemaidem Rhodophoron, ubi classis eos expectabat, pervenerunt, ibique ex communi consilio convivium per septem dies celebrarunt; Rege ipsis propenso animo cuncta ad profectionem necessaria, cuique domum suam pervenisset, suppeditante. Terra, mari, fluviisque incolumes ad sua sunt reversi.

Polyp. l. 5.

Achæus contra Antiochum qui superato Tauro in Asiam descenderat, & Artalus qui ex Pergamo contra illum progressus erat copias ducere in utrumque cum non posset, tandem se Sardes recepit.

Ibid.

Ægyptii prospera ad Raphiam pugna inflati, dicto audientes esse Ptolemæo non amplius dignabantur, Rex cum adversus Antiochum illos armasset consilio usus est, ut tunc non inutili, ita postea pernicioso: Ducem & autorem requirebant tanquam idoneis viribus præditi, quo ad extremum fecerunt, idque non ita multo post Ptolemæus in bellum cum defectoribus descendere coactus est, in quo Judæi beneficio recenti ab eo affecti, quum ditionis ejus munitiones fideliter obtinerent à Regis partibus fuerunt, in quo 40. millia armatorum ex eorum numero cæsa sunt.

Lagid. 113

Philop. 9.

Euseb.

Chron.

Jornand.

Polyb. l. 8.

Achæus jam ab anno & amplius Sardibus detinebatur obsessus ab Antiocho, quum Sosibius urbem esse captam accepit & Achæum in arce recludi, eum à periculo liberare conatus est. Bolidis cujusdam opera usus. Boli ille erat genere Crētensis, sed qui longo tempore in Aula Ptolemæorum honoribus qui solent tribui Ducibus: vir prudentia, præcipiti audacia, & usu rerum bellicarum nemini, ut erat hominum opinio secundus. Propterea Sosibius, ubi multis sermonibus fidem illius, benevolentiam, ac studium sibi conciliasset, patranda rei consilium cum eo communicat: nihil ipsum impræsentiarum gratius Ptolemæo præstare posse affirmans, quàm si modum aliquem ac rationem liberandi Achæum sopperter comminisceretur.

Ibid.

Ea oratione audita Boli, tum quidem, ubi cogitaturum se de iis quæ fue-

fueraut dicta respondisset, discedit. Re autem apud se expensa, altero ter-
 tiôve die post Sosibium adit, atque in se negotium suscepit: quippe Sar-
 dibus per diu se fuisse, locorum peritiam habere, Cambylum verò Præfectum
 Cretenfium qui Antiocho militabant, non solum civem esse suum, verum
 etiam cognatum atque amicum. Cambylo huic & militibus, quæ ipse im-
 perabat; custodia fuerat commissa unius è propugnaculis ponere arcem sitis,
 quæ muniri opere quum non possent Cambyleorum militum statione assidua
 custodiebantur.

Placuit Sosibio commentum, eique affatim pecuniam largitus ne quid
 deesset quod propositum moraretur: simul, à Rege & illo ipso cujus saluti
 consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe in-
 gentiejus animum impleverat, & ipse quoque Bolis ad rem exsequendam,
 promptus nulla mora interjecta, tesseris ac fidei pignoribus acceptis, Rho-
 dum ad Nicomachum qui benevolentia ac fide paternum Achæo affectum
 præstabat, & Ephesum ad Melanconium navigat; isti namque erant quorum
 opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis ne-
 gotiis superioribus quoque temporibus utebatur.

Bolis ut Rhodum venit, ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc in-
 cepto locutus, eosque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum unum
 è suis ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci jubet: ab Alexandria
 missum se peregrino milite conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum
 Cambylo velle conferre. Arianus cum Cambylo mox agit, suæque illi man-
 data exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit:
 diem, locumque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita
 Arianum remittit.

At Bolis ut pote Cretenfis, & homo instabilis unamquamque rem in animo
 secum versare, & omnes consiliorum vias expendere, tandem ut erat con-
 stitutum, ad Cambylum accedit, epistolam ei tradit, non de Achæi salute,
 sed de propria securitate atque utilitate consultant, & ut ambo erant Creten-
 ses, decem talenta, quæ Sosibius in antecessum numeraverat, æquis par-
 tibus inter se diviserunt, & rem ampliori mercede cum Antiocho pacta, ipsi
 aperuerunt.

Antiochus rei adeò sibi gratæ, atque ejus inopinatæ, pollicitationem au-
 diens, omnia promittit ut Achæum sibi traderent: itaque Bolis cum Ariano,
 qui jam cum Achæo in arce collocutus erat, introducti sunt noctu, ut illum
 extraherent, & in tutum locum deducerent, sed in insidias lapsus Bolis
 ipse Achæum corripuit, ne sibi manus gladio, ad id parato manus inferret,
 & è vestigio sic traditus ad Antiochum qui illum expectabat in tabernaculo,
 adductus est, & mane in crucem membris mutilatis miser sublatus est: ita
 Achæus illorum perfidia victus, quibus fidem habuerat, diem supremum
 obiit.

Hieronymus Gelonis filius, avo Hierone Siciliæ mortuo suum in ejus insulæ
 Regnum adventum per Sosippum Legatum, Heracleæ amitæ suæ significavit,
 sed interea ipso à conjuratis occiso quum tantum duodecim esset annorum, ro-
 gatio à Prætoribus promulgata est ut omnis Regia stirps interficeretur, He-
 raclea in sacrarium confugit & petiit ut è Sicilia ablegaretur & in Alexan-
 driam ad maritum asportaretur, sed jam necata erat, quum vitæ nuntius
 tardè accessit.

Romani Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatræque Reges Marcum At-
 tiliū & Manium Acilium Legatos ad commemorandam renovandamque
 amicitiam miserunt: hi dona tulere, Regi togam & tunicam purpuream cum
 sella eburnea, Reginæ pallam pictam cum amiculo purpureo.

Quum Ætoli essent in Ægyptiorum Regum societatem admissi postquam

LAGIDAR. illi à Philippo Macedoniae Rege defecissent & cum Romanis se confœderassent, Philippus iis bellum denuntiavit. Itaque Legatos ad Philopatorem miserunt Ætoli, ut vellet suos ad Philippum pro pace inter eos inienda mittere.

Lagid. 116. Philopator in Ætolorum gratiam ad Philippum Legatos misit pro dirimendo inter illos bello, ex quorum numero videtur fuisse Sosibius Sosibii Regis consiliarii filius fastu quidem turgens ob paternas opes & ingenio quo pollebat: Illi Regem in Malliaco sinu apud Phaleram urbem adierunt; eoque loci & Atheniensium, Rhodiorum, Chiorumque Legati convenerunt: ubi post triginta dierum inducias, ad pacis conditiones discutiendas, de ipsa postea consultatio in concilium Achæorum dilata est.

Lagid. 117. Ptolemæo filius ex Arsinoe sorore & uxore nascitur qui quadrimulus, aliis quinquennis in Regno patri successit, sed de illius ætate, intelligendi sunt quatuor anni elapsi. Philopator autem licet Imperii hæredem suscepisset, luxu tamen & vino perditus, insanis Agathocleæ amoribus semper erat implicatus, cujus etiam fratrem Agathoclem in deliciis habebat.

Lagid. 118. Antiochus tædio tandem affectus ob diuturnitatem belli contra eos qui in superioribus provinciis rebellaverant, Euthydemum, quem acie vicerat, in amicitiam recepit, & sic Regnum non mediocriter stabilivit, posteaque rebus ubique compositis in Syriam reversus est.

Id. lib. 15. Philopator Agathocleæ illecebris omnino captus, Arsinoes uxoris & sororis quærimonias impatienter ferens, Sosibii arte & consilio eam è vita tollere decrevit, negotiumque Philammoni commissum est.

Lagid. 119. Sosibius *πολυχρόνιος* & appellatus, quum inter varias Regum successiones semper principem locum in administratione tenuisset, obiit, relicto filio nomine etiam Sosibio, quem legatione ad Philippum Macedoniae Regem functum supra diximus: hic verò postea inter Regis satellites adscriptus fuit.

Lagid. 120. Agathoclea malis artibus Ptolemæi Regnum evertibat, crescente enim licentia, nec parietibus Regiæ domus contineri meretricis audacia poterat, quam proterviores sociata cum fratre Agathocle ambitiosæ pulchritudinis scorto, quotidiana Regi stupra faciebat: & mater Oenante accedebat, quæ geminæ illecebris devinctum Regem tenebat; jam Regnum possidebant, Agathocles Ptolemæi lateri iunctus, civitatem regebat, Tribunatus, Præfecturas, & Ducatus mulieres ordinabant nec quisquam in suo Regno minus quam Rex ipse poterat.

Hier. in Daniel. l. 11. Antiochus è superioribus provinciis redux, contempta Philopatoris ignavia eò quod deperiret Agathocleam, fratremque & ipsum haberet concubitum, quem postea Ægypti Ducem constituit, incredibilem de illis exercitum congregavit.

Lagid. 121. Philopator in omnem magnitudinem nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumens anno Regni 17. decessit, licet quidam illud contra omnium opinionem ad 22. prorogasse referant, relicto puero quinquenni cujus tutela Agathocli à patre commissæ est per interim scilicet si P. Romano per testamentum data perhibeatur.

Val. Max. lib. 8. Rex fuit impurissimus, vecors, fatuus, & crudelis, Regni auspicia si non à patris, ut quidam putant, saltem à matris & fratris parricidio cœpit: vitam in lustris, popinis, alea & vino consumpsit, relicta Regni cura, quòd esset parum huic idoneus Sosibio primum & Agathocli postea; sed hic nulla rerum administrandarum felici, ut pote juvenis, nec aulica solertia, aut eximia indolis consuendis versutia, qua arte Sosibius excellebat, præditus erat, sed sic Regis gratia fretus & sic brevi post Regis mortem omnibus fuit.

Justin. l. 30. c. 1. Ptolemæi mores secuta est Regia; verum etiam omnis exercitus depositis mili-

militiæ studiis, otio ac desidia corrupti marcebant. Rex quidem volupta-
tis gratia, ut in Nilo veheretur cum uxore & iis omnibus, qui ad lectum
nuptialem pertinebant navim nomine, *Thamegon*, ædificari iussit: ejus lon-
gitudine pedum trecentorum duodecim: latitudo major quam cubitorum tri-
ginta: altitudo tabernaculi sub recto fastigio, parùm à quadraginta aderat.

LAGIDAR.
an. 120.
Athen. l. 5.
p. 204.

Ut Philopator à matris fratrisque parricidio auspiciatus est Regnum; illud
ab uxoris, quæ ejus erat soror, cæde, finiit, solo ex ipsa in cunis relicto.

Poesi Ptolemæum fuisse delectatum suspicari possumus, quòd Homero
illius scientiæ Principi templum extruxerit, in quo ipsum decore sedentem
collocavit, circumcirca verò juxta simulacrum, eas civitates posuit, quæ Ho-
merum sibi vindicant.

Æliam. Var.
Hist. l. 13.
cap. 2.

Ptolemæus Agesarchi filius Megapolitanus, istius Regis historiam scripsit,
quam si præ manibus haberemus, res illius gestas melius edocti essemus.

Athen. l. 10.
pag. 426.

EX THESAURO REGIO.

Caput Jovis barbatum & fascia cinctum sine epigraphe ex averfa parte aequi-
la insitens fulmini cum literis ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ.

Æreus iste secundæ magnitudinis nummus ad Ptolemæum Ægypti Re-
gem ordine quartum, ex ipsa illustri inscriptione spectare pronuntiamus:
ille enim solus est ex eorum serie qui Philopatoris, id est, *patris amantis*,
cognomen tulit; non quidem ironicè, ut scribit Justinus, quod patre &
matre interfectis, ex facinoris scelere habuerit; cognomina impietatem re-
dolentia Reges in nummis non usurparunt, sed solum illustria & illa quæ
pietatem in parentes denotabant; sic autem Antiochus unus è Syriæ Regi-
bus, numero vigesimus primus, Philopatoris etiam appellationem sibi arro-
gavit, ut pote qui patrem habuerit à populis dilectum.

lib. 29.

Hist. Reg.
Syr.

Ptolemæus autem Evergetes Philopatoris pater ex morbo decessit apud Po-
lybium hujus ferè temporis autorem & quidem gravem, cui tutorem Sosibium,
quòd esset vecors, dedisse refert: illius autem nomina jocularia nempè Try-
phonis & Galli, in nummis nunquam observantur, licèt similia Goltzius ali-
quando protulerit, sed hujus auctoris fides apud Antiquarios primæ notæ pla-
nè dubia est: Reges enim nummos pro moneta populis distribuenda cudi
curabant, ideò nomina famæ suæ contumeliosa sibi non imponebant.

Observandum Ægyptios Reges post Ptolemæum Soterem, quando in
monetis suis Jovis effigiem exhibuerunt, cognomen in averfa parte ut pluri-
mum apposuisse, ad denotandum quis fuerit ille Rex qui eas cudi jusserit: è con-
trà in nummis aureis & argenteis, solam imaginem signasse; quasi populi eo-
rum nullum noscere deberent.

De Aquila fulmini insistente ut de solemnibus Ptolemæorum Regum stemmate
sæpiùs diximus.

EX THESAURO REGIO.

Caput Regis diadematum sine literis; ex averſa parte Aquila ſolita cum epi-
graphie ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in area à dextris L. H. anno 8. à ſiniſtris
HP. id eſt Ηρακλες πολιτών, & quædam Monetarii ſeu ſcalptoris mono-
grammata.

Superior nummus Ptolemæi quarti cognomen illuſtre, nempe Philopato-
ris exhibet, ſed multum nobis adimit; hic verò nobis quidem effigiem, ſed
Regiſcognomen reticet: undè Antiquariis in diſtinguenda illius imagine du-
bium, quæ inter diverſas aliorum Principum, ex novo & diſſimili illius faciei
& oris habitu quærenda.

Jam diverſas Ptolemæi Soteris, Philadelphi & Evergetis ex eorum num-
mis, effigies exhibuimus, etſi diſſimiles, tamen inter ſe non longè differunt,
non iis peregrina, ſed ejuſdem familiæ lineamenta; ita ut unius gentis pro-
genies in omnibus innotſcat. Ptolemæi quidem primi vultum, non modò
Soteris cognomen, ſed ætas ejus ſenilis indicat. Philadelphi faciem æra
Lagidarum denotat, ut eadem in diverſis illius nummis ſimilitudo. Ever-
getis autem, urbs Phœnicia Tripolis quæ monetam percuffit, & in altera
ejuſdem Principis, Paphi ſignata, quæ decimum nonum ejus Regni annum
præfert, quum Philopator decimum ſeptimum non ſuperaverit.

Imago Regis in hoc nummo percuffa juvenilis eſt, nec Principem ultra
vigefimum ſecundum aut tertium ætatis annum exhibere videtur, cui litera
numeralis H. annum Regni octavum notans ſuffragatur; nam conjuncta cum
quatuordecim aut quindecim annis quos attigerat in circa Philopator, quan-
do illi pater Evergetis Soſibium pro tutore ſubſtituit; quum ille eſſet ex Po-
lybio vecors & ſotius, quem ſatis ex illius phyſionomia redolet.

Nummus ab Heracleopolitanis percuffus eſt, ut indicant duæ priores ur-
bem ſignificantes literæ: tres autem in Ægypto Heracleopoleos nomine ci-
vitates, ſi Stephano credimus: quarum una ad Peluſium, altera apud oſtium
Canobicum; tertia ad Nilum extra Delta, in qua natus eſt Theophanes
Phyſicus: ſed duæ tantum Ptolemæo memorantur, una parva Ηρακλες
μικρὴ πόλις dicta, altera Ηρακλες πόλις μεγάλη magna vocata, in qua etiam
nummus Hadriani Principis percuffus videtur, in cujus averſa parte habe-
mus ΗΡΑΚ. L. ΙΑ. cum Hercule ſtante.

Valeſ. exc.

de Urbib.

Stephan.

PTOLEMÆVS EPIPHANES,
REX ÆGYPTI. V

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.*

Ptolemæus V. patri Philipatori quinquennis in Regno Ægypti successit, Epiphan. 71
sed hujus mors diu occultata est ab Aulicis quibus summa rerum ab eo
vivente commissa fuerat. Agathocles autem ad Regni administrationem pro-
motus à Rege, ipso defuncto tempus conservandæ suæ potentiæ adesse exi-
stimabat, sed parùm rebus erat idoneus propter ignaviam & socordiam, ta-
men ille & mulieres quæ in Aula versabantur Regni pecuniam diripiebant &
imperium inita cum perditissimis societate occupare conantes. Polyb. l. 15.

Agathocles falsus Ptolemæi pueri tutor, postquam celeberrimum quem-
que è medio removit, ac multitudinis furorem restitutione stipendiorum
compressisse sibi visus esset, è vestigio ad pristinos mores rediit, ac dignitates
omnes Palatii tum vacuas, amicis suis concessit, producto ex ultimis ac
servilibus ministeriis vilissimo atque impudentissimo. Ipse dies noctesque
in vino atque iis quæ vinum consequi solent, libidinibus agebat, nec nuptis,
nec sponsis, nec virginum pudori parcens, atque hæc cuncta cum intolerabili
superbia factitabat. Vales. exc. lib. 5.

Quare quum præsentem rerum statum universi ægrè ferrent, nullum au-
tem solatium ac remedium adhiberetur; contra, potius insolentia, super-
bia, ac desidia quotidie invalesceret, rursus pristinum vulgi odium exarsit,
cunctique clades & calamitates Regni ab his hominibus profectas memoria
tenebant. Sed quum idoneus vir deesset cujus ductu atque opera iram
suam Id. ibid.

LAGIDAR.
an. 122.

suam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quiescebant, unicam spem adhuc in Tlepolemo habentes, qua se tantisper sustentabant.

Id. excerpt.
lib. 16.

Tlepolemus autem Regni etiam negotia administrabat, & res quæ ad militiam extra urbem spectant, tractare videbatur, nam in re militari cum splendore versatus erat, sed juvenis pariter; & ingenio tumido, gloriæque avido, cum Agathocle primum benè conveniebat, sed quum paulatim inter se dissentirent & Tlepolemus vulgi partes amplecti videretur.

Lagid. 123.
Epiph. 2.

Tandem Agathocles primos omnium Macedones congregavit & ad eos cum Rege & Agathoclia sorore adiit. Ibi principio, non posse se, quæ vellet proloqui simulavit, propter lacrymarum vim per genas ubertim manantium: deinde ut lumina chlamyde sæpius abstergens, fletum illum vehementer erumpentem repressisset, puerum manibus gestans. Accipite ait, hunc quem moriens pater, isti quidem, (sororem simul ostendens) in ulnas tradidit, vestræ verò, viri Macedones, fidei permisit: & potest quidem istius quoque benevolentia leve saltem aliquod ad hujus salutem momentum facere: ceterum in vobis, & in dextris vestris illius universæ fortunæ nunc sunt positæ.

Id. ibid.

Tlepolemus enim dudum ille quidem palam fecit, recta ratione rem putantibus, majora se, quam pro sui loci homine, concupiscere. Nunc verò & diem & horam designavit, qua sit diadema assumpturus. Quibus de rebus non sibi credere illos jubebat; sed iis qui rei veritatem nossent & qui ex ipso negotio jam venirent. Simul hæc locutus, Critolaum induxit, qui aras etiam sibi visas diceret, in eam rem structa, & paratas à multitudine victimas, ad sollemnia diadematis assumpti agitanda.

Id. ibid.

Hæc loquentem Macedones quum audirent, adeò nulla ejus misericordia tangebantur, ut nulli eorum qui dicerentur, attenderent: verum hominem subfannantes, & inter se susurrantes, nugarentur; ita ut ne Agathocles quidem sciret, quo pacto ex illa concione esset dimissus. Et quum per cetera quoque civitatis corpora deinceps conciones coegisset, simili pacto ab omnibus est exceptus.

Id. ibid.

Inter hæc multi subinde è superiorum provinciarum exercitibus appellebant, qui suos alii cognatos, alii amicos hortabantur, ut communibus miseriis succurrerent: neque se ab hominibus adeò indignis tam impudenter contumeliis affici paterentur: Maximè verò plebem ad supplicium de iis, qui Principes civitatis tunc erant exigendum, hoc impulit; quòd scirent moræ periculum ad se spectare: quia omnem commeatum Alexandriam importari solitum Tlepolemus in potestate haberet.

Id. ibid.

Accessit deinde aliud Agathoclis facinus, quod & vulgi & Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim, quo suam cum Tlepolemo discordiam faceret palam, socrum ipsius, Danaem nomine, ex æde Cereris abreptam, & per mediam urbem relevatâ facie tractam, in carcerem conjecerat. Quo nomine succensens illi populus, non jam inter privatos, neque arcanò, sermones ea de re ferebat; sed etiam noctibus animi sui indicia quovis loco inscribebat. Quidam etiam per circulos coacti, suum in eos qui res obtinebant, odium palam præ se ferebant.

Id. ibid.

Hæc omnia vulgò fieri quum cerneret Agathocles, de salute jam sua spem habens exiguam, modò fugam cogitabat: sed qui in eam rem nihil præparasset, quæ fuit ejus imprudentia, incepto desisteat: modò conjurationis socios & audaciæ centuriabat: quasi mox hostes suos partim jugulaturus esset, partim comprehensurus: ac deinde potentiam tyrannicam sibi paraturus.

Id. ibid.

Hæc cogitante Agathocle, delatum est Mæragenis satellitum unius nomen: quod omnia Tlepolemo indicaret, ejusque adjuvaret conatus, propter illam necessitudinem quæ ipsi intercederet cum Adæo Præfecto urbis Bubasti.

Con.

Confestim Agathocles præcepit Nicostrato, qui erat à cura epistolarum, Mæragenem ut prehenderet, & omni tormentorum genere proposito veritatem de illo exprimeret; hic autem miro modo nudus è tormentis evasit, & quum præter spem ad Macedonum tentorium devenisset eos hortatus est ut non suæ tantum saluti consulerent; sed Regis quoque, illósque adversus Agathoclem concitavit.

Macedones iram concipiunt, prima adeunt tentoria, deinde aliorum militum; erant autem continua & in unam urbis partem vergebant omnia. Quum autem vulgi in eam rem jampridem esset paratus impetus, nec quicquam deesset, præter eum qui hortaretur, & daret incentivum, simul ac res cœpta est, repentè incendium quasi quoddam effulsit. Nec dum enim quatuor elapsæ erant horæ, quum & militarium virorum & civium omnia genera ad insurgendum in Agathoclem consenserunt.

Quo sanè tempore & casus quidam ad rem citò perficiendam valuit plurimum. Agathocli reddita est quædam epistola, & speculatores ad eum deducti. Epistolam Tlepolemus scripserat ad exercitus, citò se adfuturum nuntians. Speculatores jam adesse referebant. Hæc ita Agathoclem de statu mentis dejecerunt, ut agendi aliquid & consultandi de iis quæ nunciata fuerant, cura omiſsa, mox, qua solitus erat hora, ad convivium abierit atque ibi pro consueto more, genio inter suos indulserit.

Ut primùm noctis tenebras cives sunt affecuti, tumultus luminum, cursationis plèna urbs erat. Alii in stadio cum clamore congregati, alii mutuo sese cohortati, alii ut fuga malo præverterent, in domos & loca minimè suspecta se abdere. Jam quidquid est vacuæ areæ circa Regiam, item stadium, & platea, turba hominum omnis generis erant referta, eorúmque maxima frequentia, qui Liberi patris Theatrum celebrare solent.

Agathocles, qui non multò ante, convivio finem imposuerat, vino gravis è somno excitatur, & omni cum sua cognatione, si Philonem excipias, (iis autem Philopatoris fuerat adulator, adscriptus insuper inter ejus amicos) ad Regem venit, apud quem pauca conquestus de miserabili sua sorte, manu ei apprehensa, ad Syringem (ea est transitoria quædam ambulatio) quæ est inter Mæandrum & Palæstram & ad theatri fert aditum, ascendit: deinde cum duobus aut tribus satellitibus, Rege, & cognatis ultra tertias fores se recepit.

Ubi jam dies planè illucescebat, clamor audiebatur incertus, ex quo tamen Regii nominis appellatio præcipuè emicabat. Macedones suis exciti tabernaculis ad Syringis portas accedunt & Regem sibi dari postulant. Agathocles iis per Aristomenem fortunæ suæ adulatorem, qui postea Regni negotia curavit, separatim Regis tutela cedere, potentiâ, honoribus & redditibus, salva vita, esse significavit, sed nihil obtinuit, & Regem cum satellitibus emittere coactus est.

Macedones traditum sibi Regem, equo statim imponunt, & in stadium adducunt. Ad cujus conspectum clamore & plausu ab universa corona edito, equum sistunt, ac detractum inde puerum propiùs admovent & in Regibus proprio spectandi suggestu collocant. At turba partim lætari, partim dolere, quòd puerum recepissent, lætitiâ gestiebant; quòd non & fontes simul comprehensi forent, nec meritas pœnas luerent ægrè ferebant; Igitur continuis clamoribus malorum omnium auctores duci jubebant, ut per omnium ora traducti pœnis afficerentur.

Jam exorto die, quum nihil populus inveniret, in quod iram suam effunderet, Sosibius Sosibii F. quid Regi Regnóque expediret, tum optimè perspexit. Nam qui iram multitudinis sedari nullo pacto posse cerneret, puerum verò angore affici, partim quòd eorum qui sibi aderant nemini antea

LAGIDAR.
30. 123.

consuesset; partim propter turbæ tumultum; Regem interrogavit. Ecquid plebi eos foret traditurus, quicumque in se aut matrem suam aliquid deliquissent! eo annuente, Satellitum nonnullis dixit, ut Regis voluntatem palam facerent. Ipse puerum sede excitatum domum suam, quæ aberat non longè, ad curandum corpus abducit. Satellitibus Regia mandata exponentibus, plausu & clamore omnia loca rumpebantur.

Id. ibid.

Dum hæc aguntur, Agathocles & Agathoclea separantur & in sua seambo recipiunt hospitia. Statim verò quidam è militibus, partim sua sponte, partim plebis impulsu ad illos quærendos se accingunt. Faciendæ autem cædis casu fortuito exitit principium. Quidam è ministris & adulatoribus Agathoclis nomine Philo, plenus crapulæ in stadium exivit. Hic concitatum vulgi studium conspiciens adstantibus, si egrederetur Agathocles futurum, ut ipsos sicut jam antea, pœniteret, tunc à multitudine impetitur, & hastarum mucronibus ab illis configitur.

Id. ibid.

Nec multò post adest Agathocles in vinculis ductus, quem statim ingressum nonnulli, qui primi accurrerant, confoderunt. Secundum hunc ductus est Nico, deinde Agathoclea nuda, cum sororibus, ac deinde universa cognatio. Novissimam omnium Oenanthem è Thesmophorio, ea est Cereris ac Proserpinæ ædes, avulsam, nudam, equo vehementem, in stadium induxerunt. Quibus simul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quisque autem illorum ceciderat, jacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncassent.

Id. ibid.

Per idem quoque tempus mulierculæ nonnullæ, quæ cum Arsinoe fuerant educatæ, audito ante triduum Alexandriam ab oppido Cyrenarum advenisse Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium fuerat commissum, in ejus domum fecerunt impetum. Quò quum irrupissent per vim, Philammonem saxorum fustiumque ictibus occiderunt: filium, ætate planè puerum strangularunt: adhæc conjugem Philammonis nudam traxerunt in plateam, ibique trucidarunt. Et Agathocles quidem atque Agathoclea cum tota cognatione hoc modo perierunt.

Lagid. 124.
Euph. 3.
Valef. exc.

Tlepolemus Regis alter curator, multas quidem ad rerum administrationem animi & corporis virtutes & multa vitia ex natura attulerat, ex exercitu rediens, Sosibium ad Regis etiam curam à populis promotum agnoscit; sed inter eos paulatim dissensio intercessit; Tlepolemus quidem ad militares congressus ac sermones aptissimus, sed ad civilium rerum tractationem quæ attentionem ac vigilantiam animi desiderant, atque in universum ad utilitatis rationem ineundam, ineptissimus erat omnium mortalium, tandem afferri cœpit, magisque ac magis in dies intumescere atque ad peregrinas ac insolitas largitiones eò facilius ferri.

Ibid.

Eam ob rem indignati Aulici omnia ejus facta dictaque improbabant, atque ejus fastum ægrè ferebant. Contra verò Sosibium comparantes, admirabantur. Namque hic Regis curam majori prudentia gerere videbatur, quam ejus ætas ferret, atque in congressibus cum extraneis eam speciem atque auctoritatem servare, quàm locus ejus ac dignitas postulabat. Regii & annuli & corporis custodia ipsi mandata erat.

Ibid.

Ille autem statim Tlepolemo obrectare cœpit: porrò universis Aulicis ei faventibus, eo quòd Tlepolemus negotia ac pecuniam Regiam, non ut curator, sed quasi heres administrabat, brevi dissensio in majus aucta est. At Tlepolemus quum infensi de ipso sermones, ab Aulicorum observatione ac malitia profecti ad eum deferrentur, initio quidem hæc spernebat, sed posteaquam, consilio publicè habito, quum Tlepolemus abesset, de prava ejus administratione palam conqueri sunt ausi: commotus tunc demum, consilium

lium coegit, atque in medium progressus, ipsos quidem clam & singulos se-
ipsum calumniari dixit sibi vero in animo esse adversus ipsos simul omnes
coram accusationem instituere.

Postquam Tlepolemus dicendi finem fecisset annulum quoque à Sosibio
accepit, quo accepto cuncta deinceps arbitrato suo administravit. Pecun-
iæ ita Regiæ solus administrationem nactus, maximam diei partem pilæ lu-
su & armorum exercitatione cum adolescentibus conterebat. Ab his dein-
de ad convivia & computationes transibat ac maximam vitæ partem his in
rebus atque hujusmodi contubernio exigebat. Quod si interdum aliquod
diei tempus audiendis negotiis vacabat, tum verò distribuebat; sed potius
dissipabat Regiam pecuniam eamque Legatis è Græcia advectis & sceni-
cis artificibus, ac maximè degentibus in Aula Ducibus ac militibus ero-
gabat.

Antiochus Coelestriae & Phoeniciæ Provinciis quas patri Philipatori eripe-
re tentaverat, inhians multas congregaverat ex omni parte militias ob de-
functi vecordiam ad illas sub eo recuperandas, sed pueri Regis ætate, &
Aulicis seu Regni procuratoribus spretis ad Philippum Macedoniæ Regem
de inienda pace secum miserat, ut Ægypti imperium dividerent.

Tlepolemus qui prorsus recusare & abnuere non poterat: sed unicuique
qui ad ejus gratiam aliquid dixisset, quidquid ad manum erat, temerè do-
nabat, quod malum ipsomet fovente atque augente postea increbuit: qui-
cumque enim præter spem beneficium ab eo acceperant, tum ob præteritum
tum futuri spe in agenda gratia omnibus eum laudibus cumulabant. Quum
ipse laudes suas ab omnibus prædicari acciperet, & in conviviis Tlepolemus
ad singula pocula appellari, audiret quoque inscriptiones & ludicra carmi-
na per urbem ab acroamatis de ipso cani solita fortunæ immemor, animum
inanibus ac futilibus pascebat; nam ad civilium rerum tractationem, quæ
attentionem ac vigilantiam animi desiderant, & pecuniæ custodiam, atque
in universum ad utilitatis rationem ineundam, ineptissimus erat omnium
mortalium, itaque brevi non solum ipse concidit, sed Regnum etiam labe-
factavit.

Alexandrini Regni administris destituti, à Romanis tutorem pupillo Re-
gi petere decreverunt: itaque Legatos ad illos misere, orantes ut tutelam
Regis susciperent, tuerenturque Regnum Ægypti quod jam Philippum &
Antiochum facta inter se pactione divisisse dicebant: nam illi, Philipatori
dum erat in vivis, eorum auxilio non indigenti, parati erant opem ferre:
postea verò quum idem fato esset functus, puero pupillo relicto, jus suum
conservare Regnum jure naturæ tenebantur; mutuis hortatibus sese invicem
concitarunt ut diviso inter se illius Regno ipsum tollere aggrederentur, sub
hac quidem conditione, ut proximas civitates Regno suo singuli de impe-
rio Ptolemæi jungerent: ita ut post victoriam Coelestria & Phoenicia Antio-
cho, huic verò Ægyptus & Caria.

Romanis grata Legatio fuit causam belli adversus Philippum quærenti-
bus, qui insidiatus eis, temporibus belli Punici fuerat, itaque mittuntur tres
Legati C. Claudius Nero, P. Sempronius Tuditanus & M. Æmilius Lepi-
dus qui Antiocho & Philippo denuncient, Regno Ægypti abstineant, in-
super & ultimis Alexandriam amandatur ut tutorio nomine Regnum pupilli
administret.

Philippus Macedoniæ Rex Atheniensibus bellum intulerat & ipsi auxi-
lium à Ptolemæo ut socio petierant: nam patrem Philipatorem honorum
profusi, nullum non decretorum aut præconiorum genus sciscere sustinue-
runt. Ideò Regis Curatores quum bellum à Rege Antiocho qui Coelestria
minabatur, timerent, pro responso Legatos Romam miserunt.

LAGIDAR.

an. 125.

Liv. Dec.

4. l. 1.

In ipso contra Philippum belli decreti apparatu in urbem Legati ab Rege Ptolemæo venerunt, qui nuntiarunt, Athenientes adversus Philippum ab Rege auxilium, ceterum etsi communes focii sunt, tamen nisi ex auctoritate Pop. Romani, neque classem, neque exercitum defendendi aut oppugnandi cujusquam causa Regem in Græciam missurum esse, vel quieturum eum in Regno, S. P. Romanos socios defendere liceat, vel Romanos quiescere, si maluit, passurum: atque ipsum auxilio, quæ faciliè adversus Philippum tueri Athenas possent, missurum.

Id. ibid.

Gratiæ Regi à Senatu actæ, responsûmque, tutari socios Pop. Romano in animo esse. Si qua read id bellum opus sit, indicaturos Regi, Regni-que ejus opes scire, subsidia firma ac fidelia suæ Reipublicæ esse. Munera deinde Legatis in singulos quinum millium æris ex Senatusconsulto missa.

Lagid. 126.

Epiph. 5.

Hieron. in

Dan.

Antiochus rupto, ad Raphiam cum Philopatore inito foedere in Coelefyriam contra Epiphanem filium movit exercitum. Dum Philippus societate cum illo conjunctus, Chersonesum Thraciæ, Ptolemæo subditam agressus est. Classem quidem Heraclidi tradidit, ut Maroneam peteret, ipse terra cum duobus militum pedibus, & equitibus ducentis eodem pergit & urbem primo impetu expugnavit. Ænum deinde cum magno labore, postremò per prodicionem Ganymedis Præfecti Regis Ptolemæi cepit: deinceps alia Castella, Cypsela & Doriscon & Sirrhum. Inde progressus ad Chersonesum, Eleunta & Alopeconnesum, tradentibus ipsis, recepit. Callipolis quoque & Madytos dedita, & Castella quædam ignobilia. Abydeni ex altero litore, ne Legatis quidem admissis Regi portas clauferunt, & urbis expugnatio diù Philippum tenuit.

Legati Romani audita Rhodi, obsidione Abydi, M. Æmilius, minimus natus, ad ipsam Abydum navigavit, nam illi cum ipso Philippo colloqui cupientes, sicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges Antiochum & Ptolemæum, hunc miserant qui ad Abydum cum Philippo congressus ei significavit, decrevisse Senatum, ab ipso petere, ne ullacum Græcorum gente bellaret; néve Ptolemæi rebus manus injiceret, quòd si non obtemperaret, bellum illi à Romano esset paratum: Rex autem ab obsidione nullo modo destitit.

Ptolemæus ubi vidit Antiochum in Coelefyriam ingressum Scopam Ætolorum olim Prætorem qui Principatu frustratus Regibus Ægypti ab aliquo tempore merebat, cum magno auri pondere in Ætoliam ad milites confortandos misit.

Claudius Nero & Sempronius Tuditanus Romanorum Legati ad Antiochum in Syriam navigarunt. M. Æmilius Lepidum Alexandriam vela fecit.

Antiochus legatorum Romanorum precibus, exercitum quidem è Coelefyria revocavit, præsertim quum Æmilium Lepidum Tutorio nomine in Ægyptum pervenisse, sed arma non deposuit.

Lepidus quum Alexandriam ingressus esset Ptolemæi Epiphanis Tutor renunciatus est, ut indicat nummus Æmiliæ gentis, in quo M. Æmilius Lepidus Tutor Regis nominatur, tunc verò temporis majores Magistratus nondum adeptus erat, sed quum Pontifex cooptatus esset, licèt juvenis, dignus qui Legatus ad Reges mitteretur, & Tutor Regi daretur, à Senatu judicatus est.

Tit. L. Dec.

4. l. 1.

Scopas ex Ætolia sex millia peditum & equites mercede conductos Ægyptum avexit, nec ex juventute Ætolorum quemquam reliquisset, ni Damocritus nunc belli quod instaret, nunc futuræ solitudinis admonens (incertum cura gentis) an ut adversaretur Scopæ, parum donis cultus, patres juniorum domi continuisset.

An-

Antiochus post Legatorum discessum non dimiserat exercitum sed foederis cum Philippo initi memor, copias in Asiam per hyemem amandarat, **verè** autem Attali Pergami Regis, qui contra Philippum in Romanorum gratiam moverat, ditionem invadit, sed cognito ejus adventu illos sollicitaverat, ut ipsi contra Antiochum ferre vellent auxilium.

LAGIDAR.
an. 127.
Epiphan. 6.
Tit. L. Dec.
lib. 1.

Ptolemæus ubi Antiochum Attali Regnum invadere accepit, mox Scopam exercitus sui Ducem ad Coelefyriam recuperandam mittit. Magnis ille in Ægypto copiis collectis, & ad mediterranea verso impetu, multas Coelefyriæ urbes recuperavit & Judæam in potestatem Ptolemæi retraxit per hyemem.

Joseph.
lib. 12.
c. 3.
Liv. Dec.
4. lib. 2.

Senatus Legatos ad Antiochum misit, qui nuntient Attali, naviumque ejus & militum opera adversus Philippum communem hostem uti P. Romanum, gratum eum facturum & Senatui, si Regno Attali abstineat, belloque ablistat. Antiochus Romanorum autoritate motus, finibus Attali suas deduxit copias, & id libentiùs quod audierat Scopam cum exercitu ad Coelefyriam recuperandam id tempus elegisse.

Antiochus in Syriam reversus verè in Coelefyriam copias ducit, cui tandem occurrit Scopas cum exercitu Ægyptiaco & prælium ad Panium montem committitur. Scopas quidem in dextro cornu Phalangem cum modica parte equitatus, ad pedem montis posuit: cornu verò sinistrum, in quo ordinati equites, planitiem tenuit. Antiochus partem copiarum prima luce, Præfecto majore è filiis Antiocho, præmisit, ut editiora montium loca quæ Ptolemæicis imminebant occuparet; sole demum illucescente, trajecto cum reliquis copiis fluvio, inter utraque castra in planitie aciem instruxit.

Lagid. 128.
Epiph. 7.
Valef. exc.
lib. 16.

Phalangem quidem ille recta mediæ hostium aciei opposuit: equitatus verò partem ad sinistrum Phalangis cornu constituit, partem ad lævum, in quo & cataphracti erant equites, quibus Antiochus junior erat Præfectus. Deinde Elephantés ante ipsam Phalangem in prima acie certis intervallis ordinati fuerunt cum equitibus Iarentinis quibus præerat Antipater. Intervalla autem belluarum sagittariis ac funditoribus complevit. Ipse cum ala amicorum & corporis custodibus post belluas stetit.

Ibid.

Junior Antiochus, his ita præmissis, equites quibus Ptolemæus Æropi filius præerat, in fugam vertit, ac diù persecutus est: qui quidem Ptolemæus Ætolos in planitie ad lævam positos ducebat: ipsæ autem phalanges ubi congressæ invicem sunt, acre prælium iniere: Scopas autem quum juniorem Antiochum à persequendo equites reversum, à tergo legionariis instare cernit, tunc de victoria desperans, ultimus tamen è prælio recessit.

Ibid.

Ipse Sidonem se recepit, illam mox cum decem millibus armatorum obsedit Antiochus, ob quem liberandum Ptolemæus Duces inclytos Æropum, Menoclem, & Damoxenum misit, sed obsidionem solvere non potuit, donec fame superatus Scopas, manus dedit, & nudus cum focis dimissus est.

Antiochus Gazam deinde profectus, licèt autem Ptolemæo fidem præstare studerent, & nihil penitus omitterent Gazæ, Rex eorum urbem vastavit, deinde Bataneam, Samariam, Abila, & Gadara recepit. Postea Judæi, qui Hierosolyma incolunt, ad eum spontè defecerunt, receptumque intra moenia Antiochi exercitum impigrè auxilium tulerunt, itaque Coelefyriæ & Phoenices urbibus subactis, in hiberna Antiochiam Rex concessit.

Valef. exc.
lib. 16.

Porro non dubitavit quin occupata sic Coelefyria & aliis Ptolemæi ditionibus, Romani qui illius tutelam susceperant mox bellum ipsi denuntiarent, sed ut Ægyptios deliniret, se illas omnes Reginominis dote, collocata ipsi in uxorem filia Cleopatra restitutum, quum ille nubendi ætatem attigisset, promisit ideo Euclem Rhodium Alexandriam mittit Legatum, ut illas pacis conditiones proponeret, in quas Ægyptii descenderunt.

Hier. 11.
Dan. cap.
xi.

LAGIDAR.
an. 129.
Epiph. 8.

Vere Antiochus duobus filiis Ardye & Mithridate per terram præmissis, ille cum classe per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes, quæ in ditione Ptolemæi essent, simul Philippum exercitu, navibusque adjuturus. Ille Zephyrio & Solis & Aphrodisiade & Corico, & superato Anemurio, Selmuntèque recepta, metu aut voluntate sine certamine in deditionem acceptis, Coracesium operibus oppugnabat, quum accessere Rhodiorum Legati, & hi nuntio accepto Philippum ad Lynocephalas esse debellatum curam non omisere tuendæ libertatis civitatum sociarum Ptolemæi; nam aliàs auxiliis juverunt, aliàs providendo, ac præmonendo conatus hostis, causaque libertatis fuere Cauniis, Myndiis, Halicarnassensibus, & Samiis.

Ibid.

Philippus Legatos de pace cum Romanis inienda ad T. Flaminium Proconsulem misit, colloquioque cum eo habito, hæc inter alias condiciones proposita est à Romanis, ut Ptolemæo Regi urbes omnes redderet, quas post Philopatoris ejus patris mortem occupaverat, quum eas omnes accepisset Philippus, ei Proconsul quatuor mensium inducias concessit, & ut de summa rerum Legatos obsidibus datis Romam mitteret, permisit.

Ibid.
Hieron. in
Dan. 16.

Antiochus autem post Coracesium, coeptæ sunt Lymira, Patara, Xanthus, & ad extremum Ephesus, ubi hiemavit, unde misit qui Smyrnam & Lampfacum obsiderent; interea Legatos ad Proconsulem misit Hegesianctem & Lysiam: quos Titus Romam ire monuit: ubi iis apertè pronunciatum est, ut Antiochus excederet Asiæ urbibus quæ aut Ptolemæi, aut Philippi Regum fuissent, & ne in Europam, aut ipse transiret, aut copias transmitteret.

Lagid. 130.
Epiph. 9.

In Europam verè transiit Antiochus Chersonesique urbes in deditionem accepit, & Lysimachiam destructam refarciri jussit. Sub hoc tempus L. Cornelius à Senatu missus ad dirimenda inter Antiochum Ptolemæumque certamina, Selymbriæ substitit, & per paucos dies quibusdam ex Decemviris qui à Senatu missi erant, ut restituerentur Thraciæ Chersonesi urbes Ptolemæo quas prius occupaverat Philippus, Antiochum convenere. Romani omnia acta ejus, ex quo tempore, è Syria, classe solvisset, displicere Senatui non dissimulabant, restituique Ptolemæo civitates omnes quæ ditionis ejus fuissent. Ad ea Rex cum Ptolemæo amicitiam esse, & id agere ut brevi etiam affinitas jungatur; nam, inquit Rex, cognatus sum, & mox focer.

Polyb.
lib. 17.

Polycrates Cypri rector, vir jam à Ptolemæi Philopatoris temporibus, quum adhuc juvenis esset, nulli procerum ejus Aulæ fuisse videtur secundus neque autoritate neque rebus gestis eodemque loco fuit qui jam regnabat. Dextro cornu præfuerat in prælio ad Raphiam commisso sub Philopatore, & difficilibus variisque temporibus, Insulæ administratio & omnium reddituum qui inde proveniunt, ejus fidei fuisset commissâ: non solum puero Regi Cyprum conservavit, sed etiam pecuniæ copiam non mediocrem coegit, quam ipse, tunc tradita Provincia Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens Regi advexit. Eam ob causam magno omnium applausu exceptus est.

Valef.
Excerpt.
Diod. p.
295.
Polyb.
lib. 15.

Aristomenes tunc rebus Ægyptiis Præfectus erat & Tutor Regis, ille genere Acarnan, olim prosperæ Agathoclis fortunæ solers adulator; primus namque omnium, Agathocle domum invitato ad convivium, coronam auream uni ei è convivis detulit: quem honorem Regibus solis haberi moris fuit. Primus ejusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit & nata sibi filia quum esset Agathocleæ nomen indidit: postea grandioris ætatis factus rerum omnium potestatem summam obtinuit.

Val. Exerp.
lib. 13.

Scopas autem Ætolus exercituum Ptolemæi Dux, ratus se Alexandriæ urbis opibus inopiam suam atque immensam animi cupiditatem facile expleturum

pleturum, sed revera cupiditate erat inexplibili, præter commoda atque emolumenta militiæ, in singulos dies decem minas stipendii nomine ab Rege accipiebat, neque his tamen contentus adhuc plura concupiscebat & ut explere cupiditatem sibi videretur nova tentare ausus est, sed dum cunctatur, & dum deliberat est præventus.

Aristomenes ubi amicos illum suos domum cogere, & unà cum ipsis consultare; missis satellitum nonnullis, ad Regium consilium eum vocavit: Scopæ verò repentè adeò consternata mens est, ut neque eorum quæ moliebatur, tentare cuiquam auderet, nec Regi parere, quum ab eo vocaretur, sustineret, tunc Aristomenes cognita ipsius inopia consilii, domum ipsius, militibus & Elephantis circumdat: deinde Ptolemæum Eumenis filium cum præsidio juvenum mittit, & ut Scopam adducant, imperat; si sponte sua obtemperaret, volentem; sin minùs per vim.

Postquam in ædes Ptolemæus irrupisset, dixissetque Scopam à Rege accersiri; ille principio, rationem ejus nullam habuit; verùm defixis in Ptolemæum oculis, sic satis diù mansit, quasi minas illi intendens, & audaciam ejus demirans. Ubi verò Ptolemæus propiùs ad eum accedens, audacter chlamydis laciniamprehendit, tum Scopas ut sibi opem ferrent qui aderant, rogavit; sed quum plures milites essent ingressi, & dixisset aliquis, domum præsidio foris cinctam esse præsentī fortunæ concedens, unà cum amicis est secutus.

Hic simul ac concilium est ingressus, Rex ipsum paucis accusavit, crates, qui recens è Cypro venerat, postremò Aristomenes. Accusationis formula, quod ad cetera, jam dictis erat similis; nisi quod, hoc ampliùs adjectum est, quod amicorum cœtum coegisset ad deliberandum, quòdque vocanti Regi non paruisset. Ob quas criminationes, non solùm qui Regis consilium participabant, omnes eum damnabant; sed etiam è Legatis exterarum gentium quotquot aderant. Aristomenes quando ipsum accusaturus erat, tum alios Græcos viros Illustres secum accepit, tum etiam Legatos Ætolorum qui de pace fuerant missi, inter quos Dorymachus erat, Nicostратis filius.

Finita horum oratione, Scopas facta sibi dicendi potestate, excusationes aliquas in medium afferre est orsus: sed nemine ad ejus verba attendente, propter absurditatem factorum, statim unà cum amicis in carcerem est conjectus, proxima dein nocte, Aristomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno sustulit; Dicæarcho verò torquendi instrumenta & flagra quum adhibuisset, ita demùm vitam illi eripuit: Dux ille Philippi classis fuerat, quum Rex Cycladas insulas laceßere aggressus erat.

E ceteris Ætolis si qui fuerunt, qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia sua auferendi potestatem Rex cunctis fecit. Scopæ, dum viveret, nota fuerat omnibus avaritia; verùm ab ejus morte magis innotuit, ob vim auri ingentem, & supellectilis copiam apud eum repertam; nam ipsum propè Regnum parietibus effractis, funditus rapinis hauserat.

Dum disceptationes per dies aliquot Lyfimachiæ inter Antiochum & Romanorum Legatos haberentur, rumor forsan ex illa Scopæ conjuratione ortus, sine ullo satis certo autore allatus de morte Ptolemæi Regis, ut nullus exitus imponeretur sermonibus: nam dissimulabat pars utraque se audiisse, & L. Cornelius, cui Legatio ad duos Reges Antiochum Ptolemæumque mandata erat, spatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat, ut priùs quam moveretur aliquid in nova possessione Regni perveniret in Ægyptum & Antiochus suam fore Ægyptum, si tum occasio esset, censebat.

Itaque Antiochus dimissis Romanis, relictòque Seleuco filio cum terrestribus

LAGIDAR. 130. tribus copiis ad restituendam, ut instituerat, Lyfimachiam, omni classe navigavit Ephesum, Legatis ad Flaminium Proconsulem missis, qui ad fidem de societate agerent: deinde ex Epheso oram Asiæ legem pervenit in Lyciam, Patarisque cognito vivere Ptolemæum navigandi in Ægyptum omissum est consilium.

Polyb. l. 17. Alexandriæ Ætolorum motu composito, Aulici è vestigio ad consueta solennia quando aliquis Rex salutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda se compararunt, ætate quidem necdum exigente, quum tantum tredecim annos haberet, sed quod existimarent, ubi innotuisset sui juris & arbitrii Regem esse factum, in aliquo meliore statu ipsius Regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid semper deinceps incrementi accepturum. Proviso igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate Regni quod destinauerant sunt executi & ipsi *Epiphanis* cognomen, ut videtur, tunc temporis indiderunt: opinio autem multorum fuit Polycratem hujus incepti autores longè plurimum adjuvisse.

Lagid. 131. Epiph. 10. Liv. Dec. 4. l. 3. Quum Pataris in Lycia Antiochus vivum esse Ptolemæum, ut diximus, accepisset, amissa Ægypti invadendi spe, Cyprum nihilominus tentare voluit, sed fœda tempestate circa Sarum fluvium, totam ferè classẽ amisit, collectisque naufragii reliquiis Seleuciam profectus in Hyberna Antiochiam processit, ubi Antiochum filium & Laodicen filiam simul matrimonio conjunxit.

At quum Romanis bellum inferre decrevisset & Thraciam à majoribus suis quondam possessam recuperare vellet, ne Ptolemæus Rex declaratus Coelesyriam occuparet, dum bello cum iis esset implicitus, Cleopatram filiam illi desponsatam collocare decrevit, itaque illa Raphiam Phœniciæ urbem decimo tertio Regis ætatis anno, ut juvenem demulceret & bello Romano quiesceret restituta illi Coelesyria divisis tamen inter se vectigalibus.

Liv. Dec. 4. lib. 5. Hier. in Daniel. Joseph. l. 13. c. 3. App. Syr. Lagid. 132. Epiph. 11. Bello inter Antiochum & Romanos imminente Ptolemæus cautè se gessit, nec se foci rebus immiscuit, & Cleopatra magis viri partes quam parentis fovit.

Lagid. 133. Epiph. 12. Liv. Dec. 4. lib. 6. Postquam autem bellum Antiocho à Romanis denunciatum fuit, Ptolemæus Legatos suos Romam misit, pollicitus contra illum auxilia & pecuniam & frumentum. Attulerunt mille pondo auri, viginti millia pondo argenti. Nil est acceptum, gratiæ Regi actæ, quum ille cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, belloque iturum promitteret.

Ibid. lib. 7. Antiochus ad Thermopylas ab Acilio consule victus ex Europa in Asiam fugit Ephesum.

Epiph. 13. Id. ibid. Lagid. 134. Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus ad Senatum venerunt gratulantes quod Marcius Acilius Antiochum è Græcia expulisset, adhortantesque ut in Asiam exercitum trajicerent, omnia perculsa metu non in Asia modo, sed etiam in Syria esse, Reges Ægypti ad ea quæ censuisset Senatus, paratos fore. Gratiæ Regibus actæ, Legatis munera dari jussa, in singulos quaternum millium æris.

Lagid. 135. Epiph. 14. Ibid. Antiochus ad Magnesium Sipyli in Asia à L. Cornelio Scipione funditus est profligatus, tributo in duodecim annos solvendo & Provinciis citra Taurum relictis, pacem emit.

Lagid. 136. Epiph. 15. Polyb. ibid. Ptolemæus Demetrium Atheniensem Legatum ad Achæos pro renovanda societate misit, Prætor Achæorum Philopœmene. Ipsi fœdere libenter renovato Legatos ad Regem mittendos delegerunt Lycortam Megapolitanum, Theodoridam & Rhositalem Sicyonios, ut & præstarent ipsi jusjurandum & à Rege exigerent. Philopœmenes Ptolemæi Legatum convivio excepit.

Prætoꝛe Achæoꝝ Aristæneto redierunt qui ad Ptolemæum missi fuerant Legati, quum Megalopoli Achæoꝝ conventus celebraretur, ubi profer-
tur Ptolemæi decretum. Quum quidem vocatis, qui ad Ptolemæum missi
ab Achæis fuerant, ingressus Lycortas cum ceteris Legatis, primùm expo-
suit quonam modo & præstitissent & exegissent à Rege jusjurandum, ad-
didit deinde attulisse se donum communi Achæoꝝ, arma ænea ad pelta-
stas instruendos, sex millia, pecuniæ signatæ talenta ducenta: post hæc Re-
gis laudes commemoravit: tum ubi pauca de Regis benevolentia & prom-
to animo erga gentem Achæoꝝ disseruisset, finem dicendi fe-
cit.

Surgens dein Aristænetus & ab Legato Ptolemæi & ab iis qui renovando
fœderi missi ab Achæis fuerant, sciscitatur, ecquam societatem renovatu-
rus venerit: quum responderet nemo, & mutuò sese omnes interrogarent,
magna in consilio exorta est dubitatio, ex eo quòd, quum plura fuissent
fœdera Achæis cum Regibus Ptolemæi majoribus, quæ pro conditione
temporum, plurimùm inter se differrent; neque Legatus Ptolemæi ullam
distinctionem fecerat, quum fœdus renovabat; sed universè de negotio
fuerat locutus: neque etiam illi quos Achæi miserant: verùm quasi semel
duntaxat societatem pepigissent, jusjurandum simpliciter nulla adhibita di-
stinctione, & præstiterant ipsi, & acceperant à Rege.

Itaque promente in medium Prætoꝛe omnia priora fœdera, & singula di-
stinctè expendente, quoniam longè diversa illa erant, volebat multitudine
cognoscere, eo quòd jam fœdus renovaret. Idcirco quum neque docere
Philopœmenes posset, qui Prætoꝛ renovandi fœderis auctor fuerat, neque
Lycortas, ceterive Legati, qui Alexandriam iverant, hi quidem temerè
& inconsideratè rem gessisse publicam existimati sunt. Aristænetus autem
opinionem magnam inde tulit ac tandem decretum illud firmari non est
passus; sed rem de qua omnes dubitarent in aliud tempus rejecit.

Antiochus cognomine magnus Syriæ Rex moritur, & in Regno illi suc-
cessit Seleucus Philopator ejus filius.

Ptolemæus quum alta pace frueretur & in ætate juvenili esset constitutus,
venatione ut plurimùm tempus terebat dexteritatem atque audaciam in feris
captandis ostendens: ipse enim quantum in regendis equis & tractandis
armis ita poterat, quantumve illarum rerum usum haberet, hoc quasi
luculento testimonio, quòd ipse amentato jaculo Taurum confecer-
rit.

Non modò Rex juventutis delectamentis inhærebat, sed etiam animum
ad Regni splendorem appellebat; vias enim quæ in Cœlesyriam perduce-
rent, lapidibus stravit, sed & plerosque illius Provinciæ fluvios pontibus
junxit.

Natus est hoc anno primus Ptolemæo Epiphani filius qui deinde Ptole-
mæus Philometor cognominatus est; versique omnes subditi ad lætitiā
pueri natalem diem ubique celebrantes, Cœlesyriæ & aliarum Provincia-
rum magnates Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu. Jo-
sephus qui vectigalia Phœnicie & Cœlesyriæ habebat ob ætatem jam gra-
vantem domi manere coactus, pertentavit filiorum animos, num quis ex
his vellet eam profectionem suscipere, & recusantibus ceteris, quòd se ne-
garent scire mores Aulicos, quomodo versandum sit cum Regibus, suaden-
tibusque ut Hircanum mitteret.

Josephus Hircanum annos tredecim natum statim advocat: rogātque ec-
quid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad Regem salutatum accederet.
Qui quum promptè eam profectionem susciperet & modica pecunia sibi
opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere ut decem drachmarum

LAGIDAR.
an. 137.
Epiph. 16.
Id. leg. 41.

Id. ibid.

Lagid. 138.
Epiph. 17.
Polyb. leg.
37.

Apul. Phar.
Hist. Dyn. *

Lagid. 139.
Epiph. 18.

Id. ibid.

LAGIDAR.
an. 139.

millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer quum aliquandiù filuisset, suavitati patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi ad emendum Regi, id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum, præberet, ratus decem fortasse talenta impensurum ad munera.

Id. ibid.

Hyrchanus, ut Alexandriam venit, ab Arione rogatus quotnam talenta vellet accipere, respondit mille sibi opus esse: Procurator eum objurgavit, & se non plus quàm decem præbiturum ait, & ea non in alium usum, quàm ut mercaretur munera, ibi puer iratus, Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore, Reginæ hoc renunciente, & rogante ut puerum compesceret; graciosus enim apud Cleopatram, Arion fuerat. Ex Regina hoc Rex didicit.

Abul.
Pharag.
hist. Dynast.

Ptolemæus, per quendam ad Hyrcanum mandatum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit; sed Procuratorem etiam patris sui vinxerit, jubebátque ut veniret. Ille contrà Regi nunciari fecit, legem esse Judæis, (illos autem Rex obsequium ipsi sincerum præstantes beneficiis affecerat, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo, mactasset victimas; eaque ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parente suo benè meritò, servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differt, addens, inter majorem & minorem Dominum: Nisi enim tales dent poenas meritas, expectandum mox ipsi Regi, ut contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit nihil sperans à Rege præstidii, datis adolescenti mille talentis se liberavit à vinculis.

Joseph. ut, 3
sup.

Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit Hircanus, à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus in parentis sui gratiam: moxque clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos & litterarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio, tum vocatus ad convivium Regium cum Principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium; reliquis autem convivis, ossa partium absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis Rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à convivis, ad Regem se vertit, & viden', inquit, Domine, quantum ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quòd & pater ejus totam Cœlesyriam ita spoliavit, quemadmodum hic ossa nudavit carnibus, Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries, nil mirum, inquit, Domine, canum enim est ossa unà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt; vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comestis carnibus solent abjicere ossa, quòd & ego, homo quum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere.

Id. ibid.

Sequenti verò die aditis Regis amicis & Aulicis potentioribus, ipsos quidem salutavit: ex familiis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursus aliud pro suis quemque opibus, simulavit se dolere, quòd non haberet, unde tantumdem largiri posset, nec ultra talenta quinque numero. Idque mox famuli renunciavere Dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Josephus, propter exilitatem muneris.

Id. ibid.

Ubi dies statutus advenit, alii quidem, & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidemque puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem

dem Regi, has verò Cleopatrá. Omnibus verò mirantibus tam profusam & LAGIDAR. an. 140. insperatam munificentiam, atque ipsis etiam Regibus, amicos quoque Regis & Ministros multorum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum quodcumque petere. At ille nihil aliud petiit, quàm ut se Rex patri ac fratribus commendaret per litteras. Itaque honorificentissimè tractatum & donatum regiè scriptis quoque ad patrem & fratres & omnes suos Duces atque Procuratores commendaticiis litteris, dimisit liberaliter.

Epiphanes aliquandiu quidem se præclarè gessit, magnámque laudem Epiph. 19. retulit: postea verò ab adulatoribus corruptus, Aristomenem, qui tutor ipsius fuerat, & cuncta negotia prudenter administraverat, quem antea instar patris observabat, tandem persequi odio cœpit, ob illius in dicendo libertatem ac postremò epoto cicutæ poculo mori cœgit. Exinde magis ac magis efferatus & Tyrannica sævitia non Regia utens potestate in odium Ægyptiorum venit, parúmque absuit quin Regno excideret.

Quædam Ægypti civitates ob Regis crudelitatem & tyrannidem coitionem Lagid. 141. Epiph. 20. Excerpt. Ex Polyb. p. 112. facere cœperunt; at quum Rex Lycopolim ad Nilum fluvium urbem obsedisset, Ægyptiorum Optimates Rei novitate perculsi Regis fidei sese omnes dediderunt, quos quidem Rex acerbè accepit eoque in multa discrimina est delapsus.

Plurimæ quidem urbes defecerunt, Rex contra defectores exercitum comparat, cui præfecit Polycratem qui in pugna ad Raphiam sub ejus patre Philopatore cornu sinistro præfuerat, & Cyprum postea insulam administrarat quique post Aristomenis mortem ab ejus consiliis fuerat. Et Aristomium Eunuchum qui à puero cum illo in Aula educatus fuerat, ingenio bellicosum in Lagid. 142. Epiph. 21. Ibid. pag. 115. Græciam ad milites circumscribendos misit.

Quum autem Polycrates in potestatem defectores rede gisset, Ptolemæus in aliquod adhuc discrimen incidit. Atlimis enim & Pausiras, & Chesuphus, & Trobastus qui ex Optimatibus Ægyptiorum reliquierant, temporum necessitati cedentes, Sain urbem venerunt, seque Regis fidei ultrò commiserunt. At Ptolemæus spreta omni fœda fide, comprehensos homines & nudos ad currum revinctos traxit, ac paulò post neci dedit. Inde Naucrallim profectus cum exercitu, assumptis mercenariis militibus, quos ei è Græcia Aristonicus adduxerat Alexandriam maritimo itinere est reversus, quum nullam omninò partem Rei militaris attigisset ex iniquo Polycratis consilio, tamen annu ætatis quintum ac vigesimum aggressus.

Epiphanes cupiens societatem cum Achæis renovare, Legatum misit decem Lagid. 144. Epiph. 23. Polyb. leg. 57. naves pollicitus quinquaginta remorum, omnibus rebus instructas, Achæi, quòd esset munus dignum, cujus haberetur gratia promissionem ejus cupidè fulceperunt. Accidit enim sumptus earum navium, ad summam talentorum ferme decem.

Post hanc deliberationem Legati decernuntur Lycortas & Polybius ejus filius, Id. Ibid. unáque cum his Aratus, Arati Sicyonii F. qui & gratias agerent pro armis quæ priùs miserat & pro pecunia; simul qui naves à Rege acciperent, & in Peloponnesum devehendas curarent. Legatos autem propterea, hos potissimùm delegerunt Lycortam, quia Prætor is erat, quando Ptolemæus societatem renovavit, & impenso studio illi faverat. Polybium licèt annis minorem, quàm per leges liceret, quia hoc ipsum fœdus pater ejus Lycortas, Legatus ad Regem quum venisset, renovaverat. Idémque arma & pecuniam Achæis advexerat, quæ Rex genti ipsorum muneri miserat: pariter & Aratum, propter notitiam & amicitiam, quæ Majoribus ejus cum Ægypti Regibus intercefferat.

Ptolemæus exercitum contra defectores collectum non dimiserat, sed il- Lagid. 145. lum contra Seleucum ducere meditabatur, at quum eum præpararet, unus

LAGIDAR.
an. 145.
Ep. ph. 24.
Hieroa. in
Dan. cap.
11.

è Ducibus ab illo quæsiit, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam, respondit, sibi amicos esse divitias. Quod quum divulgatum esset in populis, timentes Duces ne conditas opes ille auferret, veneno Regem sustulerunt: malè autem apud populum audiebat.

Rex ætatis anno 28. & imperii 24. obiit, relictis duobus filiis impuberibus & unica lia nomine Cleopatra, sub matris tutela.

Cato apud Priscianum Grammaticum, Epiphanem appellat Regem optimum & beneficentissimum quod de primis temporibus intelligendum est, si quidem ut apud Diodori excerpta illum se præclarè aliquandiu gessisse legimus, unde magnam tunc laudem retulit.

EX MUSÆO COM. DE VAUX-FOUQUET.

Caput Regis puerile diademate cinctum, in averfa parte Aquila solita fulmini insistens, à dextris in area, L. A. anno primo, infrà flos, à sinistris ΣΑ. id est Σαλαμινίων.

Licèt frequentes sint nummi Ptolemæi V. nulli tamen cum Epiphanis cognomine occurrunt, sed ex puerili ejus effigie satis agnoscitur, ille enim quadrimulus aut quinquennis ad Regnum pervenit. Hic anno ejus imperii primò percussus est & puerum exhibet diadematum, cujus imago eadem in omnibus ejus nummis usque ad ultimum imperii, annum observatur.

Literæ initiales semper in Ægyptiorum Regum nummis argenteis, primas urbis in qua cusi sunt nummi, nomen exprimunt, itaque ΣΑ. id est Σαλαμινίων, *Salaminiorum*. Ut jam in Citio & Papho Cypri Insulæ urbibus plurimos eorum Principum nummos supra protulimus, hic nobis novam apud Salaminios officinam denotat, Salamin autem in ora orientali à Teucro Telamonis filio condita urbs dicitur.

Flos videtur esse Lotus pro Monetarii signo, ut in sequente clava est insculpta.

De Aquila Ægyptiorum Regum stemmate abundè dictum est.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis puerile cinctum diademate, sine literis, in averfa parte à dextris L. E. anno 5. infrà clava. A sinistris ΣΑ. id est ut suprà Σαλαμινίων.

Idem Regis caput sed in ætate paululùm provectiore nempe imperii anno 5. (quum novem annos Rex haberet) quis autem eum ex priore nummo non agnoscit. Eadem Cypri Insulæ urbs Salamis illum percussit, sed diversa Monetarii nota scilicet clava pro loti flore in priore signato? An verò moneta Polycratis, qui tunc Cypro præerat, jussu percussa: plurimam enim ad Ptolemæi ærarium, quando Alexandriam venit paulò ante Regis Anacleteria.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput puerile Regis diadematum sine literis: ex averfa parte Aquila infistens fulmini, à dextris L. Z. anno 7. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων. in circulo ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Sensim per annos Epiphanis Regis in dignoscenda ejus facie confirmamur, hic enim nummus qui illius imperii annum septimum signat, eadem oris lineamenta exhibet, & qui illum priùs novennem in superiore vidit, in hoc undecimum ætatis annum agentem agnoscit; nam illum ad Regnum venisse quadrimulum diximus, & nummus annum illius septimum exhibet, ut litera numeralis z. indicat.

Nummus in eadem Cypro insula percussus est, sed non in eadem urbe Salamine; literæ initiales ΠΑ. nos illum Paphi, de qua antè sæpè diximus, signatum edocet.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis juvenile redimitum diademate, sine literis: ex averſa parte Aquila ſolita ſupra fulmen, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ A dextris L. K. anno 20. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt Παφίων.

Quibus erit ex ſuperioribus nummis nota Ptolemæi Epiphanis effigies, illam mox in hoc ſignatam fatebuntur, etſi in puerili ætate ſuprà, & in juvenili, id eſt in adoleſcentia nunc prodeat: nam eadem vultus ſunt lineamenta, & eadem capillorum concinnitas: non ampliùs turgida puerorum illa facies, ſed ſuavis adoleſcentiæ gratia in eo micat, ut pote in juvene viginti quatuor annorum.

De Papho Inſulæ Cypri urbe in qua cuſus eſt nummus, & de Aquila ſolenni Regum Ægypti ſtemmate, ſat dictum eſt.

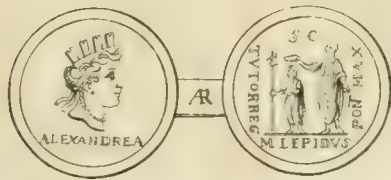
EX THESAURO REGIO.

Caput idem diademate revinctum, in cujus averſa parte ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ circa Aquilam ſolitam. A dext. L. K B. à ſin. ΠΑ.

Iterùm prodiit Ptolemæus Epiphanes ſub eadem effigiei ſimilitudine, tùm oris tùm naſi lineamentis; eadem in omnibus ejus capitibus calamistrata coma occurrit, quæ ab aliis Principibus illum planè diſtinguit; eadem chlamydis Regiæ pars extrema illius collum ſemper cingit, ita ut à Tironibus nunc agnoſcatur.

Nummus verò annum illius imperii vigefimum ſecundum per notas numerales KB. exhibet, quum Epiphanes vigefimum quartum duntaxat attigerit; mortuus autem eſt anno ætatis vigefimo octavo, relictis duobus filiis impuberibus, ut ipſe puer quadrimulus Ægypti Imperium obtinuerat.

Paphus nummum hunc ut ſuperiores percuffit, & ſolitum Ægypti Regum ſtemma in eo ſignavit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput muliebre turribus ornatum cum inscriptione ALEXANDREA ab una parte; ex altera verò figura Senatoris Romani stantis & togati dextra coronam super caput Regis pueri pariter stantis qui dextra scipionem eburneum cum Aquila in apice gerit, & epigraphe M. LEPIDVS PONT. MAX. TUTOR REG. Marcus Lepidus Pontifex Maximus Tutor Regis, in imo. S. C. id est Senatusconsulto.

Simfonius & Usserius qui nummum viderat, Epiphani tutorem à Romanis missum retulerunt, & hic Valerium Maximum excusat quod viso numismate M. Lepidum putaverit tunc Pontificem Maximum fuisse, quando tutorio nomine Alexandriam missus est, quum Consulatum nondum esset eo tempore adhuc adeptus, sed tantum Prætorio munere esset functus & Legatus ad Reges cum aliis fuisset nominatus.

Quum autem bis Consul fuit ut narrat Valerius Maximus & Pontifex Maximus est renunciatus, jam Epiphanes è vivis excesserat; ideò Pighius existimat M. Lepidum non Epiphani tutorem, sed ejus liberis nempe Philometori & Evergeti ejus fratri missum fretus his Taciti verbis, *exemplo, quo Lib. 2. majores M. Lepidum Ptolemæi liberis tutorem in Ægyptum miserunt.* Et id evenisse putat quando Philometor à fratre pulsus Romam venit, sed tunc Leg. 113. viginti quinque annos natus erat Philometor & frater ejus viginti quatuor, nec tutore opus habebant, & apud Polybium Canuleius & Quintus Philometorem reduxisse videntur.

Modus est loquendi apud Tacitum, qui forsàn alios fuisse Philopatori filios putavit, nam Val. Maximus ait, *ad pueri tutelam.* Quod confirmat Justinus ex Trogo, *mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine Regnum pupilli administraret.* Polybius id confirmare videtur, quum refert M. Lepidum Timotheo Philometoris Legato, in gratiam quòd patris Tutor fuerat, consuluisse ut Senatui de pace cum Perseo inienda, ne verbum faceret. Lib. 30. Fam. Rom.

Fulvius Ursinus dum hunc nummum exponit, Valerii Maximi, Taciti, & Justinii prolationes affert, & tantum à Lepido Triumviro illius M. Lepidi Pontificis Maximi pronepote, in memoriam proavi denarium opinatur percussum. Ideò existimamus eum hæc duo amplissima munera in proavo referre, quod ex S. C. Tutor Regis fuerit renunciatus, & Pontificatum Maximum obtinuerit, quum ille Triumvir hanc etiam Pontificatus Maximi dignitatem haberet, quum nummum percussit, ut illam à proavo, sic à pronepote in Æmilia gente bis fuisse demonstraret. Cicer. Phil. lib. 13.

Pontifex autem Maximus Roma abesse non poterat, ideò M. Lepidus si hanc dignitatem obtinuisset Alexandriam abire non potuisset, constatque M. Lepidum pro Legato ad Epiphanem fuisse nominatum ex Livio & tutorem ex Justino. Plut. in Fabio. Dec. 4.

LAGIDAR.
an. 146.

PTOLEMÆVS PHILOMETOR,
REX ÆGYPTI. VI.

*Ap. D. Foy Vaillant D.M.
ex num. arg. tetradr.*

Lagid. 146.
Philom. 1.2.
Euseb.
Chron. **P**tolemæus VI. Ptolemæi Epiphanis & Cleopatraz filius major sex annos natus, mortuo patre Ægypti Regnum obtinuit sub matris tutela, in gratum cujus officium PHILOMETOR id est *amans matrem*, cognominari voluit.

Lagid. 147.
Philom. 3.
2 Macc. 3. Seleucus Syriæ Rex consiliorum patris Antiochi conscius, quum videret illum neque Cœlesyriam, quam quasi escam Epiphanis dederat ut Egyptum occupare posset, non obtinuisse sed tantum mediam vectigalium partem retinuisse, id regnante puero facile fore speravit, ideo Demetrium filium impuberem pro obside Romam misit, ut Antiochum fratrem retraheret cujus opera Cœlesyriam recuperare posset.

Lagid. 148.
Philom. 4. In pacis & foederis formula P. Romani cum Antiocho Magno esset expressum ut obsides pro triennio mutarentur, excepto Antiocho ejus filio minore, Seleucus quum permutandi tempus accessit, à Romanis obtinuit, ut frater Antiochus in Syriam rediret, misso in ejus locum Demetrio filio; sed Antiochus vix Athenas pervenit, quin nuntium de Seleuci morte accepit.

Rolyb. ibid. Alii Heliodoro qui Syriæ Regnum affectabat, adhærebant, alii Ptolemæo favebant; sed Antiochus Eumenis & Attali auxiliis Regnum fratris occupavit. Ipsi primum à Ptolemæi fautoribus non datus fuit honos Regius, sed ille postea simulatione clementiæ eum obtinuit.

Hier. in Dan.
Lagid. 149.
Philom. 5.
Id. ibid. Cleopatra Antiochi M. filia, Ptolemæi Epiphanis uxor & Ptolemæi Philometoris mater, magno Ægyptiorum desiderio & ætate florente decessit,

in ejus locum tutores Regis Eulaius Eunuchus & Lenæus ab Alexandrinis nominantur. LAGIDAR. au. 150.

Ptolemæi Tutores ab Antiocho Cœlesyriam ut fraude per patrem occupatam repetere audebant; Antiochus verò Ægypti procurationem tutorio sibi jure, propinquitatis nomine vindicabat; erat autem frater Cleopatraz Ptolemæi matris & ideo avunculus, hoc, inter avunculum & nepotem bello originem præbuit. Lagid. 150. Philom. 6. Id. ibid.

Quinque Legatos Senatus in Macedoniam ad Persæum Regem misit & Alexandriam etiam ad Ptolemæum renovandæ amicitiz causa proficisci iustos. Hi erant C. Valerius, Cn. Lutatius Ceno, Q. Boebius Sulca, M. Cornelius Mammula, & C. Cæcilius Denter. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Romam redierunt ad socios Reges Legati à Senatu missi, qui renuntiarent Eumenem in Asia, Antiochum in Syria & Ptolemæum in Ægypto sese convenisse. Omnes sollicitos Legationibus Persei, sed egregiè in fide permanere, pollicitosque omnia quæ P. Romanus imperasset, præstatu- Lagid. 151. Philom. 7.

Antiochus ubi vidit manifestò jam Ptolemæum ad bellum pro Cœlesyria se parare, Meleagrum misit Romam Legatum qui mandatu suo Patribus Conscriptis nuntiaret, & testans fœdera diceret, præter omne jus à Ptolemæo se invadi, quum ille quidem de Ægypti Regno, & Cœlesyriæ ambigeret, Ptolemæi pueritiam & Tutorum inertiam spernens: causam belli se habiturum existimabat: gesturumque illud sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico: omnia tamen & per suos Legatos Senatui & ipse Legatis eorum eximie est. Polyb. Leg. 71. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Ptolemæus verò propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat. Tutores enim & bellum adversus Antiochum parabant, quo vindicarent Cœlesyriam & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum. Id. ibid.

Quum jam esset inchoatum à Regibus Ptolemæo & Antiocho pro Cœlesyria bellum, Romam venerunt Legati, Antiochi quidem, Meleager, Sosiphanes & Heraclides: Ptolemæi verò Timotheus, & Damon. Erat Antiochus in Cœlesyria & Phœnice Dominus, bello quæstorum iustissimam atque honestissimam possessionem esse existimabat. Ptolemæus qui putaret priorem Antiochum contra jus & fas, pupillari patris sui ætati insidiatum, urbes ipsi eripuisse quas in Cœlesyria habebat, cedere ei, locis illis non poterat. Lagid. 152. Philom. 8. Polyb. leg. 72.

Meleager Senatum testabatur, Ptolemæum contra omne jus Antiochum laceßere. Timotheus verò ad renovandam amicitiam venerat, ad imponendum finem bello contra Perseum: præcipuè autem ad observandos Meleagri cum Romanis congressus. Sed de pace quidem M. Æmylii (qui tutor ipsius patris fuerat) consilium secutus, facere verba non est ausus. Amicitiam verò ubi renovasset, & congruentia postulatis suis responsa accepisset, Alexandriam est reversus. Meleagro Senatus respondit Quinto Marcio in Græcia tunc Legato se permissurum, ut de iis rebus ad Ptolemæum scribat, ita ut esse è Republica P. Romani fidèque sua viderit. Id. ibid.

Perseo Macedoniæ Regi bellum hoc anno à Romanis denuntiatum est. Lagid. 153. Philom. 9. Eutrop. lib. 4. Polyb. leg. 78.

Philometor legitimam regnandi nempe quatuordecim annorum ætatem adeptus, Rex est proclamatus, sicut Ægypti Principibus moris erat & celebrata ejus Anacleteria. Reges Memphim ascendebant, & ibi folio Regio decorari solebant qui Ægypti Regno gaudebant, sacris initiabantur, satis Religiosè tunicati & Tauro quem Apim appellant, jugum portare fas fuit, & per vicum unum duci, ut periti existimabant labore humanæ necessitatis, ne crudeliùs his qui sub iis sunt, abutantur. Deducitur autem Rex à Sacerdote Isis in locum qui nominatur *ἄδυτον*, & Sacramento adigitur neque diem, neque mensem intercalandum.

Antiochus misso in Ægyptum Apollonio Mnestei F. ad Philometoris Anacleteria, 2 Maccab. 22.

LAGIDAR.
an. 153.

cleteria, quum cognovisset illum à negotiis Regni alienum esse factum, propriis utilitatibus consuluit, unde profectus Tyro venit Hierosolyma, indèque in Phœniciam convertit exercitum.

V. lef. exc.
Polyb. 27.

Ptolemæus Macer Dorymenis filius qui Cypri Præfecturam Philometore admodum puero acceperat, cogendæ quidem pecuniæ, nemini quicquam dabat, tametsi à Curatoribus ac dispensatoribus Regiæ pecuniæ sapissimè flagitaretur, gravitèrque increparetur, quod redditus Insulæ penes se retineret. Sed postea quàm Rex adolescentiam attigit, collectam satis magnam pecuniæ vim Alexandriam misit, adeo ut Ptolemæus & ceteri omnes Aulici priorem illius parsimoniam ac diligentiam probarint.

Lagid. 154.
Philom. 10.
Polyb. leg.
75.

Quum fama allata esset Achæis, celebrata fuisse in honorem Ptolemæi Anacleteria, officii sui esse existimantes, ut suæ ob id quod gestum erat, lætitiæ significationem darent, Legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Palidas sunt delecti.

2 Maccab.
5. & 10.

Antiochus Tyri morabatur, quum Ptolemæus Cypri Præfectus à Rege Ptolemæo alienatus, ad ejus partes transiit & Insulam ipsi tradidit; Antiochus autem Cypri cura Crateri commissa, Ptolemæum Coelesyriæ & Phœniciæ Præfectum constituit, & in præcipuorum amicorum numerum illum admisit.

Hier. in
Daniel.
cap. 11.

Quum autem segniter agerent Ptolemæi Duces, & in Coelesyriam ingredi cunctarentur, Antiochus navalem exercitum è Tyro solvere jussit & Ægypti fines per terram ingressus est cum turba numerosa, curribus, Elephantis, & equitibus. Ptolemæus qui multa populorum millia congregaverat, ei occurrit, & ad Pelusium commissa est pugna, in qua fusis fugatisque Ægyptiis, quum Antiochus ad internecionem delere omnes posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, sed potiùs vivos comprehendi jussit, Pelusioque potitus est.

Valef. Diod.
Excerpt.

Ptolemæi ignavia ibi observata est, ipse enim adeo ab omni remotus periculo, tantisque spatiis ab hoste divisus, nihilominus Regno maximo atque opulento, sine certamine cessit: quæ quidem animi penitus effœminati natura & mollicies in Ptolemæo insita fuisset, esset fortè ipse accusatione dignus. Quum verò ex iis rebus, quas postea gessit, satis superque apparuerit eum constantia atque industria in agendo nemini inferiorem fuisse, hujus ignaviæ causa spardonis Eulæi nutritioni tribuenda qui eum in deliciis ac muliebribus institutis à puero quum habuisset, vim mentis ejus enervaverat.

Polyb. leg.
84.
Hier. in
Dan.

Ptolemæus autem seu in pugna captus, seu ab Alexandrinis in exilium missus ob fugam, ad Antiochum venit, qui parcens puero & amicitiam cum eo simulans convivium fecit, ascenditque Memphim, & ibi ex more Ægypti Regnum accipiens, puerique rebus se providere dicens, Ægyptum sibi subjugare conatus est & abundantes atque uberrimas ingressus est urbes.

Lagid. 155.
Philom. 11.
Porphyr.
Gr. Euseb.

Alexandrini postquam viderunt Antiochum Philometori diadema ademisse, sibi que imposuisse, Ptolemæum juniorem qui Evergetes cognominatus est, Regem renuntiaverunt quum undecim annos regnasset Philometor, Comano & Cineæ summa rerum cum ipso commissa.

Liv. Dec. 5.
lib. 4.

Antiochus ea occasione libenter arrepta, exulis tutelam suscepit, ejusque reducendi specioso titulo, in Ægyptiaco suo bello defendendo, ad omnes Asiæ & Græciæ civitates Legationibus recipiendis litterisque est usus.

Polyb. leg.
81.

Comano & Cineæ de summa rerum cum Evergete consultantibus, visum est faciendum, ut consilium ex illustrissimis quibusque Ducibus conscriberetur, de cujus sententia omnia deinceps gererentur, ei consilio ante omnia placuit, ut advenæ Græci qui forte ibi reperiebantur, Legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi.

Id. ibid.

Erant tunc eo loci Legationes duæ ab Achæorum gente; una ad renovandam

vandam cum Philometore amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophon^{an. 156.}tis F. Ægienti, & Pasiadæ: altera de Antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quædam Legatio, cujus princeps Demaratus. Item sacræ Legationes ab iisdem dux: una de festo Panathenæorum, cujus caput fuit Callias quinquertio: altera de mysteriis, quam obibat Cleostratus, qui super eo ad Philometorem orationem habuit: Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius: cum his legatos misit Evergetes etiam Tlepoleum & Ptolemæum Rhetorem. Hi igitur adverso flumine navigantes processerunt.

Antiochus Legatos quum suscepisset benignè, primo die ad epulas magnificè structas invitavit: postridie verò sui conveniendi potestatem fecit & mandata jussit expromere. Primi igitur omnium verba apud Regem fecerunt. Legati Achæorum; deinde Atheniensium, Demaratus: secundum hos Eudemus Milesius. Qui quum eodem tempore, eadèmq; de re omnes disserent, eveniebat, ut rationes quas singuli afferebant, per quam similes essent. Omnes enim Eulæi culpa susceptum bellum dicere: dein cognationem atque ætatem Ptolemæi allegantes, Regis iram deprecari.

Quum orationibus illorum esset assensus Antiochus, atque ipse etiam plura in eandem sententiam loquutus esset, jussa sua commemorare cœpit, magno studio probare contendens, pertinere ad Syriæ Reges Cœlesyriæ possessionem. Principio dicere, idque multis studiosè confirmare Antigoni Seleuco à Macedonicis Regibus factæ: secundum ista, Antiochum patrem bello novissimo Cœlesyriam recepisse, multumque eo jure niti: postremò negare verum esse de pactis quæ Legati Alexandrini facta dicebant fuisse inter Ptolemæum nuper mortuum & Antiochum hujus patrem: quibus pactis nomine dotis concedebatur Ptolemæo Cœlesyria, quando in uxorem duceret Cleopatram.

In hanc sententiam Antiochus quum multa protulisset, nec tantum sibi, sed etiam omnibus qui præsentibus erant, causam suam probavisset. Naucratis tunc quidem navibus petiit: atque eo etiam loci benignè appellatis tractatibusque civibus, in Græcos verò, qui ibi commorabantur, aureis singulis divisis Alexandriam iter instituit, at Legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reversi: velle enim se omnium consiliorum suorum conscios ac testes habere Græcos Legatos.

Alexandriam interea Antiochus obsidione cinxit, Evergetes & Cleopatra soror Legatos Romam miserunt ut opem Regno, Regibusque amicis imperio ferrent: Alexandrini autem summis Antiochi viribus strenuè resistebant.

Per eosdem dies Rhodiorum Legatio, cujus erat princeps Pratio ad componendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eadèmq; mox in castra ad Antiochum venit. Hi in colloquium Regis admissi, dum patriæ conjunctionem cum utroque Regno commemorant, & mutua iter ambos Reges necessitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confecta, reditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem Legatum interpellans; longiore oratione nihil opus esse ait, Regnum enim ad Ptolemæum majorem pertinere, cum isto verò pacem dudum se fecisse, & amicum esse, atque adeo, inquit Antiochus, si ab exilio eum revocare cives voluerint per se licere.

Quum Antiochus accepisset Jasonem Hierosolymam urbem armis invasisse & urbem expugnare, ex vulgata de morte sua fama, Alexandriam oppugnare desiit, & antequam Hierosolymam ascenderet Legatos Romam misit, & Philometorem Memphi reliquit, cui Regnum quæri suis viribus labat, omni Ægypto illi tradita, excepto Pelusio: existimans bello

LAGIDAR.
an. 156.

intestino cum fratre eum exitum fore, ut victor fessus certamine, nequam par sibi futurus esset; Pelusio idcirco validum reliquit præsidium, claustra Ægypti tenens, quum vellet rursus exercitum induceret fratremque victorem aggrediretur.

Lagid. 156.

Philom. 12.

Id. ibid.

Philometor Memphi ab Antiocho relictus, suspectum omnino illum prudenter habuit nec illius voluntatis ignarus ad fratrem juniorem de inienda inter se pace, qui cum eo erant libenter acceperunt. Soror plurimum adjuvit, non modò consilio, sed etiam precibus. Itaque consentientibus cunctis, pace facta, Alexandriam recipitur regnaréque ambo cœperunt per sex annos, ne multitudine quidem adversante: quæ in bello non per obsidionem modò, sed etiam postquam à mœnibus abcessum est, quia nihil ex Ægypto subvehebatur, attenuata inopia erat, & Alexandrini cum Philometoris duodecimo, Evergetis primum annum connumerarunt.

Porphyr. in

Græc.

Eusebian.

Liv. Dec. 5.

lib. 5.

His quum lætari Antiochum conveniens fuisset, si reducendi ejus causa exercitum in Ægyptum induxisset, quo specioso titulo ad omnes Asiæ & Græciæ civitates legationibus recipiendis, litterisque dimittendis usus erat: adeò est offensus, ut multò acrius infestiusque adversus duos, quàm antè adversus unum pararet bellum. Cyprum ex templo classem misit quæ

Polyb. leg.

91.

Liv. Dec.

5. lib. 4.

Ægypti Regum Duces prælio vicit.

Legati ab Ptolemæo juniore & Cleopatra Regibus missi, in Senatum vocati sunt. Sordidati, barba & capillo promisso, cum ramis olei ingressi curiam, procubuerunt: & oratio quàm habitus fuit miserabilior, quærentes quòd Antiochus per honestam speciem majoris Ptolemæi reducendi in Regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui dùm Alexandriam tenebat, gereret, & ad Pelusium navali prælio victor, tumultuario opere, ponte per Nilum facto, transgressus cum exercitu, obsidione ipsam Alexandriam cingebat, nec procul abesse quin potiretur Regno opulentissimo, videbatur.

Orabant Senatum, ut opem Regno, Regibusque amicis ferrent. Ea merita P. Romani in Antiochum, qui obses Romæ fuerat, eam apud omnes Reges gentesque auctoritatem esse, ut si Legatos misissent, qui denuntiarent non placere Senatui, sociis Regibus bellum fieri, extemplo ille abcessurus à mœnibus Alexandriæ, abducturusque exercitum in Syriam, esset. Quod si cunctentur facere, brevi extorres Regno Ptolemæum & Cleopatram Romanam venturos cum pudore quodam P. Romani, quòd nullam opem in ultimo discrimine fortunarum tulissent.

Id. ibid.

Moti Patres precibus Alexandrinorum, extemplo L. Popilium Lænatem virum Consularem & C. Decimium, & C. Hostilium, Legatos ad finiendum inter Reges bellum miserunt. Priùs Antiochum adire jussi & nunciare ni obsistatur bello, per utrum stetisset, eum non pro amico nec pro socio habituros esse. Hi intra triduum cum Legatis Alexandrinis profecti sunt, & in Macedoniam transiere, nam in mandatis habebant non priùs in Ægyptum iter facere quàm belli Macedonici exitum pervidissent, quare Selymbriæ aliquandiù morati sunt.

Polyb. leg.

89.

Ptolemæi Reges ante exitum hiemis Eumenem & Dionysodorum Legatos ad gentem Achæorum miserunt, qui pedites mille, equites ducentos petebant: Ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam; equitum verò Polybium. Iidem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes ut mercenarios milites conduceret ad mille: porrò viri illi ex rebus gestis plurimis Ægypti Regibus probè noti erant. Post adventum verò Legatorum, quo tempore Achæorum conventus Corinthi agitabatur. Quum illi veterem amicitiam, quam multis argumentis invicem fuerant testati renovassent, & afflictum Regum statum ob oculos posuissent, opem poscentes: erat quidem parata multitudo non parte aliqua copiarum, sed omnibus

bus viribus, si opus esset, Regibus (ambo namque & diademate & Regia potestate erant præditi,) ire superpetias. LAGIDAR.
an. 156.

Ast huic sententiæ adversari Callicrates & qui cum eo sentiebant, dicebant enim, quum in universum alienis negotiis esse abstinendum Achæis; tum verò potissimum tempore, quando ab omni alia cura liberi, Romanis operam navare debeant: nam tunc quum maximè opinio hominum erat totis viribus breve certatum iri, ut pote Q. Marcio Philippo in Macedonia hibernante erantque omnes solliciti ne Romanis defuisse: aut parùm in tempore adfuisse viderentur. Id. ibid.

Heic Lycortas & Polybius suscepto sermone, dicere sunt orsi, tùm alia multa afferentes in medium, tùm etiam quòd superiore anno quum esset factum ab Achæis decretum de ferenda Romanis ope totis viribus gentis, missusque in eam rem Polybius. Marcius laudata eorum voluntate, auxilio sibi opus esse negarat, postquam semel superato saltu transgressus esset in Macedoniam, sine causa igitur Romanorum utilitatem prætexi ab iis, qui id agerent, ne auxilia Regibus mittantur. Hortari ergo Achæos quibus periculi magnitudinem, in quo Regnum illud versabatur, ostendebant, ne occasionem prætermitterent; sed pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò iurjurandi memores, societatis leges servarent. Quum iterum multitudo acclamasset opem ferendam, Callicrates deliberationem illam fregit, metu Magistratibus injecto, quasi leges potestatem ipsis non concederent, in ejus conventu de auxiliis deliberandi. Id. ibid;

Paulò post verò concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non Magistratus solummodò intererant, verùm etiam omnes triginta annis majores: postquam multi sermones habiti essent, & Polybius imprimis confirmasset, nullo Romanos auxilio habere opus, quod non temerè dici ab illo videbatur, quia superiore anno cum Marcio Philippo Cos. in Macedonia fuerat: deinde adjecisset, si vel maximè auxiliis Achæorum indigeant Romani, propter equites ducentos, pedites mille, quos Alexandriam miserint, nihilo tamen difficilius futurum auxilia eis submittere: nullo enim suo incommodo triginta, vel etiam quadraginta millia ducturos. Id. ibid.

Movit Polybii oratio multitudinis animos, eoque omnes inclinabant, ut Regibus subsidia mitterentur. Postridiè verò ejus diei, quo die secundum leges oportebat, ut qui sententias dixerant, decreta ad disceptandum proponerent. Lycortas hujusmodi decretum proposuit auxilium esse mittendum. Callicrates verò hujusmodi Legatos oportere mitti ad pacem inter Reges & Antiochum faciendam. Id. ibid;

Quum quidem iterum disceptari cœpisset, acri contentione res acta, sed in qua longè vincebat Lycortas: comparatione si quidem inter hæc Regna instituta, magnum discrimen inveniebatur. Nam ad Syriacum quidem Antiochi quod attinet: Rex ullum alicujus necessitudinis, quæ illi fuerit cum Græcis hominibus, argumentum afferri poterat, de prioribus loquebatur, nam ejus qui tunc Regnabat, magnus & liberalis animus Græcis erat notus: at Regni Ptolemaïci tot & tanta in Achæos merita extiterant, ut nihil suprâ. Hoc verò argumentum Lycortas, ita ut par erat, verbis ornans, magnificam Regum illorum speciem hominum animis insinuat: ipsa quippe comparatio res esse genere toto diversas arguebat, ut enim Regum Alexandriae beneficia percensere erat difficile: ita nullum omnino poterat inveniri ab Antiochi Regno profectum, quo res Achæorum adjuvisset.

Perstiterunt aliquandiù Andronidas & Callicrates in suscepta sententia suadenda, de pace inter Reges facienda: sed quum ipsis nemo adjungeret, astu adversarios aggrediuntur. Inductus est enim in theatrum recta ab iti- Id. leg. 101.

LAGIDAR.
an. 156.
* For/an er-
ror nominis.

nere; tabellarius literas Q. Marcii afferens: quibus Achæos hortabatur, ut Romanorum voluntatem secuti, conciliare invicem Reges conarentur. Nam & Senatus Legationem miserat, cujus princeps erat Nemefius * ad pacificandum inter Reges. Hoc verò nihil aliud erat, nisi prætextus quidam. Totus enim quum eos conciliare non potuisset, re penitus infectâ Romam redierat.

Tum Polybius respectu Marcii contradicere epistolæ nolens, publicarum rerum cura & administratione se abdicavit: ita evenit ut auxiliorum quæ petebant, spe Reges exciderent. Decretum igitur ab Achæis factum est, de mittendis Legatis qui de pace agerent. Ea Legatio mandata est Archoni Ægiratæ, Arcesilao & Aristoni Megapolitanis. Legati verò Ptolemæi, spe auxiliorum omissa, epistolarum Regum, quam paratam habebant, Magistratibus tradiderunt; quibus petebant ab Achæis, ut ad bellum quod sustinebant, Lycortam & Polybium sibi mitterent.

Liv. Dec.
5. lib. 4.

Antiochus primo vere cum exercitu Ægyptum repetens in Coeleſyriam processit. Circa Rhinocolura Ptolemæi Legatis agentibus gratias, quod per eum Regnum patrium recepisset, petentibusque ut suum munus tueretur, & diceret potius quid fieri vellet, quàm hostis ex socio factus, vi atque armis ageret, respondit, non aliter neque classem revocaturum, neque exercitum reducturum, nisi sibi & tota Cypro & Pelusio agròque qui circa Pelusiacum ostium Nili esset, cederet: diemque præstitit intra quem de conditionibus peractis responsum acciperet.

Hieron. in
Dan. c. 11.

Interea navigans ab ostio Nili, quod est Pelusiacum per deserta Arabiæ, populi se dediderunt, Idumæos & Moabitas & Ammonitas qui ex latere Judææ sunt, non tetigit, ne occupatus alio prælio, Ptolemæum redderet fortio-rem, ad Memphim usque processit Antiochus; Ægyptiis se partim metu, partim voluntate deditibus

Liv. Dec.
5. lib. 5.

Quum debellatum fuisse Perseum pridie nonas Septembris nuntius Delum pervenisset: Caius Popilius Romanorum Legatus qui ibi aderat, ad susceptam Legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit, ut prius occurrere posset, quam ad Alexandriæ mœnia Antiochus accederet.

Polyb. leg.
92. & Liv.
ibid.

Postquam dies data induciis ab Antiocho præterit, ille ad urbem Alexandriam modicis itineribus descendit: ad Eleusinem, qui pagus quatuor millia Alexandria abest, transgresso flumen Legati Romani occurrerunt, quos quum advenientes salutasset, dextramque Popilio porrigeret, (colue- rat autem illum inter ceteros quum Romæ obses esset,) tabellas ei Popilius scriptum habentes tradit, atque omnium primum id legere jubet. Quibus perlectis, quum se consideraturum adhibitis amicis quid faciendum sibi esset, dixisset. Popilius pro cetera asperitate animi, erat fortè illi in manibus pro gestamine vitis, hac ille vite circumscripsit Antiochum, ac priusquam hoc circulo excedas, redde responsum Senatui, quod referam. Obstupefactus isto adeò insolito atque violento imperio, ubi parumper hæsitasset. Faciam, ait, quidquid P. Romanus censet. Tum demum Popilius & qui cum eo erant Antiochi dextram omnes prehendere & comiter ipsum salutare, tanquam socium atque amicum.

Polyb. ibid.

Itaque paucorum dierum, ac numero certo definitorum spatio concessio, Antiochus copias in Syriam suas, gravatè ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in præsentia temporis edendum ratus; nisi enim Perseus in Macedonia fuisset debellatus, nunquam esset adductus Antiochus ut imperata faceret: porro ab hoc tempore Coeleſyria & Phœnicia Regibus sine controversia remanserunt.

Polyb. ex-
cer. pag.
139.

Popilius rebus Alexandriæ compositis & ad concordiam Reges hortatus, inter quos vix dum convenerat, ut Polyaratam Rhodium Romam mitte-
rent

rent, jussit. Quibus rebus hoc modo peractis mox Cyprum navigat, id-
que eo fine & consilio, ut quantocyus Antiochi copias quæ ibi erant, ex
Insula dimitteret. Ibi quum devictos Ptolemæi Duces invenisset, atque
omnino res Cypri modò positas loco adveniens offendisset; castris confestim
motis, in propinquo tantisper confedit donec in Syriam is exercitus abiis-
set. Hoc pacto Romani Regnum Ægypti haud dubiè Antiocho jam haben-
ti, ademptum Ptolemæo conservarunt.

LAGIDAR.
an. 156.
Polyb. excer.
pag. 139.

Post Popilii ex Alexandria discessum, quum ipse Philometori ut Polya-
ratum Romam mitteret, mandasset, Rex & Polyaratum & ejus patriam
reveritus, Romam quidem eum mittere handquaquam decrevit, sed Rho-
dum potius, quod & ipse Polyaratus postulabat. Igitur navigio impositum
& Demetrii cujusdam ex amicis custodiæ traditum, Rhodum destinavit,
litteris etiam ad Rhodios de illius transvectione datis.

polyb. ibid.

Ægypti Reges bello liberati, ante omnia Legatum Romam miserunt Nu-
menum, ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. 95.
Missum etiam fecerunt Menalcidam, qui necessariis Regum temporibus se-
dulo erat abusus, ad rem familiarem augendam: quia C. Popilius missio-
nem ejus ac liberationem loco beneficii à Regibus petierat.

Polyb. leg.
95.

Popilius postquam Romam rediit, controversias retulit inter Reges subla-
tas esse, exercitumque ex Ægypto in Syriam reductum.

Liv. Dec.
5. lib. 5.

Postea, ipsorum Regum Legati in urbem venerunt; Antiochi quidem Le-
gati, referentes omni victoria potiore pacem Regi, quæ Senatui placuisset,
visam eumque haud secùs quàm deorum imperio, Legatorum Roma-
norum jussis paruisse. Gratulati deinde eorum contra Perseum victoriam
sunt, ad quam summa ope, si quid imperatum foret, ad futurum Regem
fuisse.

Lagid. 157.
Philom. 13.

Ptolemæi Legati communi Regis & Cleopatrar gratias egerunt. Plus
eos S. P. Q. R. quàm parentibus suis, plusquam Diis immortalibus debe-
re: per quos obsidione miserrima liberati essent, Regnum patrium, propè
amissum recepissent.

Id. ibid.

Responsum ab Senatu est, Antiochum rectè atque ordine fecisse, quod
Legatis paruisset, gratumque id esse S. P. Q. R. Regibus Ægypti Ptole-
mæis Cleopatrarque, si quid per se boni commodique evenisset, id magno
opere Senatum lætari, daturumque operam, ut Regni sui maximum sem-
per præsidium positum esse in fide P. Romani ducant. Munera Legatis ex
instituto mittenda curaret C. Papirio Prætori mandatum.

Id. ibid.

Antiochus quum Ludos ab Æmilio Paulo qui Persæum Macedonia Regem
devicerat editos fuisse, hoc anno Antiochiæ ad Daphnem celeberrimos ex-
hibuit, ad quorum epula sternebantur inclinia cum ornamentis maximi præ-
tiii quorum partem in Ægypto ex Philometore Rege ille defraudaverat

Lagid. 158.
Philom. 14.
Polyb. leg.

Peracto demum ludicro, Legatus advenit ad Antiochum Tib. Gracchus,
ad inspiciendas res Syriæ à Senatu missus, quem ea humanitate Rex excepit,
ut nullatenus Tiberius suspecta Antiochi consilia habuerit, nullum in eo
subalienati & offensi ob ea quæ in Ægypto acciderunt, animi signum
deprehenderit, sed etiam omnibus se opponeret, qui ejusmodi aliquid di-
cerent.

Diod. ex-
cerp. pag.
323.

Antiochus in Persidem profecturus commiserat erum administrationem Lyfiæ
amico probatæ fidei, & jusserat ut Antiochum filium diligenter educaret, sed
dum ille à Ptolemæorum Provinciis seremovet, ipsi quasi de illo securi inter
se dissidere cœperunt.

Lagid. 159.
Philom. 15.

Quum autem ex profectione rediens Antiochus in Persidis oppido Ta-
bis mortuus esset, Philippus ejus collactaneus, cui diadema, stolam, &
annulum, ut filio redderet, corpus illius in Syriam asportavit, sed quum
au-

Lagid. 160.
Philom. 16.

LAGIDAR. an. 160. **audivit** Lyſiam Antiochum puerum conſtituiſſe, ad Ptolemæum Philometorem contra eum copias comparaturus confugit, ſed accepit Ptolemæos fratres inter ſe diſſidere, & ad Antiochi patris exercitum quem in Perſide & Media reliquerat, accerſendum profeſtus eſt.

Lagid. 161. **Bellum** jam apertum inter fratres Ptolemæos novere Romani nam quum Cn. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium Antiochiam miſiſſent ad Regnum Syriæ adminiſtrandum Rex voluntate Senatus quippè neminem fore impedimento Rege puero & Principibus Aulæ benè agi ſecum exiſtimantibus, ſi Demetrio Regnum non traderet: ad hos verò Legatos poſtea miſſæ ſunt literæ quibus jubebantur Reges Alexandriæ omni ſtudio invicem conciliare: ſed Legatio in Ægyptum pervenire nequit, nam Octavius in Syria occiſus eſt.

Lagid. 162. **Victor** autem Ptolemæus junior, quum ſex annos regnaſſet cum Ptolemæo majore fratre, illi Regnum abſtulit. Sic verò ſpoliatus Regno, petendi auxilii gratia cum paucis admodum ſervis, ſqualore obſitus Romam venit, agnitus eſt à Demetrio Regis Syriæ filio, qui inſperato caſu commotus, magnificentiæ ſuæ ac planè regii animi, illuſtre ſpecimen edidit. Statim enim parata veſte Regia cum diademate, & equo aureis phaleris ornato, ſtipatus ſuis famulis, Ptolemæo obviam proceſſit, eique vigefimo ſexto ab urbe lapide occurrit. Quem poſtquam comiter ſalutavit, hortari cœpit ut ornatus regiis inſignibus, eo quo par erat comitatu Romam ingredi vellet, ne fortè deſpectui haberetur. Sed Ptolemæus prolixam quidem in ſe Demetrii voluntatem multum laudavit; ceterum tantum abſuit, ut quidquam eorum quæ ſibi offerebantur, acciperet, quin potiùs Demetrium rogavit ut in aliquo ex perviis oppidis unà cum Archia ſuſſisteret.

Val. Max. lib. 5. c. 1. **Philometor** Romam ingreſſus in hoſpitiū Alexandrini pictoris ſe contulit. Id poſtquam Senatui relatum eſt, accerſito juvene, quàm potuit accurata excuſatione uſus eſt, quod nec Quæſtorem illi more majorum obviam miſiſſet, nec publico hoſpitiū eum excepiſſet: eaque non ſua negligentia, ſed ipſius ſubito & clandeſtimo adventu facta dixit: & illum è Curia ſubito ad publicos penates deduxit, hortatùſque eſt, ut depositis ſordibus adeundi ipſius diem peteret: quin etiam curæ habuit, ut munera ei per Quæſtorem quotidie darentur, his gradibus officiorum jacentem ad regium faſtigium evexit: effecitque ut plus ſpei in auxilio P. Romani quam metus in ſua fortuna reponeret.

Polyb. leg. 113. **Canuleius & Quintus** ex Senatus decreto miſſi ſunt qui Philometorem in Regnum reſtituerent, & cum fratre juniore reconciliarent. Hi Regni inter eos diſiſione facta, Philometori Ægyptus eſt aſſignata cum Cypro, Ptolemæo juniore Cyrenæ cum Lybia. Quod pactum ſacris ritè peractis, fide data invicemque accepta ſancitum eſt.

Polyb. ibid. & leg. 114. **Evergetes** Cyrenas abit, ſed Ptolemæo cuidam Ægyptio Regnum ubi commiſit, Romam venit ut inſtitutam cum fratre partitionem redderet inſectam, quod mox reſcivit Philometor, & Menethyllum Legatum miſit qui cauſam ſuam contra fratrem defenderet. Junior autem Ptolemæus dixit, non ſpontè ſe, verum difficultatibus temporum neceſſariò cedentem, id feciſſe, quod juſſus erat: petere igitur à Senatu, ut Cyprum ſibi adjudicaret: nam etiam ſic longè deteriore ſuam portionem futuram, portione fratris.

Id. ibid. **Contra** verò Legatus à Philometore miſſus Menethyllus, dicebat quod ipſi Romanorum Legati Canuleius ac Quintus ſuo teſtimonio confirmabant, Ptolemæum nempe juniorem, non ſolum Cyrenen, ſed & ipſam vitam opera ſua retinere: omnium animis ab eò ideò alienatis, ut pro magno beneficio conceſſum ſibi, præter ſpem ſuam & omnium opinionem Cyrenæ

Regnum acciperet. Omnibus his contradicente Ptolemæo juniore, Senatus, partim quod partitionem non planè peractam animadverteret, partim quod autoribus ipsis fratribus Regnum optaret dividi, utilitatis suæ causa, postulata junioris accepit, T. Torquatum & Cn. Merulam Legatos decrevit qui Ptolemæos inter fratres pacem conciliarent & juniore Regnum Cypri traderent. LAGIDAR.
an. 162.

Menithyllus Philometoris Legatus reditum parare præ se ferens, Demetrium in Syriam deportare per navim Carthaginiensem Tyrum navigaturam curavit, sed Romæ per aliquot dies adhuc permanfit, usquequò Legati Romani proficiscerentur. Id. ibid.

Ptolemæus junior quum Cornelie Romanæ matronæ Scipionis Africani filie & Tib. Sempronie viduæ nuptias ambiret & ad consortium Regni vocaret, ipsa abnuït atque in viduitate permanfit: Roma igitur abiens in Græciam venit, ibique strenuorum ad primè militum manum conduxit, inter quos etiam Damasippum Macedonem assumpsit, & quum in oppositam Rhodiis continentem, Peræam dicunt, venisset, à populo exceptus hospitio, Cyprium navigare instituit. Plut. in vit.
Gracc.
Polyb. leg.
115.

Torquatus ceterique Legati, ut vident magnam mercenariorum militum vim ab eo contractam, Patrum mandata in memoriam revocarunt: quibus sine armis eum reducere jubebantur, tandem persuaserunt ei, ut postquam Sidam Pamphyliæ usque, militem mercenarium adduxisset, missos omnes faceret, & ab adeunda Cypro abstinere, darétque operam, ut in Cyrenæicis finibus eum possent convenire. Se interim Alexandriam profecturos, & Regis voluntatem ad ea quæ ab ipso petebantur, inclinatuos. Flexit hæc oratio Ptolemæum juniorem effecitque ut de Cypri occupatione desperans, conductitium militem dimitteret atque ipse in Cretam rectà abiret, unà cum Damasippo & Cn. Merula, uno ex Legatorum numero. Dein quum milites mille in Creta conduxisset, inde profectus Libynam venit, & ad Apim portum tenuit.

Torquatus interim & Titus Alexandriam delati, persuadere conati sunt Philometori, ut redire in gratiam cum fratre vellet, eique Cyprium concederet; sed Ptolemæo quædam pollicente, quædam negligenter audiente, atque hoc modo tempus extrahente, junior fratrum castris in Libyna ad Apim positus, ut convenerat ægerrimè ferens, nihil secum ea de re fuisse actum; primò Cn. Merulam Alexandriam misit, tanquam per hunc & Torquatum, quod cupiebat esset effecturus. Sed quum hoc quoque consilium, eundem exitum habuisset, quem priora: atque ita tempus in longum extraheretur: jamque adeò dies quadraginta præterissent, quum interim nullus nuntius afferretur, de summa rerum dubitare cœpit. Advenerat enim ut major fratrum Alexandria sibi conciliaverat miris blanditiis Legatos Romanorum ibique detinuerat invitos magis quàm volentes. Id. ibid.

Inter Hæc Ptolemæo juniore significatur rebellasse Cyrenenses & civitates cum ipsis conspirasse, conscium etiam defectionis esse Ptolemæum..... genere Ægyptium; quem Rex quum Romam navigationem institueret, universo Regno præfecerat. Hæc ubi Evergeti nuntiata, & mox addito, Cyrenenses sub signis exercitum jam habere, metuens, ne dum imperio Cyprium cupit adjicere, etiam Cyrenen amittat; omnem aliarum rerum curam insuper habens, relicta Api, ubi portum tenuerat, Cyrenen revertere aggreditur. Ad magnam autem, quam vocant Catabathmon, ut navigavit, locorum angustias à Libynis cum Cyrenensibus reperit occupatas. Philom. 19.

Evergetes hac difficultate sibi objecta, dimidiam militum partem navibus imponit, & loca angusta circumnavigare jubet, daréque operam, ut hostes nec opinantes ex improviso invadant: ipse cum altera parte exercitus à fronte

LAGIDAR. eos aggressus, superare montem conabatur. Libynæ metu perculsi, quòd
an. 163. utrimque peti se viderent, stationes deserunt. Ita Evergetes non liberè tantum adscensum potitur, sed etiam subjectam quatuor turrium munitio nem, ubi magna erat aquæ copia, in potestatem redigit, inde septimis castris solitudinem emensus, Cyrenen pervenit.

Id. ibid. Quum manus militum qui sub Mochyrino erant, maritimo itinere illum comitantibus, Cyrenenses, illo appropinquante, aciem eduxerunt, pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Nam Cyrenenses, ex iis quæ Evergetes Alexandria gesserat, animadversa ejus voluntate, quum cernerent nihil Regii, in ejus animo atque administratione, sed tyrannicè omnia ab eo administrari, ut sua sponte se illi subjicerent, inducere in animum non poterant: quin potius perpeti omnia sustinebant, priusquam spem libertatis deferrent: itaque inito cum eo prælio, victoriam reportarunt.

Id. leg. 116. Circa idem tempus & Cn. Merula venit Alexandria, nuntiavitque Evergeti nihil eorum, quæ à fratre ejus fuerant postulata potuisse impetrari: quòd diceret pactis esse standum quæ facta essent ab initio. His auditis Rex Comanum & Ptolemæum fratres Romam Legatos proficisci jubet cum Cnæo Merula, quide iniquitate fratris & contemptu erga Populum Rom. cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam T. Torquatus occurrit, & ipse, re infecta, Alexandria dimissus.

Mox ubi Philometor accepit Evergetem Legatos Romam misisse, qui de se lamentarentur, protinus Menithyllum Romana Legatione jam ob eandem inter fratres contentiones functum, rursus ad Senatum mittit.

Id. leg. 117. Hi omnes postquam in Curiam sunt ingressi, longa inter ipsos altercatione habita, quum alter alterum convitiis lacerasset; quia Torquatus & Merula suo testimonio & favore omni ac studio causam junioris sublevabant; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menithyllum urbe excederet, & ut foedus quod cum Philometore Ptolemæo erat, tolleretur.

Lagid. 164. Senatus postea Legatos decrevit ad juniorem mittendos, qui patrum decre-
Philom. 20. tum contra Philometorem Ptolemæo juniore afferrent. Legati lecti sunt Publius Apustius & Caius Lentulus qui extemplo Cyrenen profecti, nuntium eorum quæ gesta fuerant, magna diligentia ad Evergetem pertulerunt. Ille confestim nova spe inflatus, milites conducere, & animum atque mentem ad consilia de Cypro occupanda transferre.

Lagid. 165. Quum Evergetem fratrem Philometorem copiis majoribus instructum esse
Philom. 21. nosceret, Cyprum mox aggredi nequit, sed mercenarios paulatim in omnibus Provinciis circumscripsit, & in hac Insula quosdam sollicitare cœpit ut in eam facilius appelleret & eam sibi submittere posset.

Lagid. 166. Dum Ptolemæus junior res omnes pro Cypri expeditione ordinabat, insidiis
Philom. 22. attentatus est, in quibus vulneratus fuit, earum ut fratrem esse auctorem existimabat, Romam paulò post venit, ut verò ingressus est in Senatum, Philometorem cœpit accusare, simul vulnorum cicatrices oculis spectandas exhibebat: multisque deinceps verbis rei atrocitatem exaggerans, ad miserationem sui flectere animos hominum conabatur. Sed & Philometoris Ptolemæi Legati aderant, Neolaidas & Andromachus; qui ad criminationes omnes fratris responderent. Verùm istorum Senatus ne admittere quidem ad aures, orationem voluit. Adeo mentes omnium accusationibus fratris erant occupatæ. His igitur extemplo Roma jussis facessere.

Id. ibid. Senatus postea Legatos quinque decrevit, inter quos erant Cn. Merula & L. Thermus, & singulis quinquere mes attributæ. Datum iis negotium fuit, ut cum Juniore Ptolemæo profecti, in Insulam Cyprum eum restituerent, scriptum etiam ad socios Græcos & Asiaticos, licere illis Ptolemæum in recuperatione Cypri adjuvare.

Quum

Quum Ptolemæus Evergetes Cyprum occupare conaretur, pugna ibi cum Philometore commissa, superatus est; & quum hic fratrem juniorem in urbe Lapitho obsessum & ad extremum compulisset, tantum abfuit, ut supplicio captum afficeret, quasi hostem, ei tamen pepercit, tum obrinnatam clementiam ac germanitatis vinculum, tum metu P. Romani. Nec verò veniam duntaxat illi indulgit, sed fœdus quoque cum eo percussit, quo contentum esse Cyrenarum Regno illum jubebat, & pro Cypro urbes quasdam cum certo quotannis frumenti modo concessit, suamque ei filiam collocaturum promisit. Itaque bellum inter fratres quum ad maximam animorum alienationem, atque extrema pericula adductum fuisset, repentè humanissimis conditionibus terminatum est.

Archias ex Philometoris amicis qui eum quum Romam venisset à fratre expulsus, fuerat comitatus, postea in officii mercedem ab illo Cypri Præfectura donatus erat; Demetrius Syriæ Rex ipsum à Philometore alienatum, quod forsan in Cypri expeditione Ptolæmeo juniore propensior visus fuisset, sollicitavit, ut Insulam quingentis talentis, quam prodere quum vellet, deprehensus, & in judicium adductus, funiculo veli, quod Aulæ prætendebatur, se suspendit.

Philometor, ut de Demetrio qui Cyprum ipsi per Archiæ illius Præfecti prodicionem eripere tentaverat, vindicare posset, Antiochenorum rebellionem primò pecunia fovit, & Heraclidem olim ærario sub Antiocho Epiphane Præfectum, sed ex Aula ab eo ejectum sollicitavit, ut Alcylæm quendam cognomine Balam, ad Syriæ Regnum tanquam Antiochi Epiphanis filium, repetendum, sollicitavit.

Heraclides Ptolemæi & Antiochenis suasu & impensis Romam, adolescentem Rhodi educatum, quem Alexandrum nominarunt, cum Laodice Antiochi Epiphanis filia adduxit, & tandem à Senatu ut reverterentur in patrium Regnum obtinuit.

Ptolemæus qui in Phœnicia urbe Aca quam Philadelphus de suo nomine Ptolemæidem vocaverat; commercium occultum ob id semper habuerat, facilè militum mores Demetrii abominantium animos pellexit, ut reciperent Alexandrum Roma redeuntem, ita ut qui urbem præsidio tenebant, ipsi portas aperuerint anno Seleucidarum centesimo sexagesimo.

Demetrius collectis, quas potuit copiis contra Alexandrum profectus est, Alexander autem, tam è milite qui in Syria à Demetrio defecerat, quam ex præsidio Ptolemæidis & ex iis quos Ptolemæus ei clam procuraverat, obviam venit, & commissum est prælium, Alexandrumque fugavit Demetrius; sed quum à plurimis esset odiosus, victoriam de illo integram obtinere non potuit.

Interea Demetrius & Alexander proximos Reges ut sibi auxilium mitterent, sollicitarunt, Alexander copioso exercitu contracto, adjuvante imprimis Ptolemæo Philometore, Attalo Asiæ, & Ariarathe Cappadociæ Regibus, nec non Jonathane Judæorum Pontifice, contra Demetrium profectus est, & castris juxta eum admotis, & collatis tandem signis, lævo cornu pulso, Demetrius in dextro pugnans, coactus est loco cedere, & reliquis effusè fugientibus, Rex fortiter decertans occisus est.

Alexander assumpto Syriæ Regno Legatos ad Philometorem filiam ejus nuptam sibi dari deposcens misit, æquum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post recuperatum favente Deo paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus verò libenter Alexandri postulatis admissis, scripsit & gratulari se ei de recepto Regno paterno & filiam collocaturum in matrimonium, jussitque ut sibi Ptolemæidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias, subsecutus deinde literas, tempus matrimonii constituit.

LAGIDAR.
an. 167.
Philom. 23.
Polyb. &
Diod.
Except.
Valef.
Zonas. ex.
Dion.

Lagid. 168.
Philom. 24.
Exc. Polyb.
pag. 170.

Lagid. 169.
Philom. 25.
Justin. l. 35.

Lagid. 170.
Philom. 26.
Polyb. leg.
138.

Lagid. 171.
Philom. 27.

Lagid. 172.
Philom. 28.
Justin. lib.
35.

Joseph. l.
23. c. 5.

Lagid. 173.
Philom. 29.
Id. cap. 7.
1 Maccab.
10.

LAGIDAR.

an. 173.

Id. ibid.

Exivit de Ægypto Ptolemæus cum Cleopatra filia, & venit Ptolemaïdem anno centesimo sexagesimo secundo (exeunte,) & reperto ibi Alexandro, illam ei conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias Jonathas Judæorum Pontifex per litteras ab Alexandro vocatus est, qui quum venisset ad Reges, amplisque muneribus utrumque donasset. Ab utroque in honore magno est habitus.

Lagid. 174.

Philom. 30.

Joseph. 1.

13. cap. 6.

Onias Pontificis Oziæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, sibi æternam memoriam parare volens, decreverat à Rege & Regina Cleopatra per litteras, petere ut sibi liceret in Ægypto instar illius Hierosolymitano, templum construere & in eo Levitæ & Sacerdotes ex suo genere constituere; in literis autem significaverat, dum bello illis in vanis Regionibus operam navaret, animadvertisse apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim in Ægypti Præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Judæos præter decorum habere templa; & ideò malè inter eos convenire, rogare igitur ut templum quod apud castrum aggestis Bubastis invenit, nulli sacratum Numini, jamque collapsum repurgare & aliud loco ejus Deo maximo ædificare pro salute sua & Reginae atque liberorum suorum, ut Judæi qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes quo magis alerent mutuam concordiam & eo usibus suis fierent accommodatiores. Nam & Isaiam prædixisse quod erit Domino Deo altare in Ægypto & alia multa cecinisse.

Id. ibid.

Impetrato à Regibus Ptolemæo & Cleopatra loco, Onias templum illud aggestis Bubastis destruxit & novum ad Hierosolymitani similitudinem ædificavit, sed minùs & non peræquè opulentum. Nec defuerunt Oniæ similes illius Levitæ Sacerdotes, qui illic divinum cultum frequentarent & instaurarent Ceremonias.

Id. ibid.

Apud Alexandriam inter Judæos & Samaritas, seditio est exorta de sacris ipsorum, quæ ad Regis cognitionem pervenit; Judæi contendebant juxta Mosis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum. Provocatum est ad Regem & amicorum ejus confessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis Causidici succumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Judæis Andronicus Messalami F. juraveruntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes essent allaturi & Regem rogaverunt ut necaret eum qui jusjurandum non servasse deprehenderetur. Rex multis amicis in consilium adhibitis causam audivit, & Andronici rationibus persuasus, Hierosolymitanum esse ex sententia Mosis fuisse pronuntiavit, Sabbæum verò & Theodosium addixit supplicio.

Clem. Alex.

lib. 1. Strom.

Aristobulus Judæus ex Peripateticorum disciplina sub Ptolemæo Philometore tum claruit, & ad eundem Regem explanationum suprâ libris Mosis commentarios dedicavit.

Seleuc. Hist.

pag. 281.

Natus est Alexandro qui Theopatoris cognomen acceperat, filius ex Cleopatra Philometoris filia, cujus numismata sub appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, sunt exhibita, quum ea spectent ad Antiochum quintum & novissimum Antiochi Epiphanis & Tryphænæ filium, à Josepho Dionysium appellatum, cujus autoritate delusi fuimus & cujus sex nummi post illius vitam à nobis descripti ad Antiochum Alexandri filium pertinent, qui cognominatur ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ut ex nummo argenteo recenter à nobis reperto, cum literis numeralibus ΗΡΕ. id est anno 168. observatum est. Quod confirmat galea in ultimo Dionysi, ut in Tryphonis illius tutoris nummo exarata.

Lagid. 175.

Philom. 31.

Ptolemæus per Cleopatram filiam aut per amicos, Alexandrum generum suum

suum in ganeo & iustis socorditer jacere, & Ammonio ejus amico Regni administrationem commississe, per quem & amici omnes Regis & Laodice Regina Antiochi Epiphanis filia, & Antigonus Demetrii filius, sunt occisi.

LAGIDAR.
an. 176.
Liv. Dec. 6.
epir. l. 3.
Joseph. l. 13.
cap. 8.
Philom. 32.
Joseph. 100.
Justin. l. 35.

Alexander ut audivit Demetrium Demetrii Soteris filium annos pubertatis egressum, in Ciliciam à Creta cum mercenario milite trajectum, anno Seleucidarum 165. deinde Apollonii Davi opera Coelefyriam ingressum ad Philometorem Socerum misit ut vellet ipsi copias auxiliares suppeditare, mox ad circumscribendos milites se accinxit, & rei navali operam dedit, ut præsto esset classis parata.

Philometor ex Ægypto cum navalibus & terrestribus copiis venit Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ejus jussu civitatibus usque ad Azotum, ubi obtundebatur quærimoniis Dagonis templi incendium, accusabantque populariter Jonathanem autorem ejus injuriæ qui & agros eorum vastasset ferro & flammis & plurimos civium dedisset exitio. Ptolemæo penè dissimulanter eorum querimonias audiente, Jonathas verò apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere: deinde quum usque Eleutherum fluvium deduxisset Regem, Hierosolyma reversus est.

Lagid. 177.
Philom. 33.
1 Maccab. 11.
Joseph. 16.

Quum autem Ptolemæus civitates ingrederetur, in omnibus militum custodias ponebat, ob id videtur appetitus Ammonii insidiis, postquam enim Ptolemaidem pervenit, minimum abfuit quin oppressus sit Philometor Ammonii artibus: quibus detectis, scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias, qui quum non dederetur, ipsum Alexandrum earum fuisse auctorem intellexit, & magno illum odio prosequi cœpit. Postea Ptolemæus civitatum Dominum usque Seleuciam maritimam obtinuit.

Ibid. ibid.

Philometor affinitatis Alexandri poenitens, & quòd ipsi vitam eriperet tentasset, & quum esset luxuria & socordia homo perditus, abstracta à marito filia Cleopatra quæ ipsi occurrerat, mox ad Demetrium mittit Legatos de societate & amicitia, ut data ipsi in matrimonium filia, paternum Regnum ei restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus est, quòd ubi rescivit Alexander filium apud Rabilum Arabem quem (alii Zabulum vocant) male, z. pro R. accipientes uno puncto apud gentem illam inter se differentem, deposuit, & protinus in Ciliciam abiit.

Ibid. ibid.

Antiochiam venit Philometor, & Antiocheni propter Ammonium à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum ob quorundam rebellionem in Ciliciam profectum deseruere; Ammonio autem quærens latebras, cæsus est; Ptolemæus autem urbem ingressus à civibus Rex consalutatus est, & ab exercitu coactus est duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum: sed quum esset natura justus & nimis potentiæ minimè cupidus, adhuc prudens & qui nollet Romanis invidiosus esse, contentum se Ægypti imperio affirmavit.

Joseph.
Ibid.

Unus Ptolemæus reliquus erat labor, ut Antiochenis persuaderet Demetrium pro Rege recipere, alienatis ab eo animis propter injurias à patre acceptas, advocata tandem civium & militum concione persuasit eis ut Demetrium pro Rege reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficiorum quàm odiorum quæ illis cum patre ejus intercesserant, se quoque affirmavit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ Reipublicæ, nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. Antiocheni veterem patris offensam novis meritis correcturi, se ei tradunt, & milites paterni, favore juvenis accensi prioris sacramenti religionem novi Regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt, & sic regnavit Demetrius anno 167. Seleucidarum.

Lagid. 178.
Philom. 34.
Ibid. ibid.

Justin. l. 35.
c. 2.
1 Maccab.
11.

LAGIDAR.
an. 178.

Alexander valido è Cilicia exercitu ducto, quum Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Philometor cum novo genere Demetrio, collatisque signis ad Oenoparam fluvium victus est Alexander. Fortè accidit in eo prælio ut equus Ptolemæi consternatus barritu Elephantium excuteret, prostratumque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum, attamen per integrum quatrimum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere.

1. Macc. 11.

E pugna elapsus Alexander cum quingentis suorum in Arabiam ad Rhabilum, apud quem filium deposuerat, se recepit, sed à suis traditus, est occisus, & Arabiæ Dynasta recisum ejus caput ad Philometorem misit, qui ad se reversus, jucundissimo sibi rumore, simul & spectaculo capitis & mortis pavit animum & oculos: nec ita multò post ex hilaratus gaudio percepto ex inimici interitu, tertio inter curationem die, dum ossa Medici terebrare contendunt expiravit.

Valef. ann.
in exc.
Polyb. pag.
33.

Ptolemæus obiit anno Regni 34. completo ut videtur si quidem autores illi 35. tribuunt quod de incepto intelligendum est. Decessit autem Olymp. 158. an. 3. quo anno Polybius historiam suam terminaverat. Reliquit filium Ptolemæum teneræ ætatis & duas filias nomine Cleopatras, unam nempe avunculo Evergeti nuptam, & alteram Alexandro primùm, & deinde Demetrio Nicatori.

Polyb. exc.
Ibid. exc.

Vir ut quidam sentiunt maxima laude dignus, quamvis alii secus existiment. In adolescentia illi in bello exprobratur ignavia, animi penitus effœminati natura & mollities, sed postea ex iis quæ gessit, satis apparuit ejus constantia atque industria in agendo nemini inferior, illius ignaviæ causa spadonis Eulæi nutritioni tributa est, nam eum in deliciis & muliebribus institutis à puero educaverat.

Joseph. ant.
lib. 13. c. 8.

Justus habebatur & nimix potentix minimè cupidus, prudens, sed imprimis clemens & benignus, si quis unquam superiori memoria Rex certè fuit, cujus rei argumenta supersunt certissima. Qui primùm neminem ex amicorum numero ullam ob causam occidit, nullus civis Alexandrinus ab eo est interfectus.

Polyb. exc.
pag. 196.

Ibid.

Quum autem à fratre Alexandria compulsus esse videretur, primò Alexandriæ ulciscendi illius oportunitatem nactus, culpam ei condonavit. Postea verò quum idem Cyprum occupare molitus esset, captum non ut hostem sed tanquam fratrem beneficiis affectum dimisit. Sed inter eos morum comparatio non admitti potuit, quum Philometor eximia mansuetudine & frater ejus summa sævitia esset præditus.

Excerpt. ex
Diodor.
pag. 353.

Verùm enim verò Philometor Rebus secundis lætisque successibus vigorem animi remittebat, & quædam quasi luxuria ac mollities Ægyptiaca in eo inerat: quam ob causam sæpè numero in magnum discrimen est adductus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum : ex altera parte Aquila insistent fulmini cum palmæ ramo intra alam dextram inserto & epigraphe duplici circulo ornata ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΜΕΤΟΡΟΣ. In area à sinistris, ΟΠΠ. ΟΠΠοναίων; inter pedes Aquilæ ΙΔ. & litera τ inversa, id est Λυκάβαντος, anno 16.

Si Ptolemæi omnes cognomina sua in nummis signassent ut hic ordine sextus, Philometoris appellationem exhibuit, magnam sanè lucem in discernendis Ægypti Regum vultibus nobis afferrent, sed ille est solus post Ptolemæum Lagi filium quem nummi appellant Soterem, qui Philometoris cognomen in ipsis apposuit, porrò non mediocrem in aliis dignoscendis notionem attulit; si quidem in antecessoribus ejus exhibendis, satis fecisse putamus, & sic medio itinere confecto, illius successorum imagines vobis exponere speramus.

Nummum hunc tanti facimus ut viginti aureis coronatis cum emere non dubitaverimus, idémque pretium promittimus Antiquariis qui nobis alium Ptolemæum Regem tetradrachmale argenteum, cum quodam cognomine, his exceptis, suppeditabunt, ut illorum Principum seriem magis ac magis illustrare deinceps possimus.

Non mireris vesanam ΘΕΟΥ in Philometorè Rege appellationem, Antiochus enim Epiphanes Syriæ Rex, ejus avunculus, illam primus usurpare in nummis suis ausus fuerat. Antiochus verò tertius, Deus à Milesiis quidem appellatus fuerat, sed cognomine tantùm contentus, illud in nummis adhibuisse non observavimus. Regibus autem Ægyptiis ante Philometorem Dei nomenclatio post mortem tanquam consecratis in nummis & inscriptionibus attributa est, Ptolemæus Lagi filius & Berenice ejus uxor, ΘΕΟΙ ΣΟΤΗΡΕΣ appellati sunt, & Ptolemæus Philadelphus & Arsinoe ejus soror & uxor vocati sunt ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Plin. lib. 26.
in turri Pha-
ro.
Marm.
Adul.

Sed insolens illa Dei nomenclatio non modò ab Antiocho Epiphane, ad Ptolemæum Philometorem transiit sed Demetrius Soter Seleuci filius per matrem illius cognatus, eam in Syria eodem tempore regnans, sibi etiam vindicavit. Pauci tamen Ægypti Reges quamvis ambitiosi, eam usurparunt, ita ut à populis illam iis datam potius crediderimus, unde vox ista manifesti & apparentis Numinis symbolum videatur, quum à Rege beneficia quædam accipiebant.

Litera Ι. Λυκάβαντος sonans, in plurimus Imperatorum Romanorum nummis, inversam τ ut in hoc apparet, observavimus an sit monetariorum incuria, aut ignorantia, satis incertum: literæ verò numerale ΙΔ. annum designant decimum sextum Philometoris imperii, quo tempore regnabat cum fratre Evergete, ut in ejus vita notavi: unde nobis dubitandi locus? an populi

puli Philometorem à fratre juniore distinguere cupientes, illum peculiari, sed superba Dei nomenclatione insignierint, quum ipse præsertim mansuetus & benignus esset, & frater moribus asper.

Nobis literæ ΟΠΠ. initiales exponendæ supersunt, & ut verum fateamur nobis prima fronte Monetarii monogramma videbatur designare, præsertim quum nulla Ægypti urbs memorabilis ab iis inchoaret, & si aliquis in hac opinione permaneat, & primas ΟΠΠ. id est ΟΠΠιανδ̃ literas esse sustineat, nec nos refragantes habebit.

Sed quum ex nummis Imperatorum Romanorum urbes Ægypti per initiales literas nomen suum exprimere didicimus, hunc morem ex Regibus Ptolemæis illum forsan desumpsisse suspicati fuimus: ideo illas hætenus iis tribuere solemus: itaque primas, ΟΠΠ. interpretari lubet Οπποναιών, ab *Opponæis*. Οπόννη vel Οππόννη, sed huic favet nummus, constituitur à Ptolemæo Geographo in Æthiopia, quæ Ægypto parebat, in Azania scilicet Regione, Oppone erat Emporium celebre. Reclamant verò Antiquarii ex urbe tam remota quare nummum revocas.

Discant Ptolemæos Reges post Æthiopiam sibi vindicatam & loca mari rubro adjacentia, ex his Regionibus plurima ad vitam necessaria & commoda in Ægyptum fuisse asportata: unde permulta à Geographo notantur Emporia, in quibus dubium non est quin monetarum officinæ à Regibus sint stabilitæ ad negotia mercatorum, in iis præsertim locis ubi plurimæ erant argenti, imo & auri fodinæ, ex quibus moneta etiam pro thesauro Regio signabatur, ut hodie pro Hispanis in plurimis Americæ partibus observatur, quæ in eorum Regnis & exteris regionibus distribuitur.

PTOLEMÆVS EVERGETES, II.
REX ÆGYPTI, VII.*Ap D Vaillant D. med.
ex num. imp. tetrach.*

Ptolemæus septimus Epiphanis filius, Philometoris frater non hereditario jure, sed nepotis cæde cruentus, Ægypti Regnum invasit; ille enim quum Cyrenis regnaret, audita Ptolemæi fratris in Syria morte, ipsius imperio inhians, Alexandriam ad tutelam nepotis petendam misit, quæ postquam à Cleopatra & ab Aulæ Primatibus illi denegaretur, ingentes comparavit copias, moxque Onias ex Heliopolitana Præfectura, qui templum ibi permisso ejus patris extruxerat, pro Regina adversus illum, suscepit bellum, & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in necessitate deseruit: itaque ad urbem deduxit exercitum parvum, quum esset illic Thermus præsens Romanorum Legatus.

Lagid. 179.
Everg. 11. 4Joseph. lib.
1. cont.
Apion.
pagin. 1064

Copiis igitur è Cyrenaïco Regno adductis Ptolemæus Ægyptum ingreditur, Alexandriamque obsidione cingit; sed res per Legatos conciliata est, ut ille Reginæ nuberet & nepotis tutelam ageret. Lætus hoc solo, quòd sine certamine fraternal Regnum accepisset, in quod subornari & à matre Cleopatra & favore Principum, fratris filium cognoverat.

Justin. l. 38

Ceterum infestus omnibus, statim ubi Alexandriam intravit, fautores pueri trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & solemnia religionum, in complexu matris interficit; atque ita torum sororis, cæde filii cruentus ascendit.

Id. ibid.

Non mitior postea in populares, qui cum in Regnum vocaverant: si
O
qui;

Ibid.

LAGIDAR. quidem peregrinis militibus, licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant; multos enim calumniatus, tanquam salutis suæ insidiosos crudelibus suppliciis extinxit; alios varias commentus causas in exilium misit, adeptis facultatibus. Quas ob res brevi indignationem atque odium Subditorum omnium sibi conciliavit.

Joseph. l. 13. c. 8. Demetrius Syriæ Regno positus, quum pravo ingenio præditus esset, Ptolemæi milites malè mulctabat, oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatram nuptias, recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitude receperunt se Alexandriam, Elephantis tamen in ejus potestatem relictis: interea Demetrius pacatam existimans ditionem, veteranos milites dimisit, inter quos Tryphon Antiochum, quem supra Dionysum nuncupavimus, ex Arabia à Rhabelo acceptum, in Syriam deduxit, ubi ille Rex appellatur anno Seleucidarum 168. ut patet ex ejus nummis ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΗΕΡ.

Lagid. 180. Ptolemæus qui Evergetis nomen sibi asciverat, quum per scelera & strages Regnum stabiliret, ab Alexandrinis vulgò Cacergetes vocabatur, summa enim sævitia præditus erat; proinde vulgus avidum rerum novarum, opportunum defectionis tempus cupidè expectabat.

Everg. 11. 2. Tryphon Antiochi Dionysi tutor quum statuisset pupilli sui Regnum occupare, Jonathanem Judæorum Pontificem qui illius partes sequebatur, primum insidiis occidit, deinde corruptis Medicis, qui ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti sunt, eum fraude interfecit, & Syriæ Regnum invasit.

Diod. exc. 355. Quo tempore Ptolemæus ex solenni Ægyptiorum more apud urbem Memphim in Palatio augurabatur, natus est ei filius ex Regina Cleopatra, quare supra modum exhilaratus, puerum nominavit Memphitem, quod sibi in urbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset.

Lagid. 182. Porro dum natalitia filii sui celebrat Evergetes à solita crudelitate nequaquam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici jussit, quod paulò liberius ob Irenem pellicem, ipsum objurgassent.

Everg. 11. 5. Quum in Tryphonis gratiam civitates Syriæ quotidie deficerent, Demetrius à superioribus Provinciis vocatus contra Arsacem cum exercitu profectus est.

Joseph. l. 13. **L**agid. 184. **E**verg. 11. 6. Interim Ptolemæus ob crudelitatem atque ob fœdas libidines ac deformem corporis habitum, (unde & Physcon cognominatus est,) cunctis erat invisus. At Præfectus Hierax quum & rei bellicæ scientissimus & in congressibus admodum popularis, ac præterea eximia animi magnitudine esset, Ptolemæi Imperium sustinuit. Nam quum Ptolemæus pecuniæ inopia premeretur, militesque stipendiis fraudati deficere ad Galastem parati essent, ipse ex sua pecunia numerato militibus stipendio seditionem pacavit.

Lagid. 185. **E**verg. 11. 7. Ægyptii prorsus Ptolemæum despiciebant, quum eum viderent & in sermonibus puerilem, & effusum in fœdissimas libidines & ob intemperantiam effoeminato corpore esse.

A. Macc. 15. Legati Judæorum à Simone Pontifice Roma reduces literas à Senatu ad Ptolemæum scriptas Alexandriam tulerunt, Lucius Consul Regi mandabat ut nihil in Judæos intentaret mali, neque auxilium ferret pugnantibus adversus eos, & si quando transfugæ ad eum venirent, Simoni Pontifici illos traderet, secundum patriam legem puniendos.

Antiochus cognomine Evergetes Demetrii Nicatoris frater, in Syriæ Regnum contra Tryphonem usurpatorem à populis & à Cleopatra Ptolemæi nepte, ab illius uxore appellatus est, quod Rhodogunen Arsacis filiam matrimonio sibi copulasset, indignata.

Tryphon

Tryphon tandem ab Antiocho ex plurimis urbibus expulsus, ab eo interfectus est.

Ptolemæus jugulatis plurimis Alexandria civibus & non paucis eorum, qui cum ipsius fratre Philometore pubescentes adoleverant, actis in exilium, quasi non amplius criminum suorum testes haberet, Cleopatram junioris sororis & uxoris filiam amore captus, eam per vim stuprat, matremque ejus Cleopatram majorem Philometoris fratris sui viduam quam uxorem duxerat, ipse repudiat, & neptem pro legitima consorte accipit.

Tot rebus perversis territus populus Alexandrinus gregatim in diversa labitur, patriamque metu mortis exul deserit. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus, quum se Regem non hominum, sed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos sollicitavit.

Peregrinis edicto Ptolemæi Alexandriam confluentibus, Legati Romanorum, P. Scipio Æmilianus (paulò antè consulatum 11.) Spur. Mummius & L. Metellus à Senatu ad inspicienda sociorum Regna & urbes missi appulerunt: ubi quum Scipio navi egressus capite, veste cooperto procederet, illum cursitantes Alexandrini rogaverunt ut reterer faciem, desiderioque ejus videndi captis spectandam præberet, vocemque & plausum, eo impetrato, sustulerunt.

Ptolemæus autem Romanis tam ridiculus fuit quàm cruentus civibus. Erat enim & vultu deformis & statura brevis & sagina ventris non homini sed belluæ similis: nam ob luxuriosam vitam & delictiorem, ventris ut statueræ totius crassa moles turgebat, quam vix ulnis fuisset complexus aliquis, inert corpore & languesciente, quo ad talos usque, demissa tunica vestiebatur, manicis ad palmas protensis, quam sceditatem augebat nimia istius perlucidæ vestis subtilitas, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant.

Pedibus nunquam ille è Regia prodibat, sed perpetuo scipione subnixus, qua de causa Rex Legatorum, ambulationem, quum ægrè magno nisu æquaret, Scipio Panætio in aurem insusurravit. Jam nunc Alexandrini fructum nostræ peregrinationis cœperunt, qui propter nos Regem viderunt deambulantem. Unum omnino ea in legatione habuit Scipio de amicis Panætium & servos quinque.

Rex opulentis conviviis Legatos excepit, & circumducens ostendit eis cum Palatio tum reliquam Regiam, Gazam illi autem virtute præstantes, civibus quidem modicis & ad sanitatem conducentibus usi, opulentum illum apparatus, ut qui animum simul & corpus corrumperet, contemnebant: obiter verò & quasi nullius pretii essent, intuentes ea quæ à Rege in administratione habebantur. Quæ consideratione sua erant, accuratè observabant: urbis situm & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculiariora.

Memphim deinde navigantes, Regionis bonitatem, Nili opportunitates, urbium multitudinem, infinitas incolarum Myriadas, Ægypti munitionem, totamque Regionis excellentiam, quàm benè ea esset, ad Imperii securitatem & magnitudinem comparata, considerabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitudinem, & locorum commoditates, maximum in eo imperium constitui posse censebant, si idoneos Dominos Regnum illud nactum fuisset. Deinde rebus Ægypti lustratis in Cyprum atque inde in Syriam sunt profecti Legati.

Ptolemæus ut civibus & incolis Regnum suum denuò frequentaret, Alexandriam, & urbes, Insulasque replevit Grammaticis, Philosophis, Geometris, Muscis, puerorum Magistris, Pictoribus & Medicis, & aliis multis artificibus, qui ob inopiam ea docentes quæ scirent, omni humanitate præ-

LAGIDAR
an. 186
E. e. g. 11.
8.
Lagid. 187.
Everg. 11.
9.
A. hen. l. 4.
c. 25.
Justin.
lib. 38.

Lagid. 188.
Everg. 11.
Id. ibid.

Lagid. 189.
Everg. 11.
11.
Id. ibid.
Cicer. in
som.
Scipion.
Plutar. in
Apoth.

Justin. l. 38.
c. 8.
Athen. l.
12. c. 12.

Justin. ibid.

Plut. ut sup.

Diodor.
leg. 32.

Id. ibid.

Lagid. 190.
Everg. 11.
12.
Athen. l. 4.
c. 25.

LAGIDAR. claros viros expoliverunt: nam hoc modo renovatæ sunt omnes disciplinæ
 an. 190. quæ sensim defecerant ob continuos bellorum motus, quæ Alexandri suc-
 Lagid. 191. cessorum temporibus exarserunt. Ipse autem erat in omni historia versatus &
 Everg. 11. Aristarchum Grammaticum habuerat præceptorem, appellatus est ideò Phi-
 13. lologus, & libros Historiarum scripsit 24. & aliquem de Homero commen-
 Tertull. tarium composuit. Panareto Archesilai Auditori annuam mercedem talentorum
 Athen. l. 12. duodecim constituit. Cum Eudoxo Cyziceno, homine admiratione,
 Id. lib. 2. quæ singulis propria sunt, prædico, maximè de sursum navigando, stilo, sermonem habuit.

Lagid. 192. Tanto fuit Ptolemæo erga libros studio, ut omnium in urbem appellen-
 Everg. 11. tium codices deferri juberet ad se, quos relatos in novas chartas Dominis de-
 14. scriptos daret, si non venderent; quos autem pretio habebat, in bibliothecas
 Galen. in 3. reponeret. Ex navibus acceptorum inter eos ferunt repertum tertium
 Hipp. librum vulgare morborum titulo insignitum: cujus verò studii ad veterum
 comm. libros comparandos fuerit ille Rex, magnum esse argumentum aiunt, ratio-
 de m. vulg. nem, quam habebat cum Atheniensibus, qui quindecim pigneratis argenti
 talentis, Sophoclis ab eis accepit, & Eurypidis, Æschylisque libros, ut eos
 describeret, & mox sartos tectos restitueret.

Hieron. in Jesus filius Sirach Hierosolymitanus in Ægyptum venit, ibique commo-
 ep. 115. ratus, librum avi sui Jesu, Græcis *Panareton* & *Ecclesiasticum* dictum, ex Hebræo sermone in Græcum transtulit, ut ipse versionis suæ Prologo indicat.

Lagid. 193. Ptolemæus quum etiam peregrinæ genti esset molestus & animadverteret,
 Everg. 11. quanto suo odio Patria teneretur, timori remedium scelere petivit, quoque
 15. tutius plebe trucidata regnaret, populum in Gymnasium convocavit, quem
 Val. Max. lib. 9. cap. 2. armis & igne necavit: legi etiam validos ad militiam præcepit, eos autem,
 Spart. in quos legerat, occidit.
 Carac.

Lagid. 194. Postquam Evergetes quum annos 15. regnasset, ob nimiam crudelitatem,
 Everg. 11. suis invisus, incensa Alexandria à populo Regia, clam in Cyprum cum Cleo-
 16. patra nepte & tunc uxore profugit, sed ne Alexandrini Cyrenis arcesserent
 Diod. exc. filium maximum Memphitem, ut contra se Regem appellarent, illum in Insu-
 pag. 350. lam deportari curavit.
 Liv. Epit. Dec. 6. lib. 9.

Justin. l. 38. Alexandrini post Regis Ptolemæi discessum, Cleopatram majorem ejus uxori
 c. 8. & forori, quam repudiaverat, Regnum dederunt, illiusque statuas & imagines detraxerunt. Quod quum accepit, id factum studio sororis existimans, filium Memphitem, quem ex ea susceperat, liberalis formæ & optimæ spei puerum in conspectu suo occidi jussit, corpusque in membra divisum & in cista compositum satelliti tradidit Alexandriam portandum: quumque Natalis Cleopatram appropinquaret, mandavit eidem satelliti, ut nocte quæ Natalem antecedebat cistam in vestibulo Regiæ deponeret.

Justin. ibid. Quo ut jussum erat peracto, res non Regiæ tantum, verum etiam universæ civitati, acerba & luctuosa fuit, tantumque mœrorem festissimo convivio intulit, ut Regia omnis repentino luctu incenderetur. Verso igitur studio Principum ab epulis in exsequias, membra lacera populo ostendunt, & quid sperare de Rege suo debeant, filii cæde demonstrant.

Appian. Syr. Antiochus Evergetes Syriæ Rex qui Cleopatram Philometoris filiam majorem matrimonio sibi copulaverat, Demetrio ejus marito vivente sed in Parthia detento, dum fratrem è carceribus Arsacis liberare tentat, occisus est anno Seleucidarum 183. & Demetrius frater in Regnum Syriæ, ab Arsace fortè fortuna liberatus, revertitur.

Ex num. Ptolemæus contracto in Insula Cypro exercitu bellum sorori ac patriæ intulit, & Cleopatra Ægypti Regni ab Alexandrinis declarata Regina finito orbitatis luctu quum urgeri se fraterno bello videret auxilium à Demetrio genero

nero ex longa Parthorum captivitate nuper reduce, per Legatos petiit, ipsa ^{LAGIDAR.}
 Ægypti Regnum, auxilii pretium, adversus fratrem, olim maritum suum ^{an. 194.}
 pollicente.

Marſyas ab Alexandrinis exercitui Cleopatraz Præfectus contra Ptolemæi ^{Lagid. 195.}
 copias progreditur, prælium itaque committitur, & Hegelochus Regis ^{Everg. 11.}
 Dux Marſyam vivum cepit, copiasque ejus internecione delevit. Porro ^{17.}
 adducto in conspectum Regis Marſya, quum cuncti acerbissimis suppliciis ^{Diod. exc.}
 eum protinus affectum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit. ^{Pag. 377.}
 Jam enim præteritæ crudelitatis poenitere eum coeperat, & infensum sibi
 vulgus conciliare hujusmodi clementibus factis cupiebat.

Antiochenſes Demetrii execrantes superbiam, quæ conversione Parthica ^{Joseph. lib.}
 intolerabilis facta erat ad Ptolemæum miserunt rogantes ut aliquem ex Se- ^{13. c. 17.}
 leuci genere iis daret, quem possent Regem sibi constituere.

Demetrius Ægypti potiundæ spe illectus copias contraxerat & in illam ^{Justin. l. 39.}
 advenit, primoque Pelusium oppugnat: sed mox audita Antiochenſium ^{c. 1.}
 rebellionem ceterarumque urbium defectione Pelusii obsidionem relinquit,
 & dum aliena affectat, propria suorum motibus amittit.

Cleopatra autem quum se Demetrii generi auxilio orbatam vidit, opibus ^{Id. ibid.}
 Ægypti navibus impositis ad filiam Cleopatram in Syriam perfugit.

Ptolemæus Alexandria recipitur & quod bello à Demetrio petitus fuisset ^{Athen. l. 5.}
 Syriis immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium ^{c. 13.}
 qui Regnum Syriæ armis peteret, & composita fabula, quasi per adoptio-
 nem Antiochi Epiphanis Regis receptus in familiam esset, nec Syriis quem-
 que Regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam. Nomen ju-
 veni Alexandri imponitur quasi esset Alexandri Theopatoris frater, auxiliæque
 ab Ægypto ingentia mittuntur. Alexander autem Antiochiam pervenit, ^{Hist. Seleu.}
 Rexque acclamatur anno Seleucidarum 184.

Dum res in Ægypto tranquillæ & pacatæ manent, Demetrius & Alexan- ^{Lagid. 196.}
 der de Syriæ Regno acriter inter se contendunt, Ptolemæo & rebellibus ^{Everg. 11.}
 hunc semper foventibus, ideò ejus partibus plurimæ urbes quotidie defi- ^{18.}
 ciunt. <sup>Justin. ut
sup.</sup>

Prælium tandem inter Regni Syriæ contententes circa Damascum com- ^{Lagid. 197.}
 missum est in quo Demetrius ab Alexandro victus est, & è pugna fugiens Pto- ^{Everg. 11.}
 lemaidem ad Cleopatram uxorem, sed ab uxore & filiis ea exclusus, quum ^{19.}
 Tyrum religione templi se defensurus adit, è navi descendens Cleopatraz ar- ^{Porphyr. in}
 tibus occiditur, quatuor post reditum è Parthia in Regnum annis exactis in- ^{Græc. Euf.}
 terficitur.

Cleopatra Syriæ Regina trium Regum uxor, tandem vidua, ingenti do- ^{Lagid. 198.}
 minationis cupiditate laborans, pro filiis populos & milites ad rebellionem ^{Everg. 11.}
 contra Alexandrum sollicitare coepit, sed ut nomen Regis penes eos, jus ^{20.}
 autem imperii penes ipsam esset. ^{Justin. l. 39.}

Quum autem in vanum laborasset, ad Ptolemæum patrum tandem re- ^{Lagid. 199.}
 currit, & petita ab eo filia Tryphæna aliis Gryphina in matrimonium pro ^{Everg. 11.}
 Antiocho filio, auxilium, contra Alexandrum ad Regnum paternum illius ^{21.}
 recuperandum postulat, & id mediante matre Cleopatra Ptolemæi olim ^{Id. ibid.}
 uxore, dum Alexander rerum successu tumens, spernere ipsum Ptolemæum
 à quo fuerat in Regnum subornatus, superba insolentia, inceperat.

Anno Seleucidarum 188. Judæi Palæstini Senatúsque Hierosolymitanus ^{2 Maccab.}
 & Judas celebraturi Encœnia repurgati Templi 25. die mensis Casleu, scri- ^{10.}
 pserunt ad Aristobulum Magistrum Ptolemæi Regis ex Regio genere sacer-
 dotum Aaronico, & Judæos Ægyptienses ut & ipsi idem facerent.

Ptolemæus itaque reconciliata sororis amicitia, in Cleopatraz neptis gra- ^{Lagid. 200.}
 tiam, destruere Alexandri Regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisi- ^{Everg. 11.}
 verat, ^{22.}
 Id. ibid.

LAGIDAR. an. 200. verat, summis opibus instituit. Mittit igitur ingentia Antiocho Epiphani, cognomine joculari Grypo auxilia & filiam Tryphænam ei nupturam ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum & affinitate sua sollicitaret.

Lagid. 201. Quum omnes in Syria Antiochum Ægypti viribus instructum viderunt, paulatim ab eo defecere, licet Alexander à plurimis amaretur. Erat quippe ingenio leni ac placido & in congressu ac sermonibus mirabili comitate: tandem inter eos prælium est initum; in quo Alexander victus Antiochiam profugit, deinde ab illa urbe ob sacrilegium ibi commissum expulsus, postea misere periit.

Lagid. 202. Cleopatra Syriæ, Antiochi filii victoria, quum inferiorem dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit, sed 24. Justin. l. 39. Grypus veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam jubet, abnuenti instat. Postremum prolato indice eam arguit, solam defensionem sceleris superesse affirmans, si bibat quod filio obtulit. Sic victa Regina, scelere in se verso, veneno quod alii paraverat, extinguitur.

Lagid. 203. Ptolemæus quieto Ægypti suo Regno & parta Syriæ tranquillitate in quam Everg. 11. 25. milites & copias sæpè novas ut Regum pro quibus stabat, partes foveret, ut erat doctrina atque optimarum artium studiis eruditus, Libros seu Codices Athen. l. 14. c. 20. ex omni parte colligebat, ipsèque ut antea diximus Libros componebat.

Lagid. 204. Commentarii quos ille scripsit numero viginti quatuor, passim ab Auto- Everg. 11. 26. ribus laudantur, & in duodecimo loquitur ipse de Regis Palatio, quod est Alexandria, & animalibus quæ in eo nutriuntur, ubi inquit. Sunt & illic Phasiani, quos Tetraonas vocant, (sunt autem hi à vulgaribus diversi,) non solum è Media petiti, sed etiam ovis subjectis Gallinis corticalibus in tantum numerum aucti, ut quotidie Rex illis vesci possit.

Lagid. 205. Evergetes quum senescere inciperet, sexagesimum enim annum superabat, filium natu maximum matrimonio copulare statuit, & quum jam veterum Ægyptiorum Regum apud Ptolemæos Principes mos invaluisset ut fratres ducerent pro uxoribus sorores, Cleopatram filiam, quam frater ejus Ptolemæus junior summoperè diligebat, pro consorte illi concessit, & nuptiæ summo quidem apparatu Alexandria sunt celebratæ.

Lagid. 206. Cleopatra mater, quæ Ptolemæum juniorem filium odio & Alexandrum Everg. 11. 28. minorem natorum amore prosequabatur, Evergeti marito persuasit, ut novis sponsis Cyprum concederet, non ut ibi tanquam Dominus regnaret, Pausan. l. 1. p. 15. sed ut filius in hanc Insulam quasi relegaretur, cujus acerbitalis in filium cum alias causas memorant, tum quod Alexandrum, si pater è vivis abiret, facilius ad Ægypti Regnum promoveret, qua de causa testamentum Regi fugessit.

Lagid. 207. Antiochus Epiphanes à Cleopatra matre Regina Syriæ non degenerans, Everg. 11. 29. struxit Antiocho juniore, quamvis uterino fratri, insidias quum enim illum veneno tollere vellet, ut maturius cum eo de Regno contenderet, excitavit: unde natus est illi æmulus Regni.

Ibid. Inter has Regni Syriæ parricidiales discordias, moritur Rex Ptolemæus anno imperii sui post Philometoris fratris mortem vigesimo nono, non enim sex illos numeramus, quos cum fratre Regis nomine imperavit, eos Philometori tanquam legitimo Regi tribuimus.

Ibid. Reliquit Ægypti Regnum uxori, & alteri ex filiis, quem illa legisset quasi videlicet quietior Ægypti status quàm Syriæ Regnum esset, quum mater altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura.

Val. Max. l. 9. c. 2. Ptolemæus tres habuit filios, totidemque filias; ex Cleopatra sorore, Memphitem, quem occidi jussit in Insula Cypro. Duos autem filios ex Cleo-

Cleopatra nepte, Ptolemæum nempe & Alexandrum, ut & tres filias, pri-
mam Tryphānam Antiocho Syriæ Regi nuptam, secundam Cleopatram fratri
Ptolemæo nuptam, & postea à matre abductam, tertia fuit Selene, quam
ei Regi à plebe nominato collocavit.

Filium etiam habuit spurium ex Irene concubina cui testamento Cyre-
narum Regnum legavit, & vocatus est Ptolemæus cognomine joculari Apion,
quòd erat macilentus.

Princeps erat vultu deformis, statura brevis, sagina ventris, non homi-
ni sed belluæ similis, unde joculari cognomine dictus est Physcon; nam ut
populi gratiam aucuparetur quum illi Alexandrini Regnum, fratre ab An-
tiocho Deo Epiphane detento, detulissent, Evergetis id est *benefici* nomen
sibi tribuerat: unde iidem populi, postea eum ob scelera Cacergetem appel-
larunt.

Rex fuit crudelissimus, pupilli regnum ejus parricidio usurpavit, sed quid
hoc factò truculentius? filium, quem ex Cleopatra eadem sorore & uxore
sustulerat in conspectu suo occidi jussit, perinde quasi ipse cladis, quam illi
inferebat, expers, ac non infelicior, quòd in communi orbitate Cleopatram
miserabilem, cunctis se invisum, redderet. Non contentus ipsi sorori,
duos ex diversis conjugibus filios occidisse, post stupratam per vim ipsius fi-
liam, repudium illi renuntiat, ut in libidinosa amentia teterrimum exem-
plum nepti nubere possit.

Non mitior in populos, maximam Alexandrinorum partem armis & igne
necavit, nec pepercit popularibus qui eum ex Cyrenis ubi regnabat, Ale-
xandriam vocaverant.

Princeps quidem fuit eruditus, quippe commentariorum libros scripsit,
literatos omnes ac Philosophos & cujuslibet scientiæ & artis viros fovit; ita
ut sub eo Rege renovatæ sint omnes disciplinæ.

Assentatorem habuit Hieracem Antiochenum qui arte palpani plurimùm
apud eum potuit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum fenile; in altera parte Aquila unguibus fulmen, cum
palma inter alam inserta, & circa ambitum ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In
area à dextris L. 15. anno ib. à sinistris ΠΑ. id est Πα φίων, Paphio-
rum.

Hic nummus ad Ptolemæum Evergetem II. sine dubio spectat, solus enim
ex Ægypti Regibus qui nobis à Philometore supersunt, senex est: nam qua-
tuor ad quinque annos natus erat quum pater Epiphanes mortuus est, Phi-
lometor ejus frater regnavit annos 35. & nummus cum anno Regni 16. ex-
hibet, itaque 55. tunc, quando percussus est, agebat; filii autem & nepo-
tes

LAGIDAR
an. 207.

tes illius, omnes in juvenili ætate imperium occuparunt, unde ex diversis eorum nummis superstitibus, illorum vultus & effigies faciliè dignoscitur.

Palmae ramus alis Aquilæ insertus, ut in Philometore fratre observamus, ad Evergetem II. pertinere nummum haud dubiè confirmat: ille palmam fratris exemplo Aquilæ alæ inferuit, nam ante Philometorem nemo illam addidit.

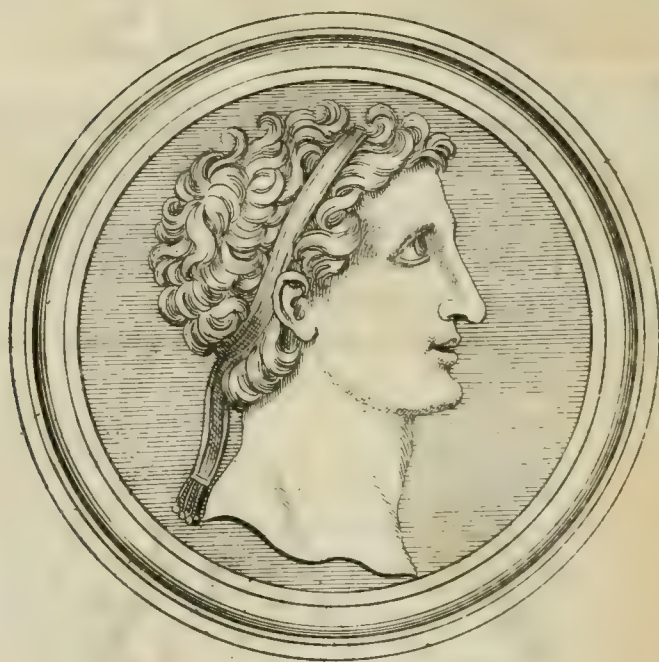
pag. 351.

Litteræ ΠΑ. ut in superioribus, à Paphiis Cypri Insulæ nummum fuisse cælatum denotat, quando Evergetes in se recepit anno Regni 16. ut rectè area denotat his numeralibus literis Λ. 15. ut refert Diodorus in excerptis.

Thefaur.

Si nummus Evergetis illustre cognomen non exhibet, ne Physconis jocularem cum Goltzio appellationem in eo quærites.

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX ÆGYPTI VIII.

*Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetrach.*

LAGIDAR:
an. 208.
Soter. 11. 1.
Justin. 1. 39.
c. 3.
Paus. Att.
pag. 15.

Ptolemæus VIII. Evergetis II. & Cleopatraz ipsius neptis filius primogenitus, cum sorore Cleopatra uxore in Cypri Insula tanquam relegatus erat, quum pater mortuus est, at ille testamento Regnum uxori & alteri ex filiis, quem illa legisset, reliquit, mater autem quod Alexandrum natu minorem sibi obsequentio rem fore sperabat: eam obrem, ut illum Ægyptii Regem crearent, suadebat, repugnante verò plebe, ab illa compulsus est majorem eligere.

Justin. 1. 39.
c. 3.

Cleopatra priusquam Ptolemæo Regnum daret, uxorem ademit & carissimam sibi sororem Cleopatram juniorem repudiare jussit: itaque Ptolemæus

mæus è Cypro Alexandriam appulit ut regnum Ægypti fusciperet, & Cleopatra postquam repudiū libellum recepit, in Insula moerens remansit.

LAGIDAR.
an. 209.

Cleopatra mater Ptolemæo Regi filio antequam Memphi ex Ægyptio more proclamaretur, minorem sororem ablata majore Cleopatra uxore, ut supra diximus, sponsam ducere jubet, non materno quidem inter filias iudicio, quum alteri maritum eriperet, alteri daret.

Soter. II. 2.
Id. ibid.

Ptolemæus Memphim ascendit, ubi folio decoratus, & sacris ut mos est initiatus, Soteris cognomen accepit: non autem Philometoris, ut rectè notavit Pausanias.

Porph. Gr.
Euseb.
At ic. p. 14.

Cleopatra junior in Cypro relicta, non tam à viro repudiata, quàm à matre divortio viri dimissa, ab Antiocho juniore cognomine Philopatore, vulgò Cyzicenos in matrimonium petita, ipsi nubit, eique ne nudum uxoris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem ad maritum deducit, & Antiochiæ illa recipitur.

Lagid. 210.
Soter. II. 3.
Id. ibid.

In vacuam Cyprum Cleopatra mater hoc Regni anno 4. minorem filium Imperatoris vel Regis nomine misit, ut per eum majori filio unà secum regnante formidolosior esset ipsa.

Lagid. 211.
Sot. II. 4.
Paus. Att.

Antiochus junior par viribus fratris, Cyprio scilicet exercitu, prælium committit, ac victus in fugam vertitur. Tunc Antiochus Epiphanes Antiochiam in qua erat Cleopatra fratris uxor obsidere cœpit: Urbe autem capta Gryphina Epiphanis uxor nihil antiquius quàm sororem Cleopatram requiri iussit, non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum Regnum invaserit, hostique sororis nubendo, hostem se ejus effecerit.

pag. 15.
Porph. Gr.
Euseb.
Justin. l. 39.
c. 3.

Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris voluntatem extra Ægyptum nuptam accusat. Contra Epiphanes orare uxorem, ne tam fœdum facinus facere cogatur, à nullo unquam majorum suorum inter tot domesticos sævitum, quas sexus ipse & periculis bellorum & sævitæ victorum eximat: in hac verò, præter commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis, quippe ipsius, quæ tam cruentè sæviat, sororem equidem germanam esse, suam verò consobrinam, liberorum deinde communium materteram. His tot necessitudinibus sanguinis, adjicit religionem templi.

Id. ibid.

Sed quantò Epiphanes abnuat, tantò soror muliebri pertinaciâ accenditur, rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit qui sororem confoderent: qui ut templum intraverunt, quum eam evellere non possent, manus amplexantis Deæ simulacrum præciderunt. Tum Cleopatra execratione parricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit.

Id. ibid.

Hoc nuntio in Ægyptum de cæde Cleopatraz in Urbe Antiochia à sorore tam crudeliter perpetrata, allato, non doluit mater, quòd filia præter voluntatem Antiocho juniore nupserat, Cyprique exercitum in Syriam transfulerat; sed Ptolemæus frater carissimæ sororis mortem impatienter tulit, & clam auxilium & pecuniam Antiocho misit, ut se de uxoris parricidio ulcisceretur: Syri verò impietatem Gryphinz in sororem exosi, ad Philopatoris partes plurimi transiere.

Repetita itaque prælii congressione contra Epiphanem, Victor vicissim Philopator uxorem fratris Gryphinam, quæ sororem tam perfidè interfecerat, cepit, ejusque supplicio, uxoris manibus parentavit, maritusque Epiphanes Aspendum Pamphyliæ Urbem trepidans confugit.

Lagid. 212
Soter. II. 5.
Justin. l. 39.
c. 3.

Mox Antiochus Epiphanes ad Cleopatram socrum suam in Ægyptum mittit, & non tantum filiam ejus ab Antiocho Philopatore interfectam, sed à juniore fratre è Syriæ Regno, ut & filios ejectos queritur, ab ea autem auxi-

LAGIDAR. liares copias & pecuniam, ut milites circumscribere ad Regnum recuperandum, & filia ultionem postulat.

Lagid. 213.

Prot. Sor. II.

Joseph. Ant.

I. 13. c. 17.

Hircanus Judæorum Pontifex Philopatore fratris regionem vastante, non dissimulavit & ipse quid moliretur, vidensque Epiphani nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum, quàm ejus fratrem multas clades accepisse ex continuis inter se certaminibus utrumque despexit.

Porph. Gr.
Euseb.

Cleopatra quidem Epiphania auxilium mittere statuebat, quòd Philopator Tryphænam filiam occidisset, & Regnum Nepotibus eriperet; Ptolemæus verò, quòd carissima soror Cleopatra olim uxor, à Tryphæna crudeliter fuisset interfecta, impatienter ferens, Philopatoris partes acriter sustinebat; itaque Ægyptiorum procerum consilio, ut ad utrumque mitterentur Legati, qui fratrum concordias componerent, effectum est; & pax diviso inter eos Imperio iniretur, ita ut Epiphanes Syria gauderet, Philopator autem Cœlesyria potiretur. His conditionibus ab utroque acceptis, Epiphanes Olympiadis 157. anno 2. Aspendo rediens Syriam occupavit.

Lagid. 214.

Prot. Sor. II. 7

Joseph. Ant.

I. 13. c. 18.

Hircanus exercitum ad Samariam urbem duxerat, illamque obsidione cinxerat, at quum illa Syriæ Regibus esset subdita, & Philopator Cœlesyriam obtinuisset, Samaritæ à Judæis tandem fame pressi, Philopatoris opem imploraverunt, qui quum venisset, properè victus est, & ab insequentibus usque Scythopolim militibus ægrè evasit; Judæi verò Samaritas rursus intra moenia compellunt, & iterum ab eodem Philopatore auxilium poscere cogunt.

Lagid. 215.

Sot. II. 8.

Joseph. Ant.

I. 13. c. 18.

Philopator à fratre milites petere non ausus, ad Ptolemæum quem jam sibi propitium invenerat recurrit, itaque accitis ab eo circiter sex armatorum millibus, quos ille invita matre, & ab ea nondum Ægypti Imperio deturbatus miserat, sed non audens aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hircanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati Ducibus demandato bello Judaico; nam ad crapulas & luxum, & ad alia à Regibus aliena se contulerat.

Lagid. 216.

Sot. II. 9.

Cleopatra mater quòd Ptolemæus filius militares copias Antiocho Philopatori in Cœlesyriam contra voluntatem suam misisset, indignata, illum ex Ægypti Imperio deturbandi, & in ejus locum, Alexandrum in Cypro regnantem, versus quem propensiori erat animo, substituendi tempus non dimittebat.

Lagid. 217.

Sot. II. 10.

Pausan. Att.

Pag. 15.

Postremò ex omni eunuchorum numero, quos amantissimos esse sui putabat Cleopatra, faucios in concionem populi produxit, Ptolemæum insimulans, & insidias sibi fecisse, & eunuchos vulneribus fœdassee. Qua re Alexandrini commoti, non multum abfuit, quin Ptolemæum impetu factò opprimerent, sed ille navi se periculo eripuit, anno Regni 10.

Qui Ptolemæo Soteri II. annos septemdecim tribuunt, annos decem Regni ejus prioris Ægypti miscent cum septem aliis inchoatis, posterioribus, quos regnavit, postquam è Cypro ab Alexandrinis, expulso fratre Ptolemæo Alexandro, revocatus est Alexandriam, ut infra observatum est.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate cinctum: ex adverso Aquila solita fulmini insistens cum Palmæ ramo ejus alæ inserto, & epigraphæ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris L. A. anno I. & infra Loti flos, à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Uthunc nummum Ptolemæo VIII. tribuamus plurima suadent. Juvenilis nempe Regis ætas, in qua oris lineamenta patris adhuc observantur. Secundum parentis & filii nummi, ab eodem artifice cælati, nempe eadem specie, forma & literarum scriptura occurrunt in eadem urbe Papho signati, Denique idem palmæ ramus quam in patris nummo alæ Aquilæ insertus, qui in aliorum Regum nummis non observatur.

ΠΑ literæ initiales, Paphi Insulæ Cypri signatum indicant nummum, & numeralis A. anno primo percussum. Ptolemæus autem quum mortuus est pater Evergetes, in Cypro tanquam exul morabatur. Paphii quum ad Ægypti Imperium à populis postulatus, mox anno primo id est ejus Regni principio in obsequii memoriam nummum cælare voluerunt.

Lotus herba non modò Ægypto familiaris est, sed & aliis Provinciis, hîc verò ut in alio nummo Ptolemæi Epiphanis Salamine cuso etiam in Cypro esse communem demonstrat cælatura. Hæc herba similis est fabæ, in cuius capite fructus papaveris instar, intus granum seu milium, ex quo molæ faciunt panem, quem lotometram appellant.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem & eadem Aquila cum ramo palmæ & literis à dextra L. I. anno decimo & ΠΑ. id est Παφίων.

LAGIDAR.
an. 218.

Ptolemæi VIII. nummus iterum prodit, eadem in eo effigies, & oris lineamenta, in neutro tamen eorum, cognominis illius memoria: licet ab Epiphanio, Ptolemæo, Eusebio, Tertulliano, & Porphyrio Soter appelletur, sed perpauca Ægyptiorum Principum nummi, illustria illorum cognomina exhibent, multò minùs jocularia, ut in hoc Rege ΛΑΘΥΡΟΤ, ob cicerculam quam in facie, ex natura habebat, & si quæ occurrunt, manu nova sunt exarata; unde Goltzii error, nisi dicamus tot horum Regum nummos quos protulit, eum commentatum fuisse.

In Thef.

Superior nummus notas exhibet L. A. quæ primùm Ptolemæi octavi Regni annum, ut suprâ diximus, arguunt; unde juvenior etiam agnoscitur in illo hujus Regis imago. Hic verò has L. I. quæ annum ejus imperii decimum declarant, quo scilicet adhuc Alexandriæ imperabat, quando à matre expulsus est; nollem autem credere Ptolemæum, quum in Cypro refugisset illum signasse; nam id matris verecundia aggredi non ausus esset, dùm Cypro etiam recesserit, quando bellum ei intulit, ne contra matrem bellum gerere videretur.

Justin. l. 40.
c. 4.

Quidam omnes nummos ubi occurrunt literæ ΠΑ. non Paphi in Cypro, sed Παράγωνι in urbe Parætonio Alexandriæ proxima, ubi monetarum Ægypti erant officinæ, cufos esse existimant. In re dubia cum iis contendere non statuimus.

P T O L E M Æ U S A L E X A N D E R ,
R E X Æ G Y P T I I X .

*Ap. D. Vaillant. D. me.
ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR.
an. 218.
Ptol. Alex. c.
Porphy.
Euseb.

Postquam Ptolemæus Soter Alexandria fugisset ex Cypro, accersitus est à dilecta matre Cleopatra Alexander ab urbe Pelusio & Rex Ægypti cum ipsa probantibus Alexandrinis constituitur, qui tum Regni sui Cyprii octavum

vum numerabat annum, quum Cleopatra Regni sui Ægyptii computaret undecimum, fuit & primus Ptolemæi Alexandri in Ægypto. LAGIDAR. an. 218.

Cleopatra in Cyprum Ptolemæum Soterem exulare postea cogit, abdu- Justin. l. 40. c. 4.
cta ei Selene uxore, sua filia, eo indignius, quòd ex Selene jam duos filios haberet.

Quum in Syria Antiochi fratres bellum inter se renovassent & mutuis Lagid. 219. Ptol. Alex. 2. Joseph. Ant. l. 13. c. 20.
cladibus se attererent, Alexander Jannæus post Aristobuli fratris mortem occupato Judææ Regno, hanc occasionem arreptus exercitum duxit Ptolemaidem, quam obsidione cinxit, at Ptolemaidenses quum nihil præsidii à Regibus Antiochis expectandum viderent, supererat una species ab Ægypti Regibus & Ptolemæo Sotere, qui à matre Cleopatra ejectus Cyprum obtinebat, ad hunc igitur missis Legatis, orabant ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet.

Hi Ptolemæo spem fecerunt, quod delatus in Syriam habiturus esset Ga- Id. ibid.
zæos & Ptolemaidenses simulque Zoilum & Sidonios multosque alios adjuturos, elatus promissis navigationem parabat. Quum ecce, ut dissiparet illius exercitum Cleopatra, copias ingentes in Cyprum mittit quæ exulantem bello appeterent, à quibus ex Insula pellitur: Ptolemæus quidem potius verecundia materni belli, quàm viribus minor, è Cypro recessit. Justin. l. 40. c. 4.

Interim Demænetus qui plurimum apud Ptolemaidenses suos cives autoritate pollebat, persuasit eis ut mutarent sententiam, conducibilius ducens Joseph. Ant. l. 13. c. 20.
incertam cum Judæis belli aleam subire, quàm in certissimam servitutem accito Domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens, Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu, dare enim Reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat; futurum autem ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò cives in extremo deferantur.

Ptolemæus igitur cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilo- Id. ibid.
minus cursum continuavit, nolens in Cyprum metu matris revertere.

Cleopatra ubi Soteris filii cum tot militum millibus è Cypro discessum, Justin. l. 40. c. 4.
contra exercitus sui Ducem irata, reducem interfici jussit quod vivum Ptolemæum è manibus dimisisset. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, & ipse eam reliquit, periculo Regno securam ac tutam vitam anteponens, & in Cyprum recessit.

Soter quum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, quum neque Legatos ejus admittere, neque verba audire vellent in magnam conjectus est sollicitudinem. Postquam verò Zoilus Tyrannus ad eum & Gazæi venerunt petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem obsidio Ptolemaidis metu Soteris à Judæis soluta est. Joseph. Ant. l. 13. cap. 20.

Reducto domum exercitu Jannæus, cœpit astu agere, clam Cleopatram Lagid. 220. Ptol. Alex. 3. Id. ibid.
contra filium Ptolemæum vocans, apertè verò amicum ejus se simulans quin quadringenta argenti talenta se daturum pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Soter Alexandri Jannæi libenter amicitiam admittens, Zoilum capit, deinde comperto quòd ille clam ad matrem Cleopatram nuntios mitteret, foedus cum eo initum dissolvit.

Quum Ptolemæus obsidionem Ptolemaidis optaret, iratus quòd ipsi portas clauserat, & timeret ne in illa occupatus à Syriæ & Judææ Regibus eodem tempore appeteretur, amicitiam & societatem cum Antiocho Philopatore, ad quem paucis abhinc annis sed millia hominum contra Hircanum miserat, renovavit. Justin. l. 40. c. 4.

LAGIDAR.
an. 220.

Ut Cleopatra Ptolemæi initam cum Antiocho Philopatore societatem accepit, timens ne major filius Ptolemæus ab illo Rege ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia per Legatos Antiocho Epiphani auxilia & Selenen uxorem nupturam hosti prioris mariti promittit, Alexandrúmque filium per alios in Regnum revocat; bellúmque inter Reges Syriæ pertinaciùs quàm antea renovatur. Ptolemæus ad oppugnandam Ptolemaïdem profectus erat, ubi relictis ad continuendam oppugnationem Ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit, at Jannæus (postquam intellexit ejus propositum) & ipse ex sua ditione collexit circiter 50. millia velut quidam scriptores malunt 80. millia & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus verò ex improvviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum, vi cepit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam adduxit.

Lagid. 221.
Ptol. Alex. 4.
Joseph. Ant.
l. 13. c. 20.

Id. cap. 21.

Deinde aggressus & Sepphorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Jannæo: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multùm diffitus est à flumine, & castra ex adverso hostium metatus est. Habebat autem Jannæus in prima acie pugnare solitos octies mille, quos Hecatontamachos appellabat, gerentes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur. Et cetera quidem inferiore, sibi nisi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parùm Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluvium supra quem castra habebant, nec Jannæo transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet fluvium, & è pugna non posset refugere.

Id. ibid.

Primum quidem æquo Marte certabatur, multis utrimque cadentibus: deinde cum jam Jannæi milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cumque inclinato Judæorum cornu, nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, ceterosque exemplo suo traxerunt. Contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eo usque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis reliquit: ceteros partim captos, partim fuga servatos incolumes:

Id. ibid.

Ptolemæus verò quum post victoriam longè latèque excurrisset, serò tandem in quosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi ut promiscuè jugulatos & in frustra concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliquis.

Id. ibid.

Interea Ptolemæi Duces ad Ptolemaïdis obsidionem relictî, urbem vi expugnarunt.

Lagid. 222.
Ptol. Alex. 5.

Cleopatra videns augeri Ptolemæi potentiam, subjecta Ptolemaïde & Gazæorum urbes Judæorúmque Regione impunè vastata, non permittenda duxit ejus incrementa, maximè quum circa Ægypti portas obversaretur & immineret ejus imperio. Quapropter continuo tam navales quàm terrestres excivit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Judæos, Oniæ illius qui templum in Hieropolitana Præfectura ædificaverat filios esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum Insulam deposuit.

Jusso Ptolemæo Alexandro cum magna classe Phœnicem appellere, ipsa deficientibus ad ejus Regionis incolis, pervenit Ptolemaïdem: unde exclusa, oppugnationem ejus urbis instituit, & quum accepisset Soterem versus Cœle-

Cœlesyriam profectum esse, Chelciæ ex Ducibus, alteri imperavit ut pro-
tinus contra eum progrediretur, sed cum Ptolemæum persequitur, illum
mori contigit. Tum Soter relicta Cœlesyria properavit in Ægyptum, spe-
rans ex improvise occupaturum se præfidiis vacuum, opinione tamen frustra-
tus est.

LAGIDAR.
an. 222.

Cleopatra auditis filii conatibus, & quod ei tentanti Ægyptum, non ex
sententia successerat, missa eò parte exercitus, planè eum ex illa Regione
expulit: interim Regina Ptolemaïdem cum præfidiariis expugnat.

Id. ibid.

Jannæus ad Cleopatram accessit cum muneribus, & ita exceptus est ut be-
nè tractaretur, tanquam Princeps afflictus à Ptolemæo, nec aliud habens re-
fugium, & quum quidam amicorum Regina suaderent, ut illam quoque
Regionem occuparet, nec sineret tantam Judæorum multitudinem unius
viri parere militibus. Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus di-
ctitans; si hominem in societatem receptum, suis facultatibus exueret, præ-
sertim suum cognatum. Sic enim fore ut illata huic injuria, omnes ubique
gentium Judæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, ab-
stinuit à Jannæo injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ ur-
bem Scythopolim.

Id. ibid.

Ptolemæus ex Ægypto quam invadere sperabat, ejectus Gazam redierat,
ubi exegit totam hyemem, verè autem in Cyprum, nolens cum matre con-
tendere trans fretavit. Quo accepto nuntio & ipsa Cleopatra in Ægyptum
relicta Ptolemaïde rececit.

Lagid. 223.
Ptol. Alex. 6.
Id. ibid.

Jannæus metu periculi liberatus quod à Ptolemæo hætenus impendere vi-
sum est, expeditione statim in Cœlesyriam suscepta, deinde ad maritimum
tractum reversus est, dum Antiochi fratres Provinciis suis & usurpatoribus
neglectis, sese cladibus mutuis attererent.

Lagid. 224.
Ptol. Alex. 7.
Id. ibid.

Ipse Gazæis insensus quod accivissent Ptolemæum contra se in auxilium,
urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est, sed Ptolemaïdem
urbem non nisi post anni integri obsidionem cepit quàm everfus est.

Lagid. 225.
Ptol. Alex. 8.
Id. l. 13.

Antiochus Epiphanes, non à fratre Antiocho Philopatore Regno exui
non potuit cum quo bellum implacabile gerebat, sed ab Heracleone Ber-
thæo quem ad honores evexerat, post plurima ipsi beneficia collata, An-
tiochia pulsus est, & postea ejus insidiis occisus est, relictis ex priorè con-
juge Tryphœna quinque filiis Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio,
& Antiocho Juniore.

Lagid. 226.
Ptol. Alex. 9.
Athen. l. 4.

Ptolemæus cognomine joculari dictus Apion, id est, macer, respectu
Evergetis II. qui erat crassus & obesus cujus fuit filius nothus nempe ex
Irene, Cyrenarum Rex mortuus est Cn. Domitio & C. Cassio Coss. & te-
stamento Heredem P. Romanum reliquit; Senatus tunc urbes jussit esse li-
beras.

Lagid. 227.
Ptol. Alex. 10.
Liv. l. 70.

Dum pax in Ægypto inter Ptolemæos fratres Cleopatraz matris venera-
tione manet, reintegratur in Syria inter Antiochos patrum, & nepotem,
Epiphanis morte, Seleucus enim illius maior filius, collectis undique copiis,
patrisque militibus adjutus, patrum Philopatorem adortus est, hic verò
victus, jamque capiendus se ipsum interemit, relicto ex Cleopatra majore
Evergetis II. filia, quæ prius Ptolemæo Soteri nupsit.

Lagid. 228.
Ptol. Alex. 11.
Justin. l. 40.
Porphyr.
Gr. Euseb.

Antiochus Eusebes Antiochi Philopatoris filius deficientibus ad se patris
militibus diadema sibi imponit, patrisque mortem ulturus bellum patrueli
Seleuco intulit, quem uno prælio è tota Syria expulit, & paulò post in Ci-
licia ipse periit.

Lagid. 229.
Ptol. Alex. 12.
Joseph. l. 13.
cap. 2.

Selene altera seu tertia Evergetis etiam filia, à Cleopatra matre Antiocho
Epiphani collocata, quum ab ejus filiis qui ex Tryphæna sorore primo-
genita, ipsius erant nepotes Regio more non tractaretur, & Ægyptum ad

Lagid. 231.
Ptol. Alex. 14.
App. Syr.

ma-

LAGIDAR. trem se recipere, nec in Cyprum ad Ptolemæum fratrem, cujus etiam fuerat uxor confugere non auderet Antiocho Eusebi Philopatoris filio nupsit.
an. 231.
Lagid. 232. Ptolemæus Soter audito in Cypro, Selenes sororis & olim uxoris matrimonio cum Antiocho Eusebe Syriæ Rege, iratus novum ipsius marito, etiam si cum hujus patre magnam olim iniisset societatem, quæsiuit hostem: nam Demetrius Antiochi Epiphanis quartus filius, ob varios belli motus fratrum cum ipso, Cnidum Cariæ urbem se receperat, illum ergo Ptolemæus Soter validis copiis instructum, apud Damascum in Coelestria Regem constituit.

Lagid. 233. Demetrius cum Philippo fratre inita societate, copias contra Antiochum Eusebem conjunxit, qui ab iis prælio superatus, ad Parthos fugere coactus est.
Ptol. Alex. 16.
Ibid.

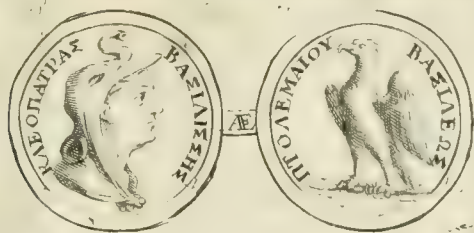
Lagid. 235. Dum res omnino tranquillæ in Ægypto, perita Cleopatrx administratione existimantur; repente propter illius regnandi sine socio pruriginem turbantur: nam quum Alexandro filio oculis insidiis exitum machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritum non fato, sed parricidio dedit; digna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam toro matrem expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto Regno exitium per insidias quæsiit.

Porphyr. Gr. Euseb. Cleopatrx Ptolemæus patruus & maritus Ægypti Regnum testamento reliquit, & alteri ex filiis, quem illa legisset: at quum decem annos cum Ptolemæo Sotere filio majore regnavit, si quidem, quando Alexander ex Regno Cypri ad Ægyptium ascendit, ipsa undecimum numeravit, & interempta sit anno Alexandri decimo octavo, Cleopatra tandem viginti annos imperavit.

CLEOPATRA III,
 REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Vaillant D. M.
 ex num. arco. 2. magn.*

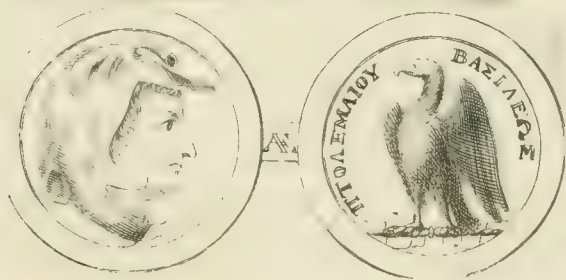
EX THESAURO REGIO.

Caput Cleopatrarum Reginarum Elephantina pelle ornatum cum epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. In averſa parte Aquila fulmini inſiſtens, & literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Dux fuerunt ſubſequentes Ægypti Regina, nomine Cleopatrarum, mater quidem & filia; prior Ptolemæi Philometoris & Ptolemæi Evergetis II. fratrum ſoror, utriuſque viciffim uxor. Altera ipſius filia ex Ptolemæo Philometore, à patruo Evergete ſtuprata, cui poſt repudium ab eo matri renunciatum, nupſit: ad utram verò pertineat nummus? inquirendum.

Elephanti proboscis qua caput ornat Cleopatra ad terrorem in bello incutiendum potiùs quàm ad Africæ Imperium denotandum videtur hic cuſa: ſolebant autem Reges aliquod ſimile præferre, vel cornu, galeam, aut Leonis ſpolium: utraque Regina bellum geſſit; major quidem contra Evergetem, poſtquam in Cyprum ab Alexandrinis è Regno pulſus fugiſſet, deinde Regnum repetens cum exercitu in Ægyptum appulit, ſed ipſa copiis ſuis non præfuit & Marſyas earum Dux erat. Cleopatra autem minor Ptolemæo filio bellum intulit, & quum exercitus ſui Dux filium in Cypro non cepiſſet, illum occidi juſſit, & ipſa in Syriam contra filium, armis eum proſequuta eſt: quibus rationibus facilè adducor ut nummum ad Cleopatram minorem ſpectare exiſtimem.

Cleopatra Elephanti ſpolium pro leonis exuviis geſſiſſe videtur, quod hæ belluæ in Libya Ægypti Regno ſubdita, ſint plurimæ, & ſic amiſta ex ſui imperii armis exteris eſſet terror.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem pelle Elephanti ornatum ſine literis; in averſa parte eadem Aquila & inſcriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Etiamſi Cleopatrarum Reginarum nomen circa caput non ſit adſcriptum ut in ſuperiore nummo, eadem tamen mulieris effigies & idem capitis ornamentum cum Elephanti pelle, quin ille ad Cleopatram ſpectet, non dubitare ſiunt. Cur verò in priore Cleopatrarum nomen ſculptum ſit, & in poſteriore deſit,

LAGIDAR. an Monetarii incuria , non existimo , sed quòd ejus effigies subditis probè nota esset.

Pro Monetarii libito id factum putant , quòd multi Reginarum nummi illius nomen exhibent , ut Selenes Reginae nummus ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ profert , ut & ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, altera Ptolemæi Soteris II. uxor & soror, altera ejusdem Regis filia , sed Regina.

Quod verò id ratione factum sit , affirmant alii nummos Cleopatraz nomen ferentes vivente marito Evergete signatos esse , ut sunt nummi Selenes cum utraque hinc & inde Regis & Reginae inscriptione. Alios verò nummos sine Cleopatraz nomine , sub filiis Ptolemæo & Alexandro Regibus , quum summum teneret Imperium , nam penès eos sola Regum esset appellatio , & penès eam omnis potestas.

Porrò observandum est , nummos Cleopatraz cum ipsius nominis Epigraphæ , raritatis esse eximiæ , alios verò sine literis à capitis parte pro vulgaribus haberi.

Justin. l. 39. Non Ptolemæo Alexandro tam nefanda cædes inulta fuit. Nam ubi primum compertum est scelere filii matrem interfectam, concursu populi facto, ille civium metu clam aufugit anno Regni sui Ægypti decimo octavo.

Justin. l. 39. Post Ptolemæi Alexandri ex Ægypto discessum Alexandrini de revocando Ptolemæo Sotere ex Cypri Regno cogitarunt ; sed quum ille cum Cleopatra matre bellum gerere noluisset , nec à fratre Alexandro armis repetere quod prior possedisset , aliquamdiu quiescere visi sunt.

Id. l. 40. Mutua Antiochorum fratrum Syriae Principum odia ad filios & patrum transierunt. Antiocho enim Epiphane defuncto , Seleucus ejus natu maximus Philopatori patruo illius inimico bellum grave mox intulit , & prælio paulò post propè Antiochum urbem commisso , & per aliquod tempus dubio , Philopator patruus sæpe victor , tandem victus est , & jamjam capiendus seipsum interemit.

App. Mith. Legati Mithridatis Ponti Regis Alexandriam venerunt , ut societatem cum Ptolemæo Alexandro Rege contra Romanos cum quibus bellum redintegrare meditabatur ; sed quum Ægypti Reges focii & amici eorum essent , & res in Regno essent turbata , Mithridatis Legati urbanè tantum recepti sunt , & proretas aliquot & gubernatores arcesserunt.

Lagid. 236. Ptolemæus Alexander , repertis in Co Insula , in quam se receperat , thesauris ab avia Evergetis secundi prima conjuge , & à matre Cleopatra ejus secunda consorte mandatis , copias undique è Græcia & Insulis ad Regnum Ægypti ex quo expulsus fuerat , recuperandum comparavit , classèmq; subito ascendit , sed agmini Alexandrino qui ab illo desciverant , quum in Ægyptum appulisset , vehementer iratus est , quia ab Alexandrinis , qui illum prosequuti sunt , coactus est ad naves suas refugere.

Id. ibid. Tyrrhus Regum cognatus , Alexandrinorum classi Præfectus , contra Ptolemæum Alexandrum profectus , ad navale prælium illum compulit , quo acriter utrimque commisso , tandem superatus est , & ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus est : ubi quum Ptolemæum fratrem è Cypro in Ægyptum transiisse accepit , hanc occupare vacuum tentare voluit , sed à Chærea Navarcho interfectus est , cum uxore & filia anno sui regni Ægypti decimo nono.

Alexander nupserat Cleopatraz Nepti*, primogenitæ Ptolemæi Soteris fratris , & Selenes sororis filia , ex qua genuit filium nomine etiam Alexandrum , quem in urbe Co reliquerat ad sui contra populos aliquando ultionem , de qua infra in ejus vita ; reliquerat etiam Alexander filiam , cujus nomen ignoratur , & cujus necem supra cum patre & matre retulimus.

Ita dilectus fuit à matre Alexander, ut illum præferre in regno Ægypti voluerit Ptolemæo Soteri quem odio plusquam novercali prosequeretur, & quum à populo majorem filium eligere esset compulsa, illum Cypro præfecit, nec destitit quin elapsis decem annis extorreato Ptolemæo, ad Ægypti regnum tandem Alexandrum accerferit: sed pro tot beneficiis à matre acceptis, illum interfecit, postquam cum ea octodecim annos regnasset; unde concitato contra se populo, pulsus est è Regno.

Princeps fuit Evergete patre saginâ multâ obesior, (quod ejus Numisma-
ta confirmant:) invisus populo, familiarium assentionibus excæcatus, delictis exolutus, ne ambulare quidem poterat, nisi suffultus incederet, at in saltationibus quæ in epulis adhibebantur, nudis ille populis è lectis superioribus desiliens, concitatus & agilius corpus saltando movebat.

Porro Alexander precario tantum & nomine Rex erat, adeo ut illum Autores quidam ex albo Regum Ægyptiorum expungant, licet verò specie tenus cum matre Regnum administraret, ad illius effigiem cudebantur Numismata, ut sequentia manifestant.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput Regis juvenile diadematum, in averfa cujus parte Aquila infistit fulminicum epigraphæ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris in area L. A. anno primo à sinistris ΠΑ. id est παφίων Paphiorum.

In Ptolemæi Alexandri nummus, Alexandri nomen non occurrit, sicut illustre Soteris cognomen in fratre Ptolemæo non reperitur, uterque puram Ptolemæi Regis appellationem præfert, sed inter se effigie multum dissimili distinguuntur; majoris quidem fratris vultus macilentus est respectu Alexandri, cujus facies lata fuit & obesa corporis instar teste Athenæo; adhuc nasus prioris versus extremum, recurvus paululum observatur, Alexandri verò plenus & rectus.

Numeralis littera A. annum ejus regni primum denotat, sed amicus noster quærit, an de Cyprio? an de Ægyptio sit intelligendus? pro Cyprio nummum in urbe Cypria cufum causatur, sed Alexander Cyprum occupasse Imperatoris tantum nomine videtur, & mater dominandi nimis avida hanc Insulam ab Ægypto dividi non tulisset, nec populi huic assensissent; itaque hic Alexandri nummus primum ejus Ægypti annum designat.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput diademate revinctum, in cuius averſa parte Aquila ſupra fulmen, cum epigraphe in circa ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; à dextris L. Θ. anno 9. à ſin. ΠΑ. ΠΑΦΙΩΝ.

Nemo eſt in dignoſcendis Ægypti Regum vultibus tam tiro, qui prima fronte non Ptolemæum Alexandrum diſcernat, eadem effigies, eadem oris lineamenta, idem capillorum ordo, & idem latus & obefus vultus, licèt in ætate paulò proveſtiore, nam ſuperior nummus eum anno Imperii Ægypti primo exhibet, quum ætatis annum decimum ſeptimum in circa attingeretur, & hic illum anno Regni nono repræſentat octo annis nempe integris vetuſtiorem; ſed homines facie obefa pauliſper vel minimè immutantur.

L. Θ. numeralis annum Regni nonum in Ptolemæi Alexandri denotat, ſed quum ſe Ægypti Imperii rebus minimè admiceret, & mater (leopatra arbitrio ſuo omnia gereret, qua occasione nummus fuerit percuffus affirmari non poteſt, niſi dicamus illum pro moneta ſignatum, & quotannis Monetarios novam cum Regis effigie populis exhibenda percuffiſſe; unde tam frequens ab iis nota, non indigebat alia illuſtri quàm Regis Ptolemæi ſolita & veneranda epigraphe.

EX MUSÆO NOSTRO.

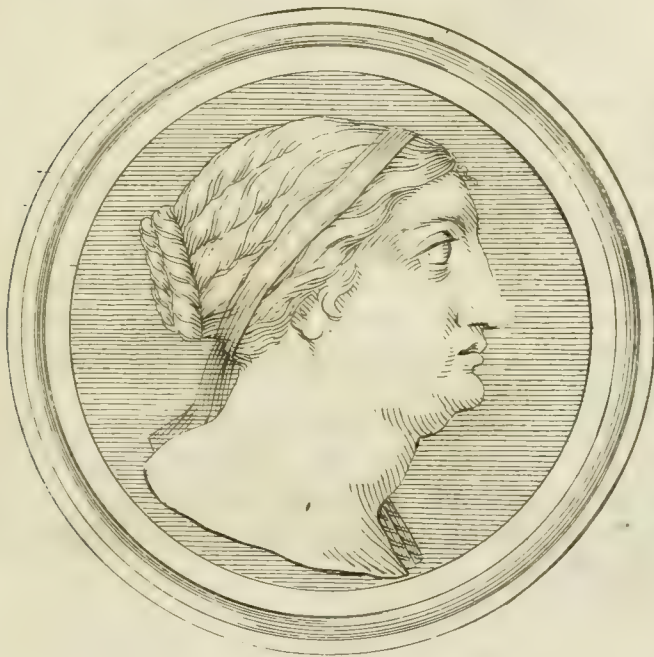
Caput Regis diademate cinctum; ex adverſa parte Aquila ſuper fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. I. anno decimo, à ſiniſtris ΠΑ. id eſt ΠΑΦΙΩΝ.

Iterum prodit Ptolemæi Alexandri nummus, ſola licèt litera numerali I. quæ annum ejus Regni decimum arguit, à ſuperiore diſſimilis, ſed ut ita frequens iſtius Principis effigies Antiquariorum oculis expoſita, iis innotefcat; quum aliundè nec aliud Regis Illuſtre cognomen, nec ipſa Alexandri appellatio in illis ſit exarata.

Pausanias refert Athenis, in theatri, quod Odeum vocant, vestibulo, Lib. 1. pag. 14.
 Ægyptiorum Regum fuisse statuas, quibus erat omnibus idem Ptolemæi nomen, inter eos discrimen faciente cognomine, sed an Alexander fuerit Ptolemæi Evergetis II. filii nomen, Ptolemæo adjunctum? vel tanquam Illustre cognomen ab eo acceptum? nam ipsa Anacleteriorum die videbantur sibi Illustria cognomina imponere, aut à se vindicata, aut à proceribus indicata, cognomina autem ludibrii erant à populis producta, sed illa nunquam in actis Regiis prolata, etsi ab autoribus in illorum historia frequenter usurpata.

In nummis Syriæ Regum insignia eorum cognomina ut plurimum erant signata, in Ægyptiis autem rarò sunt apposita, in illis Regni Seleucidarum anni ad eorum Principum distinctionem, percussi, plurimum conferunt. In Ægyptiis, eorum Imperii tantum anni, nobis supersunt, unde magna in illis Principibus dignoscendis, ambiguitas, nisi ex ingenti nummorum illorum collectione, & ex libri nostri expositione.

CLEOPATRA V. SELENE. dicta,
 REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
 ex num. æreo, 2. moduli.*

Selene, tertia est Ptolemæi Evergetis secundi & Cleopatrar minoris ejus neptis filia, nempe Rex ille duos habuit filios Ptolemæum Soterem II. & Ptolemæum Alexandrum, tres verò filias, Gryphinam, Cleopatram, & Selenen. Gryphina Antiocho Epiphani Syriæ Regi nupsit, Cleopatra fratri Ptolemæo Soteri II. quum nondum Ægypti Rex esset, id est vivente patre, illo verò mortuo Cleopatra mater antequam ipsi Ægypti Regnum

communicaret, Cleopatram dilectam uxorem & sororem repudiare coegit, ut Selenen juniorem Sororem in ejus locum uxorem duceret.

Post exilium Ptolemæi Soteris mariti apud Cleopatram matrem mansit, nec conjugem in Cypro morantem sequuta est matris jussu, sed à parente, Antiocho Epiphani qui prius Gryphinam ejus sororem duxerat uxorem, pro sponsa data est, ex quo nullos habuit filios, post ejus mortem denique Antiocho Eusebi Antiochi Philopatoris filio nupsit ex quo duos filios Antiochum & Seleucum tulit. Maritus ejus Mithridatis adventu in Ciliciæ angulo latuit, & ipsa quum populos ad defectionem contra hunc Regem sollicitasset, in Seleuciæ Castello interempta est.

NUMMUS SELENES REGINÆ.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginae diadematum cum literis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ: in aver-
sa parte Aquila fulmini insitens cum epigraphæ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Eximiæ raritatis ille est æreus secundæ formæ nummus, qui Selenen Regi-
nam nobis exhibet diademate insignem, cum Ptolemæi Regis ejus sponsi
epigraphæ in averfa parte signata, ut pote cum illo regnantem: nam Cleo-
patra ejus mater sic inscribitur βασιλίσα κλεόπαιτρα, dum Evergetes II. illius
viveret maritus, & nomen sponsi in averfa parte exaratur: uterque verò
nummus ex ære est, quasi feminis Principibus effigiem suam in hoc me-
tallo repræsentare tantùm liceret.

Selene nomen est Lunæ apud Græcos, ita vocata ὡς τὸ σέλας νέε, id est à
novo lumine, quia Luna dicta est, quòd luce luceat aliena hoc est Solis,
quasi nostra Selene esset altera Isis quæ apud Ægyptios Luna existimabatur.
ΣΗΛΗΝΗ pro ΣΕΛΗΝΗ Atticè, Ionicè, & Æolicè dicitur, Doricè verò pro-
nunciatur ΣΕΛΑΝΗ.

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX ÆGYPTI VIII.

*Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.*

Ptolemæus Soter ex Cypro mortua matre Cleopatra & expulso fratre Alexandro Regni sui Ægypti usurpatore, ab Alexandrinis in illud revocatur, & fratre tandem à Navarcho Chærea occiso quum non ipsi amplius esset hostis timendus, tranquillè Regnum suscepit.

LAGIDAR;
an. 236.
Ptol. red. 1.
Porphyr.
Gr. Euseb.
Appian.
Mithr.

Mithridates Ponti Rex facta in Asiam ruptione, Coum trajecit ubi exceptus à libentibus Ptolemæi Alexandri filium nomine etiam Alexandrum cum multis pecuniis in Coö relictum à patre assumpsit, & educavit, & è thesauris Cleopatrx aviæ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnam vim pecuniæ misit in Pontum.

Romani audita Mithridatis invasione bellum contra illum decernunt etfi bello Italico occupati, & quum Provincias sortiti essent Consules, Asia Corn. Sullæ obvenit, simulque bellum Mithridaticum sed domesticis seditionibus retentus, Proconsul tantum anno sequente ad illud profectus.

Sulla transvectus in Græciam, dum Athenas oppugnat, Lucillum Legatum in Africam & Ægyptum misit ad classem illinc contrahendam, hic hieme solvit, tribusque Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in Cretam decurrit, eamque adjunxit, deinde Cyrenen appulit: illa quidem antè decimum à Ptolemæo Apione Romanis testamento relicta, ab ipsis verò libertate donata, tunc seditione agitabatur. Lucillus Cyrenæos sedavit, & eorum rempublicam constituit.

Lagid. 237.
P. ol. red. 2.
Plut. in
Lucul.

Dum illinc cursum in Ægyptum, piratarum incurso omnia ferè navigia Id. ibid.
am ittir

LAGIDAR. amittit: incolumis ipse tamen Alexandriam magno cum honore est delatus, si quidem classis ei universa, ut eo decurrente solet Regi exornata, processit obviam, eumque Ptolemæus mirifica humanitate excepit, & quod Duci extraneo ante eum delatum fuerat nemini diversorium & cœnationem ei in Regia dedit. Impensarum verò & sumptus non quantum ceteris, sed quadruplum tantum, illi præbuit.

Lagid. 2. 8. Ptolemæus verò non belli terrore societatem repudiavit, sed quòd de inien-
Ptol. red. 3. da cum Mithridate per Legatos recusasset, & sic medius esset, naves autem
Id. ibid. quæ prosequerentur Lucullum in Cyprum, attribuit, & consensuro salutandi colendique causa pretiosum Smaragdum auro alligatum dedit, primum recusavit Lucullus donum: ceterum ubi insculptam imaginem monstravit Rex, veritus est rejicere, ne si discedere inimico animo existimaretur, insidiæ sibi mari pararentur.

Lagid. 239. Syri interea quum inexplicabili bello, primum mutuis fratrum odiis, &
Ptol. red. 4. mox filiis inimicitiis parentum succedentibus Reges & Regnum Syriæ con-
Justin. l. 40. sumptum animadverterent, ad externa populus auxilia concurret, peregrinosque Reges circumspicere cœpit. Itaque quum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto censeret, quòd Mithridates implicito bello Romano esset, Ptolemæus semper hostis fuisset; omnes in Tigranem Armeniæ Regem consensere.

Joseph. Ant. l. 13. c. 23. Cœlesyri etiam Demetrio à Ptolemæo Sotere Damasci Rege constituto, tunc à Parthis capto, Aretam Arabiæ Principem ad Cœlesyriæ Regnum appellarunt.

Lagid. 240. Bellum à Romanis contra Mithridatem susceptum, ne integro quidem
Ptol. red. 5. triennio confectum est, Rex enim Sullam convenit pro pace inienda ad op-
App. de bel. civ. lib. 1. pidum Troadis Dardanum; ubi Alexander Alexandri Regis Ægypti F. ex comitatu Mithridatis ad Sullæ tutelam confugit, & hic illum in familiaritatem receptum Romam secum deduxit.

Lagid. 241. Ptolemæus Thebæis ad Nilum ab ipso Rege deficientibus bellum intulit,
Ptol. red. 6. Thebaidisque nomum & Metropolim eorum urbem obsidione cinxit.
Pausan. Att. pag. 15.

Lagid. 242. Antiochus Eusebes & Selene ejus uxor quæ prius Ptolemæo Soteri nups-
Ptol. red. 7. erat in angulo Ciliciæ cum duobus filiis Antiocho & Seleuco latebant, quum
Justin. l. 40. c. 2. Magadatis, qui Mithridatis nomine Syriam administrabat, violentiam sustinere non posset.

Lagid. 243. Ptolemæus Thebæos tertio à defectione anno in potestatem suam reda-
Ptol. red. 8. ctos, tam graviter multavit, ut qui antè Ægypti ditissimas quasque civita-
Pausan. l. 1. pag. 15. tes opibus superarent, nullum pristinæ fortunæ vestigium retinuerint.
Id. ibid.

Ipse quidem Ptolemæus non ita multò post suo fato defunctus est, postquam regnasset septem annos & sex menses, post suum à Cypro reditum, in qua Insula manserat per novemdecim annos tanquam exul ex Ægypto in qua prius regnaverat decem annos: Itaque à primo ejus Imperii anno usque ad ultimum effluxere 36. anni & sex menses.

Justin. l. 39. c. 3. Primò nupsit Cleopatram sorori vivente patre Evergete secundo, quam repudiare coegit mater, quum Ægypti Regnum ipsi communicavit ex qua Cleopatra duos filios non superstites. Secundam habuit uxorem, Selenen alteram sororem, quam etiam ei amovit mater dum ei Regnum Ægypti abstulit collocato in ejus locum Ptolemæo Alexandro fratre ex qua videtur genuisse duas filias Cleopatram nempe quæ ab avia patruo Alexandro collocata est, & alteram juniorem scilicet Berenicen, quæ ipsi superstites in Regno successit.

Porphyr. Gr. Euseb. Pausan. Att. pag. 15. Trog. Ptol. lib. 4. Ptolemæus habuit etiam Nothos filios Ptolemæum postea cognominatum Dionysum, & Ptolemæum Cypri Regem, & filiam nomine Cleopatram, quam suspicamur Ptolemæi Dionysi uxorem fuisse.

Paus. l. 1. pag. 15. Athenienses Ptolemæo Soteri pro multis erga se beneficiis decreverunt æneam

aneam statuat cum Berenice filia quæ illi tunc ex filiis sola supererat.

Ptolemæus Hieracem Antiochenum Ptolemæi Evergetis sui Patris assentatorem, tandem post ejus mortem interfecit. Athen. l. 6. c. 13.

Eudoxus ut Ptolemæi Soteris iram fugeret, in Arabiæ sinu navem conscendit & portum Caliz appulit. Plin. l. 2.

Ante hunc Regem ignotus fuit quibusdam Æthiopiæ populis usus ignium. Id. lib. 6.

Alexandrini Ptolemæo VIII. jocularè Lathyri cognomen, ob cicerculam in ejus facie enatam, imposuerunt: *Λαθυρε* enim Græcis cicercula est.

BERENICE,
REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. didrac.*

Berenice Ptolemæi Soteris II. & Selenes ejus sororis & uxoris filia, patre sine prole mascula defuncto nempe ex legitimo matrimonio, ad Ægypti Regnum ut ipsius heres ascendit, comprobantibus Alexandrinis. Lagid. 243.
Bc. en. 1.
Paus. l. 1.

Sylla Romæ Dictator & rerum summa potitus, deficiente in Ægypto virili stirpe Regia, & mulieribus Regiis viro cognato opus habentibus, sperans multum auri se collecturum ex auro opulentissimo Alexandrum Ptolemæi Alexandri filium in Coe Insula educatum, & à Cois Mithridati Ponti Regis deditum, indeque ad se profugum, & in familiaritatem receptum Alexandrinis misit pro Rege. App. civ. bel. l. 1.

Alexander Romæ profectus Regio apparatu à Sylla ipsi comparato, in Ægyptum Alexandrinorum votis appulit, ibique honorificè exceptus est, & paulo post nuptiæ cum Berenice cognata sunt summo cum gaudio popu-
R
lorum

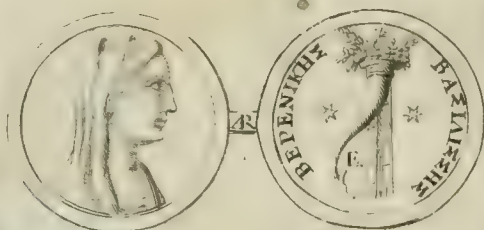
lorum celebratæ , sed amore Alexandri in odium verso , ille Reginam per quam paternum receperat Regnum , postquam simul novemdecim dies regnassent , interemit , illa autem per sex menses à patris morte sola Ægypti Imperium tenuerat.

l. civ. bel. r.
pag. 414.

Appianus Regem hunc Alexandrum , insolentiùs imperantem Syllæ fiducia , decimo nono Regni die protractum in Gymnasium ex Regia Alexandri nos peremisse narrat. Sed mendum esse videtur de decimo nono die quo Alexandrum interfectum scribit , cùm decimo nono die quo Berenice fuit occisa jussu Alexandri , Porphyrius qui Appianum sequitur Alexandrum à militibus occisum in Gymnasio , quo se receperat , refert ; sed de Berenice id intelligendum in horum verborum interpretatione nuper V. C. Baudelotius annotavit.

Hist. de Ptol.
Auletes.

Ex supradicto Appiani loco Historici & Chronologi ab hoc tempore Ptolemæi vulgò Auletis Regnum inchoarunt , annos hujus Regis cum annis Alexandri qui post uxorem occisam plurimos regnavit , commilcentes : nam Manucius , & Aldus , Petavius & Aldus , ceterique recentiores Chronologi ex Ciceronis , Suetonii , & aliorum testimoniis vitam prorogasse in Ægypti Regno observarunt. At quum illi omnes de annorum Regni Alexandri numero non conveniunt , nostram ea de re ex ipsorum veterum locis sententiam proferre in assignando ejus Regni tempore nobis etiam licebit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginæ obductum velo cum diademate sine literis in averſa parte ΒΑΣΙΛΕΥΣ BERENIKHΣ , *Reginæ* Berenices circa cornucopiæ , in area hinc & inde astrum & litera E. id est Ερμιοπολιτών.

In Ptolemæorum historia tres fuere Berenices nomine Reginæ ; Prima illa fuit Ptolemæi Imperii Ægypti fundatoris uxor dicta Berenice magna , altera Ptolemæi Soteris secundi filia quæ per sex menses sola Regnum tenuit , tertia Ptolemæi vulgò Auletis filia quæ postquam pater ab Alexandrinis expulsus est è Regno , cum Tryphena seu Cleopatra majore sorore per annum integrum & duos illa mortua seu sola , seu cum Seleuco & Archelao maritis regnavit.

Ut nummus ad priorem Berenicem non revocetur , duo nos impellunt , primum , quod primis his imperii temporibus , Reginæ in nummis non signarentur , præsertim cum epigraphæ solius vocis ΒΑΣΙΛΕΥΣ BERENIKHΣ sine inscriptione ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ex altera parte , alterum quod ex comparatione vultus prioris illius Berenices in duobus nummis aureis cum capite mariti sociatæ , nulla oris & faciei lineamenta cum hac quæ in hoc nummo depingitur , agnoscantur.

Præcipua ergo posset esse controversia de Berenice Ptolemæi Soteris secundi filia cum Berenice Auletis vulgò dicti filia ad hanc nummum spectare non existimamus , quum ille vivente sorore Tryphæna cudi non potuit , si simul regnabant , nec cum Seleuco & Archelao , si Reginæ nummi ex altera parte nomen

Regis

Regisut ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, semper exhibebant, nec tandem tanta potestate rerum potita est, quum absens tantum pater esset, & à Romanis in Regnum reductionem enixè & tanto sumptu ille postulabat, & tandem obtinuit post tres annos.

Igitur ad Berenicem Ptolemæi Soteris secundi filiam haud dubiè pertinet, quum illa per sex menses sola regnaverit sine socio; unde potuit merito inscribere unicum ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ inscriptionem: etsi filia ut plurimum patris exhibeant faciem, collatis simul nummis patris effigies in filia agnoscitur.

Berenice velo obtegatur ut Regio ornamento, sicut enim Arsinoe Philadelphæ ^{Hist. reg. Syr.} depingitur, sic Cleopatra ex ipsa Ptolemæorum gente oriunda, Syriæ Regina ^{Syr.} prodit.

Cornucopiæ fertilitatis Regni symbolum est, in his Regibus & feminis Principibus solenne, quod tantum cum Aquila eorum stemmate, in ipsorum nummis occurrit.

Litera Ε. initialis est nominis populorum apud quos percussus est nummus, putà Ερμopolιτῶν, id est Hermopolitarum, ut Δ in altero pariter tetrachalmi nummo, quem vidimus, Διοσπολιτῶν Diospolitas denotat.

Duo astra, an sint urbis insignia affirmare nollem.

PTOLEMÆUS ALEXANDER,
 REX ÆGYPTI, X.

*Ap. D. Baudetot J. C. Paris.
 Ex num. Arg. d. agm.*

Ptolemæus Alexander II. Ptolemæi Alexandri ex Selene nepte patrui Ptolemæi Soteris II. filia genitus post Berenice uxoris cædem solus pater- ^{Lagid. 244} ^{Alex. II. 1.} num Ægypti Regnum administravit, Alexander ejus pater per octodecim
 R 2 cum

LAGIDAR. cum matre Cleopatra, & post illius necem, per annum alterum qui novemdecim conficiunt, tenuerat: ille in Coe urbe servatus tandem in Ægyptum reversus est: at licet obscurissima sint illius Imperii tempora, & mors tantum ejus in urbe Phœnicia Tyro noscatur, nihilominus ad seriem Ægyptiorum Regum texendam, quidquid in illius Regni intervallo, ad Ægypti statum dignoscendum evenerit, hic referre statuimus.

Lagid. 246. Sylla post biennium quo Alexandrum Ægyptiis Regem dederat, & P. Alex. II. 3. Romani socium atque amicum à Senatu appellari procuraverat, post Dictaturam nemine interpellente depositam, omnique satellitum præsidio relicto, Puteolis in secessu rustico, Phthiriasi morbo interiit: Alexander autem tanta Romani Imperatoris benevolentia spoliatus, ab Alexandrinis sperni cœpit.

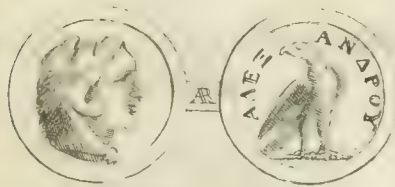
Lagid. 247. Isia Festa ob Osiridis mortem ab Ægyptiis instituta, solito modo celebrata sunt, Alexandria nempe die decima septima mensis Athyr usque vigesimam primam, quæ in Eudoxi solstitium brumale sive Decembris decima octava.

Lagid. 248. Cleopatra Selene Ptolemæi Soteris II. soror & olim uxor, Syria Regina, Alex. II. 5. Ptolemæi Alexandri II. amita, Antiochum Eusebem maritum in aliquo Regni sui latentem, ex morbo amisit, qui duos illi reliquit filios Antiochum vulgò Asiaticum, & Seleucum quem Ægyptii postea Cybiosactem joculariter appellarunt: ad illos Syria Regnum à Tigraue usurpatum pertinebat; sed hi etiam Regni Ægyptii hæredes legitimi Regia stirpe in Ptolemæo Alexandro deficiente existimabantur.

Lagid. 249. Nicomedes Bithynia Rex hoc anno mortuus est & P. Romanum Regni Alex. II. 6. sui heredem testamento reliquit, quod ægrè ferens Mithridates Ponti Rex tertium contra Romanos bellum gerere decrevit.

Liv. l. 70. Cyrenarum Regnum ante 20. annos ab Apione Evergetis II. filio notho, etiam P. Romano datum illius testamento fuerat, qui tunc urbes illius Regni liberas Cn. Domitio & C. Cassio Coss esse iussit Senatus, eas verò seditionibus inter se agitas compescuit, postea Lucullus, sed quum novis & continuis turbis non desinerent, Cyrene tandem facta est Provincia Romana & Prætori tradita.

Inde forsan aut aliunde occasio ab Alexandrinis quæsitæ, Romanis quum jam essent ob Alexandrum Ægyptiis Regem datum irati, & ille ob Reginae cædem odiosus, seditione facta illum è Regno expulerunt. Ipse navim quæ Tyrum versus, vela faciebat, protinus conscendit: ubi dubius an ipse Romam proficisceretur, quum bellum jam contra Mithridatem decretum esset, vel Legatos ad Senatum mitteret, ut tanquam socius & amicus P. Romani in Regnum restitueretur, statim in morbum lethalem incidit, quo ingravescente, ut sede injuria ab Ægyptia illata vindicaret, P. Romanum Regni sui heredem scripsit & mortuus est.

EX MUSÆO D. BAUDELLOT. J. C. PAR.

Caput pelle leonina amictum sine literis , in averfa parte Aquila folita infiftens fulmini & epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ in cujus vocis fine monogramma.

Drachmalem ecce argenteum ex Ægypti Regum ferie , parvum quidem mole , fed raritate infignem nempe Ptolemæi Alexandrini II. Reclamant verè Antiquarii, in hoc ΒΑΣΙΛΕΩΣ epigraphe deeft , quid tum ? Alexandri nomen nonne Regis appellationem fupponit, ut in Alexandri Magni nummis frequenter, imo & in ejus patre Philippo, nudum ΦΙΛΙΠΠΟΥ nomen occurrit, fed ne extra Ægyptiorum Principum feriem exempla quæram , Imperii fundator ille ΒΑΣΙΛΕΩΣ & Arfinoe Regina ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ appellationem reticent.

Infat amicus, in nummis Alexandri primi ejus patris , nulla Alexandri, fed Ptolemæi tantum epigraphe, & in hoc nulla Ptolemæi, folà autem Alexandri appellatio exhibetur ; fciat Alexandri cognomen Ptolemæo Juniori tanquam illufre datum effe , quod in nummis rarò apponebant Ægyptii Reges : in filio Alexandro , hoc cognomen pro nomine tandem effe ufurpatum , feu quòd ut avia Cleopatra Pelle Elephantina in nummis fe induerat, ille leoninis exuviis in Alexandri Magni memoriam feu nominis conformationem caput fuum ornare voluit.

Eadem Aquila fulmini infiftit , ut folenne Regum Ægypti ftemma , fed annorum numerales in eo defunt , fed has in drachmalibus rarò infcribere solebant, nec in fequentibus Principibus ferè ullo modo occurrunt.

Nec initiales urbem feu populos indicantes in quibus fignatus eft nummus, reperiuntur. Sat eft Monetarii ad probandam monetam monogramma.

LAGIDAR.

aa. 250.

PTOLEMÆUS vulgo *AULETES*,
REX ÆGYPTI XI.

In Cimet. jll. Colberti.
ex num. aureo tetradr.

Lagid. 250.
 Ptol. novi
 Dion. 1.
 lib. 40.

Ptolemæus Ptolemæi Soteris II. filius nothus, Rex Ægypti ab Alexandrinis, & alter Ptolemæus, illius frater junior Cypri Rex ab Alexandrinis constituuntur, sicut ex prologo Trogi manifestum fit, iis verbis. *Ut Alexandri, post interitum, Ptolemæi Lathyri, substituti sunt filii, alteri data Cyprus.* Nec junior ille Cyprum obtinuit, prius quam frater ejus major Ægyptum adeptus fuerit: audierant autem Alexandrini Alexandrum Tyri mortuum testamento Romanis Ægypti Regnum reliquisse; eos his Regnis ita præfecerunt, ut illa spuriorum, tanquam legitima successione, Romanis Regnorum istorum contendendorum mentem averterent.

Porphyr. in
 Euseb. Scab.

Rex ab Ægyptiis recens proclamatus, ut tunc moris erat illustri nomine **NOVUS DIONYSIUS** appellatus est, non insolitum quidem his temporibus Regibus nomen, si quidem Syriæ Antiochus Rex in suis nummis inscribitur ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. Hæc ipsi appellatio forsan ab iis indita quòd juvenis, & facie eximius esset, ut alter Bacchus.

Ptolemæi uxor ab Historicis præterita est, liceat mihi huic Regi ex Chronico Alexandrino Cleopatram sororem collocare. *Auletes Ptolemæi Soteris F. Cleopatæ frater*, non autem hæc Cleopatra de legitima Soteris filia, intelligenda est, si quidem Berenice sola erat, & Cleopatra notha fuit, quam Ptolemæus novus Dionysius matrimonio sibi copulasse videtur superiorum Regum exemplo & ut ipse filiis suis testamento deinde præcepit.

Testamentum Alexandri in urbe Tyro defuncti Romam allatum est, & quum

quum de illo in Senatu ageretur, varix quidem fuerunt sententix, sed quia LAGIDAR. an. 250. Bithynia anno superiore testamento Nicomedis Regis P. Romano accesserat & Cyrene Regnum quod illis Ptolemæus Apion Cn. Domitio & C. Cassio Coss. testamento reliquerat, & tunc Senatus, liberas Regni urbes pronuntiaverat, & hoc pariter anno, istud Regnum de Ptolemæorum olim dominio sub speciem Tyrannorum ex iis urbibus expellendorum in Provin- Plutarch. ciam redegerat, Optimates censuerunt non oportere P. Romanum Regnorum appetentem videri; præsertim quum bellum grave jam contra Mithridatem gererent, & novum Ægyptiis qui Regem ex Ptolemæorum prosapia appellarent, denunciandum esset: porro non Senatusconsulto, sed Senatus autoritate Legati Tyrum missi sunt, qui pecuniam Regis depositam, propter belli necessitatem, Romam tantum deportarent.

Selene Ptolemæi Lathuri soror, Alexandri nuper defuncti amita, Syriæ Lagid. 251. Regina, quum Regno illius à Tigrane privata, Ægypti Regni heres le- Ptol. 11. gitima esset, ut nothum fratris filium, illud occupare accepit, filios Antio- Dion. 2. chum & Seleucum quos ex Antiocho pio susceperat, Romam misit, Ægy- Cicer. orat. in Verrem. pti Regnum quod ad se & ad eos pertinere arbitrabatur, petituros. Ipsi comitatu Regio atque ornatu venerunt & munera Jovi Capitolino offerenda attulere.

Ptolemæus, ut Selenes filios Romæ à Senatu Ægypti Regnum postulare cognovit, Procuratores clam in urbem misit qui sibi amicos muneribus in Senatu conciliarent, & Syriorum Principum petitionem honesto aliquo prætextu eluderent sperans aliquando Regnum largitionibus Senatui sibi confirmaturum.

Quum ferè biennium Romæ Antiochus cum fratre Seleuco commoratus Lagid. 252. esset & per Senatum, quæ de Regno Ægypti postulaverat, obtinere non Ptol. 11. posset, in Syriam redire cogitavit, Senatus autem belli Mithridatici prætex- Dion. 3. tu, Antiocho non concessit, quod aliquando in commodum suum vertere Id. orat. 6. meditabatur, nisi Ptolemæus continuata largitione securam Regni possessio- in Verrem. nem sibi efficeret.

Antiochus Roma egressus, iter per Siciliam, Syracusas venit: ibique in Ibid. domo Q. Minucii Rufi diversatus est: Candelabrum ille secum attulerat è gemmis clarissimis opere mirabili confectum, in Capitolio ponendum; sed quia nondum erat perfectum, statuit id secum in Syriam reportare, & quum Jovis simulacrum dedicaretur, cum ceteris rebus illud quoque donarium per Legatos in Capitolium remittere; sed & hoc candelabrum, & non pauca etiam pecula aurea gemmis distincta, & trullam vinariam ex una gemma prægrandi excavatam Verres Siciliæ Prætor per fraudem illi abstulit, & sua reposcentem, de Provincia ante noctem discedere iussit, comperisse se dicens, ex ejus Regno piratas esse venturos.

Selene ubi filios Roma reduces, nec Regnum Syriæ paternum possidere, Lagid. 253. nec Ægyptium ad se spectans per Senatum occupare vidit, in Phoenicia res Ptol. 11. novas contra Tigranem in eorum gratiam molita est; incolisque autor fuit, Dion. 4. ut illum excluderent: qua defectione audita, Tigranes cum quinquaginta Jos. Ant. tiquit militum millibus in Syriam descendit, urbemque Ptolemaidem obsedit & l. 13. c. 29. expugnavit: tandemque Selenen Seleuciæ in Mesopotamia castello inclusit, quam post aliquod tempus captam interemit, & sic Antiochus & Seleucus Syriacum & Ægyptiacum Regnum sperare in aliud tempus distulerunt; Syriacum porro Antiochus & Ægyptiacum Seleucus aliquando, ut infra videbimus, obtinere, in quibus paulum regnarunt. Si quidem Syriacum quod Lucullus Antiocho dedit illi Pompeius abstulit, & Ægyptiacum, ad quod Seleucus ab Alexandrinis appellatus est, cæde amisit.

Mithridates à Romanis bello laceratus, postquam Cabiris expulsus est à
 Lucullo

LAGIDAR. Lucullo ad Tigranem generum Armeniæ Regem confugit, & ut Arsacem Parthorum Regem in societatem belli attrahat, bellandi causam contra omnes Principes, cupidinem eorum profundam Imperii & divitiarum insinuat, & Ptolemæum Regem pretio tantum belli diem prolatare scribit: quod omnibus notum erat.

Lagid. 255. Cleopatra è Lagidarum stirpe Regina ultima, Ptolemæi filia nascitur, si quidem ex Plutarcho triginta novem annos vixit, & post ejus mortem Ægyptus in Provinciam Romanam redacta, ut infra videbimus.

Strab. l. 17. pag. 795. Interea Ptolemæus dum Romani bello Mithridatico intenti sunt, sese in luxu difflebat, ut alii pessimi Ægypti Reges, & Choraulam ita exercebat, ut non pigeret eum certamina illius in Regia celebrare, & ipse cum aliis concertaturus prodibat: unde ab Alexandrinis qui jocularia nomina superioribus suis Regibus dicaces indiderant, **AULETES** cognominatus est.

Antiochus qui Regnum Ægypti à Senatu postulaverat ut ad se tanquam proximum Alexandri Regis heredem pertinens, postquam Tigranes qui Syriæ Regnum occupaverat, Præfectum Magadatem cum copiis ex hoc revocasset Syris non invitis in paternum Regnum se insinuavit, nec ei Lucullus avitam possessionem invidit: imò ab eo Syriæ Rex est appellatus.

Lagid. 256. Ptolemæus junior Cypri Rex in eadem causa cum Ptolemæo fratre Ægypti Rege, parum erat Romanorum sollicitus, & pro luxu, quo ærarium suum effundebat Auletes, parcimoniæ vel potius avaritiæ in Insula fertilissima studebat Cyprius, cujus notam dedit, quum P. Clodius à Luculio cognato in Syria deficiens ad Marcium Ciliciæ Proconsulem serecepisset, ille ab hoc rei navali Præfectus, in piratas incidit, & ad Cypri Regem misit, qui pecuniam pro redemptione solvere vellet, hic vero duo talenta, exiguum sanè pro Romano cive opulento pretium protulit: quod prædones accipere renuentes, Clodium sine clarigatione remittere maluerunt. Cujus rei memor Publius, factus tandem Tribunus plebis, legem de ejus Regno, quod Alexandri Ægypti Regis testamento Romanis relicto illi contendeabant, in Provinciam redigendo promulgavit.

Lagid. 257. Cùm bellum Piraticum lege Gabinia Pompeio demandatum fuisset, ille per **Lgatos** & Præfectos utraque ora Ponti & Oceani complexus est, & ut Ægyptum mare Marcellinus teneret, curavit.

Lagid. 258. Hoc anno Creta à Q. Metello occupata, cum Cyrene Regno quod de Ptolemæorum dominio nuper erat, una simul provincia sub eodem Prætor Romano facta est.

Lagid. 259. Ex intervallo quum de Ægypti Regno apud Senatores sermo esset, & Ptolemæus per amicos & Optimates semper rem eluderet, Censores M. Crafus & Lutatius Catullus facti Aurelio Cotta & Manlio Torquato Coss. acerbam actionem & violentam de illo susceperunt, ille ut efficeret P. Romano vestigale contendeat, Catullus enixè restitit: hinc dissensione exorta, ultro Magistratum deposuere.

Sueton. in Jul. c. 11. Julius Cæsar Ædilitatem adeptus, rem Senatusconsulto difficilem ob Senatores quos largitionibus sibi amicos reddiderat Ptolemæus, conciliato populi favore, tentavit per partem Tribunorum ut sibi Ægyptus Provincia Plebiscito daretur quod Alexandrini Regem suum, socium atque amicum à Senatu appellatum expulerant, quod de Alexandro intelligit, nam Ptolemæus nec socius P. Romani tunc erat appellatus, nec à suis expulsus fuerat, ut omnibus Historicis notum est; sed res vulgò improbatur, nec obtinuit, adversante Optimatum factione.

Lagid. 260. Ægypti Regnum quod sibi jure acquisitum existimabant Romani, de ipso tandem occupando Tribuni plebis anno præterito Julii Cæsaris petitione cogitabant: itaque P. Servilius Rullus ex iis unum extremos anni mense legem pro-

promulgavit Agrariam, ut Decemviri agros omnes quicumque extra Italiam, LAGIDAR.
L. Sulla, Q. Pompeio Coss. aut postea facti essent, venderent. Hæc tacitè an. 260.
Regnum Ægypti comprehendebat.

Cicero primo die Consulatus sui Kal. Januariis legem istam Agrariam in Senatu reprehendit elegantiori oratione; & altera ad Populum habitata, præsentem ipso Rullo aliisque Tribunis Plebis dissuasit in dubio testamentum Regis Alexandri pro Ægypti Regno revocans. *Video, inquit, qui testamentum factum esse confirmet: auctoritatem Senatus extare hereditatis aditæ sentio, tùm quando Alexandro mortuo, Legatos Tyrum misimus qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent.* Quod si Alexandria petebatur, cur non eosdem cursus hoc tempore Decemviri tenuerunt. Postea addit hæc L. Philippum Consulem & Censorem, *in Senatu confirmasse memoria teneo.* Tempus longinquum planè hoc denotat. Deinde subjungit. *Dicitur contra nullum esse testamentum, non oportere P. Romanum omnium Regnorum appetentem videri.*

Pompeium qui in bello Mithridatico successerat Lucullo, illo devicto & Tigrane genero, tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ quam Lucullus Antiocho Asiatico qui Romam pro Ægypti Regno venerat, permisit, itaque nulla illius Regis ratione habita, Regno Syriæ eum numquam de P. Romano malè meritum privavit. Appian. M th. Juil. l. 4.

Hoc anno Cleopatra Ptolemæi soror & uxor defuncta videtur ex qua tres habuerat filias Tryphænam, Berenicen & Cleopatram si ipsi Mithridatis, & fratri Cypri Regi Nyssa Regis Mithridatis filiæ desponsæ sunt. App. ibid:

Cum verò Pompeius Cœlesyriam obiret præstò fuerunt ei Legati ex universa Syria & Judæa, venit & ex Ægypto Legatio cum corona facta ex aureorum quatuor millibus; Deinde vocatus à Rege contra seditiosos & donatus muneribus & pecuniis & vestimentis in usum totius exercitus, Ægyptum tamen non adiit. Joseph. Ant. lib. 14. c. 5. Appian. pag. 251.

Pompeio nuntius è Ponto venit Mithridatem à Pharnace filio ad mortem esse coactum significans: Duæ autem ejus Regis filiæ quæ apud eum educabantur Mithridatis & Nyssa Ægypti Cyprique desponsæ, ut mox dictum est, Regibus enixè patrem rogarunt, ut ante illum potionem venenatam sumerent, vetabântque bibere, donec ipsæ hausissent, & has quidem veneni vis penetravit continuo, veneni autem vis in Rege nihil agens ad gladium confugere coactus ille fuit.

Pompeius contra Aristobulum bellum nunc gerebat, Ptolemæus octona millia ejus equitum sua pecunia toleravit & mille convivas totidem aureis patoriis, mutantem vasa cum ferculis saginavit & vestimenta in usum totius exercitus cum muneribus & pecuniis donavit: hocque pacto sibi Pompeium devinxit qui ipsi postea in rebus suis omninò favit. Plin. lib. 33. cap. 10.

Accepto de Mithridatis morte nuntio, Rex enim ille Mithridatem & Nyssam filias desponderat priorem Ptolemæo Ægypti Regi, alteram verò Ptolemæo Principi Cypri mortuis etiam illis, Ptolemæus uxorem cujus nomen ignoratur sibi copulavit, cum ex priore nullos haberet filios, ex qua post novem matrimonii menses Ptolemæum habuit qui cum sorore Cleopatra Rex appellatus est. Lagid. 261. Ptol. 11. Dion. 12. App. Mithr. pag. 248.

Inter præclara Mithridatis supellectilia in Pompeii triumphi Pompa Romæ transvecta, pretiosa illa de Ptolemæorum Regum Gaza, quæ Cleopatra Alexandri Regis uxor apud Coos fugiendo exportarat, observata sunt, quæ Mithridates quum Insulam Con ceperat, abstulerat. Lagid. 262. Ptol. 11. Dion. 13. Hist. part. 1.

Diodorus Siculus Olympiade centesima octogesima anno decimo quarto Ptolemæi novi Dionysi Ægyptum invisit. Lagid. 263.

LAGIDAR. Ptolemæus Pompeii amicus factus, per eum Julii Cæsaris qui Ægyptum
an. 263.
Ptol. 11.
Dion. 14. nuper administrandam enixè postulabat, amicitiam sibi comparavit: nam
Lucullus cujus acta resciderat Pompeius, cum multa quæ Regibus, dynastis,
& civitatibus ipse concesserat, ne in Senatu rata essent, se opponebat cum
amicis, inter quos Crassuserat; Pompeius autem socium sibi adjunxit Cæ-
sarem qui ex Hispania reversus Consulatum petebat: mox per Cæsarem Cra-
sus Pompeio reconciliatus est, & hæc unio Tricipitum Pompeio admodum uti-
lis fuit.

Dio lib. 42. Ptolemæo natus est filius primus quippe qui erat tredecim annorum quando
in Nilo submersus est.

Lagid. 264. Julius Cæsar Pompeii, Crassi & amicorum prefatione Consul designatus
Ptol. 11.
Dion. 15. hoc anno Magistratum Kal. Januariis cum Bibulo iniit, qua de re Pompeius
Ptolemæum monuit qui Dioscoridem & Serapionem Legatos Romam misit ut à
Senatu Regnum illi confirmaretur & socius & amicus P. Romani diceretur, sed
ut id obtineret magnam in Romanos pecuniæ copiam impendit, inter quos Ju-
lius Cæsar Pompeiique nomine Ptolemæo propè sex millia talentorum ab-
stulit; ita ut Rex 1750. Myriadas Cæsari debuerit, & Suetonius jure Cæsareo
in Consulatu suo societates & Regno pretio dedisse dixerit.

Cæs. Com- Ptolemæus itaque ex lege & S. consulto in Regno confirmatus amicus
men. lib. 3. & socius appellatus est & fœdus in Capitolio initum fuit; sic Ægypti Regnum
Julius Cæsar confirmavit Consul, de quo Ædilis cogitarat, sed debiti partem
Ptolemæi liberis post ejus mortem condonavit.

Lagid. 265. Ægypti Regno à Senatu Ptolemæo consignato, cum Rex magnam pecuniæ
Ptol. 11.
Dion. 16. summam, quam mutuo à quibusdam Romanis acceperat, inter quos Ra-
birius ex equestri ordine in Albano multum ei constituerat, & suam recu-
perare vellet, gravia Ægyptiis tributa imposuit, qua de causa in eorum
odium incidit.

Lagid. 266. P. Clodius Tribunus Plebis factus cum animadvertisset Ptolemæum Cy-
Ptol. 11.
Dion. 17. pri Regem post confirmatum à Senatu fratri suo Ægypti Regnum parum
Plut. in de Cypri Regni confirmatione sollicitum esse, quod ab Alexandro Rege P.
Caton. Romano datum testamento contendebat, memor pauca pecuniæ quam pro
Dio lib. 39. ipsius à Piratis redemptione miserat, legem tulit, uti Cyprus Insula in Pro-
vinciæ formam redigeret, bonaque Regis Ptolemæi publicarentur, & M.
Catoni ea Provincia cum titulo Quæstoris & potestate Prætoria mandaretur.

Abeo tempore quo Ptolemæus Lagi F. Ægyptum obtinuit, Cyprus etiam
in ejus successorum quoque potestatem fuerat adjuvantibus sæpè Romanis,
cui Reges suos fratres natu minores præstiebant. At Ptolemæus ille qui quum
Auletis frater esset, in eadem causa versabatur, jam erat à Senatu honorem
istum consecuturus, eodem genere, iisdem majoribus, eadem vetustate,
societatis denique erat Rex. Sinondum socius at non hostis, pacatus, quie-
tus, fretus Imperio P. Romani, Regno paterno atque avito, regali otio
perfruebatur, de hoc nihil cogitante, nihil suspicante, Regnum suum cum
bonis omnibus publicatum à Romanis audit, contra ipsos arma sumere, inutile
judicans, ad Ægyptios mittit.

Dio lib. 39. Cum Alexandrini legem P. Clodii, quæ Cypri Regnum in Romanam
Provinciam redigeret, accepissent, Regem suum sollicitarunt, ut Cyprum
à Romanis posceret aut eorum amicitia renuntiaret, & ab iis Romam mittere
jussus est, itaque nec parebat nec Legatos mittebat; nam id consensisse cre-
debatur, sed quum iis persuadere ut quiescerent, neque vi eos adigere, non
posset conductitios enim milites nullos habebat, ex Ægypto aufugit. Ti-
magenes verò Alexandrinus, qui à Gabinio bello captus in urbem deductus,
& à Fausto redemptus est, Historiam Romæ scripsit & Ptolemæum non à
Populo ejectum, sed sine causa & nulla compulsam necessitate discessisse
affir-

Cicer. pro
Sextio &
pro domo
sua.

Plutar. in
Pompeio.

affirmat, ac Theophanis Lesbii Pompeii familiaris suasu, qui ad Regem LAGIDAR. an. 266. scripsit quæstus occasionem, & novorum bellorum materiam parantis, Ægyptum reliquisse.

Cato per Canidium amicum quem præmisit in Cyprum, egit cum Ptole- Id. in Catone Min. mæo ejus Insulæ Rege, ut sine certamine cederet: ostensa spe neque inopem, neque abjectum ipsum victurum, Sacerdotium enim Veneris Paphiæ Populum R. ei daturum: Interim Rhodi Cato substitit simul & apparatui intentus & responsum opperiens.

Auletes interea Rhodum appulit; ibique cum Catonem convenire vellet, Ibid. misit ad eum, sperans illum ad se venturum, is verò Ptolemæum jussit, si ei visum esset, ad se accedere: postquam Rex venit, neque obviam ei Cato processit, neque assurrexit, sed quasi unum de vulgo salutavit & assidere jussit: id primum commovit illum qui miratus est tantum in populari & exiguo ornatu supercilium & severitatem. Ubi sermonem deinde de rebus suis exorsus est, incusavit eum Cato quòd tanta relicta felicitate, tantis sese subjecisset indignitatibus, laboribus, largitionibus, & avaritiæ Principum Romanorum; quos redacta in argentum Ægyptus vix esset expletura: consulebátque ut cum classe reciperet se, & cum civibus rediret in gratiam quòd non ejectum ex Regno Regem suadere videtur, comitem se ipsum offerens Cato & in reconciliando adiutorem. Rex quasi ex infania & amentia, ab ea oratione ad mentem reductus, veritate perspecta & Catonis prudentia, instituit illius uti consiliis. Ceterum averfus iterum ab amicis, Romam ire suscepit.

Rex Cypri cum Ægyptios & fratrem pro se arma sumere non animad- Val. Max. l. 9. c. 4. verteret, neque Regno exutus vitam sibi ferendam duceret, omni pecunia imposita navibus, in altum maris processit, ut Classe perforata suo arbitrio periret, & ut hostes præda carerent, non substituit mergere aurum & argentum, sed futurum suæ necis præmium, domum revexit, haustoque veneno vitam finit.

Alexandrini profectionem Regis sui in Italiam ignorantes, mortem opti- Porphyr. Gr. Euseb. tiisse arbitrati. Regno Cleopatram, dictam etiam Tryphænam & Berenicen ejus filias majores, simul præfecerunt, Menelaumque & Lamponem & Calimandrum ad Antiochum Asiaticum, quem suprà diximus à Senatu Ægypti Regnum ut legitimum heredem petiisse, & Syriæ Regno mox à Pompeio privatum miserunt, ut ille simul cum feminis regnaret, sed ille morbo correptus interierat; deinde Seleucum fratrem ejus qui cum illo Romam profectus erat, pro Berenice accerferunt.

Cato Cyprum venit, quem haud gravatim Cyprii receperunt, pro servis se jam deinceps amicos sociosque P. Romani futuros sperantes, sed Cyprus facta est Provincia Prætoria cum Cilicia juncta, Cato autem amplum & Regium in poculis, mensis, gemmis purpura invenit in Regia apparatus, quem cum distrahendum & redigendum in argentum curavisset, paulò minus septem millia argenti talentum inde coegit: unde Ammianus magis lib. 14. avidè quàm justè hanc Insulam P. Romanum invasisse & Regem ob ærarii angustias sine ulla culpa proscriptum fatetur.

Ptolemæus Auletes Romam profectus à Pompeio domi receptus est, qui Lagid. 267. Prol. 11. Dion. 18. Strab. l. 17. Dio. l. 39. Plur. in Cat. min. Cicer. Ep. lib. 1. eum Senatui commendavit ac de reductione ejus egit Rex se à suis ejectum quæstus est, petiitque ut à P. Lentulo Spinctere tunc Consule, cui Provincia Cilicia mandata erat, restitueretur; itaque ut ad fores unius accessit in Magistratu positi, deflevit inconsulta sua cœpta, quod divina Catonis fastidivisset Oracula: porrò referente Lentulo, ut ab eo reduceretur, Senatusconsultum factum est.

Cum accepissent Alexandrini per Legatos Antiochum Asiaticum quem

LAGIDAR
an. 267.
Porphyr.
in Græc.
Euseb.
pag. 227.
Strab. l. 17.
Dio. l. 39.

ad regnandum cum Ptolemæi filiabus vocaverunt, Philippum Evergetem Antiochi Grypi & Tryphænæ alterius sororis Ptolemæi Lathyri filium qui etiam per matrem Ægypti Regni heres erat legitimus, ad habenas illius capeffendas arcefferunt, sed à Gabinio Syriæ Præfide est cohibitus.

Interea Alexandrini Ptolemæum eos Romæ accusare compererant, & centum viros in eam ablegarant, cujus Princeps erat Dio Academicus qui & contra ejus accusationes ipsos defenderent, & vicissim ipsum de illatis injuriis accusarent, sed Ptolemæus emissis in omnes partes certis hominibus, Legatis insidias posuit ac plerosque in ipso itinere interfecit; ceteros partim in ipsa urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eo perduxit, ne causam cujus gratia missi erant, apud Magistratus agerent, ullamque interemptorum mentionem facerent.

Ibid.

Cæterum ea res in tantum rumoribus vulgo jactabatur, ut Senatus vehementer indignaretur præsertim movente eos M. Favonio, quod multi sociorum Legati Romam missi, per vim vita spoliati essent: & quod magnus eo tempore Romanorum numerus qui muneribus corrupti fuissent. Igitur Principem Legationis Dionem ad se vocaverant, ut ab eo de veritate rei certiores fierent; sed adhuc tantum pecunia poterat Ptolemæus, ut neque Dio in Senatum venerit, neque ulla de cæde interemptorum mentio, quandiu ipse Romæ fuerit, fieret.

Cicer. pro
Calio. Dio
ut sup.

Ipse verò Dio quoque, qui tum apud L. Luceium, à quo Alexandria fuerat cognitus, habitabat, per insidias necatus est, cujus cædis neque P. Ascitius, qui ejus conscius accusabatur, neque Rex ulla poenas dedit. Judicio enim liberatus est Ascitius: Regem verò Pompeius enixè juvabat, qui eum domi suæ acceperat.

Cleopatra alio nomine Tryphæna cum sorore Berenice Ægypti Regno præfecta, post alterum à discessu patris annum, obiit, & Berenice sola regnavit, etsi Cleopatra Antonii altera ei esset soror, fortè multò junior, aut vellent Alexandrini Berenice Maritum & Regem dare, interea illi homines, & ejus parentes pro rerum administratione collocarunt, dum Seleucum Antiochi Syriæ Regis fratrem, nuper mortuum qui cum eo ut diximus de Ægypti Regno à Senatu postulando Romam iverat, arcefferent.

Lagid. 268.
Ptol. 11.
Dion. 19.

Ptolemæus qui S. C. per Lentulum Spincterem Ciliciæ & Cypri Proconsulem, in Regnum reduci debebat, ex urbe profectus erat, eumque sequutus erat Rabirius eques ejus creditor insignis; Spincter verò parabat iter cum statua Jovis in Albano anni initio cœlitus tacta est, quæ Regi restitutioni aliquantum moræ injecit; cum Sibyllini libri consulerentur ita scriptum in iis invenerunt. *Si Rex Ægypti auxilii alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: sin secus feceritis, labores & pericula habebitis.* Admirati ita ad rem præsentem congruere omnia quæ de eo decreta fuerant facta, antiquarunt, C. Catonem sequuti, atque id ipsum Oraculum in populum evulgatum est.

Ibid.

Non licebat Sibyllinum ullum carmen populo enuntiare, nisi id Senatus decrevisset; nam ut primùm Oraculi sententia (quod fieri a solet) vulgò innotuit, veritus Cato ne id supprimeretur, XV. viros ad plebem produxit: ac priusquam Senatus quicquam statueret, eos coegit Oraculum exponere. Quantò enim minus id ei licere videbatur, tantò magis, id plebs urgebat. Igitur ea sententia fuit Oraculi, redditumque latinè, enunciatum est.

ad Fam. 1.
Cicer. ep. 4.

Hæc tamen opinio P. Romani fuit ut à Lentuli Spincteris obrectatoribus nomen fictæ Religionis fuisset, neque tam ut illum impedirent, nequis propter exercitus cupiditatem (quàm inter alios Pompeius maximè ambiebat,) Alexandriam vellet ire.

Alexandrini tandem Seleucum è Syria ad Berenicem adduxerunt pro matrimonio.

trimonio contrahendo, cum jam ex Ptolemæorum stirpe per matrem Sele- LAGIDAR.
nem esset, sed omnino sordidus & avarus populis visus est, ut Alexandrini ^{an. 268.}
eum Cybiosactem (ut postea Vespasianum) appellarint: ille autem aureum al- ^{S. rab. l. 17.}
veum in quo Alexandri M. corpus à Ptolemæo Lagi F. sepultum est, rapuit, ^{p. 795. &}
& vitreum substituit; sed nulla è præda utilitatem percepit: nam cum Bere- ^{796.}
nice intra paucos dies strangulavit, cum illius sordes, illiberalitatemque pati
non posset.

Romæ Ammonius Ptolemæi Legatus, reductionem Regis per Spintherem ^{Cicer. ep.}
apertè pecunia oppugnabat. Pauci illi qui Regis causæ benè volebant, om- ^{1. & 2.}
nes rem ad Pompeium deferri volebant, Senatus Religionis calumniam, ^{ad Fam.}
non Religione, sed malevolentia, & illius Regiæ largitionis invidia, com-
probabat, & quasi rei Religionis obsisti jam non posset, factum est Senatu-
sconsultum, cum multitudine Regem reduci, periculosum Reipublicæ vi-
deri.

Ptolemæus Oraculo intellecto litteras A. Plautio Plebis Tribuno manda- ^{Dio. l. 39.}
vit, quas publicè ille recitavit, his autem petebat Rex, ut pro Lentulo Pom-
peius cum duobus lictoribus ad se reducendum mitteretur: inventi sunt etiam ^{Plut. in}
libelli per forum & in curia disseminati, quibus idem significabatur. Tulit ^{Pomp.}
ideò Caninius Plebis alter Tribunus legem, ut sine exercitu Pompeius duo-
bus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ
lex non videbatur displicere Pompeio: verum eam Senatus honesta specie
explosit, nam veriti Senatores ne ipsa re eum adhuc majorem efficeret, sub ^{Dio. l. 39.}
prætextu mandatæ annonæ, ei obsisterunt.

In Senatu autem hac de re sapè actum est, & variæ fuerunt sententiæ, ^{Cic. Fam.}
Hortensius Cicero & Lucullus censuerunt ut Lentulus Spinther Ciliciæ Præ- ^{l. 1. ep. 1. 2.}
fectus Ptolemæum sine exercitu reduceret, Servilius verò reduci eum omni-
nò negavit oportere. Bibulus, ut à tribus Legatis, ex iis qui privati essent;
Crassus, ut à tribus Legatis, sive primatis, sive in imperio constitutis: as-
sensissent Bibulo reliqui Consulares Volcatius, Lupo Plebis Tribuno refe-
rente, Pompeio decrevit, Volcatio Afranius assensus est. Libo & Hypsæus,
& Pompeii familiares concurrerunt.

Iterum coactus est propterea Senatus, & cum sententia prima Bibuli esset
pronunciata, ut tres Legati Ptolemæum reducerent, secunda Hortensii ut
Spinther sine exercitu Regem reduceret, tertia Volcatii ut Pompeius illum
comitaretur Alexandriam, postulatum est ut Bibuli sententia divideretur,
quatenus de Religione dicebat, cui quidem rei quia jam obsisti non pote-
rat, Bibulo assensum est de tribus Legatis frequentes ierunt in alia omnia.
Proxima erat Hortensii sententia, cum Lupus, quod ipse de Pompeio retu-
lisset, contendere coepit antè discessionem facere, quàm Consules. Ejus
orationi vehementer ab omnibus reclamatum est, erat enim iniqua & nova.
Consules neque concedebant, neque valdè repugnabant, diem consumi
volebant: id quod factum est, hæcque controversia usque ad noctem ducta,
Senatus est dimissus.

Pompeius apud Populum in causa Milonis clamore convitióque jactatus, ^{Id. ep. 5:}
& in Senatu à Catone acerbè & asperè, omnium magno silentio accusatus;
vehementer perturbatus est, unde Ptolemæi causa videbatur ab illo esse de-
posita; & Regem multi ipsum deseruisse credebant: interea Ptolemæus cum
intellexit, sese quod cogitabat, ut à Pompeio reduceretur, assequi non pos-
se, & nisi per Lentulum Spintherem esset restitutus, desertum se atque ab-
jectum existimans, ex Epheso, unde commorabatur, ad illum proficisci
destinabat.

Berenice post occisum Seleucum ejus maritum, alius quærebatur Regio ^{Stral. l.}
sanguine natus, cum Archelaus qui è Cappadocia in Syriam missus & Ga- ^{15. & 17.}

LAGIDAR.
an. 268.

binio ejus Provinciæ Præsidi amicus factus, in spem venerat se ei socium in bello Parthico quod ille parabat, futurum; sed spe sua, Senatu Romano non permittente, decidit: aliam verò potiorem reperit, per amicos enim quosdam, eo nesciente ad Ægypti Reginam deductus est: simulavit autem se filium esse Mithridatis Eupatoris; Rex itaque declaratus est: vir quidem rebus gerendis aptus, acris & magni nominis, mox ad Ægyptum contra Romanos tuendam, ingentem classem comparavit.

Cicer. ad
ib. 1. ep. 7.

Interea Senatusconsultum nullum extabat, quo Ptolemæi reductio Lentulo Spintheri adempta esset, & ille perspicere poterat, qui Ciliciam Cyprumque tenebat quid efficere & quid consequi posset, & si res facultatem habitura videretur, ut Alexandriam atque Ægyptum tenere posset, esse & suæ & Romani Imperii dignitatis, Ptolemaïde, aut aliquo propinquo loco, Rege collocato, illum cum classe atque exercitu proficisci Alexandriam, ut cum eam pace præsidiiisque firmaret, Ptolemæus redeat in Regnum & sine eo, ut & per illum restitueretur, quemadmodum Senatus initio censuit, & sine multitudine reducatur, sicut homines religiosi Sibyllæ placere dixerant.

Id. Fam. 1.
2. ep. 8.

Cato Tribunus legem interea promulgavit de imperio Lentuli abrogando, vestimentum filius mutavit; quam verò promulgationem tulit ille, ob pacem fortè secretam cum Ptolemæo nitam: unde timor Lentuli amicis,

Id. 1. 1. ep. 5.

ne aut eriperetur à Senatu Regia causa, aut defereretur: Quod si res ita foret, iis quiddam tertium videbatur, ut neque jacere Regem paterentur, nec ipsis repugnantibus ad Lentulum deferri, ad quem probè jam delatum esse existimarent: sed cum Lentulus nihil pro Rege moliretur, & Ptolemæus Pompeium sollicitaret, ab ipso literas ad Gabinium Syriæ Præsidem commendatitias accepit.

Lagid. 269.

Procl. 11.

Dion. 20.

Joseph. Ant.

1. 14. c. 11.

Dio. 1. 39.

Plut. in

Anton.

Ptolemæus ad Gabinium expeditionem in Parthos parantem & jam Euphratem fluvium trajicientem cum literis Pompeii advenit, mutatæque sententia, ipsum in Ægyptum reducere visum est. Rex tum Gabinio, tum exercitui, postquam restitutus esset, daturum se magnam pecuniæ copiam promisit, plerique Duces refragati sunt, & Gabinus bellum hoc dubitavit suscipere, sed vehementer decem milibus talentum mancipatus erat, cum Antonius rerum avidus magnificarum, Ptolemæo cupiens roganti gratificari, præstò fuit ad inducendum atque incendendum Gabinium ut hoc bellum susci- peret.

Dio. lib. 39.

Lege cautum erat primùm, ne quis Præfectus extra Provinciæ fines proficisceretur, deinde ne quod suo arbitrio bellum susci- peret: ad hæc & Populus & Sibylla interdixerant, ne Ptolemæus reduceretur: sed Gabinus quantò magis id vetitum sciebat, tantò majorem inde quæstum faciebat: itaque relicto in Syria filio Sisenna, admodum parvo natu, cum per paucis militibus in Ægyptum profectus est.

Plut. in

Anton.

Hircanus & Antipater Gabinium frumento, pecuniis & auxiliis adjuverunt cum iter per altum & sitiens sabulum esset faciendum cura eluvium & Sirbonidis paludes quas Typhonis exhalationes vocant Ægyptii, missus cum equitatu M. Antonius, non modò angustias occupavit, sed Pelusium profectus, amplam urbem cepit, Judæis eam accolentibus in societatem pertractis Antipatri consilio.

Joseph.

Antiq.

lib. 14. c. 11.

Dio. lib. 39.

Redactò itaque in potestatem Pelusii præsidio, Antonius simul iter præstitit exercitui securum & spem Gabinio victoriæ firmavit. Cum autem Ptolemæus simul atque Pelusium inivit, ira & odio inflammatus instituisset trucidare, intercessit, & id prohibuit Antonius; rumor inde Puteolos venit circa IV. Kal. Maias Ptolemæum esse in Regno.

Cicer. lib.

Ep. 4 ad

Attic. 9.

Dio. lib. 39.

Gabinus Pelusio, duplici acie instructa progressus, eadem die Ægyptios occurrentes fudit, poterat statim initio nascens malum opprimere: nam Ar- che-

chelaum opinione citius occurrentem cepit, ut tum ab eo nihil negotii restaret, sed veritus, ne quasi nulla magna re gesta, minus pecuniæ, quàm convenerat, acciperet; adhuc sperans, propterea quod acris ac magni nominis Archelaus haberetur, majorem sibi pecuniæ summam futuram: insuper ab ipso Archelæo magna vi nummorum accepta hominem quasi is aufugisset, dimisit.

Antonius in præliis & certaminibus quæ postea magna & crebra commissa fuerunt inter Romanos & Ægyptios, multa virtutis & consilii Imperatorii facta edidit: liquidissimè autem cum circumdedit & circumvenit à tergo hostes, quare victoriam in frontem incurrentibus paravit: Gabinus tandem & flumen classe & armis obtinuit: nam Alexandrinis quidem ad audienda omnia satis est animorum, naturæque sunt ad temerè verbis exequenda, quæcumque sibi proposuerint, promptissimi iidem ad bellum, ejusque labores omnium ineptissimi: quanquam in seditionibus (quæ apud eos & frequentissimæ & maximæ eveniunt) ad cædes subinde declinant, contendique (de re proposita) studio vitam maximè contemnant, in iisque perire, bonum quoddam in primis expetendum existiment.

Alexandriæ tandem Populum Archelaus contra Gabinium obsidionem urbis parantem ex mœnibus eduxit: at cum castra vallo atque fossa cingere juberet, universus succlamavit, ut id opus pecunia publica faciendum locaretur: quapropter deliciis tam enerves animi spiritum exercitus Romani sustinere non potuerunt: iisigitur victis Gabinus occisoque præter alios Archelao, cepit Alexandriam, & è vestigio omni Ægypto potitus est.

Non obscura ad vulgus humanitas M. Antonii adversus Archelaum defunctum extitit, nam cum familiaritas ei cum illo, & jus hospitii intercessisset, bellum cum vivente gessit necessariò, corpus interfecti requisitum cultu Regio funeravit. Hinc magnam sui nominis memoriam Alexandrinis reliquit, & apud milites Romanos habitus est fortissimus: Archelaus autem Ægypti Regno per sex menses potitus est.

Gabinus Alexandriam Ptolemæo reddidit, eoque in hunc modum reducto, Gallos milites præsidii causa in urbe apud Regem reliquit & in Syriam protinùs reversus est, nihil de his actis Romam per litteras nuntiavit.

Ptolemæus Regno restitutus paterni amoris immemor Berenicen filiam quod Regnum usurpasset ipso vivente, interemit, primum ac locupletissimum quemquam, ut qui plurima pecunia opus haberet, quod eam Reginam ut & sororem Tryphænam appellassent pariter occidit: ab urbis perfectione usque ad ipsius reditum effluxere tres anni, unum Tryphæna & Berenice simul regnantibus, & duobus hac sola vel cum maritis imperante.

Rabirius Postumus eques Romanus, Ptolemæo Regi pecuniam crediderat antequam Romam venisset, tum ipsi egenti quando Romæ morabatur, nec temerè credere putabat, quod erat nemini dubium, quin is in Regnum restitueretur à Senatu, quod quum non obtinuisset Rex, Rabirius Ptolemæum sequutus est, & ne quod crediderat, perderet, factus est Diocætes Regis, & Pallium sumpsit.

Dies quidem Gabinio dicta est, quod ille invita Republica & Oraculo neglecto Ptolemæum reduxisset.

Hircanus Judæorum Pontifex Ptolemæi amicus qui Gabinii exercitum propter Regem adjuverat in Regno reducem Alexandriæ remisit, eum magnificè excepit & cum Ptolemæo cœnaret à Tryphone Regis scurra dicterio lacessitus est, cujus sapiens responsum Rex admiratus est, ejusque urbanitatem approbans, omnes applaudere jussit.

Domi-

LAGIDAR.
an. 269.

Plutarch. in
Antonio.

Dio ut suprâ.

Val. Max.
l. 9. c. 1.

Plut. in
Anton.

Dio lib. 39.

Cicero pro
Rabirio.

Lagid. 270.
Ptol. 11.
Dion. 21.
Id. ut sup.
Suidas
nomen
ΠΤΟΛ.

LAGIDAR.
an. 270.
P. ol. 11.
Dion. 21.

Domitio tandem & Appio Coss. in Italiam reversus est Gabinius, tres eum factiones postularunt, ac primum de Ptolemæi reductionis crimine cognitum est: in ea actione universus ferè populus ad tribunal confluit, sapiùsque illi eum discerpere animus fuit quòd ob restitutum Ptolemæum Deos sibi iratos arbitrarentur: Gabinius autem se Regem reduxisse dixisse Republicæ causa, quòd classẽ Archelai timeret, cùm mare refertum fore prædonum putaret: Lege etiam id sibi licuisse protulit.

Idem. ibid.

Socii Pompeii & Cæsaris Gabinio promptissimè opitulabantur: aliud tempus, aliùmque Regem à Sibylla indicatum dicentes: eoque maximè nitebantur quòd nulla in eo carmine rei perpetratæ pœna erat assignata: à 70. Judicibus lis acta, Gabinium 32. condemnarunt, & 38. absolverunt. Parùm abfuit quin ipsos iudices interfecerit.

Lagid. 271.
Ptol. 11.
Dion. 22.
Suet. in
Claudio.

Rabirius familiares suos in vincula à Ptolemæo coniectos ubi vidit, mors ei ob oculos sæpè versata est, itaque nudus atque egens ad extremum fugit è Regno, sed quum Romam venit à C. Memmio accusatus est, quòd Gabinium Alexandriam proficisci impulerit, quòd Diocætes Regis factus pallium gesserit, & pecuniam Gabinio sibique ex imperatis tributis coegerit. Defendit eum Cicero.

Lagid. 272.
Ptol. 11.
Dion. 23.
Cic. Fam. 1.
6. ep. 4.
Cæf. Civ.
bel. lib. 3.

Ptolemæi mors Romæ nuntiata est Kal. Sextil. Sulpitio & Marcello Coss. Tabulæ testamenti, Regis per Legatos Romam allatæ sunt, ut in ærario ponerentur (ex quum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium depositæ) alteræ eodem exemplo relictæ, atque obsignatæ, Alexandriæ servatæ sunt. In hoc testamento heredes erant scripti ex duobus filiis, major & ex duabus puellis, ea quæ ætate antecedeat. Hæc uti fierent, per omnes Deos, pèrque fœdera quæ Romæ fecisset, eodem testamento Ptolemæus P. Romanum obtestabatur. In eo pariter præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter se quidem illi matrimonio jungerentur Regnùmque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent.

Chron. Alex.
Porphy.
Gr. Euseb.

Ptolemæus novus Dionysius duas habuisse videtur uxores priorem nempe Cleopatram sororem ex qua tres filias suscepit, Tryphænam, Berenicen, & ut opinamur Cleopatram, si quidem hæc nata erat, antequam Mithridatis filia Mithridatis Regis Ptolemæo parti desponsa veneno sibi vitam cum patre eripuisset, ex altera anonyma duos filios & Arsinoen.

App. Mithrid.

Lucian. de
non ten. erè
cred.

Forfan quòd Dionysus fuerit appellatus, Dionysiorum mollitiem muliebriter sectatus est, & instita muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos Cymbalorumque modo saliit. In arte quoque Choraulica se exercuit; idcò Auletes, per ludibrium vocatus est, in ea adeò se jactavit, ut non pigeret eum certamina in Regia celebrare, ad quæ ipse cum aliis concertaturus prodierit: unde Cicero cum ratione de illo dixit, non animo Regio esse qui neque genere erat Regio.

S rabon.
lib. 17.

Orat. 2. de
leg.
Agraria.

Princeps fuit populis odiosus, quum plurima tributa illis imposuerit, & ita eos vexavit, ut seditiones contra illum excitarent, & tandem è Regno expulerint. Crudelissimus fuit quippe, Berenicen filiam occidit, & primum ac locupletissimum quemque civem, ob eorum divitias corripandas.

Hujus Ptolemæi Historiam scripsit Gallicè V. Cl. Baudelotius Parisinus anno 1698.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum & Chlamide ornatum ; in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ , ſine aliis literis in area.

Satis frequens hic æneus ex modulo minimo nummus Regis Ptolemæi , in Antiquariorum cimeliis occurrit, quem Illuſtres illius veteris ſupelleſtilis ſtudioſi Fr. Gottifredus & Leon. Agoſtini olim Romani, Ptolemæo Cleopatraz illius celebris patri adjudicabant, hanc etiam ſententiam ſequutus eſt noſter Seguinus, & nuper V. Cl. Baudelotius, ſed in hoc Principe ne ΑΤΑΝΤΟΥΣ id eſt Tibicinis cognomen cum Goltzio quæras illud eſt ludibrii, & non in publicis monumentis apponi minimè ſolitum ut & ſuperiora Regum ΦΥΣΚΩΝΟΣ & ΔΑΘΥΡΟΥ.

Ego verò ab illis celebribus Romanis ſtatuam ejus Ptolemæi Romæ in villa quadam eſſe repertum accepi , cum illius cognominis ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ appellatione, quæ ſimilem ut in nummo viſitur, imaginem exhibebat.

Obſervandum in hujus Ptolemæi nummis literam L. , quæ λυκάβαντος ſonat, id eſt anno, non reperiri, & ideò non alias literas pro numeralibus illius Regni accipiendas eſſe, ſi quidem anni pro certis ſine hac antiqua Græcorum litera L. pro Λ vulgari haberi non debent, ut nummorum Ægyptiorum uſus nos edocuit; ſed aliquam urbem in qua percuffus eſt nummus forſan exhibet, ſed potiùs, ſi affirmare audeam, ſola Monetarii nota eſt, ut in noſtris officiis ſolet, præſertim quum ſola ſignatur.

Nec admittat pariter Lector, lauream pro diademate, in nummis hujus Ptolemæi, licèt radiis inſignem in ſequenti nummo tulerit.

EX CIM. ILL. D. COLBERTI.

Caput Regis Corona radiata cum diademate ornatum ſupra humerum ſiniſtra tridens , in averſa parte cornucopiæ cum pendulis & Corona radiata cum literis ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ; in area verò ΔΙ. id eſt Διοπολιτῶν.

T

In:

Insignis est ille nummus non modò quùm sit aureus & quidem tetradrachmalis, sed qui exhibeat Auletem corona radiata illustrem cum tridente supra humerum. Ptolemæus Philometor se Deum in nummis Syriæ Regum exemplo, appellavit; hic non Dei nomenclationem, sed illorum insignia coronam nempe radiatam cum tridente sub Neptuni effigie tanquam altero maris numine accepit, postquam Archelæi Berenices suæ filia mariti Classẽ profligasset, superbum hoc victoriæ monumentum in nummis exhibere voluit.

Cicer. pro
Rabir.

Cornucopiæ, alterum Ægypti Regum stemma est, ut in nummis magnæ Berenices, & Arsinoes Philadelphi observavimus: Ægyptus autem adeò erat fertilis, ut inde opes & populis abundantia, cujus cornucopiæ est Symbolum.

Literas initiales in nummis signatas, præsertim quum duæ observantur, ad urbium nomina in quibus percussi sunt nummi, hætenus revocavimus; has igitur interpretati sumus Διοπολιτῶν. Duæ erant adhuc Adriani Principis ævo, hujus nominis urbes, testibus ipsius nummis ΔΙΟΠ. ΜΕ. Λ. ΙΑ. Διοπολιτῶν μεγάλων λυκάβαντος ια', *Diopolitarum Magnorum anno undecimo*. Hæc quidem in Thabaïde celebris erat, inter quatuor quas enumerat Stephanus de Urbibus in Ægypto.

P T O L E M Æ V S D I O N Y S V S ,
R E X Æ G Y P T I . X I I .

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. draem.*

Ligid 273.
Ptol. Dion.
1.

Ptolemæus Ptolemæi novi Dionysi filius natu major ex testamento patris annos tredecem in circa, Ægypti Regnum suscipit cum Cleopatra forore 17. annum attingente, quam ducere in matrimonium debebat, at quum

quum esset puer adhuc, in ejus procuratione erant, Pothinus ejus nutricius, LAGIDAR. an. 273. Achilles militum Præfectus, & Theodotus Chius ejus præceptor in eam ascitus; ob verò testamentum, quo illos sub tutela P. Romani pater posuerat, Senatus Ptolemæum & Cleopatram socios declaravit.

Quum M. Bibulus Syriam Proconsul obtineret, & ipsa Provincia Parthorum irruptione gravaretur, duos egregiæ indolis filios, quos in Ægyptum mandaverat, revocavit, sed illos à Gabinianis militibus occisos cognovit; quorum interfectores, ad eum vinctos Regina Cleopatra misit, ut gravissimæ cladis ultionem, arbitrio suo exigeret, at ille oblato beneficio, quo nullum majus tribui lugenti potuerat, dolorem moderationi cedere coegit, carnificesque sanguinis sui, intactos è vestigio ad Cleopatram reduci jussit: dicendo, potestatem ejus vindictæ, non suam, sed Senatus esse debere.

Ptolemæus quum decimum quartum ætatis annum attigisset, Memphi inauguratus est, & in memoriam patris qui novi Dionysi cognomen habuerat, sibi appellationem Dionysi conservavit, & sic à patre sublata *novi* nomenclatione, distinctus est in actis Regiis. Porphyr. Gr. Euseb.

Orto civili bello inter Pompeium & Cæsarem, Pompeius Brundisium profectus Corn. Scipionem socerum in Syriam & Cn. Pompeium majorem filium in Ægyptum ad comparandas copias misit. Cleopatra beneficiorum à Pompeio erga patrem collatorum memor frumenti vim maximam illi misit, & filio dum Alexandria classem ingentem comparari jubet, ejus amore capta, cum illo formæ commercium habuit: Pompeius itaque 500. Gallos Germanosque, quos Gabinius in urbe præsidii causa apud Auletem reliquerat, adduxit, & naves 60. quibus præfuit. Lagid. 275. Ptol. Dion.

Propinqui & amici Ptolemæi rem indignam existimantes sub imperio esse feminæ & quòd illa omnia fratre contempto administraret, & ipsum Regno fraudare voluisset, mota seditione illam Alexandria ejecerunt. Cleopatra cum Arsinoe juniore sorore in Syriam secessit, exercitum ibi paratura. Idor. in Chron.

Classis Ægyptia quæ otiosa cum cetera Pompeiana stabat in Insula Corcyra, ubi audivit prælium in Pharsalicis campis esse commissum Alexandriam reversa est, & Ptolemæus, adversus copias quæ Cleopatra soror collegerat obviam ivit, jamque Rex à Castris Regina non longo spatio distabat, quum ecce Pompeius qui à Cæsare victus in Ægyptum navi contendebat,

Ille de loco ad quem se reciperet post pugnam Pharsalicam consilio capto, in Ægyptum navigare statuerat ad Ptolemæum, cujus patrem per Gabinium Regno restituerat, & cujus nunc amicitiam in mittenda ad se re frumentaria & classe expertus erat. Sol erat sub signo Libræ quum pervenit Pelusium versus, ubi ventus illum detulerat, at ubi in littore conspecto Regis exercitu navigare desiit; conjectansque Regem adesse, ad eum misit, ut pro hospitio, atque amicitia patris, Alexandria reciperetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur.

Qui à Pompeio missi sunt, confecto Legationis officio, liberiùs cum militibus Regis colloqui cœperunt, eosque hortari, ut suum officium Pompeio præstarent, néve ejus fortunam despicerent. In hoc numero erant complures Pompeii milites quos ex ejus exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandriam, ut diximus, transduxerat, belloque confecto ibi reliquerat. Cæs. lib. 3. comm. Appian. civ. bel. Dio lib. 42.

His tum cognitis rebus, Rex nihil respondit & amici illius qui in procuratione erant Regni, sive timore adducti, ut postea prædicabant, ne sollicito exercitu Regio, Pompeius Alexandriam Ægyptumque occuparet:

LAGIDAR sive despecta ejus fortuna, iis qui erant ab eo missi palam libenter responde-
 20. 275.
 Plutarch. in runt, eumque ad Regem venire jusserunt: ipsi clam consilium iniverunt,
 Pomp. quorum discrepaverunt sententiæ, quatenus hi rejiciendum alii vocandum
 & recipiendum sentiebant.

Id. ibid. At Theodotus facundiam & declamandi ostentans facultatem, neutrum
 esse ostendit explicatum, sed si recepissent eum, hostem Cæsarem ipsos
 habituros & Pompeium Dominum sin abegissent, in culpa futuros apud Pom-
 peium, quod ipsum repulerint: apud Cæsarem quod non sint persecuti.
 Optimum ergo factum esse, ut accitum interficiant. Si quidem & illi rem
 gratam facturos, neque hunc formidaturos, adjecitque arridens, *mortuum*
non mordere.

Id. ibid. Postquam in eam sententiam itum est, rem exequendam delegaverunt
 Achillæ. Hic Septimium quemdam, qui ordinem quondam duxerat sub
 Pompeio, Salviumque alterum Centurionem, præterea tres vel quatuor
 Dio l. 42. ministros assumpsit. Ii verò, quo Pompeium deceptum minori labore in-
 terficerent, libenter se eum recipere dixerunt, Legatōsque ejus, bono ani-
 mo ut essent, monitos deduxerunt: atque ita lembis exiguis conscensis, ad
 Pompeium provecti sunt.

App. de bel. Interim exercitus tanquam in hospitis honorem, secundum littus, totus
 civ. lib. 2. instructus in aciem, Ptolemæo in mediis versante, conspicuo veste purpu-
 Plut. in rea. Fortè omnes primò res eorum qui Pompeium comitabantur, conscen-
 Pomp. derant ad eum, ut quid ageretur, conspicerent. Ut videre non Regium
 nec splendidum, nec Theophanis congruentem spei receptum, sed navi
 una piscatoria, paucos homines venire, non Regem obvium, non purpu-
 ratorum aliquem, suspectum eum contemptum habuerunt, monueruntque
 Pompeium, dùm extra telorum jactum essent, retrorsum ut in salum age-
 ret navem.

Id. ibid. Interea appropinquante navicula, prior assurrexit Septimius, ac latinè
 Pompeium Imperatorem appellavit, Achilles verbis Græcis salute data, hor-
 tatus est eum, ut in naviculam suam transfiret, vadofum prædicans mare
 esse, nec triremis patiens, quod breviam fabulosa haberet, simul naves aliquot
 Regiæ compleri conspiciebantur, & littus tenebant armati, ut nec elabi se,
 si mutarent consilium, viderent posse: Accedebat, quod percussoribus diffi-
 dentiam ipsam præbituri essent injuriæ colorem.

Id. ibid. Salutata ergo Cornelia, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos Cen-
 turiones, ex libertis unum Philippum, & servum Scynem nomine, præ se
 in naviculam jussit descendere. Porrigente dextram ei ex navicula Achilla,
 ad uxorem & filium conversus Sophoclis Iambica pronuntiavit.

*Quisquis domum elatam Tyranni accefferit,
 Fit illius servus, licet liber venerit.*

Id. ibid. His postremum quum suos esset affatus, ingressus est.

Satis amplo intervallo inter terram & triremem, ubi nemo eorum, qui in
 navicula erant, hilariter est Pompeium allocutus. Intuitus Septimium. Ecquid
 te, inquit, ego commilitonem quondam meum agnosco. Ille tantum capite
 annuit, non est affatus, nec benignitatem ei ostendit ullam. Quum iterum jam
 immobiles starent, tenens Pompeius in parvo libello conscriptam ab se Græ-
 cam orationem, qua uti apud Pompeium statuerat, eam cœpit legere.

Postquam terræ appropinquaverunt, Cornelia cum amicis ex navi anxie
 speculabatur eventum, cœpitque sustollere animos, quod ad descensionem
 multos ex Regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratia concurrentes: sed
 dum Philippum manu apprehendit Pompeius ut commodius surgeret, Se-
 ptimius

primus primus à tergo trajecit; inde secundum eum Salvius, mox Achil-
las enses strinxerunt. Ille ambabus manibus faciem toga intexit, nec quic-
quam indignum se loquutus est, nec fecit, tantum suspirio edito patienter
ictus exceperit duodefexagesimo ætatis anno completo pridie natalem.

Illi qui in navibus erant, ubi eadem spectaverunt, gemitum ediderunt ex
littore inauditum, ancorisque properè solutis fugæ se mandavere. Beni-
gnus autem ventorum ex mari afflatus fugam eorum adjuvit. Unde mo-
hentes persequi, eos Ægyptii destitire & tantum partem cœperunt.

Pompeii caput resecurit Septimius, & servatum est ad Cæsaris adventum,
truncus verò è navicula nudus projectus, spectare cupientibus est relictus,
Philippus dum satiarunt oculos apud eum remansit, deinde funeravit.

Postero die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus & littus le-
gens, ut funeris pyram vidit, atque assistentem Philippum, nec dum satis
eum agnitum. Quis hic, inquit, fato functus jacet? Ac aliquantulo inter-
posito spatio suspirans, fortassis tu, inquit, Magne Pompeie. Paulò post
egressum ex navi comprehenderunt Ægyptii, necaveruntque in custo-
dia.

Cæsar quum audiisset Pompeium Cypri visum, conjectans eum in Ægy-
ptum iter habere propter necessitudines Regni reliquasque ejus loci oppor-
tunitates, cum Legionibus, una quam ex Thessalia se sequi jusserat, & alte-
ra quam ex Achaia à Fusio Legato evocaverat, equitibusque 800. & navi-
bus longis Rhodiis x. & Asiaticis paucis post tertium diem Alexandriam
pervenit Rege Ptolemæo circa montem Pelusium adhuc hærente, & ante-
quam Pelusio rediret, de Pompeii morte ibi cognovit.

At quum tumultuantes Alexandrinos ob Pompeii eadem reperisset, non
ausus est in terram ingredi, in ancoris substitit aliquandiu: atque primum
è navi egrediens clamorem militum audit, quos Rex in urbe, præsidii cau-
sa reliquerat, & cursum ad se fieri videt, quod fasces ante ferrentur. In
hoc omnis multitudo majestatem Regiam nimium prædicabat. Cæsarem non
pœnituit in Regiam confugisse, militibus autem ejus aliquibus arma adempta
sunt; reliqui, dum omnes naves ad littus perveniunt retrò avecti sunt.

Hoc sedato tumultu, Theodotus caput Pompeii attulit & annulum obtulit,
quem accipiens illachrymavit. Alii aiunt caput ab Achilla velamine involutum
narrant ablatum. Cæsar illud in suburbio sepeliri jussit, sed percussoribus tan-
tùm abfuit ut se gratiam debere fateretur, ut & facinus culpaverit, amicos
& familiares Pompeii à Rege captos benignè accepit omnes.

Cæsar priusquam ad ipsum appulisset exercitus, propter infrequentiam suo-
rum, dabat se otio, comiter excipiens obvios & visendi causa urbem deam-
bulando, mirabatur ejus pulchritudinem, & sapientiæ Professores pleròsque
stans audiebat, quod otium ei gratiam, & bonam existimationem paravit
apud Alexandrinum populum.

Etesiis ventis Alexandriæ detentus, cogendis pecuniis, dijudicandaque
lite inter Ptolemæum & Cleopatram sororem trahebat, has enim contro-
versias ad Pop. Romanum, & ad se, quòd esset Consul, pertinere existi-
mans, atque magis officio suo convenire quòd superiore Consularu cum pa-
tre Ptolemæo, & lege, & S. C. societas erat facta, ostendit sibi placere
Regem & sororem ejus exercitus quos haberent, dimittere & de controver-
siis jure apud se potius, quàm armis disceptare.

Pothinus Ptolemæi nutricius & in ejus procuracione, primum inter Auli-
cos quæri atque indignari cœpit, Regem ad dicendam causam evocari, &
clam Cæsari struebat insidias, quapropter ferunt eum exinde cœpisse corpo-
ris tuendi causa in conviviis pernoctare. Ac propalam Pothinus multa ad
Cæsaris intolerabilem invidiam & contumeliam loquebatur faciebát-
que.

LAGIDAR.

an. 275.

Id. ibid.

Nam vitiosissimum & vetustissimum militibus metiebatur frumentum, addens, ferrent & acquiescerent, quod vescerentur alienis. Ad coenas vasis ligneis & figulinis iussit ministrari aurea & argentea Cæsarem ferens omnia accepisse in solutum. Quippe patri Regis Cæsar, septingenties expensum ferebat, ex quibus cetera liberis ejus Cæsar antè condonaverat. Quadringenties tunc repetebat, ad sustinendum exercitum. Quum Pothinus diceret ei, in præsentia ut abiret, & magnis negotiis insisteret, post eum gratia creditum ablaturum, ad quod Cæsar, minimè se Ægyptiorum consilium requirere respondit.

Dio lib. 42.

Cleopatra quum hætenus per alios causam suam contra Ptolemæum fratrem apud Cæsarem egisset, simul atque naturam Cæsaris cognovit: erat autem ille amoribus quàm maximè obnoxius, per inter nuntios Cæsari quæsta erat se proditam ab amicis, cupereque ipsam per se apud eum prosequi, at quum impetrasset à Cæsare ut sub aspectum ejus veniret, ita se se exornavit & composuit, ut simul quàm maximam dignitatem præ se ferret, simul misericordiam Cæsari moveret.

Id. ibid.

Ipsa ex agro, ubi tunc erat, unum secum trahens ex amicis Siculum Apollodorum, exiguo acatio conscensa, primis jam tenebris applicuit ad Regiam. Quum nulla alia ratione posset latere, culcitra involuta protendit se in longum. Apollodorus constrictam loro culcitram per portam ad Cæsarem intulit.

Id. ibid.

Cleopatra affusa genibus Cæsaris, partem Regni poscebat: ipsa verò inter alias omnibus mulieribus formæ elegantia præstabat, tunc flore ætatis admodum erat conspicua, intereratque ei in voce summus lepos, ita ut cum quocumque colloqueretur, gratia eum demulceret: denique tanta ejus aspectum orationemque vis comitabatur, ut allicere etiam ab amore vel natura vel ætate alienissimum quemque hominem ad sui amorem valeret. Quibus rebus instructa in rem suam existimabat fore, si ad Cæsaris colloquium admitteretur, inque sua venustate præsidium causæ reponebat.

Id. ibid.

Cæsar ubi vidit Cleopatram, loquentem nonnihil audivit, ita confestim mancipium ejus factus, ut statim sub auroram Ptolemæum accersiverit, & pacificationem tentaverit, at quòd improvise suam sororem intus esse viderit, ita Regis animum ita inflammavit, ut profiliens ad populum, proditum se clamaret, ac denique diadema capite detractum abjiceret. Magno inde tumultu coorto, Ptolemæum Cæsariani milites intrò abripuerunt, Ægyptii autem commoti sunt: ac nisi Cæsar metu percussus ad eos prodiisset, deque loco tuto omnia se, quæ vellent, facturum se promississet: ipso primo impetu Regiam, quam terra marique invadebant, occupassent: neque enim Romanis, qui se apud amicos versari credebant, ullæ ad resistendum aderant vires.

Cæf. lib. 3.

Dio. l. 42.

Post hæc Cæsar in concionem cum Ptolemæo ac Cleopatra progressus, patris eorum testamentum de scripto recitavit, quo præcipiebatur, ut more Majorum apud Ægyptios inter se quidem illi matrimonio jungerentur, Regnumque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent. His addens Cæsar, suum, qui Dictaturam gereret, omnemque Populi R. potestatem obtineret, esse ut liberos curaret, & patris voluntatem exequeretur. Ptolemæo & Cleopatraz Ægypti Regnum dedit, Arsinoe autem alteri filiaz, Ptolemæoque juniore Germani horum, Cyprum largitus est: atque in hunc modum is tumultus tunc sedatus est.

Cæf. ibid.

Plut. i. Cæf.

Dio l. 42.

Sed non multò post novus motus coortus est, adeò ut ad bellum quoque res deveniret: Pothinus enim Eunuchus cui Ptolemæi pecuniarum procuratio commissa fuerat, veritus ne ejus rei causa ad supplicium deposceretur, clam ad Achillam, qui etiamnum apud Pelusium morabatur, misit, eumque terroribus ac spe propositis, in societatem suorum consiliorum pertraxit:

xit: deinde reliquos quoque qui in armis erant, sibi conciliavit, injecta sus-^{LAGIDAR;}
picione Cæsarem quidem componendæ turbæ causa Regnum utrisque simul^{an. 275.}
dedisse, sed progressu temporis soli Cleopatrar id attributurum. Videbatur
autem res indigna, sub imperio esse feminæ. Erant tum ipsis eæ copiar, quibus se Cæsarianis pares esse confidebant: cum his rectâ Alexandriam con-
tendentes, ad defensionem se comparabant.

Subito exercitus Regius, equitatusque omnis venire in urbem nunciatur. Cæs. bel. civ.
Cæsaris copiar nequaquam erant tantæ ut eis extra oppidum, si esset dimi-^{l. 3.}
candum, consideret; relinquebatur, ut se suis locis oppidò teneret, consi-
liumque Achillæ cognosceret. Milites tamen in armis esse iussit, regem-
que hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximè autoritatis,
Legatos ad Achillam mitteret, & quid esset suæ voluntatis ostenderet.

Missi sunt à Ptolemæo Dioscorides & Serapion qui ambo Legati Romam Id. ibid;
iverant, magnamque apud patrem Ptolemæum autoritatem haberent, ad
Achillam ipsi pervenerunt. Quos ille quum in conspectu ejus venissent,
priusquam audiret, aut cuius rei causa missi essent, cognosceret, corrip-
i ac interfici iussit. Quorum alter accepto vulnere occupatus per suos pro oc-
ciso sublatu, alter interfectus est.

Quo facto Regem ut in sua potestate haberet, Cæsar effecit, magnam-
que, Regium nomen apud suos, autoritatem habere existimans & ut po-
tius privato paucorum & latronum consilio, quàm Regio susceptum vide-
retur.

Erant cum Achilla copiar, ut neque numero, neque genere hominum, Id. ibid;
neque usu rei militaris contemnendæ viderentur millia enim 20. in armis ha-
bebat. Hæ constabant è Gabinianis militibus, qui jam in consuetudinem
Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, & nomen disciplinamque P. Ro-
mani dedidicerant, uxoresque duxerant, ex quibus plerique liberos habe-
bant.

His accedebant collecti ex prædonibus latronibusque Syriæ, Ciliciæque Id. ibid;
Provinciæ finitimarumque regionum. Multi præterea capitis damnati, exu-
lesque convenerant: fugitivi que omnibus Romanis certus erat Alexandria
receptus, certaque vitæ conditio, ut dato nomine, militum essent numero:
quorum si quis à Domino comprehenderetur, concursu militum eripieba-
tur, ipsi pro suo periculo defendebant. Hi bona locupletum diripere sti-
pendii augendi causa, Regis domum obsidere, Regno expellere alios, alios
accersere, vetere quodam Alexandrini exercitus instituto consueverant.

Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Ale- Id. ibid;
xandriæ bellis, hi Ptolemæum patrem in Regnum reduxerant, hi Bibuli fi-
lios duos interfecerant, bella cum Ægyptiis gesserant, hunc usum rei mili-
taris habebant. His copiis fidens Achilles, paucitatemque militum Cæsaris
despiciens occupat Alexandriam, præterea urbis partem, quam Cæsar
cum militibus tenebat, primo impetu domum ejus irrumpere conatus est.
Cæsar dispositis per vias cohortibus impetum ejus sustinuit.

Eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longè maximam ea res Id. ibid;
attulit dimicationem, simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur,
& magna multitudine naves longas occupare Ægyptii conabantur: quarum
erant auxilio 50. missæ ad Pompeium; quæ prælia in Thessalia facto, do-
mum redierant. Illæ triremes omnes, & quinqueremes erant aptæ instru-
ctæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has 22. erant, quæ præsidii
causa Alexandria esse consueverant, constrata omnes, quas si occupassent,
classe Cæsari erepta, portum ac mare totum in sua potestate haberent, com-
meatu auxiliis que Cæsarem prohiberent.

Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit, quum Cæsar ce- Id. ibid;
lerem

LAGIDAR. lerem in ea re victoriam, Ægyptii salutem suam consistere viderent; sed
an. 275. rem obtinuit ille, omnesque eas naves & reliquas quæ erant in navalibus,
quod tam latè tueri tam parva manu non poterat, incendit; flamma partem
Oros. l. 6. c. urbis & bibliohecam in qua quadringenta erant millia librorum invalit.

15.
Id. ibid. Deinde Cæsar ad Pharum navibus milites exposuit, quam occupavit, at-
que ibi præsidium posuit. Quipus rebus est effectum uti tutò frumentum,
auxiliæque navibus ad eam supportari possent, dimisit enim circum omnes
propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, reliquis oppidi partibus
sic est pugnatum, ut æquo prælio discederetur, & neutri pellerentur, id
efficiebant angustia loci, paucisque utrimque interfectis, Cæsar loca ma-
ximè necessaria complexus, nocte præmunivit: hoc tractu oppidi pars erat
Regiæ exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus, & thea-
trum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditusque habebat ad
portum, & ad reliqua navalia. Has munitiones insequentibus auxit diebus,
ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur.

Cæs. l. 3.
Hert. de bel. Continente omnem terram, iis locis demptis quæ Cæsar munitionibus
Alex. clauferat, Achilles tenebat.

Dio lib. 42.
Lagid. 276. Interea misit Cæsar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxi-
Dion. 4. lia evocavit, Rhodo atque ex Syria Ciliciæque omnem classem arcessit, ex
Cretas sagittarios, equites ab Rege Nabatæorum Malco accepit, tormenta
undique conqueri, & frumentum mitti, auxiliæque adduci iussit. Domi-
tium Calvinum per litteras de magno suo periculo edocuit, flagitavitque
ab eo ut quàm primùm sibi subsidia mitteret, propiusque ipse Alexandriam
per Syriam accederet. Mithridates verò Pergamenus magnæ nobilitatis do-
mi scientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Cæsaris,
in Syriam Ciliciamque est missus ad auxilia arcessenda.

Id. ibid. Dum hæc geruntur Ganymedes quidam Eunuchus, Arsinoen negligentius
custoditam furtim ad Ægyptios traduxit, eaque illi Regina constituta, jam
eo majori studio bello incubuerunt, quòd Ducem ex Ptolemæorum prosapia
nacti essent. Ea propter Cæsar Pothinum veritus ne is quoque Ptolemæum
furtim auferret, interfecit. Alii alteram mortis causam afferunt. Quum Po-
thinus in parte Cæsaris esse videretur, ad Achillam nuncio mitteret, hortare-
túrque ne negotio desisteret, néve animo deficeret, indicatis deprehensisque
internuntiis, à Cæsare necatus est.

Id. ibid. Cæsar palam deinceps Regem diligenti custodia asservavit. Quo facto ma-
gis etiam exasperatis Ægyptiorum animis, quum eorum numerus subinde
cresceret, munitiones quotidie augebantur, atque omnes oppidi partes,
quæ minùs firmæ esse viderentur, testudinibus atque musculis aptantur: ex
ædificiis per foramina in proxima ædificia arietes immittuntur, quantumque
aut ruinis dejicitur, aut per vim recipitur loci, in tantum mutationes profe-
runtur.

Id. ibid. Studebat Cæsar maximè ut quam angustissimam partem oppidi palus à me-
ridie interjecta efficiebat, hanc operibus vineisque agendis, à reliqua parte
urbis excluderet, illud sperans, primùm, ut quum esset in duas partes urbs
divisa, acies uno consilio atque imperio administraretur, deinde ut labo-
rantibus succurri, atque ex altera oppidi parte auxilium ferri posset; impri-
mis verò, ut aqua pabulæque abundaret, quarum alterius rei copiam exi-
guam, alterius nullam omninò facultatem habebat, quod utrumque palus
largè præbere poterat.

Hirt. de
bel. Alex. Neque verò Alexandrinis ingerendis negotiis cunctatio ulla aut mora in-
ferebatur: nam in omnes partes, per quas fines Ægypti, regnumque per-
tinet, Legatos, conquistoresque delectus habendi causa miserant; ma-
numque numerum telorum, atque tormentorum convexerant, & innumerabi-
lem

lem multitudinem adduxerant ; nec minùs in urbe maximæ armorum erant ^{LAGIDAR.} institutæ officinæ : servos præterea puberes armaverant : quibus domini lo- ^{an. 276.} cupletiores victum quotidianum, stipendium dabant.

Hac multitudine disposita , munitiones semotarum partium tuebantur, ^{Ibid.} veteranas cohortes vacuas in celeberrimis urbis locis habebant, ut quacumque regione pugnaretur , integris viribus ad auxilium ferendum opportunæ essent. Omnibus viis atque angiporis triplicem vallum obduxerant, erat autem quadrato extructus saxo nec minus 40. pedes altitudinis habebat, quæque partes urbis inferiores erant , has altissimis turribus denorum tabulorum munierant. Præterea alias ambulatorias totidem tabulorum confixerant; subjectisque eis rotis, funibus, jumentisque objectis directis, plateis in quamcumque erat visum , partem movebant.

Urbs fertilissima & copiosissima omnium rerum apparatus suggerebat. Ipsi ^{Ibid.} homines ingeniosissimi atque acutissimi , quæ à Romanis fieri viderant , ea solertia efficiebant , ut Romam illorum opera imitari viderentur , & sua sponte multa reperiebant : unòque tempore & Romanas munitiones infestabant & suas defendebant : atque hæc Principes in consiliis concionibusque agitabant , P. Romanum paulatim in consuetudinem ejus Regni venire occupandi: paucis annis antè Gabinium , cum exercitu fuisse in Ægypto: Pompeium se ex fuga eodem recepisse ? ac Cæsarem vepisse cum copiis: neque morte Pompeii quidquam profectum, quo minus Cæsar apud se commoraretur : quem si non expulissent, futuram ex Regno Provinciam : idque agendum maturè, namque eum, interclusum tempestatibus propter anni tempus, recipere transmarina auxilia non posse.

Quum Romani milites ex Syria nondum advenissent, Cæsar ad amicitiam ^{Dio l. 42.} hostes perducendi, consilium cepit , Ptolemæumque eo in loco, unde ab illis exaudiri posset constitutum, Ægyptiis dicere jussit, ne se quidquam adversi pati, neque bello opus esse, proinde pacem componerent, se curaturum ut conditiones convenirent. Quæ si ipse sua sponte ita pronuntiasset, utique ut bellum pace mutaretur, effecisset, nunc suspicati ad hoc eum à Cæsare subornatum esse, nihil à proposito deflexerunt.

Interim dissensione orta inter Achillam qui veterano exercitui præerat , & ^{Hirt. de bel. Alex.} Arsinoen Regis Ptolemæi juniorem filiam; quum uterque utrique insidiaretur, & summam Imperii, ipsæ obtinere vellet, præoccupat Arsinoe per Ganymedem Eunuchum nutricium suum atque Achillam interficit, hoc occiso ipsa sine ullo socio & custode, omne Imperium obtinebat, & Dux exercitus Ganymedes constituitur. Is suscepto officio largitionem in milites auget, reliqua pari diligentia ministrat.

Alexandria est ferè tota suffosa , specusque habet ad Nilum pertinentes, ^{Id. ibid.} quibus aqua in privatas domos inducitur , quæ paulatim spatio temporis liquescit ac subsidit, hac uti Domini ædificiorum, atque eorum familia consueverunt; nam quæ flumine Nilo fertur adeo limosa atque turbida, ut multos variòsque morbos efficiat; sed ea plebs ac multitudo contenta est necessariò, quòd fons urbe tota nullus est, hoc tamen flumen in ea parte urbiserat, quæ ab Alexandrinis tenebatur, quo factò est admonitus Ganymedes posse Romanos aqua intercludi : qui distributi munitionum tuendarum causa , vicatim ex privatis ædificiis, specubus, & puteis extracta aqua utebantur.

Hoc probato consilio magnum ac difficile opus aggreditur , interseptis ^{Id. ibid.} enim speculus , atque omnibus urbis partibus exclusis, quæ ab ipso tenebantur, aquæ magnam vim ex mari totis ac machinationibus exprimere contendit, hanc locis superioribus fundere in partem Cæsaris non intermittebat, quam ob rem falsior paulò præter consuetudinem aqua trahebatur ex proximis ædificiis magnamque hominibus admirationem præbebat, quam ob cau-

LAGIDAR.
an. 276.

sam accidisset; nec satis sibi ipsi credebant, quum se inferiores ejusdem generis, ac saporis, aqua dicerent uti, atque ita consuescent, vulgòque inter se conferebant & degustando, quantum inter se differrent aquæ, cognoscebant; parvo verò temporis spatio, hæc propior bibi non poterat omnino, illa inferior, corruptior jam, falsiorque reperiebatur.

Id. ibid.

Quo factò dubitatione sublata, tantum incessit tumor, ut ad extremum casum omnes deducti viderentur, atque alii morari Cæsarem dicerent quin naves exscendere juberet: alii multò graviolem extimescerent casum, neque cælari Alexandrinos possent in apparanda fuga, quum hi tam parvo spatio distarent ab ipsis, neque illis imminentibus atque insequentibus, ullus in naves receptus daretur. Erat autem magna multitudo oppidanorum in parte Cæsaris, quam domiciliis non moverat, quòd ea se fidelem palam Romanis esse simulabat & delcivisse à suis videbatur.

Id. ibid.

Cæsar suorum timorem consolatione & ratione minuebat; nam puteis fossis aquam dulcem posse reperiri affirmabat, omnia quum littora naturaliter aquæ dulcis venas haberent, quòd si alia esset littoris Ægyptii natura, atque omnium reliquorum; tamen quia mare liberum tenerent, neque hostes classem haberent, prohiberi se non posse, quominus quotidie aquam navibus peterent, vel à sinistra parte, à Parætonio, vel à dextra ab Insula, quæ diversæ navigationes nunquam uno tempore à diversis ventis præcluderentur.

His addit fugæ nullum esse consilium non solum iis, qui primam dignitatem haberent, sed ne iis quidem, qui nihil, præterquam de vita cogitarent, magno negotio impetus hostium adversis ex munitionibus sustineri: quibus relictis, nec loco, nec numero pares esse: magnam autem moram & difficultatem adscensum in naves habere, præsertim ex scaphis: summam esse contra in Alexandrinis velocitatem, locorumque & ædificiorum notitiam, hos præcipuè in victoria insolentes, præcursuros & loca excelsiora, atque ædificia occupaturos: ita fuga navibusque Romanos prohibituos: proinde ejus consilii obliviscerentur, atque omni ratione esse vincendum cogitarent.

Hac ratione apud suos habita, atque omnium mentibus excitatis, dat Centurionibus negotium, ut reliquis operibus intermisit ad fodiendos puteos animum conferunt, neve quam partem nocturni temporis intermittant. Quo suscepto negotio, atque omnium animis ad laborem incitatis, magna una nocte vis aquæ dulcis inventa est: ita operosis Alexandrinorum machinationibus, maximisque conatibus, non longi temporis labore occursum est.

Id. ibid.

Eo biduo Legio xxxvii. ex dedititiis Pompeianis militibus cum frumento armis, telis, tormentis, imposita in naves à Domitio Calvino ad littora Africæ paulò supra Alexandriam delata est: hæ naves Euro qui multos dies continenter flabat, portum capere prohibebantur, sed loca sunt egregia ad tenendas ancoras; hi quum diù retinerentur, atque aquæ inopiâ premerentur, navigio auctuario Cæsarem faciunt certiolem. Cæsar ut per se consilium caperet, quid faciendum videretur, navim conscendit, atque omnem classem jussit, nullis suis militibus impositis, quum longiùs paulò discederet, munitiones nudare volebat, quumque ad eum locum accessisset, qui appellatus Cherronesus; aquandique causa remiges in terram exposuisset, nonnulli ex numero, quum longiùs à navibus prædatum processissent, ab equitibus hostium sunt excepti: ex iis cognoverunt, Cæsarem ipsum in classem venisse, nec ullos milites in navibus habere.

Id. ibid.

Qua re comperta, magnam sibi facultatem, fortunam obtulisse benè gerendæ rei crediderunt: itaque naves omnes quas paratas habuerant, ad navigandum, propugnatoribus instruxerunt, Cæsarique redeunti cum classe occur-

occurrerunt: qui duabus de causis eo die dimicare nolebat: quòd & nullos ^{LAGIDAR} milites in navibus haberet, & post horam decimam diei res agebatur, nox ^{an. 276.} autem allatura videbatur majorem fiduciam illis, qui locorum notitia confidebant: sibi etiam hortandi suos auxilium defuturum; quòd nulla satis idonea esset hortatio, qua neque virtutem posset notare, neque inertiam.

Quibus de causis, naves, quas potuit Cæsar ad terram detrahit, quem ^{Id. ibid.} in locum illos successuros non existimabat, erat una navis Rhodia in dextro Cæsar's cornu longè ab reliquis collocata, hanc conspicati hostes, non tenuerunt sese, magno impetu quatuor ad eam constrictæ naves & complures apertè contenderunt, cui coactus Cæsar ferre subsidium: ne turpiter in conspectu contumeliam acciperet, quamquam, si quid gravius accidisset, meritò casurum judicabat.

Prælium commissum est magna contentione Rhodiorum, qui quum in omni- ^{Id. ibid.} bus dimicationibus & scientia & virtute præstiterent, tum maximè illo tempore totum onus sustinere non recusabant, ne quòd suorum culpa detrimentum acceptum videretur, ita prælium secundissimum est factum, capta est una hostium quadriremis, depressa est altera, deinde omnes epibatis nudatæ: magna præterea multitudo in reliquis navibus propugnatorum est interfecta, quod nisi nox prælium diremisset, tota classe hostium Cæsar potitus esset. Hac calamitate perterritis hostibus, adverso vento leniter flante, naves onerarias Cæsar remulco victricibus suis Alexandriam deducit.

Eo detrimento adeò sunt fracti Alexandrini, quum non jam virtute pro- ^{Id. ibid.} pugnatorum, sed scientia Classiariorum viderent. Postquam Ganymedes in consilio confirmavit sese & eas, quæ essent amissæ, restitutum, & numerum adaucturum magna spe & fiducia veteres reficere naves, accuratiùsque huic rei studere atque inservire instituerunt: ac tamen amplius ex navibus longis in portu navalibusque amiserant, non tamen reparandæ classis cogitationem deposuerunt; videbant enim non auxilia Cæsari, non commeatus supportari posse, si classe ipsi valerent.

Præterea nautici homines & urbis & regionis maritimæ, quotidianòque ^{Id. ibid.} usu à pueris excitati ad naturale ac domesticum bonum refugere cupiebant, & quantum parvulis navigiis profecissent, sentiebant: itaque omni studio ad parandam classem incubuerunt. Erant ostiis Nili custodiæ exigendi portorii causa dispositæ. Naves veteres erant in occultis Regiæ navalibus, quibus multis annis ad navigandum non erant usi, has reficiebant: illas Alexandriam revocabant, deerant remi, porticus, gymnasia, ædificia publica detegebant, asseres remorum usum obtinebant, aliud naturalis solertia, aliud urbis copia subministrabat. Postremò non longam navigationem parabant, sed præsentis temporis necessitati serviebant, & in ipso portu confligendum videbant: itaque paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22. quinqueres 5. confecerunt; ad has minores apertasque complures adjecerunt, & in portu periclitati remigio quid quæque earum efficere posset idoneos milites imposuerunt, seque ad confligendum omnibus rebus paraverunt.

Cæsar Rhodias naves 9. habebat, Ponticas 12. Lycias 5. ex Asia 12. ^{Id. ibid.} ex his quinqueres 5. erant, & quadriremes 10. reliquæ infrà hanc magnitudinem, & pleræque apertæ, tamen virtute militum confusus, cognitis hostium copiis, se ad dimicandum parabat. Postquam eò ventum est, ut sibi uterque eorum consideret. Cæsar pharum classè circumvehitur, adversasque naves hostibus constituit, in dextro cornu Rhodias collocat, in sinistro ponticas, inter has spatium 600. passuum relinquit, quod satis esse ad explicandas naves videbatur; post hunc ordinem reliquas naves subsidio di-

LAGIDAR sribuit quæ quamque earum sequatur, & cui subveniat, constituit, atque
an. 276. imperat.

Id. ibid. Non dubitanter Alexandrini classẽ producunt, atque instruunt, in fronte collocant 23. reliquas subsidiarias in secundo ordine constituunt, magnum præterea numerum minorum navigiorum & Scapharum producunt cum mal-leolis, ignibûsque, si quid ipsa multitudo, & clamor & flamma Romanis terroris afferre possent. Erant inter duas classes vada transitu angusto, quæ pertinent ad regionem Africæ, satisque diu inter ipsas est expectatum, ab utris transeundi fieret initium: propterea quod, eò qui intrassent, & ad explicandam classẽ & ad receptum, si durior accidisset casus, impeditio-nes ferè videbantur.

Id. ibid. Rhodiis navibus præerat Euphranor animi magnitudine ac virtute magis cum Romanis, quàm cum Græcis, comparandus, hic ob notissimam scien-tiam delectus est à Rhodiis, qui imperium classis obtineret, qui ubi Cæsaris animum advertit. Videris mihi, inquit, Cæsar vereri, si hæc vada primus navibus intraveris, ne priùs dimicare cogaris, quam classẽ possis explicare, nobis rem committere, nos prælium sustinebimus, neque tuum iudicium fallemus, dum reliqui subsequantur, hos diutiùs in nostro conspectu nobis & dedecori & dolori est.

Id. ibid. Cæsar illum adhortatus, atque omnibus laudibus prosequutus, dat signum pugnæ, progressas ultra vadum 4. Rhodias naves circumfistunt Alexandrini, atque in eas impetum faciunt, sustinent illi, atque arte sollertiæque se expli-cant: ac tantum doctrina potuit, ut in dispari numero, nulla transversa ho-sti objiceretur, nullius remi detergerentur, sed semper, venientibus adversæ occurrerent interim sunt reliquæ subsequutæ, nam necessariò discessum ab arte est propter angustias loci, atque omne certamen in virtute consistit.

Id. ibid. Neque verò Alexandriæ aut Romanorum aut oppidanorum, qui au in ope-re, aut in oppugnatione occupatum animum haberet, quàm altissima tecta pete-ret, precibûsque ac votis victoriam suis à Diis immortalibus exposceret. Minimè autem erat par prælii certamen, Romanis prorsus neque terra neque mari effugium dabatur victis, omniæque victoribus erant; futura in incerto, Alexandrini, si superassent navibus, omnia tenerent, si inferiores fuissent, reliquam tamen fortunam periclitarentur, simul illud grave ac miserum vide-batur, per paucos dies de summa rerum, ac de salute omnium decertare; quorum si quis aut animo aut virtute cessisset, reliquis etiam esset cavendum quibus pro se pugnandi facultas non fuisset.

Hæc superioribus diebus suis exposuerat Cæsar, ut hoc majori animo contenderent, quod omnium salutem sibi commendatam viderent, eadem suum quisque contubernalem, amicum, votum prosequens erat obtesta-tus, ne suam atque omnium falleret opinionem, quorum iudicio delectus ad pugnam proficisceretur: itaque hoc animo est decertatum, ut neque maritimis nauticisque solertia, atque ars præsidium ferret, neque numero navium præstantibus multitudo prodesset, neque fidei ad virtutem ex tanta multitudine viri Romanorum virtuti possent adæquari.

Id. ibid. Capitur hoc prælio quinquereimis una, & biremis cum defensoribus re-migibûsque, & deprimuntur tres, Romanis incolumibus omnibus, reliquæ propinquam fugam ad oppidum capiunt; quas protexere ex molibus atque ædificiis imminetibus, & Romanos adire propiùs prohibuerunt. Hoc ne sibi sæpiùs accidere posset, omni ratione Cæsar contendendum existimavit ut Insulam, molémque ad Insulam pertinentem in suam redigeret potesta-tem: perfectis enim magna ex parte munitionibus in oppido & illam & ur-bem uno tempore tentari posse confidebat.

Id. ibid. Quo capto consilio cohortes 10. & levis armaturæ electos, quos idoneos

ex equitatibus Gallis arbitrabatur, in navigia minora, scaphásque imponit, LAGIDAR. alteram Insulæ partem distinendæ manus causa cum constratis navibus ag- an. 276. greditur, præmiis magnis propositis, qui primus Insulam cepisset; at primo impetum Romanorum pariter sustinuerunt; uno enim tempore & ex tectis ædificiorum pugnabant, & littora armati defendebant, quo propter asperitatem loci non facilis Romanis aditus dabatur & scaphas navibúsq; longis 5. mobiliter & scienter angustias loci tuebantur.

Sed ubi locis primùm cognitis, vadisq; pertentatis, pauci Romani in locis constiterunt, atque hos sunt alii subsecuti, constanterque in eos qui in littore æquo institerant, impetum fecerunt. Omnes Pharitæ tergo verterunt, his pulsas custodia portus relicta, ad littora & vicum applicuere sèque ex navibus ad tuenda ædificia ejecere; neque verò diutiùs ipsi, ex munitione se continere potuere, etsi erat non dissimile atque Alexandriæ, genus ædificiorum (ut minora majoribus conferantur) turrésque editæ & conjunctæ muri locum obtinebant, neque Romani aut scalis, aut cratibus, aut reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum.

Ut terror hominibus mentem, consiliùmque eripit & membra debilitat, sic tunc accidit. Qui se in æquo loco ac plano pares esse confidebant, iidem perterriti fuga suorum, & cæde paucorum 30. pedum altitudine in ædificiis consistere ausi non sunt, sèque per molem, in mare præcipitaverunt, & 800. passuum intervallum ad oppidum enataverunt. Multi tamen ex iis capti interfectiq; sunt, sed numerus captivorum omninò fuit 600.

Cæsar præda militibus concessa, ædificia diripi jussit, castellumque ad pontem, qui propior erat Pharo communivit, atque ibi præsidium posuit, hunc fuga Pharitæ reliquerant, fortiorem illum, propinquioremque oppido Alexandrini tuebantur, sed cùm postero die simili ratione aggreditur, quòd his obtentis duobus omnem navigiorum excursus & repentina latrocinia sublatum iri videbatur, jamque eos, qui præsidio eum locum tenebant, tormentis è navibus sagittariisq; depulerat, atque in oppidum redegerat, & cohortium trium instar in terram exposuerat; non enim plures consistere angustia loci patiebantur, reliquæ copiae in navibus stationem obtinebant.

Quo facto imperat pontem adversus hostem prævallari, & qua exitus navibus erat, fornice extructo, quo pons sustinebatur, lapidibus oppleri atque obstrui, quorum altero opere effecto nulla omninò scapha egredi posset; altero instituto, omnes Alexandrinorum copiae ex oppido se ejecere, & contra munitiones pontis latiore loco constiterunt: eodémque tempore, quæ consueverant navigia per pontes ad incendia onerariarum emittere; ad molem constituerunt. Pugnabatur à nostris ex ponte, ex mole & ab illis ex area, quæ erat adversus pontem, & ex navibus contra molem.

In his rebus occupato Cæsare, militésque hortante remigum magnus numerus & Classiariorum ex longis navibus Romanis se ejecit. Parseorum studio spectandi ferebatur, pars jam cupiditate pugnandi. Hi primùm navigia hostium lapidibus ac fundis à mole repellebant; ac multum proficere multitudine telorum videbantur, sed postquam eum locum ab latere eorum aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini pauci, ut sine signis certisque ordinibus, sine ratione prodierant, sic temerè in naves refugere cœperunt, quorum fuga incitati Alexandrini ex navibus egrediebantur, Romanosque acrius insequiebantur, simul qui in navibus longis remanserant scalas rapere navésque à terra repellere properabant ne Alexandrini navibus potirentur.

His omnibus rebus perturbati milites Romani cohortium trium quæ in ponte ac prima mole constiterant, quum post se clamorem exaudirent, fu-

LACIDAR.
an. 276.

gam suorum viderent, magnam vim telorum adversi sustinerent, veriti ne à tergo circumvenirentur, & discessu navium omninò reditu intercluderentur, munitionem in ponte institutam reliquerunt & magno cursu incitati ad naves contenderunt, quorum pars maxima navis multitudine hominum atque onere depressa est, pars resistens & dubitans quid esset capiendum consilii ab Alexandrinis interfecta est: nonnulli feliciores expeditas ad ancoram naves consecuti incolumes discesserunt, pauci allevari scutis & animo ad conandum nixi, ad proxima navigia adnatarunt.

Id. ibid.
App. l. 4. c. 2.

Cæsar quoad potuit cohortando suos ad pontem & munitiones contendere, eodem in periculo versatus est, postquam universos cedere animadvertit, solus in ponte interclusus premente hoste abiecit purpuram & in mare desiliit, insectantibusque diù sub aquis natavit, per intervalla tantum respirans prolato capite. Alii nando per 200. passus elata læva ne libelli, quos tenebat, madefierent. Alii paludamentum mordicus traxisse ne spolio potiretur hostis. Alii relictum ab eo in fluctibus fuisse paludamentum dicunt, seu fato, seu consilio, ut illud ingruentibus hostium telis saxisque peteretur, tandem ad navem unicam adnans, porrectis manibus, agnitus est & servatus, indeque suis laborantibus subsidio scaphas mittens, nonnullos conservavit.

Hirt. de
bel. Alex.

Navi quidem ejus multitudine depressa militum una cum hominibus interiiit, hoc prælio desiderati sunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paulò ultra eum numerum Classarii & remiges. Alexandrini eo loco castellum magnis munitionibus, multisque tormentis confirmarunt, atque egestis ex mari lapidibus liberè sunt usi postea ad mittenda navigia.

Id. ibid.

Hoc detrimento milites Romani tantum abfuerunt ut perturbarentur, quin incensi potius atque incitati magnas accessiones fecerint in operibus Alexandrinorum expugnandis, in præliis quotidianis, quandoque fors obtulerat procurrentibus & erumpentibus hastis manum comprehendi multum operibus & ardentibus studiis militum, nec divulgata Cæsar's cohortatio subsequi legionum aut laborem, aut pugnandi poterat cupiditatem, ut magis deterrendi & continendi à periculosis dimicationibus, quam incitandi ad pugnandum.

Id. ibid.

Alexandrini quum Romanos & secundis rebus confirmari & adversis incitari viderent, neque ullum belli tertium casum nossent, quo possent esse firmiores, admoniti forsan ab amicis Regis qui in Cæsar's erant præditiis, aut suo prioris consilio, per occultos nuncios Regi probato, Legatos ad Cæsarem miserunt, ut dimitteret Regem, transireque ad suos pateretur: paratam enim omnem multitudinem, esse confectam tædiopuella, fiduciario Regno, dominatione crudelissima Ganymedis facere id quod Rex imperasset: quod si autore in Cæsar's fidem amicitiamque venturi essent, nullius periculi timorem multitudini fore impedimento, quo minus se dederent.

Id. ibid.

Cæsar & si fallacem gentem, semperque alia cogitantem, alia simulantem, benè cognitam habebat, tamen petentibus dare veniam utile esse statuit: quod si quo pacto sentirent ea, quæ postulerent, mansurum in fide dimissum Regem credebatur, sin id quod magis illorum naturæ conveniebat, ducem ad bellum gerendum Regem habere vellent splendidiùs atque honestiùs sese contra Regem, quàm contra convenarum, ac fugitivorum manum, bellum esse gesturum: atque ita Regem cohortatus ut consuleret Regno paterno, parceret præclarissimæ patriæ, quæ turpissimis incendiis & ruinis esset deformata, cives suos primùm ad sanitatem revocaret, deinde conservaret fidem P. Romano sibi que præstaret: quum ipse tantum ei crederet, ut ad hostes armatos eum mitteret, dextera dexteram tenens dimittere cœpit

cœpit adulta jam ætate puerum , at Regius animus disciplinis fallacissimis eruditus , ne à gentis suæ moribus degeneraret , flens orare contra Cæsarem cœpit , ne se dimitteret : non enim Regnum ipsum sibi conspectu Cæsaris esse jucundius.

Compressis pueri lacrymis Cæsar ipse commotus , celeriter , si illa sentiret , fore enim secum affirmans , ad suos dimisit. Ille ut ex carceribus in liberum cursum emissus , adeò contra Cæsarem , acriter bellum gerere cœpit , ut lacrymas quas in colloquio projecerat , gaudio videretur profudisse ; Accidisse hoc complures Cæsaris Legati , amici , Centuriones militésque lætabantur , quòd nimia bonitas ejus fallaciis pueri elusa esset : quasi verò id Cæsar bonitate tantum adductus , ac non prudentissimo consilio fecisset.

Quum duce assumpto Alexandrini nihilo se firmiores factos , aut languidiore Romanos animadverterent , eludentibusque militibus Regis ætatem , atque infirmitatem , magnum dolorem acciperent , neque se quidquam proficere viderant , rumoresque existerent , magna Cæsari præsidia terrestri itinere , Syria Ciliciæque adduci , quod nondum Cæsari auditum erat , interea com meatum , qui Romanis mari supportabatur , intercipere statuerunt : itaque expeditis navigiis , locis idoneis ad Canopum in statione dispositis navibus insidiabantur Romanorum com meatibus , quod ubi Cæsari nuntiatum est , classẽ jubet expediti , atque institui , præficitur Ti. Nero. Proficiscuntur in ea classe Rhodiæ naves. Atque in his Euphranor , sine quo nulla unquam dimicatio maritima , nulla etiam parum feliciter confecta erat.

At fortuna quæ plerumque eos , quos plurimis beneficiis ornavit ad duriores casum reservat , superiorum temporum dissimilis , Euphranorem prosequabatur. Nam quum ad Canopum ventum esset , instructaque utrinque classis conflisset & sua consuetudine Euphranor primum prælium commisset , & illic triremem hostium perforasset ac demersisset , proximam longius insecutus , parum celeriter insequentibus reliquis , circumventus ab Alexandrinis est , cui subsidium nemo tulit , sive quòd satis præsidii pro virtute ac felicitate ejus putarent esse , sive quòd ipsi sibi timebant : itaque unus ex omnibus eo prælio benè rem gessit , solus cum sua trireme victrici periiit : hostibus tamen prælio victis , ut sui tutò terræ adnavigare possent Tiberius effecit.

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis , fidei , dignitatisque in amicitia Cæsaris , missus in Syriam Ciliciamque initio belli ad auxilia arcerenda cum magnis copiis quas celeriter & propensissima civitatum voluntate , & sua diligentia confecerat , itinere pedestri , quo conjungitur Ægyptus Syriæ , Pelusium adduxit. Mithridati se conjunxerat Antipater Judææ Gubernator.

Conatus verò per exitus Nili urbem illam pervenire , quum navigiis introitum Ægyptii obstruxissent noctu , ad fossam advectus est : in eamque navibus transportatus , neque enim pertingit ad mare , in Nilum navibus successit , deinde eos qui ostia Nili custodiebant , subito è mari fluviòque simul adortus , ostia ipsa liberavit , Pelusiumque classe , terrestribusque copiis aggressus , idque oppidum firmo præsidio occupatum ab Achilla propter opportunitatem loci , namque tota Ægyptus maritimo accessu Pharo , pedestri Pelusio , velut claustris munita existimatur , repentè magnis circumdatum copiis , multiplici præsidio pertinaciter propugnantibus , & copiarum magnitudine , quas integras vulneratis defessisque subiciebat , & perseverantia , constantiæque oppugnandi , quo die est aggressus , in suam redegit potestatem , præsidiumque ibi suum collocavit : ibique præcipuam operam navavit Antipater , primusque dejecta quadam muri parte , aditum ceteris irrumpentibus in urbem aperuit.

LAGIDAR. Indere bene gesta Alexandriam ad Cæsarem Mithridates contendit, omnesque eas regiones, per quas iter faciebat, autoritate ea quæ plerumque adest victori, pacarat, atque in amicitiam Cæsaris redegerat. Locus est ferè regionum illarum nobilissimus, non ita longè ab Alexandria qui nominatur Delta, quod nomen à similitudine literæ cepit, nam pars quædam fluminis Nili, (mirè) derivata inter se, duobus itineribus paulatim, medium inter se spatium relinquens, diversissimo ad littus intervallo à mari conjungitur, cui loco quum appropinquare Mithridatem Rex cognovisset, & transcendendum ei flumen sciret; magnas adversus eum copias misit, quibus vel superari delirique Mithridatem, vel sine dubio retineri posse credebat. Quem admodum autem optabat eum vinci, sic satis habebat interclusum à Cæsare se retineri.

Id. ibid. Quæ primæ copię flumen à Delta transire & Mithridati occurrere potuerunt, prælium commiserunt, festinantes præcipere subsequenter victoriæ societatem, quorum impetum Mithridates magna cum prudentia, consuetudine Romana castris vallatis, sustinuit; quum verò incautè atque insolenter eos succedere videret; eruptione undique facta, magnum eorum numerum interfecit, quod nisi locorum notitia se texissent, partimque in naves, quibus flumen transierant, recepissent, funditus deleti essent; qui ut plurimum ab illo timore se recrearunt, adjunctis iis qui subsequerebantur, rursus Mithridatem oppugnare coeperunt.

Id. ibid. Commissa pugna est circa locum, qui castra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturque cladem passurus, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, jam vincentes Ægyptios coegisset tergò vertere. Qui adeò fugientibus institit, ut castra hostium quoque caperet: advocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergò reliquerat. Ex his Mithridates 800. amisit, Antipater verò 80.

Joseph. Ant. l. 14. c. 14. Hirt. de bel. Alex. Mittitur à Mithridate nuntius Cæsari, qui rem gestam perferret, cognoscit ex suis eadem hæc accidisse Rex. Ita pænè sub idem tempus & Rex ad opprimendum Mithridatem proficiscitur, & Cæsar ad recipiendum; Rex celeriore fluminis Nili navigatione est usus, in qua magnam & paratam classem habebat. Cæsar eodem itinere uti noluit, ne navibus in flumine dimicaret. Noctu igitur navibus solutis, tanquam ad ostium quoddam Nili properaret, accensisque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus est provectus. Post luminibus extinctis retrò navigavit: circumvectusque urbem, ad peninsulam Africæ adhaerentem appulit: & expositis militibus paludem circumivit, priusque Regis copiis occurrit, quam is Mithridatem aggredi posset, eumque ad se victorem incolumi exercitu recepit.

Id. ibid. Confederat cum copiis Rex loco naturà munito, quod irat ipse excelsior planities ex omnibus partibus subjecta, tribus autem ex lateribus variis genere munitionibus tegebatur. Unum latus erat subjectum flumini Nilo; alterum editissimo loco ductum, ut partem castrorum obtineret: tertium palude cingebatur. Inter castra Regis & Cæsaris iter, flumen intercedebat angustum, altissimis ripis, quod in Nilum influebat, aberat autem ab Regis castris millia passuum circiter septem, Rex quum hoc itinere venire Cæsarem comperisset, equitatum omnem, expeditosque delectos pedites ad id flumen misit, qui transitu Cæsarem prohiberent, & eminens à ripis prælium impar inirent.

Id. ibid. Nullum enim processum victus habebat, aut periculum ignavia subibat, quæ res incendit dolore milites & equites Romanos: itaque eodem tempore equites Germani dispersi vada fluminis quærentes passim demissioribus ripis flu-

flumen transierunt, & legionarii magnisque arboribus excisis, quæ longitu-^{LAGIDAR.}
dine utramque ripam contigerant, projectis, repentinòque aggere injecto^{au. 276.}
flumen transierunt, quorum impetum adeò pertimuerunt Alexandrini, ut
in fuga spem salutis collocarent, sed id frustra, namque ex ea fuga
pauci ad Regem refugerunt, penè omni reliqua multitudine inter-
fecta.

Cæsar re præclarissimè gesta, quum subitum adventum suum judicaret^{Id. ibid.}
magnum terrorem hostibus injecturum, protinùs victor ad Regis castra per-
tendit, hæc quum & opere magno vallata & loci natura munita adverteret;
confertamque armatorum multitudinem collocatam in vallo videret, lassos
itinere, ac præliando milites ad oppugnanda castra succedere voluit; itaque
non magno intervallo relicto ab hoste castra posuit.

Postero die castellum quod Rex in primo vico non longè à suis castris mu-^{Id. ibid.}
nierat, brachiisque cum opere castrorum conjunxerat vici obtinendi causa. Cæ-
sar aggressus, omnibus copiis expugnat: non quòd id minori numero mili-
tum consequi difficile factu putaret, sed ut ab ea victoria perterritis Alexan-
drinis, protinus castra Regis oppugnaret; itaque eo concursu quo refugien-
tes Alexandrinos ex castello in castra sunt milites infecuti, munitionibus suc-
cesserunt, acerrimèque eminus præliari coeperunt, duabus ex partibus adi-
tus oppugnationis Romanis dabatur: una quam liberum accessum habere
demonstratum est; altera, quæ mediocre intervallum inter castra & flumen
Nilum habebat; maxima & lectissima Alexandrinorum multitudo defendebat
eam partem, quæ facillimum aditum habebat: plurimùm autem proficie-
bant Alexandrini in repellendis vulnerandisque Romanis, qui in regione
fluminis Nili propugnabant, diversis enim telis Romani figebantur, adversi
ex vallo castrorum, aversi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditori-
bus & sagittariis Romanos impugnabant.

Cæsar quum videret milites acriùs præliari non posse, nec tamen multum^{Id. ibid.}
profici propter locorum difficultatem, quumque animum adverteret excelsis-
simum locum castrorum relicto esse ab Alexandrinis; quòd per se munitus
esset, & studio partim pugnandi, partim spectandi, decurrissent in eum lo-
cum, in quo pugnabatur; cohortes illo circuire castra & summum locum ag-
gredi, jussit, hisque Carfulenum præfecit & animi magnitudine & rei mili-
taris scientia virum præstantem. Quò ut ventum est, paucis defendentibus
munitionem, Romanis contra militibus acerrimè pugnantibus diverso cla-
more & prælio perterriti Alexandrini, trepidantes in omnes partes discurrere
coeperunt.

Horum perturbatione, Romanorum animi adeo sunt incitati, ut penè eo-
dem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editissimum locum cape-
rent: ex quo decurrentes magnam multitudinem Alexandrinorum in castris
interfecerunt; quod periculum plerique Alexandrini fugientes acervatim de
vallo se præcipitavere in eam partem quæ flumini erat adjuncta, horum pri-
mis in ipsa fossa munitionis magna vi oppressis. Ceteri faciliorem fugam
habuerunt.

Ptolemæus ipse ex castris fugiens, in navem receptus est, sed mul-^{Hirt. bel.}
titudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demerso navigio pe-^{Alex.}
riit.^{Liv. lib.}

Re felicissimè celeberrimèque gesta Cæsar, magnæ victoriæ fiducia proximo^{112.}
terrestri itinere Alexandriam cum equitibus contendit, atque ea parte oppidi^{Dio l. 42.}
victor introivit, quæ præsidio hostium tenebatur, omnis multitudo oppidano-^{Hirt. ibid.}
rum, armis projectis munitionibusque suis relictis, veste ea sumpta qua supplices
dominantes deprecari consueverunt, sacrisque omnibus prolatis, quorum re-
ligione precari offensos iratosque animos Regum erant soliti, advenienti Cæ-^{Id. ibid.}
sari occurrerunt.

LAGIDAR.
an. 276.
Florus. l.
4. c. 4.
Eutrop. l. 6.
Oros. l. 6.
c. 15.
Porphyr.
Gr. Euseb.

Cæsar in fidem receptos consolatus, per hostium munitiones in suam partem oppidi magna gratulatione venit suorum: qui non tam bellum ipsum ac dimicationem; sed etiam talem adventum ejus felicem lætabantur.

Corpus Ptolemæi obrutum limo ad Nili ripam devolutum, lorice aureæ indicio cognitum, repertum est.

Ptolemæus annos natus 17. decessit, si quidem erat 13. quum Ægypti Regnum suscepit & illud tenuerit 3. cum mensibus 8. unde Regnum illius quadriennium scilicet inceptum perhibetur.

Licet Cleopatra Regnum Ægypti cum Ptolemæo fratre ex patris testamento haberet, ea lege nempe ut ei nuberet, non visum est Cæsari ut sola regnaret; quandoquidem alterum juniorem fratrem habebat, & Mares feminis in Regnorum successione præponuntur. Ei data est in uxorem, & ob ætatem pueri, ipsa sola rerum administrationem præferebat, sed Ptolemæus erat Rex & ideo ante Cleopatram numerandus, quamvis Regni annos à Patris morte numeraverit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Capit juvenile Regis diademate & corona hederacea ornatum, cum chlamyde & supra humerum lævum thyrsos: in averfa parte ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. & in area Aquila insistentis fulmini.

Juvenilis illa Regis effigies Ptolemæo XII. Ptolemæi, Auletæ vulgò dicti filio ab Antiquariis primæ notæ tribuitur, si verò Tyrones ad patrem pertinere posse nummum protulerint, haud dubiè collatis utriusque nummis protinus ab opinione recedent, nam patris effigies plenior ac latior, nasōque paulò eminentiore & acutiore est; ille etiam ætate filium quando factus est ab Alexandrinis Rex & sorori Cleopatræ jam nupserat, filius autem vix tredecim annos natus erat quando Regnum suscepit.

Porphyr.
Gr. Euseb.

Pater ab auctoribus vocatus est novus Dionysus, ὁ ἐμπληθεὶς νέος Διόνυσος. Filius verò in memoriam parentis se Dionysum ad utriusque distinctionem appellavit; Neuter se hoc Bacchi nomine in nummis insignivit, patrem quidem in suis sub Neptuni effigie cum corona radiata Deus familiari protulimus, filium verò sub Bacchi imagine, utpotè juniorem nam ille Deus semper juvenis depingebatur, nunc exhibemus, ut ipsi Ptolemæi inter se dignoscantur.

Ovid. meta.

Ath. l. 15.
c. 15.

Cur corona hederacea Dionysos tribuatur, aiunt, quum aliquem fortè dolor capitis urgeret, ejus compressu levatum, vinculum intellexisse doloris præfens esse remedium: hac igitur medicina opitulantes, eorum qui nimium bibissent, caput revinciebant, ob eamque rationem Dionysos dedicarunt, qui ut potum invenerit, & malis inde nascentibus succurrat.

Thyrus est hasta Dionysos pro symbolo data, illa erat frondibus vestita, pampinis ac foliis hederæ oblecta, in cujus extremitate cuspis vel mucro, forma coni pinei.

Non illi Ptolemæi cognomen Dionysi, tulere primi; jam unus ex Syriæ Reg-

Regibus nomine Antiochus sibi adsciverat, cujus nummum Josephi testimo-
nio decepti, novissimo Antiochi vulgò Gryppi filio tribueramus qui ex epo-
cha Seleucidarum HEP. 168. ad Antiochum Alexandri Theopatoris filium cu-
jus fuit tutor Tryphon, pertinet, ut demonstrabimus si aliquando Historia
nostra Syriæ Regum altero prælo subjiciatur.

LAGIDAR.
an. 276.
Joseph. Ant.
l. 13. c. 13.
pag. 382.
& seq.

Observandum in Ptolemæi Dionysi nummis nullam Regni notam reperiri,
qua de re quando illi fuerint percussi, ignoratur; qui mos non à patre solum
sed à Ptolemæi Alexandri II. Regno coeptum observavimus: quæ res magnum
Historiæ Ptolemæorum attulisset detrimentum, si quidem tot illorum Regum
effigies discernere haud fuisset possibile, nisi annis eorum imperiis in iis sum-
ma diligentia signatis adjuti fuisset; præsertim quum duo tantum illi Prin-
cipes, primus nempe Soteris cognomen, & Ptolemæus sextus Philometoris
appellationem in nummis consignarint.

PTOLEMÆUS Junior;
REX ÆGYPTI. XIII.

Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. arg. tetradr.

Ptolemæus Ptolemæi novi Dionysi vulgò Auletis, filius junior, undecim
annorum puer Ptolemæo fratri majori ex ordine naturali, & ex Cæsaris con-
stitutione in Ægypti Regno successit, & ut Cleopatra soror primogenita
testamento patris, prius conjuncta in matrimonium cum fratre Dionysio, si-
cut uxor junioris adhuc esset, præscripsit Cæsar, Regnum quidem soli Cleo-
patræ cujus gratia bellum Alexandrinum gesserat, non concessit, metuens ne
Ægyptii mulieris imperio addicti, denuò tumultuarentur, nève Romano-
rum, in se animos, quum hujus rei, tum suæ cum Cleopatra consuetudinis

Lagid. 277.
Ptol. Jun. 1.

LAGIDAR. causa commoverat, sed ut illa viginti annos nata esset & ille undecim tantum haberet, sub matrimonii specie, ipsa rerum sola potiebatur.

Hirt. ibid. Cæsar in Ægypto menses novem exegit & invitum discedere bellum Pharnacis & Italiæ res coegerunt: secum Arfinoen Cleopatraz natu minorem, cuius nomine diu Ganymedes impotenter regnaverat, ex Ægypto deduxit, ne qua rursus dissensio nova, priusquam diuturnitate confirmarentur Regis imperia per seditiosos nasceretur; legione Veterana VI. secum deducta, ceteras tres Alexandriæ reliquit, quo firmius esset eorum Regum imperium, qui neque amorem suorum habere poterant, quod fideliter permanserant in Cæsaris amicitia, neque vetustatis auctoritatem, paucis diebus Reges constituti.

Sueton. in Jul. Trium legionum, quas in urbe relinquebat, curam & imperium Rufini liberti sui filio exoleto suo demandavit.

Id. ibid. Cleopatra post Cæsaris discessum peperit filium, qui Cæsario ab Alexandrinis & à matre, ipso permittente Cæsare appellatus est.

Plut. in Cæf. Arfinoe Cleopatraz soror à Cæsare Romam deducta in triumpho quem ille de Ægypto egit, Achillæ Pothini casus plausibilis fuit, sed quando illa inter captivos conspecta est, sexus & habita tunc pro Regina (nempe Cypri), & inter vinctos, quod nunquam Romæ contigerat ducta, plurimum commiserationis iniecit, ut quum ejus occasione lugerent vicem Romani, quisque proprias calamitates deplorarent. Ceterum Arfinoe in Germanorum gratiam dimissa est.

Dio ibid. Cleopatra ab Ægypto accita à Cæsare Romam venit cum Ptolemæo marito suo; sed Cæsaris amor, neque is jam, cui in hoc Regno servierat, (quippe ejus fama tantum Romam venerat), sed cui in ipsa urbe deditus erat, magnoperè ei ab omnibus vitio versus fuit. Cleopatraz domicilium in ædibus ipsius Cæsaris designatum fuit, ut jam utriusque rei nomine malè audiret, ipse infamiam nihil curans, Ptolemæum & Cleopatram inter amicos lociosque Romanorum adscripsit, Reginam non nisi maximis honoribus præmiisque auctam remisit, ejusque statuam posuit ad latus Veneris Genitricis, cujus templum in urbe hoc anno dedicaverat.

App. bel. Quum mos ab Ægyptiis esset institutus, ut Reges suos qui per ætatem sui juris non essent, illos decimo quarto eorum anno Memphim ad Anacletaria promovenda ducerent, ubi illos Reges proclamabant jurejurando ab iis pro legibus accepto, uti suprâ diximus: hoc anno Ptolemæus hanc ætatem adeptus, in illam urbem ipsa Cleopatra procurante, ut totius dominationis avida non videretur, progressus est, & Rex publicè declaratus est.

Lagid. 279. Solebant etiam Reges in hac solenni die illustre aliquod cognomen sibi adaptare ut se ab aliis principibus antecessoribus distinguerent & si aliquod jam usurpatum eligerent, ordine secundi, aut tertii dicerentur; at quum Ægyptiorum Regum Historia, nobis scriptorum penuria, obscurissima est relicta, quod verò cognomen Ptolemæus ille junior sibi imposuerit, præsertim quum Cleopatra regnaret sola, & à plurimis illius Regnum sit prætermisum, ignoratur.

Ptol. Jun. 4. Cæsar idibus Martiis à conjuratis Romæ in curia confossus est, cujus rumor quum Alexandriam esset allatus, legiones Romanæ quæ pro præsidio urbis ab eo relictae fuerant, in armis esse cœperunt.

App. bel. Ptolemæus initio Regni sui Ægypti quarto, à Cleopatra sorore dolo circumventus periit, anno ætatis decimo quinto, quum illa Octavum Ægypti Regni annum dinumeraret, tres & 8. menses nempe cum fratre majore & tres & sex menses cum minore, sed ab anno quo Cleopatra sola Regnum tenuit, eos auspicabimur.

Lagid. 280.
Ptol. Jun. 4.
App. bel. civ. 2.
Cicer. ad Att. l. 15. ep. 13.
Porphyr.
Gr. Euseb.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum puerile sine literis: in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΜΕ. id eſt ΜΕΜΦΙΤΩΝ. Memphitarum.

Nummus iſte tetradrachmalis argenteus in Cimelio Card. Maximi Romæ primùm à nobis obſervatus eſt, ab Antiquariis Romanis ad Ptolemæum juniorem Ptolemæi Auletæ filium ſpectare exiſtimabatur, præſertim quum Leonardus Agoſtini Senenſis trium ſummorum Pontificum Antiquarius, inſigni in gemma annulari, effigiem huic Regi in nummo percuſſam, per quam ſimilem poſſideret. Hic autem Ptolemæus puer ut annorum quatuordecim natus conſpicitur, cujus imago etſi aliquam fratris majoris ſpeciem præferat, ab eo facilè ipſo intuitè diſcernitur. Adde quòd fratris capilli paulò longiores ſunt Ægyptiorum Regum prædeceſſorum more quaſi calamiſtrati; hujus verò tonſi Romanorum exemplo quaſi illorum conſuetudine uti voluerit.

ΜΕ. initiales literas ΜΕΜΦΙΤΩΝ id eſt Memphitarum interpretamur, quòd ille nummus Memphi percuſſus ſit Anacletariorum tempore, quando Ptolemæus Rex ab Ægyptiis more ſolito proclamatus eſt, qua de re in illius memoriam moneta ſignabatur, ut adhuc apud nos Rhemis obſervatur, quando Rex annum decimum adeptus ibi coronatur: ſed Galli æræ illius curioſi diem & annum in nummo conſignare ſolent, Ægyptii verò hiſ parùm ſolliciti, primas urbis literas apponere, ut qui rem haberent notiſſimam, contenti erant.

LAGIDAR.
an. 280.

CLEOPATRA .VI.
ULTIMA REGINA .EGYPTI.

*In thesauro LUDOVICI MAGNI,
ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR.
an. 280.
Cleop. 1.

Cleopatra defunctis fratribus Ptolemæis, majore quidem Nili aquis obruto, Juniore autem veneno à se sublato sola tandem Ægypti Regnum administrare cœpit, quod Cæsarioni filio relinquere sperabat, si res permetteretur, ut postea occasionem nacta petiit à Triumviris ut Rex Ægypti appellaretur, de quo nos infra.

Post Cæsaris mortem Dolabella ab illo in annum proximum Consul designatus, ipsius loco consulatum iniit, cum M. Antonio qui Consul erat cum Cæsare, & ipsi Syria Provincia est assignata, quum prius Cassio illam Cæsar destinasset.

Lagid. 281.
Cleop. 2.
App. bell.
civ. l. 4.

Quum Dolabella in Syriam profecturus Roma egressus est in Asiam transit, in qua moratus A. Allienum Legatum suum in Ægyptum misit ad Cleopatram, ut ab ea acciperet legiones quatuor, Pompeii Crassique cladis reliquias, aut ex eorum numero qui Cæsare discedente apud illam remanserant, quas illi Regina ut partium Cæsarianarum fautori concessit.

Id. ibid.

C. Cassius Dolobellam in Asia morantem præoccupat & Syriam invadit, atque in Judæam contendit, quum audiret per Palæstinam Allienum cum legionibus quæ in Ægypto acceperat, in Syriam venire, cui illic occurrit, illasque coegit suis partibus accedere; non ausus quatuor suas opponere octo legionibus quas Cassius ducebat: itaque hic præter opinionem duodecim in universum potitus est.

Do-

Dolabella classem mercede per L. Figulum conducens à Rhodiis, Lyciis, Pamphylis, Cilicibusque, expeditionem aggressus est in Syriam, ipse terrestri itinere cum duabus legionibus petens Provinciam, Figulo illuc navigante per mare, Laodiceam maritimam ambo pervenerunt.

LAGIDAR
in. 281.
Id. ibid.

Cassius Dolabellæ classem invadere cupiens, per nuntios à Cleopatra & aliis, P. Romani sociis, naves petiit, contemptus verò licet ab omnibus præter Sidonios, navale tamen prælium cum Dolabella iniit in quo utrinque, satis multis navibus demersis, quinque unà cum navalibus sociis in Dolabellæ potestatem redactæ sunt.

Id. ibid.

Postea Cassius rursus nuntios misit ad eos qui priora imperata contem-
pserant, & ad Cleopatram & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præerat, Serapio Regina inconsulta misit naves quotquot habebat. Cleopatra quidem classem paratam tenebat ad ferendum auxilium, sed licet per adversas tempestates navigare non posset, causata est Ægyptios fame simul & peste laborare, suppetias omninò non tulit Dolabellæ.

Id. ibid.

Dum Cassius reparat vires contra Dolabellam & tandem illum Laodiceæ oppugnat. Cleopatra ubi cognovit Octavianum Cæsarem, Antonium & Lepidum societatem pro ultione cædis Cæsaris iniisse & Triumviratum Consulari potestate in quinquennium accepisse, medio Dolabellæ bello classe sumptuosa navigavit versus mare Ionium, contempto Cassio Murci que stationibus.

Cassius Dolabella Laodiceæ occiso, inde Ægyptum infestus petiit audito quòd Cleopatra magna classe navigasset ad Cæsarem & Antonium, cogitans se hoc modo eam impediturum simul & puniturum, atque etiam Ægyptum occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuum, propter recentem Allieni discessum, sed quum à Bruto vocaretur quòd Cæsar jam cum Antonio contra se per mare Ionium navigarent, sic Cassius invitus à sperata Ægypto distractus est.

App. de bel.
civ. l. 4.

A Triumviris Cleopatra propter auxilium non modò navium sed pecuniæ quam eadem miserat, Dolabellæ subministratum, impetravit ut ejus filius Ptolemæi nomen gerens, quem è Cæsare se peperisse dicebat, & propterea Cæsariem cognominatum, Ægypti Rex diceretur.

Diol. 47.
pag. 345.

Cleopatra dolens quòd classis sua in Africæ littore, tempestate fuisset afflictæ cujus naufragii signa undis usque in regionem Laconicam delata fuerant, seu quòd hiems ipsi molestiam & incommodum procreasset, in morbum etiam si non periculosum, attamen Chronicum incidit.

Lagid. 282.
Cleop. 3.1
App. ibid.

Cassio & Bruto ad Philippos à Cæsare & Antonio devictis, Cæsar in Italiam, Antonius transmarinas Provincias petiit, quo quum pervenisset, Demetrio Julii Cæsaris liberto, Cyprum regendam commisit & ad Cleopatram Delliū misit, imperans in Ciliciam ut sibi occurreret ad causam dicendam, quòd Cassio diceretur, multum ad bellum subministrasse opis & subsidii.

Plut. in
Anton.
Diol. 48.
Plut. ut sup.

Dellius Ægyptum profectus, ut formam Reginæ aspexit, in verbisque acrimoniam & astutiam animadvertit, quòd protinùs sentiret nihil in talem feminam Antonium consulturum gravius, sed fore illam apud eum maximam, convertit se ad colendam excitandamque Cleopatram, iret in Ciliciam adorata, neque jucundissimum Imperatorem, humanissimūque formidaret: ille tunc annum quadragesimum in circa agebat.

Id. ibid.

Regina ab Dellio inducta, hinc conjecturam ducens ex prioribus suis formæ cum Cneo Pompeii filio & Julio Cæsare commerciis, facile, Antonium speravit se subacturam: quando puellam adhuc illi & rerum rudem cognoverant, ad hunc verò ventura erat, quo maximè tempore speciem habent feminæ florentissimam & ingenio vigent. Tunc enim 25. annos erat nata. Itaque magnam vim donorum & pecuniæ parat, ornamentaque, qualia verisimile

Lagid. 283
Cleopatr. 4.

I AGIDAR. mile si potuisset eam ex ingenti opulentia & Regno felici afferre. Ma-
an. 283. ximam verò spem in semetipſa ſuiſqueponens præſtigiis & veneribus, dat ſe
in iter.

Id. ibid. Quum autem multas ab illo atque invitantibus ipſam amicis illius acciperet
litteras, uſque adeò deſpexit & deriſit Antonium, ut ſubveheretur Cydno
fluvio in navigio aurata puppi, velis paſſis purpureis, remigio argenteis
ducto remis ad tibiæ, fiſtularum, & cithararum modos. Recumbebat
illa ſub tabernaculo auro intexto eleganter exulta, ut pingitur Venus. Pueri
pictis Cupidinibus aſſimiles hinc & inde ſtabant, & ventulum ei faciebant,
Ancillæ itidem, quæ formâ præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo mi-
ctæ partim aſſiſtebant gubernaculis, partim rudentibus complebant ripas odo-
res ex ſuffituum copia flagrantiffimi.

Ibid. Homines autem alii ſtatim à fluvio ex utraque ripa comitabantur eam,
alii ad ſpectaculum deſcendebant ex urbe. Effuſa forenſi turba ipſe denique
pro tribunali ſedens Antonius relictus eſt ſolus. Manavit autem per omnes
rumor, Venerem ad ſalutem Aſiæ venire ad Bacchum comeſſatum. An-
tonius ergo miſit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa verò Antonium po-
tiùs venire cenſebat ad ſe debere, qui ut ſub adventum illius facilitatem aliquam
& comitatem oſtenderet morem geſſit ei ac venit.

Appian. bel. Antonius Cleopatram incuſavit quòd non fuiſſet proximo bello Julii Cæſaris
civ. l. 5. laborum particeps: illa non tam ſe excuſavit quàm ultrò imputavit quatuor le-
giones inter initia belli miſſas ad Dolabellam; & quod poſt aliam clafſem para-
tam impedita ſit adverſis tempeſtatibus, caſûque Dolabellæ victi opinione ci-
tiùs: quòdque Caſſio bis minaciter imperanti ſuppetias non tulerit, mediò-
que bello clafſe ſumptuoſa navigaverit verſus mare Ionium, contempto
Caſſio Murcique ſtationibus donec hyems præter aliam jaçturam ipſam quo-
que in morbum conjiceret, quamobrem nec poſtea ſe reverſam in mare par-
ta jam victoria.

Id. ibid. Tum Antonius ex aſpectu mente ſaucius, continuo cœpit eam amare
juveniliter, ingenio ſemper, (ut fertur) ad huiusmodi res flexili: in hanc ve-
rò jam olim etiam tum puellam conjeçtis petulantius oculis, quum Alexan-
driam ſequeretur Ducem Gabinium juvenis præfectus equitum.

Plut. in Anton. Hoc primo Antonii cum Cleopatra congreſſu, apparatus quum offendiſ-
ſet ille incredibilem, imprimis frequentiam obſtupuit luminum, tam crebra
enim undique ſimul demiffa & exorta perhibentur fuiſſe, iſque inter ſe po-
ſituris & ſedibus diſtinçta, & compoſita in quadrum & orbiculatim, ut il-
lud inter celebrata literis & eximia ſpectacula fuerit unum. Poſtero die il-
lam invitans viciffim, ſplendorem illum & accuratum paratum eſt enixus ſu-
perare. Utrobique inferior, & victus in his ipſis, primus deriſit cœnæ ſuæ
ſordes & ruſticitatem.

Figura Cleopatrx non erat, ut perhibent, per ſe uſque adeò incom-
parabilis, neque ut obſtupefaceret ſpectatores, ſed habebat aculeos con-
ſuetudo inevitabiles, formæque cum ſermonis illecebris, & morum ſimul
circumfuſæ conſuetudinem veneres ſtimulum aliquem infligebant. Ad hæc
loquentis voci inerat ſuavitas ac linguam ſicut multarum organum fidium
promptè ad quemlibet ſermonem vertens, per paucis ſanè barbaris per in-
terpretem, plerique dabat per ſemetipſa reſponſa, ut Æthiopibus, Tro-
glodytis, Hæbræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis. Multarum inſu-
per linguas aliarum gentium dicitur tenuiſſe, quum antecelſores ejus Reges
ne Ægyptiam quidem percipere ſuſtinuiſſent; nonnulli etiam deſiſſent Ma-
cedonicam.

App. bel. Ita ergo cepit Antonium, ut juſſa ejus omnes exequerentur, nullo jam
civ. lib. 5. reſpectu humani juris aut divini, nam & ſororem, ipſa Cleopatra rogante,
Arſi-

Arfinoen, apud Miletum Dianæ Leucophrynes, supplicem Antonius immis-
sis percussoribus sustulit. Alii eam Ephesi in templo Dianæ supplicem occi-
sam referunt.

LAGIDAR
an. 283.
Joseph. Ant.
l. 15. c. 4.
Id. ibid.
Hist. Seleuc.
pag. 321.

Serapionem Cypri Præfectum, quia auxilia Cleopatra inconsulta Cassio
miserat, Tyri supplicem in templo Asyli prærogativâ ab Antiocho Evergete
donato, Tyrios iussit Reginæ dedere. Similiter & Aradios alium quemdam
supplicem pariter in Asylo, quem illis concesserat Seleucus Callinicus, hic
autem quum Ptolemæus Cleopatraz frater navali prælio in Nilo victus à Cæ-
sare nusquam comparuisset ampliùs, se Aradiis vendicarat pro Ptolemæo.

Ibid.
pag. 57.

Sacerdotem quoque Ephesiæ Dianæ Megabizum, quod Arfinoenejus so-
rorem, tamquam Reginam hospitio excepisset, duci iussit, sed Ephesiis ipsi
Cleopatraz pro eo supplicantibus, dimisit hominem.

App. ut sup.

Cleopatra ex urbe Tarso domum reversa est & Antonius in Syriam profe-
ctus, interea Fulviæ ejus uxori in Italia cum Octaviano contentio intervenit
quæ ad bellum apertum illos duxit. E Syria in Phœnicen descendit Antonius,
& quum gravissima populis indixisset tributa divisim in hiberna copiis, in Ægy-
ptum ad Cleopatram abiit.

Id. ibid.

Antonius à Regina exceptus splendidè, hyemavit ibi sine insigniis Imperii,
habitu & more privati, sive tamquam in alieno Imperio civitatèque Regia,
sive ut in hybernis festos dies celebraret. Sepositis enim curis, & semotis
Ducum officiis, pro habitu patrio sumpsit stolam Græcanicam quadrangulam
& calceamentum album Atticum, quo tum Atheniensem, tum Alexandri-
norum Sacerdotes utuntur, vocantque Phæcasium: progrediebaturque tan-
tùm ad templa, aut gymnasia, aut Philosophorum conventicula, cum Græ-
cis consuetudinem habens, in obsequiis Cleopatraz, propter quam potissimùm
aiebat sibi eam peregrinationem susceptam.

Lagid. 284.
Cleop. 5.
Id. ibid.

Dum verò Antonius in adolescentis otiosi oblectamenta & ludos absume-
ret & per luxum profunderet tempus. Erat enim congressus quidem illis
vitæ, quam inimitabilem vocabant invitabantque in dies se invicem incredi-
bili sumptuum profusione: nam quum quidam Medicus induceret amicum
ut splendorem & paratum unius cœnæ contempleretur, ut ille inter alia mul-
ta, apros octo vidit assari, numerum miratus est convivarum: tunc risit
coquus, & dixit non esse frequentes convivas, sed circa duodecim: verùm
quoque ferculum ponendum in vigore, qui momento deflorescat: Etenim fieri
posse, è vestigio ut cœnare Antonius velit, vel paulò post, vel fortè tradunt
tempus poculo poscendo, vel sermone aliquo illato. Unde non una, ait, sed
parandæ sunt cœnæ. Si quidem difficile conjectu tempus est.

Plutarch.
in Anton.

At Cleopatra blandiendi artem multifariam partita, & seriis intento &
ludo semper novam aliquam objiciebat voluptatem & oblectamentum, quo
lactabat Antonium, neque noctu neque interdum ab eo discedens, Etenim
ludebat cum eo alea, potabat, venabatur, in armis se exercentem spectabat,
noctu assistentem januis & fenestris popularium, atque in eos qui intus erant,
dicta jacentem, per plateas comitabatur, & cum eo vagabatur veste ancil-
lari testâ. Namque ejuscemodi cultu ornare se ille elaborabat. Unde fre-
quenter dictis, frequenter etiam verberibus mulctatus regrediebatur.

Id. ibid.

Quamvis esset autem suspectus plerisque Antonius, gaudebant tamen il-
lius ludo & vernilitate Alexandrini, atque alludebant, lætique dicebant non
inseicè neque inconcinnè tragicam personam eum adversus Romanos su-
mere, comicam adversus ipsos, at multos illius ludos planè ineptum sit re-
ferre. Quum verò piscans aliquando, quod infœlix esset in capiando, præ-
sente Cleopatra, stomacharetur, iussit piscatores urinantes antè captos pi-
scis clam hamo suo affigere. Ut bis aut ter traxit, non fefellit Reginam, mi-
rari autem fingens se illam rem narravit amicis, oravitque ut postero die spe-

Id. ibid.

- LAGIDAR. *Statum venirent. Ubi frequentes conscenderunt naves piscatorias, & ha-*
 an. 284. *mm Antonius demisit, imperavit uni ex suis ut præveniens & adnatans sal-*
famentum Ponticum annecteret hamo. Quum prædam Antonius habere pu-
tans subduxisset, calamum consecuto scilicet risu. Nobisda calamum, inquit,
Imperator, Pharitis & Canobitis Regibus: venatio tua, urbes, Reges, Pro-
vinciæ sunt.
- Id. ibid. *Hujusmodi nugas & pueriles ludos agentem Antonium duo occupant nun-*
tii unus à Roma, L. Fratrem ejus & uxorem Fulviam cum Cæsare bellum
gessisse & perditis rebus profugere ex Italia: alter nihilo hoc lenior Labie-
num cum Parthis Provincias Romanas occupare vix tandem excitatus ex som-
no contendit in Parthos, processitque ad Phœniciam, Tyrum usque, sed
eam deseruit, & Sexti Pompeii prætexens bellum in Italiam se ducentis navi-
bus vertit: Fulviæ uxori occurrit, bellumque contra Cæsarem suscipit,
sed Fulvia Sicyone mortua, pax inter eos per Octaviæ sororis Augusti matri-
monium inita est, non dissimulabat quidem habere se Cleopatram: inficia-
batur tamen, atque ratione adhuc hætenus certè luctabatur contra Cleopatram
amorem.
- Plutarch.
 Appian.
 Dio Cass. *Antonius diviso inter Cæsarem Romano Imperio, ita ut Orientales omnes*
trans sinum Ionium regiones usque flumen Euphratem Antonio cederent, &
ille ad Parthorum progressum cohibendum P. Ventidium in Asiam præmisit
qui Ciliciam & Syriam deinde recuperavit.
- Joseph. Ant.
 l. 14. c. 25. *Herodes Antipatri Idumæi filius Malchi Arabum Nabatæorum Regis per-*
fidiam fugiens, versus Pelusium properavit, ubi nautis eum non recipienti-
bus qui navigaturi erant Alexandriam, à magistratibus loci honorificè eò est
deductus ad Cleopatram. Illa tamen detinere ibi eum non potuit Romam
properantem, ubi Antonio denarravit ea quæ sibi & familiæ suæ in Ju-
daea contigerant, Herodes Antonii interventu à Senatu Judææ Rex declara-
tus est.
- Lagid. 285.
 Cleop. 6.
 App. bel.
 civ. l. 5. *Antonius ad bellum Parthicum profectus, Athenis hibernavit cum Octa-*
via ex qua suscepit filiam, sicut antea Alexandriæ, cum Cleopatra, magno
itaque cum luxu & voluptate Octaviæ, quæ excellentiæ formæ gravitatem &
prudentiam haberet adjunctam, Athenis exacta hieme, Octaviam remisit in
Italiam ne sui in Parthico bello periculo consors esset.
- Dio l. 48.
 Eutrop.
 Orosius. *In Syriam profectus Antonius, celeberrima contra Parthos à Ventidio*
ejus Legato obtenta est victoria mense Junio in qua Pacorus Orodis Parthorum
Regis occisus est, recuperatisque quas occupaverant Provincias Parthi, An-
tonius Athenas ad hiemandum reversus est, in quam urbem accersivit Octa-
viam uxorem ut iterum cum illa hyemem transigeret, & Ventidium Romam
ad triumphum misit.
- Lagid. 286.
 Cleop. 7.
 Dio l. 48. *Ineunte vere Antonius ex Athenis solvens cum Octavia sorore Tarentum*
trecentis navibus dives appulit, ut Cæsari contra Sextum Pompeium ferret
auxilium, quod quum recusaret Cæsar, exasperatus est Antonius, Octaviam
ergo misit ad fratrem ut arbitra intra utrumque foret, & quum res pluribus
necessitudinis vinculis fuisset composita, Antonius Octaviam prægnantem
à Corcyra in Italiam remisit ob belli pericula, & in Syriam profectus est.
- D. Epiph. de
 Mens &
 pond. *Interim Cleopatra Bibliothecam, quum percelebris illa Regum Ptolemæo-*
rum sub Julio Cæsare incensa fuisset, alteram in eodem loco ædificari jussit,
quæ prioris filia appellata est, & ut illam Antonius augeret, Bibliothecas,
quæ Pergami erant in quibus essent ducenta millia simplicium librorum, Re-
ginæ postea donavit.
- App. lib. 5.
 Dio l. 48. *Nihil hoc anno Antonius in Syria memoratu dignum egit, nam eundo in Ita-*
liam & inde revertendo Antiochiam totum ferè annum exegit, Sosio Syriæ gu-
bernatore quieto, ne Antonium re gesta offenderet.

Diu dormitans Cleopatraz amor, qui sopitus melioribus consiliis atque LAGIDAR. an. 287. Cleop. 8. Plut. in Ant. Joseph. Ant. l. 15. c. 4. extinctus videbatur, eluxit ex integro, nam omnia honesta tum repellens consilia, Fonteium Capitonem ad Keginam in Syriam adducendam misit, ut autem venit, statim illa cogitavit: quo modo illam Provinciam faceret suam, Syrorumque Optimates apud Antonium criminata est, & interfici eos suadebat, ut eo modo facilius cujusque possessionum fieret Domina. Lyfaniam Ptolemæi Mennei filium studere eum rebus Parthicis causata, interficiendum curavit, ejusque Regnum ab Antonio accepit.

Alexandra Herodis Judææ Regis socrus, quum iniquissimè ferret contemptum Aristobulum filium, quod eo superstite, aliunde vocatus Pontificatum usurparet, scripsit Cleopatraz per quemdam fidicinem ut Pontificatum filio suo petat ab Antonio, sed illo rem negligente, Dellius Antonii amicus matri suavit ut Aristobuli & Mariamnes effigies ad Antonium mitteret. Hic verò indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatraz suspiciones vitans, scripsit ut aliquo honesto prætextu Alexandra filium ad se mitteret; sed postquam hæc relata sunt Herodi, pontificatum Aristobulo concessit. Joseph. Ant. l. 15. c. 2.

Quum Phraates Parthorum Rex Orodem patrem occidisset Primorum permulti ab eo partim ad Antonium profugerunt, inter quos vir illustris & potens Monæses, quem deinde remisit Antonius sub spem pacis dum ad bellum contra Parthos se compararet, & ut illud iniret ad Euphratem profectus est, quem nullo præsidio teneri existimabat, sed ubi illum diligenter custoditum cognovit, mutata sententia in Armeniam ut inde in Mediam contra Artavasdem Regem transiret, ire statuit. Dio lib. 49.

Itaque in Ægyptum remissa Cleopatra per Arabiam profectus est in Armeniam, cujus erat Rex Artabazes Tigranis filius Artavasis Medorum Regis inimicus, sed Artabazes duplo quàm recta erat via ampliùs, per montes, invia inque gyrum conducendo: sed quum Antonio hybernandum esset in Armenia & exercitus ex itinere octo millium stadiorum reficiendus, ac priusquam moverent ex hybernis Parthi, occupanda veris initio Media, moram non sustinuit, ingressus in illam infelicitè pugnavit, & sub specie pacis malè à Parthis observatæ cum maximo damno in Syriam perfugit. Lagid. 288. Cleop. 9. Florus. l. 4. Justin. l. 42.

Itaque quum hostes ei non ampliùs graves essent, quasi mente alienatus, atque ex medicamento aut præstigiis Cleopatram perpetuò respectans, plus ad maturiùs revertendum quàm ad conservandos milites intentus rediit Antiochiam, properans cum Ægyptia Regina hybernare. Paucis comitatus descendit ad mare, atque in castello inter Berytrum & Sidonem posito (Leuce come appellatur,) substitit, ut Cleopatram operiretur: cujus anxius morâ languebat. Plut. in Anton.

Ibi se statim contulit in vinum & crapulam. Intolerans tamen tractus convivii exurgebat inter pocula, ac crebrò exiliens speculabatur, quoad illa est in portum delata. Tulit ea militibus magnam vim vestium & pecuniam. Sunt qui dicunt vestem Antonium ab illa sumptam & pecuniam de suo, ut si illa dedisset, divisisse. Ex pecunia viginti quinque drachmas seu denarios singulis legionariis, ac ratam aliis portionem dedit, & quum pecunia ipsa non sufficeret, multam ei etiam amici contulerunt, multam à sociis exegit. His actis Antonius in Ægyptum abiit. Ibid. Dio l. 49.

Octavia instituerat in Syriam ad Antonium navigare, Athenasque venit, interea Artavasis Medorum Rex, cui dissensio inter Phraatem Artabazem intercesserat per Polemonem Ponti Regem in bello ab eo captum, vocavit Antonium, omnes ei opes offerens in belli societatem. Quæ Legatio Antonio admodum grata fuit indeque magna spe inflatus, statuit iterum per Armeniam pergere, conventoque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere. Lagid. 289. Cleop. 10. Plut. in Ant. App. l. 5.

LAGIDAR.

en. 289.
Id. b.d.

Quare scripsit ad Octaviam Athenis immorantem, ut ibi præstolaretur, significans ei expeditionem suam. Illa quanquam id ægrè tulit, & odorata est prætextum, quæsit per literas tamen quò mitti vellet, quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ & munerum Ducibus amicisque ejus, insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octavia missus exposuit ei; & addidit meritas convenientisque laudes. Antonius dona Octaviæ, cum alia, tum milites, quos in hunc eam finem à fratre petierat, accepit.

Id. ibid.

Cleopatra conferre secum pedem animadvertens Octaviam veritatemque ne cum gravitate morum & Cæsaris potentia, placidam adjungens consuetudinem, & Antonii observantiam, insuperabilis esset & semel potiretur viro, deperire simulabat se Antonii amore, ac corpus tenui victu deducebat. Obtutus oculorum ejus adeunte illo obstupefactus, marcescens abeunte & dejectus simulabatur. Moliebatur subinde videri lachrymari, lachrymas verò quasi illum falsura citò detergebat & occultabat. Hæc agebantur parante illo profectionem ad Medum.

Id. ibid.

Intervientes autem assentatores Cleopatram increpabant Antonium ut durum ac ferreum qui immeritò perderet feminam ex illo pendentem uno & solo: Octaviam enim rebus postulantibus fratris gratia junctam ei fuisse & nomine frui uxoris; Cleopatram verò, tam multorum Reginam mortalium pellicem Antonii nominari: neque eam hoc defugere vel dedignari nomen, quo ad aspicere illum & unà liceat vivere, quo si orbaretur, non ducturam ultra spiritum. In tantum denique molli verunt & effœminarint hominem ut verens ne mortem sibi conciperet Cleopatra ommissa profectione ad Medum, Alexandriam regressus sit; atque ita deinde magis adhuc amoris & imposturæ Cleopatram servivit.

Dion. 49.

Joseph. Ant.
l. 15. c. 5.

Herodes Alexandram socrum jussit intra Regiam contineri ne res turbaret, quod ejus animum exasperavit, quare misit ad Cleopatram literas præsentem rerum suarum statum deplorans & rogans ut opem aliquam sibi afferat. Illa jussit eam unà cum filio Aristobulo clam in Ægyptum ad se confugere, quod consilium placuit, moxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, jussit famulis conscis, ut noctu has afferrent: erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium quod eos in Ægyptum deveheret.

Id. ibid.

Hæc apud Sabbionem amicum Alexandræ Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non esse inscium ejus consilii, quo cognito Sabbion, qui hætenus inimicus erat Herodis, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatu est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium Regiæ benevolentiae, ad eum insidias socrus detulit, at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita: quare simulata magnanimitate volebat per clementiam videri indulgentior.

Plot. in Ant.

Porro Octaviam, quæ ludibrio est visa, ut redux ex Athenis fuit, domum suam jussit Cæsar migrare, sed negavit, illa domum se virilecturam, in ea igitur, ut si præsens esset, habitavit, & liberorum ejus non modo ex se, sed ex Fulvia editorum honestam & magnificam curam egit.

Dion. 49.
p. 403.

Mortis interea Sexti Pompeii, jussu M. Antonii patratæ nuntius, Romam est allatus; Cæsar statim Antonio currum ante rostra & statuas in templo Concordiæ posuit. Nam adhuc fingebat se ejus esse amicum, eumque de Parthica clade consolatus est, invidiamque adversus se victoriæ Sexti Pompeii & honorum obeam decretorum nomine, obortam exposuit.

An-

Antonijs qui ultionis causam contra Artabazem Armeniæ Regem dilata-
verat, quærens occasionem in Armeniam ad eum proficisci statuit, ineuntēque
vere cum Cleopatra ex Ægypto discessit, Artabazes autem ad eum venire no-
luerat, etiam si per Delliū in matrimonium filiæ illius pro Alexandro filio po-
poscisset.

Alexandra filio Aristobulo aquis immerso, vindictæ contra Herodem desi-
derio accensa, per literas Regis insidias Cleopatrx indicaverat, simulque fi-
lii sui miserabilem interitum. Illa verò jam dudum adjuvandi eam cupida,
& miserta mulieris infortunium non secus quam proprium curavit hoc nego-
tium: nec destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem juvenis, in-
dignum facinus dictitans Herodem ope ejus alieni juris potitum in legitimam
Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotis Antonius postquam
Laodiceam Syriæ pervenit, accersivit ad se Herodem dicturum causam de obje-
cto necis Aristobuli crimine.

Herodes Cleopatrx odium metuens indefinenter Antonium contra se irri-
tantis, ad illum venit, muneribus placavit, & crebris colloquiis indignatio-
nem Antonii leniit, ut minùs posthac ponderis haberet apud eum Cleopa-
træ instigatio, negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem
reddere, alioqui ne Regem quidem futurum, sed dato illi semel hono-
re, etiam liberam potestatem permittendam esse: idque ipsum etiam
Cleopatrx aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis impe-
riis.

Honos ab Antonio Herodi habitus est, ad confessumque sæpè ille adhi-
bitus & ad quotidiana convivia, idque non cessante à criminationibus Cleo-
patra quæ capta ejus regionis cupidine, quò Regnum id sibi usuparet, om-
nibus modis quærebat eum perdere. Sed quia justum se præberet Anto-
nius nihil posthac expectandum gravius existimabat & brevi in Judæam con-
stabilito tam Regno quàm amicicia, nec relictam Cleopatrx cupiditatem ul-
lam spem, quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam concessisset,
hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & deducto aliquantisper An-
tonio contra Parchos eunte, Herodes in Judæam reversus est.

At quum Cleopatra non desineret in omnes incitare Antonium, quem
hortabatur, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret, flagitans
etiam ab eo Judæam simul & Arabiam, Antonius Cleopatrx amoribus irre-
titus partes de Herodis & Malchi dirionibus, ablatas ei largitus est, nempe
Judææ regionem quæ balsamum gignit & Arabiam Nabatæam Malchi Regis,
quantum ad Oceanum vergit. Adhæc Phœniciæ partem scilicet urbes quotquot
sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem,
quas jam inde à majorum ætate sciebat esse liberas.

Hæc affecuta Cleopatra & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum
usque Euphratem profecta revertitur: obitèrque adita Apamia & Damasco
Cœlesyriæ primaria urbe; etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab
Herode, concessam sibi Arabiæ partem, & Hierichuntini agri reditus ei loca-
vit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longè preciosissimum ibi tantum
provenit, & eximiarum palmarum vim maximam.

Per hæc negotia contracta majore cum Rege familiaritate concubitum ejus
appetit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore
tracta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem
struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam antè ei
parum amicus quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam ab-
horrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus si petulantius pergeret,
renuit.

Deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, debe-
ret

LAGIDAR. ret occidere. Sic enim multis molestiis levare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit, quum & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus, opera ejus opus habeat. Huc procliviorum cohibuerunt amici indignum censentes, hominem in magnis negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè, non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur consilium.

Id. ibid.

Quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atque insidias amisisse eam videbitur; nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium ejus ætatis longè honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria, unde facile apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in Regno & familia Regis ipsius, quum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsentis statu rectè deponere. His deterrentes & periculum probabilius rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata munibus & omnibus obsequiis Regina, Pelusium eam usque deduxit.

Dio l. 49.
Paterc. l. 2.
Orof. l. 6.

Antonius quum in Armeniam pervenisset, misit iterum Dellium ad Artabazem qui eum convenire declinabat, se illum in bello Parthico decepisse sciens, sed Antonius partim sociorum opera persuadendo, partim copiis terrendo, quum & scriptis & actis ejus se amicum omninò ostendisset, eò vix tandem adduxit, ut in castra sua veniret: tunc comprehensum, primùm absque vinculis circum castella, in quibus thesauri erant repositi, circumduxit, spe eorum sine certamine potiundi simulans se eum non alia de causa captivum habere, quàm ut ab Armeniis pro liberatione ejus pecuniam colligeret.

Dio ibid.
Joseph. l.
35. c. 5.

Custodes gaza ei non obtemperarunt, sed Armenii arma sumpserunt, & Artaxiam maximum natu inter filios ejus Regem illius loco constituerunt, & Antonium aggressus Artaxias cum omnibus copiis quas colligere potuere commisso prælio superatus est, & ad Parthos confugere coactus Antonius argenteis Artabazem catenis vinxit, quia nimirum turpe erat Regem in vinculis habere ferreis, universam Armeniam partim vi, partim deditioe in suam potestatem accepit, indeque magnam vim auri argentique abstulit, cum uxore Artabazis, filiis, & plurimis Satrapis.

Plut. in Ant.
Dio ibid.

His perfectis, Artavaldis Mediæ Regis filia, arctioris amicitiae causâ filio suo in matrimonium per Legatos impetrata, relicto in Armenia exercitu magnam prædam Artabazem cum conjuge & liberis secum ducens, in Ægyptum reversus est, eosque inter alios captivos ante se in triumpho Alexandriam introduxit curru ipse invehit. Qua potissimum re P. Romanum offendit, quod prima patriæ ornamenta in gratiam Cleopatraz deferret.

Dio ibid.

Artabazem cum suis, aureis in vinculis ad Reginam in medio populi, tribunali argento obducto, auratæque sella sedentem adduxit. Armenii autem neque supplices ei facti sunt, neque in genua conciderunt (quamquam & minis & promissis hoc crebrò juberetur,) sed nomine eam suo compellaverunt, atque ideò magnos quidem habere spiritus existimati, durius autem propterea tractati sunt.

Plut. in Ant.
Dio ibid.

Antonius Alexandrinis epulum deinde præbuit, ac in concilio populi Cleopatraz, ejusque liberis, propter se sedem dedit, habitæque ad populum quadam oratione, Cleopatram Reginam Regum, Ptolemæum, Cæsarionem cognomine, Regem Regum appellari jussit, iisque Ægyptum & Cyprum alia à priore divisione instituta (nam Cleopatraz antea illius Insulæ partem dederat) addixit. Illam verè Cæsar superioris conjugem fuisse dicebat, hunc ejusdem legitimum filium; fingebatque se studio ejus Cæsar adductum hæc facere, quo Octavianum, non natum ejus, sed adoptatum filium, in invidiam adduceret.

Plut. in
Anton.

Libe-

Liberis autem suis ex Cleopatra natis, Ptolemæo natu minori Syriam, Phœ-
 niciam & Ciliciam & omnes eis Euphratem usque ad Hellespontum regiones: an. 289. LAGIDAR.
 Cleopatraz autem Africam Cyrenaicam: Alexandro fratri eorum quem Jotapa
 Medorum Regis filiæ desponderat, Armeniam & alias trans Euphratem,
 usque in Indiam promittens, quasi jam eas occupasset, largitus est. Neque
 vero Alexandriæ hæc modò egit, sed Romam quoque perscripsit.

Hos Antonius filios, Reges Regum appellavit, & produxit cultu Alexan- lid. ibid.
 drum Medico, tiara directâ & cidari cultum, Ptolemæum crepidis, chlamy-
 de, & causia ornatum diademate redimita. Hic enim Alexandri successorum
 cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum salutassent parentes
 pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavere. Nam Cleopatra qui-
 dem & tunc & aliàs in publicum progrediens, stolam Isidis sacram sume-
 bat, atque novæ Isidis nomine responsa dabat populis, & numismata ejus in-
 scribebantur ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. Regina Cleopatra Dea
 nova.

Antonius relicto in Armenia exercitu, vere ex Ægypto discessit, ad Ara- Lagid. 290.
Cleop. 12.
lid. ibid.
 xem fluvium profectus, quasi Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Me-
 dorum Rege societatem vinxisse, cujus ratione mutua sibi auxilia, Antonius
 Medo contra Parthos, Medus Antonio adversus Cæsarem sponponderunt; mi-
 litetque nonnullos ejus rei causa permutaverunt, & Antonius Medo parte
 Armeniæ recens occupatæ tradita, nam Polemoni minorem Armeniam Lega-
 tionis ab eo ad societatem hanc conciliandam susceptæ præmium donavit, fi-
 liam ejus Jotapen ut Alexandri conjugem futuram & signa militaria, quæ amissa
 in Statiani pugna fuerant, recepit.

Interea Cæsar Octavianus in Senatu accusavit Antonium, hic verò per epi- lid. ibid.
 stolas se defendebat; sed quum Cæsaris criminationes Antonius duras exi-
 stimaret, ad bellum se paravit, & extemplo Canidium ex Armenia cum sede-
 cim Legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopa-
 tram concessit Ephesum, quo classis undique cogeatur.

Antonius Domitii & quorundam aliorum consilio præcepit Cleopatraz ut Plut. in
Anton.
 in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi aspectaret belli. At illa novam,
 interprete Octavia, timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Cani-
 dium, ut pro se apud Antonium ageret, demonstraretque ei, neque æquum
 esse summo bello mulierem quæ tantum conferret auxilii (nam ducentas
 naves onerarias dederat & xx. millia talentum, ac com meatum toti exercitui
 præbebat,) neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Ægyptiorum animi,
 qui virium navalium magnam partem efficerent: neque verò alioqui videre cui
 sociorum Regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum Regnum tam
 diu gubernaverat sola atque ex diutino ipsius usu magnas res didicerat
 tractare. Hæc obtinuerunt, ac coactis copiis navigarunt ubi genio indul-
 fere.

Ut enim Regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus & civitatibus inter Sy- Id. ibid.
 riam, Mæotim, Armeniam, & Lauria positis, indictum omnibus fuit ut mit-
 terent deportarentque apparatus bellicum: ita injunctum cunctis qui ludi-
 cram artem faciebant occurrere. Per multos dies Insula tibiis & cantu perfo-
 navit.

Hinc navigavit Athenas Antonius, ubi de integro effudit se in ludos & Id. ibid.
 spectacula. Æmulatione autem Cleopatra, Octaviæ honorum, quos ibi ac-
 ceperat (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant caram), prosecu-
 ta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus, Lega-
 tos domum ad Plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit,
 ut potè civis Atheniensis.

Belli inter Cæsarem & Antonium hæc fuerunt causæ ac prætextus. Accusa-
 bat

LAGIDAR. bat Antonius Cæsarem quòd Lepidum magistratu detrussisset : Provincias & exercitum , cùm Lepidi , tum Sexti Pompeii sibi vindicasset quæ debuerant communia ambobus esse : horum dimidiam partem postulabat , ac militum etiam , quos ex Italia , utrique communis Cæsar delegerat.

an. 492.

Cleopa. 13.
Dio lib. 50.

Cæsar Antonio inter alia objiciebat , quòd Ægyptum , forte sibi non datam obtineret , quòd Pompeium à se ultrò dimissum (sicenim ferebat) occidisset : quòd Artabaze per fraudem capto , inque vincula coniecto , infamiam magnam P. Romano aspersisset : manubiarum etiam partem dimidiam poscebat : ac omnium maximè Cleopatram ei liberòsque ex ea susceptos , ac donatas his regiones exprobrabat : idque præcipuè , quod Cæsarionis nomen filio Cleopatraz indidisset & eum in Cæsaris familiam retulisset.

Ibid.

Quum Cn. Domitius & Sosius Antonianarum partium uterque fautor Consulatum acceperant , palam ad bellum descenderunt , illi autem post multas cum Octaviano Cæsare contentiones , clanculùm ad Antonium se receperunt , eosque reliquorum Senatorum multi secuti sunt. Eo cognito Cæsar , quum eos à se ultrò emissos dixisset , ne propter aliquam injuriam desertus videretur , reliquis etiam qui vellent ad Antonium abire , ut tutò id facerent , permisit.

Plut. in
Anton.

Mox illi , ubi ad Antonium pervenerunt , Antonius palam bellum suscepit , & Octaviæ sorori Cæsaris , uxori suæ repudium diinci jussit , Romamque certos misit illam qui domo sua pellerent , exiisse memorant eam , trahentem secum omnes Antonii liberos , præter natu maximum ex Fulvia genitorum ; ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur , quod una ex belli causis ipsa quoque videretur. Populum verò Romanum miserebat non ita illius , ut Antonii , atque impensius eos qui Cleopatram viderant , neque forma Octaviæ , neque ætatis flore præcellentem.

Id ibid.

Cæsar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata trepidavit ne bellare illa ætate cogeretur. Etenim multa deficiebant eum & homines pungebant pecuniæ exactiones : unde tumultus in Italia. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procrastinationem.

Dio lib. 50.

Compensaverunt discessum Domitii & Sosii ad Antonium , Titius & Plan-
cus , quos Antonius & inter primos in honore habuerat , & omnium secretorum suorum conscios fecerat : nam à Cleopatra suggillati quòd plurimùm fuissent adversati ne bello interesset , perfugerunt ad Cæsarem & testamentum Antonii detexerunt , id enim obsignaverant. Tabulæ depositæ apud virgines Vestales erant.

Plut. in
Anton.

Has ut accepit Cæsar recitavit in Senatu , exagitans quòd de funere suo statuerat : nam præscripserat ut corpus suum etiam si in urbe decessisset , per forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram , sed ægrè ferebat Cæsar quòd Antonius hoc testamento Cæsarioni testimonium faceret , illum esse verè Cæsaris filium ; suis autem ille ex Cleopatra filiis immensa munera dabat. Hæc tantùm indignationem apud omnes excitarunt , ut reliqua etiam quæ vulgò jactabantur , vera esse crederent : nempè Antonium , si rerum potius foret Romam Cleopatraz dono daturum ac Imperium in Ægyptum translaturum.

Dio lib. 50.

Plut. in
Anton.

Calvisius Cæsaris necessarius , multa etiam exprobravit Antonio , sed Antonii amici Romæ supplices prensabant populum. Unum etiam de suo miserunt Geminium , rogatum Antonium , caveret ne abrogaretur sibi Imperium , & hostis P. Romani declararetur. Geminus ut appulit in Græciam : Cleopatraz ut pro Octavia agens , suspectus fuit , ab illaque inter coenandum lacesitus , quam ob rem venisset , expromere , omnia recta fore respondit , si abscessisset Regina in Ægyptum , quumque illius iram timeret , brevi post , fugam capessens , Romam se recepit.

Dio l. 50.

Ut satis paratus Cæsar fuit , in Cleopatram bellum est decretum , Antonio

tonio verò Consulatus, ad quem designatus erat, adeptus est, & etià Imperium, cuius mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum, ne in sua quidem esse potestate. Adeo enim hunc mancipaverat sibi Cleopatra ut eum Gymnasiarcham Alexandrinorum efficeret, ab eo Regina ac Domina appellata sit, milites in suo satellitio Romanos habuerit, omnesque in suis in clypeis nomen Cleopatraz inscripserunt.

Ipsa cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo curabat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat: in urbibus ipsa curru vehebatur, Antonius pedester cum Eunuchis sequebatur: idem Prætorium suum, Regiam nominabat: aliquando acinace se accingebat; peregrinoque vestitu utebatur: in aureo sedili & curru in publico conspiciebatur: Ofiridem se & Dionysium, ipsa se Lunam & Isidem scribebant ac fingeant: quo magis præstigiis quibusdam ad insaniam ab ea adactus videbatur. Ipsa enim non Antonium modo, sed omnes etiam, qui in aliqua apud eum essent existimatione, huiusmodi incatenatione quasi usa constrinxerat, ut sibi ipsa Imperium in Romanos ausa sit sperare: ac, si quid maximo iurejurando, affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio iuramentum fecerit.

His de causis bellum contra Cleopatram decretum fuit, contra Antonium nequaquam, volebantque hoc ipsum ei crimen objici posse, quod contra patriam, nihil à suis læsus, ipse ultrò bellum pro Ægyptia muliere suscepisset: proinde omnia quæ bello gerenda sunt necessaria, festinatò comparabantur: fuitque ejus belli apparatus longè prioribus omnibus major, multis utrique ad hoc bellum Provinciis auxilia ministrantibus.

Cæsarem Italia omnis, Gallia, Hispania, Illyricum, Africa, excepta Cyrenæica & ea quæ Boccho paruerat, parte, Sardinia, Sicilia ac reliquæ Insulæ prædictis terris continentibus vicinæ, adjuvare. Antonio regiones Asiæ continentis Romanis parentes, Thraciæque Græcia, Macedonia, Ægyptus, Cyrenæica cum finitimis, Insulæ etiam propinquæ, Regesque & Principes ferè omnes, quotcumque tunc Antonio parentes Imperii Romani fines attingebant, alii ipsi, alii per suos opitulabantur. Tanta autem contentione uterque utebatur ut sociorum auxilia etiam Sacramento rogaverit.

Antonius naves habebat bellicas non minùs quingentas, in quibus octo & decem ordinum frequentes erant superbè & ad triumphum exornatæ, peditum centum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bocchus Africæ, Tarcondimotus superioris Ciliciæ, Cappadociæ Archelaus, Paphlagoniæ Philadelphus, Commagenes Mithridates, Sadales Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit. Malchus item ex Arabia & Herodes Judæus: ad hæc Amyntas Lycaonum, & Deiotarus Galatiæ. A Medorum etiam Rege submissa auxilia.

Cæsari naves bellicæ 250. octoginta millia peditum & duodecim millia equitum quot hostibus.

Herodes quidem Judææ Rex magno apparatu expediebat auxilium Antonio; sed ille hanc operam remisit negans sibi opus esse: verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia; iussit in illum bellum vertere: nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes, domi continuavit exercitum cum quo postea invasit Arabiam, & post acerrimum conflictum penes Judæos fuit victoria.

Antonius quum ad Italiam cursum, ibi bellum inopinantibus adversariis gusturus ubi Corcyram veniens, vidisset Cæsaris naves actuarias, quæ ad speculandum præmissæ fuerant, apud Ceraunios montes stare, suspicatus eò Cæsarem cum tota classe venisse, in Peloponnesum reiectus, Patris hie-mavit.

LAGIDAR.
an. 293.
Cleop. 14.
Orof. l. 6.
cap. 19.

Vere inito nusquam Antonius progressus est, quod socii navales procul ab ipso hiemassent; Cæsar autem Agrippam præmisit, qui multas onerarias naves frumento, atque armis graves, ab Ægypto, Syria, Asiâque ad subsidium ad Antonium venientes cepit, & Methonam, ubi occisus est Bogud rex, expugnavit. Cæsar his animo auctus Brundisio solvit, Ionium mare cum omnibus copiis trajecit, Actiûmque petiit, ubi classis Antoninæ major pars stationem habebat, Corcyram occupavit.

Dio ibid.

Simul atque Antonius de adventu Cæsaris cognovit, nihil cunctatus, cum iis quos habebat, Actium non multò post venit, collectis deinde viribus castra non procul à Cæsare posuit, & utraque ex parte sinûs etiam equitatum subsidio collocavit.

Dio l. 50.

Eo tempore Agrippa Leucadem repentè advectus Insulam & naves quæ in ea erant, cepit, ac Patras: deinde & victo navali pugna Q. Nasidio, post Corinthum quoque recepit. Quæ quum evenissent ac præterea. M. Titius & Statilius Taurus subito adorti equitatum Antonii fudissent, sociûmque sibi Philadelphum Regem Paphlagoniæ adscivissent, eum sequuti sunt Amyntas Lycaoniæ & Deiotarus Galatiæ Reges, qui ad Cæsarem transierunt.

Vell. Paterc.
lib. 284.

Plutarch.
Dio ibid.

Cn. Domitius, qui solus Antonianarum partium numquam Cleopatram nisi nomine salutavit, infensus Reginæ redditus, febre jam correptus minutum acatium conscendit atque, ad Cæsarem abiit, sed licet graviter id ferret Antonius misit ei tamen contra Cleopatram sententiam generosè omnia impedimenta cum amicis & servis. Domitius verò, illicò expiravit. M. Syllanus & Q. Dellius etiam desciverunt, & multi eorum exemplum secuti sunt: Antonius autem audacia perdita suos in suspensionem habuit.

Id. ibid.

Interim Sosius sperans se, si L. Tauresium qui paucis cum navibus stationem adversus Antonianos servabat, ante reditum Agrippæ aggredieretur, posse rem aliquam memorandam gerere; sub auroram repentè contra eum evectus est, observata densa nebula ne Tauresius navium suarum multitudine prævisa fugeret, ac eum primo conflictu fugatum quum insequeretur, obviam factò fortè fortuna Agrippa, non modo non assecutus est Tauresium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, sed ipse cum Tarcondimoto Ciliciæ Rege, aliisque multis interiit.

Plut. in
Anton.

Quia verò classis Antonii nihil prosperè gerebat, neque ad rem ullam maturè occurrebat, subactus est iterum terrestres copias respicere. Canidius quoque, qui præerat legionibus, sub ipsum discrimen mutata sententia, autor fuit, ut Cleopatram remitteret, recedensque in Traciam vel Macedoniam, decerneret terrestri Marte. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu ostendebat se ei subventurum. Neque verò esse infame si exercitato bello Siculo, Cæsari mari cederet, sed absurdum si terrestrium certaminum Antonius peritissimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, sed distraheret & absumeret in Classem vires.

Ibid.

Verum enim verò extudit Cleopatra classe ut bellum decerneretur, cumspiciens jam tum fugam, componensque res suas, non ubi ad victoriam consuleret, sed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Prodigia autem eam, ut ita sentiret, impulerant, propterea moestitia ac infirmitate Cleopatra territa, Antonio quoque timorem injecerat. Neque verò aut furtim aut palam, fugientium more avehi statuerunt, ne sociis quoque metum incuterent; sed tamquam ad navale prælium instructi, ut etiam si quis obstare vellet, vi discessum sibi conficerent.

Dio l. 50.

Plut. in
Anton.

Postquam decernere prælio navali deliberatum est, reliquas naves extra sexaginta Ægyptias concremaverunt, optimas quasque & amplissimas à triremi usque ad decem ordinum naves complevit. Quum verò essent omnia jam instructa, Antonius convocatos milites allocutus est, deinde imposuit viginti millia peditum & duo sagittariorum.

Ibi

Ibi quidam ordinum ductor pedestrium certaminum sciens, qui complura praelia sub Antonio decertaverat, corpusque cicatricibus habebat concisum, Antonio praesenti ejulans dixit. Quid, Imperator, hisce diffusus vulneribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Aegyptii & Phoenices in mari praelientur; nobis permitte terram, in qua assuevimus stantes occumbere vel vincere hostes. Ad ea nihil respondit; manu tantum & vultu quasi excitans eum ut bono animo esset, praeteriit, omni bona spe deposita. Nempe gubernatores vela, quum ea vellent relinquere, imponere in naves & portare secum coegit, addens faciendum ne quis hostium fuga evadat.

Caesar apparatus hostium conspiciens, ipse etiam se ad pugnam composuit, sed ubi consilium eorum ex aliis, ac maxime ex Dellio qui ab Antonii partibus ad ipsum confugerat, intellexit, conducto in unum locum ipse quoque exercitu, milites allocutus est. Dio 1.50¹

Quatuor abhinc diebus grandi vento fluctuans mare, praedium interpellavit. Quinto die caelo sereno & tranquillo mari concurrere. Antonius cum Poplicola in dextro cornu egit, in sinistro Caesius, mediam aciem M. Octavius, & M. Iustus obtinuerunt. Caesar sinistro praefecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Copias Antonii terrestres Canidius, Caesaris Taurus in littore instructas tenuere quietas. Plut. in Anton.

Antonius auctuaria navi circumvectus, & adhortatus est milites, monens ob navium pondus, vel ut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus imperavit, ut quasi in ancoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, declinarantque iniquitatem loci in faucibus loci. Caesar dum classem lustrabat, navigio ad dextrum cornu vectus, quiescentes in angustis miratus est hostes, si quidem stantium in ancoris erat navium species, idque diu credens, sustinuit suas, quae octo stadiis ab hostibus ab-
erant. Id. ibid.

Jam hora erat sexta, iv. Nonarum Septembris, quum vento ex alto increbescente cunctationem moleste ferentes Antonii milites, naviumque suarum freti fastigio & amplitudine, sicut inexpugnabili, sinistram cornu moverunt, cum quibus Caesariani dimicaverunt: non autem datae impressiones fuerunt, neque irruptiones navium, ita ut fuerit assimile pedestri praelio certamen, aut murorum oppugnationi: simul enim tres aut quatuor unam Antonii cingebant, tragulis & lanceis & contis & telis ignitis pugnabant. Antoniani ingerebant etiam catapultis ex turribus ligneis tela. Porrigente ad circumdandos hostes alterum cornu Agrippa, expandere contra Poplicola suos conatus, a media acie sua divulsus est. Tumultuante hac, ac cum Aruntio dimicante. Id. ibid.

Sed quum jam dubio esset eventu certatum, tandem Cleopatra, quae in ancoris post classem pugnantes stabat, quum non ferret diuturnam ac incertam eventus spem, diutius suspensa animi solitudine, ancipitisque praelii exitus expectatione victa, signo suis dato, fugae se dedit cum sexaginta navibus per medios pugnantes & secundo vento Peloponnesum petiit. Antonius simul atque navem Cleopatrae vela facientem, omnium oblitus, proditis & desertis illis qui pro ipso certabant atque animam profundeabant, conscendit quinquerehem, Alexandro Syro, & Scellio solis comitibus, illam secutus est fugientem. Id. ibid.

Cleopatra perspicuens Antonium venire signum sustulit ex navi & Antonius illa exceptus est, neque aspexit illam, neque aspectus est ab illa, solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus & cogitabundus confedit, ambabus manibus caput tenens: Caesar autem emisit classis suae partem, ut Antonium & Cleopatram insequeretur, quae quum eos consequi non posset, reversa est: Liburnicae tamen quaedam Antonium sunt affecuta, quas ille re-
pulsit, Dio lib. 51¹

LAGIDAR.
an. 293.
Plut. in Ant.

pulit, posteaque, ad prius silentium rediit, eadem se componens figura. Ad Actium quum classis, Antonii diu fuisset oblectata, atque gravissimè ab insurgentibus in proram infestata fluctibus, tandem hora decima succubuit. Neque plus quinque millia cecidere: Naves captæ trecentæ. Haud multi senserant Antonii fugam: atque audientibus res prima visâ incredibilis, novemdecim legionibus integrorum adhuc & duodecim militibus equitibus relictis capere eum fugam, quasi non subinde ambigua usus fortuna, neque sexcentorum certaminum & bellorum fuisset vicibus verlatus.

Id. ibid.

Postquam Antonius tres dies transegit in prora solus, seu ira percitus, seu erubescens illam, appulit ad Tenarum. Ibi feminae familiares adduxerunt eos primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivium unâ ineunda, & ad concubium perpulere. Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fuga ad eum confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Milites ejus in desiderio quoque & expectatione mox alicunde apparituros. Tantam autem præstiterunt ei fidem & virtutem, ut & fuga ejus patefacta cohæserint diebus septem, missosque ad se à Cæsare legatos repudiaverint. Denique ubi Dux noctu profugit Canidius & castra reliquit, ab omnibus derelicti, proditique à Ducibus suis, aggregaverunt se ad victorem.

Dio lib. 51.

Antonius & Cleopatra ad Tenarum simul quum pervenissent, ibi præter animi sententiam, divulsi invicem sunt, Cleopatra in Ægyptum contendente, ne clades audita novos ibi tumultus concitaret. Hæc ut tutò in Ægyptum adnavigare posset, victoriam mentita, proras coronaverat, cautionesque victoria obtenta usurpari consultas, tibiis concini jusserat. Postquam in tutum pervenit, multos Primores semper sibi infensos, ac tum clade ejus animo auctus, occidit, horum facultatibus & reliquis divis etiam consecratis (neque enim ab ullo quantumvis inaccessio sacrario se abstinebat,) ingentem pecuniam confecit, copias comparavit, auxilia quæsit: utque Mediæ regem ad suam societatem pertraheret, Armeniæ Artabazis regis caput amputatum ei misit.

Id. ibid.

Terrestres Antonii exercitus ad Cæsaris partes transiit. Diffugerunt quidam Primores Romani ad Antonium. Socii Reges in suam quisque patriam refugerunt nullum ampliùs bellum paraturi, iis abstulit Regna, Amynta & Archelao exceptis, inter vitâ donatos, præcipui fuerunt Sosius, & M. Scaurus. Inter supplicio affectos potissimùm recensentur Curius & Aquilii Flori pater & filius.

Plut. in
Ant.
Dio l. 51.

Antonius è Tenaro nuntios ad Canidium miserat imperans ut properè per Macedoniam se receperet cum exercitu in Asiam, & ipse transmissurus in Africam quosdam misit ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jam antè ibi conscriptum ad tuendam Ægyptum habebat; verum quum ille se illum minimè recepturum diceret & missos quoque ad se occidisset, nonnullosque milites id molestè ferentes necasset: Antonius institit sibi manus inferre; sed interpellatus ab amicis, Alexandriam se contulit.

Id. ibid.

Quò quum advenit, Cleopatram offendit opus aggressam audax & grande, Isthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, qui etiam distinguere Asiam & Africam putatur, qua maximè ab utroque stringitur pelago & coarctatur, ut non plus trecentis stadiis pateat in latum, adorta est trajicere classem, dimissisque in sinum Arabicum cum magna copiarum pecuniarum vi, copiis & navibus, sedes quærere remotas, servitutem & bellum refugiens.

Dio l. 51.

Interea quæ bello accelerando conveniunt ab Antonio & Cleopatra parata sunt & filios suos Cæsarionem Cleopatra, Antyllum, ex Fulvia sibi natum Antonius, in viros retulerunt, ut & Ægyptii viro sibi imperante essent alacriores, & reliqui eos Duces habituri, si quid Antonio & Cleopatrarum accidisset,

disset, animis eò magis constarent. Id quidem factum perniciem adolescen-
bus istis attulit ut Cæsar iis, tamquam juris jam & principatum aliquem ge-
rentibus non parceret. LAGIDAR
an. 293.

Antonius & Cleopatra ita se parabant tamquam & classe & pedestribus
copiis belligeraturi, in eumque finem vicinos populos & reges amicos sibi
junctos ad auxilia convocabant, nihilo tamen minus etiam ad hoc se instrue-
bant, ut si qua necessitas urgeret, in Hispaniam navigarent, aut ad rubrum
mare concederent. Ibid.

Existimabat Antonius integrum adhuc esse pedestrem suum exercitum
quum illi legionum Actiacarum amissarum ipse nuntium attulit Canidius.
Mox Herodem Judææ Regem cum aliquot legionibus & cohortibus accepit
ad Cæsarem transisse. Antonius relicta urbe & amicorum consuetudine,
domicilium sibi in mari ad Pharum extruxit, projecto in altum aggere atque
ibi extorris ab hominibus egit, vitam ferebat se imitari & æmulari Timonis,
quod res suæ eodem loco essent. Plut. in
Anton.
Lagid. 294.
Cleop. 15.

Cæsar in Italiam media hieme properavit, & rebus suis ibi constitutis, in
Græciam auctus est trigesimo quàm in Italiam iverat die ac propter hiemem
navibus per Isthmum Peloponnesiacum translatis, tanta celeritate in Asiam
advenit, ut de ejus discessu simul redituque Antonius & Cleopatra nihil co-
gnoverint. Dio lib. 51.

Quum allatus est nuntius Antonio Dynastas omnes à suis partibus antea stan-
tes defecisse, Syriamque Didio commissam, ad Cæsarem accessisse, & Arabes
in Sinu Arabico naves ad navigationem in rubrum mare fabricatas combu-
sisse; denique quicquam ultra foris manere in fide. Nihil horum commo-
vit, sed quasi libenter spem abjiceret, ut simul & curam, tabernaculum il-
lud marinum, quod nominabat Timonum, reliquit, exceptusque à Cleo-
patra in Regiam, convertit civitatem ad comestationes, poculæque, & se ad
donativa. Cleopatraz & Cæsaris filio togam puram, & virilem Antyllo de-
dit suo ex Fulvia filio, quamobrem agitarunt convivia per multos dies
commestationesque & festum Alexandrini. Plutarch.
in Anton.
Dio l. 51.

Ut Antonius & Cleopatra Cæsarem in Samo Insula hybernare acceperunt
simul ad illum legatos misere. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægy-
pti, ille Athenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privato liceret vi-
tam agere. Ad Cæsarem Euphronius filiorum ejus missus est Legatus, & A-
lexas ad retinendam Herodis Regis transitionem. Plut. in
Anton.

Cæsaris responsum ut ex Legatis cognoverunt Antonius & Cleopatra, alios
miserunt: ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniæ promisit:
Antonius autem amicitiz eum ac propinquitatis admonuit suam cum Ægy-
ptia muliere consuetudinem excusavit ipsorum mutuum quondam amorem
ac societatem actorum in adolescentia enumeravit: denique P. Turullium
Senatorem, unum ex Julii Cæsaris percussoribus amicum tum suum, Cæsari
tradidit; ac se ipsum etiam interfectorum pollicitus est, si eo facto salus
Cleopatraz impetrari posset. Dio lib. 51.

Cæsar Turullio occiso, idque in Co Insula, Antonio ne tum quidem re-
spondit quicquam, & Cleopatraz multa criminatus est, idque etiam respon-
dit, si ea ab armis & Regno destitisset, consilium ipsum capturum, quid
ea fieri deberet. Id ibid.

Igitur tertiam legationem Antonius, ac filium suum Antyllum cum multo
auro misit. Cæsar, auro accepto, cum sine responso propositi, irritum à
se dimisit. Id ibid.

Cleopatra clam, Antonio inscio, Sceptrum aureum, coronam auream
fellamque regiam Cæsare misit, quasi regnum cum iis tradens, ut is, om-
nino haberet Antonium, ipsam saltem misericordia prosequeretur Cæsar

LAGIDAR. occultè ei impunitatem ac Regnum integrum pollicitus est si Antonium occidisset.

an. 294.

Id. ibid.

Nihilominus tamen Cæsar veritus, ne Antonius & Cleopatra, desperata veniæ impetratione in incepto perstarent, ac suis viribus vincerent, aut in Hispaniam ac Galliam trajicerent, aut pecunias quas immensas esse audierat, corrumpere: Thyrsus libertum suum ad Cleopatram misit qui & humaniter multa cum ea loqueretur, & Cæsarem ejus amore captum diceret, sperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò aduci posse ut Antonio necato se ipsam & pecuniam incolumem servaret.

Plut. in Anton.

Thyrsus Cæsaris nomine missus ut inflatam mulierem ac mirè formæ causâ tumidam posset movere, prolixiore oratione quàm alii cum Cleopatra agens, & supra modum honoratus ab ea, suspicionem movit Antonio. Itaque corripuit eum & flagellis cecidit, inde remisit ad Cæsarem. Mox quò dilueret Cleopatra crimina & suspensiones illius, coluit Antonium mirificè, ac die suo natali summissè, & pro præsentî Fortuna actò natalem illius summo splendore & magnificentia celebravit, ut multi ad coenam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint.

Dio l. 51.
Cleop. 15.

Hyeme transactâ Cæsar in Antonium per Syriam & Duces ejus per Africam. Antonius cognito Cornelium Gallum, accepto Scarpi exercitu, subito Parætonium occupasse, illud contendit sperans quidem se eas copias à Gallo ad se sine ullo labore traducturum; (nam benevolentia erga se affectos propter communem militiam noverat) sin aliter nequiret, vi certè potiturum; nam & navales & terrestres copias secum adducebat magnas, sed Gallus naves partim incendit, partim submersit.

Id. ibid.

Dum hæc fiunt Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re vera autem prodicione Cleopatraz cepit. Hæc quum nemo suppetias ferret, Cæsari autem nullo modo resisti posse audiret, ac ex sermonibus Thyrsi, crederet eum suo amore captum, quum quòd id ita esse cuperet, tum quòd eadem ratione patrem ejus, ac Antonium sibi mancipaverat, ideòque non veniam modò sibi, & Regnum Ægypti, sed Romanorum Imperium sperabat, statim ei Pelusio cesserat.

Id. ibid.

Antonius quum ad nuntium eorum quæ Pelusii evenissent, Parætonio discessisset ante Alexandriam Cæsari obviam factus, equitatu eum abitinere fatigatum superavit. Hinc aucta confidentia, ac eo etiam quòd jaculatus in Cæsaris castro, libellos, sena in singulos sestertia promississet, pedestri etiam certamine congressus, victus est, & Alexandriam refugit.

Plut. in Ant.

Conditoria habebat Cleopatra & monumenta eximio artificio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eo ex Regiis thesauris pretiosissima quæque congestit, aurum, argentum, Smaragdum, unionem, ebum, ebur, cinnamomum: postremò magnam vim tædarum & stupæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum, perderet illa, & concremaret, ostendit ei assiduè dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem.

Dio l. 51.

Cleopatra verò cives Alexandrinos occultè prohibuerat contrâ Cæsarem exire; quum palam ea, ut hosti occurrerent, cohortari videretur: itaque

Plut. in Ant.

Cæsar ut conleat ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenuè, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusumque egit usque ad castra. Hac elatus victoria ingressus est Regiam & Cleopatram in armis osculatus est, atque eum qui fortissimè dimicaverat, commendavit illi: Cleopatra præmium ei auream lorica & galeam donavit: iste verò his acceptis transiit nocte ad Cæsarem.

Id. ibid.

Porro provocavit denuò per nuntios Antonius Cæsarem, ut solus secum certaret, qui respondit, vias Antonio multas patere ad interitum. Quare con-

considerans non posse quam in prælio mori se honestius, deliberavit simul ^{LAGIDAR.} terra marique Cæsarem adoriri: atque inter coenandum, ut fertur, ^{an. 294.} imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberalius: incertum esse idemne facturi postridie essent, an aliis dominis ministraturi: ipse verò extinctus jaceret & exanimis. Amicos ob hæc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex qua mortem gloriosam potius quam salutem & palmam sperant se quaesitum.

Simul atque diluxit Kalendis Sextilibus peditatum ipse in tumulis pro urbe ^{Id. ibid.} collocavit, deinde ad instruendam classem ad portum descendit, ut aut navali pugna decerneret, aut in Hispaniam transmitteret, sed Cleopatra jussit ^{Dio l. 51.} ut naves ab eo transfugerent: itaque quum advenit, classem in altum proVectam vidit, atque in hostem spectavit pergentem. Constitit ibi, præstolans ut successum cerneret.

Classici postquam remigio appropinquaverunt adversæ classi, salutaverunt ^{Plut. in Anton.} Cæsaris milites. Quibus salutem reddentibus, desciverunt ad illos, atque ex omnibus navibus una effecta classis urbem infesta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplo desertus est ab equitibus qui transitionem fecere. Peditatu fuso recepit se in urbem, proditum se à Cleopatra vociferans iis, in quos illius causa arma sumpserat.

Cleopatra quum iram Antonii & desperationem formidaret confugit ad ^{Id. ibid.} monumentum cum Eunuchis & duabus ancillis, cataractasque dimisit claustris & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nuntiatum defunctam esse.

Antonius id credens, servum fidum Erotem, ut ipsum interimeret, rogavit, ^{Id. ibid.} Eros districtum enses extulit, quasi illum icturus: verum averso vultu interemit semetipsum. Macte Eros, inquit Antonius, quid faciendum sit, doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum demittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem: unde cursu sanguinis postquam decubuit, inhibito refocillatus, oravit assistentes ut se confoderent. Illi ejecerunt se ex cubiculo, vociferante & discruciente se Antonio.

Inde eo orto tumultu, Cleopatra quum id sensisset, ex fastigio monumenti ^{Id. ibid.} prospexit, jussusque ab ea Diomedes scriba est Antonium in monumentum ^{Dio ut sup?} ad ipsam deportare, ut verò Antonius audivit eam esse superstitem, consurrexit quòd vivere se posse arbitraretur, sed multo profuso sanguine, desperata vita, obtestatus est præsentibus, ut se ad sepulcrum deferrent, servi ejus sustulerunt illum, & ad januam sepulcri gestarunt.

Dum fertur Antonius ad Cleopatram, Dercetæus quidam ejus fatelles rapto Antonii pugione reconditoque, subduxit se, currénsque ad Cæsarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei; atque enses ostendit cruentum. Ille accepto hoc nuntio, in intimum secessit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio, affini quondam & Collegæ suo, multorumque certaminum & rerum socio. Mox sumptis epistolis, accitisque amicis, recitavit ad lenia & æqua scripta sua, quàm ille semper respondisset importunè & superbè. Inde Proculeium mittit, mandans ut maximè, si queat Cleopatram redigat vivam in potestatem. Etenim timebat thesauris, & magnificum ad ornamentum ducebat triumphum, si illam adduxisset.

Cleopatra ad Antonii adventum non referavit fores, sed ex fenestris ^{Plut. ibid.} spectans, per funes qui suspensi lapidibus in altum invehendis erant, sursum ^{Dio ibid.} tractus est. Nihil aiunt fuisse illo spectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Quippe sanguine oppletus & animam agens trahebatur, manúsque versus Cleopatram porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mulieribus factu proclive erat; sed magno labore illa manibus incumbens & pro-na facie, apprehendit vinculum excitantibus eam qui infra stabant, & vicem ejus anxiiis.

Ut

1 AGIDAR.

an. 294.

Id. ibid.

Ut eum hoc modo accepit & deposuit in lectum, pepla eum lamentans dilaceravit, pectusque suum percutiens & lanians manibus, cruoremque facie abstergens dominum, virum, Imperatorem appellavit, ac suorum penè malorum est illius miseratione oblita. Lenito ejus dolore, Antonius vini haustum poposcit: vel quòd sitiret, vel quòd celerius ita expiraturum se speraret. Postquam bibit monuit eam, ut rerum suarum, si absque turpitudine liceret, incolumitati consuleret, ac præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adhiberet Proculeio; se verò ob novissimam rerum conversionem ne lamentaretur, sed gratularetur ob bona quæ fuerat consecutus, quòd omnium hominum fuisset clarissimus & plurimùm potuisset, atque eo tempore non ignaviter esset Romanus à Romano superatus.

Id. ibid.

Jam efflabat animam Antonius in gremio Cleopatras quum à Cæsare adfuit Proculeius Eques Romanus cum Epaphrodito Cæsaris liberto. Cleopatra verò abnuìt ex propinquo congregi eum Proculeio, sed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit assistente foris ad positum in plano ostium, quod firmiter erat obseratum, ut admitti tamen vox posset. In colloquio illa Regnum liberis suis petiit: alter bono animo ut esset, hortatus est, & omnia permetteret Cæsari.

Plut. in

Anton.

Proculeius ut locum contemplatus, Cæsari renuntiavit, iterùm missus est ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de industria sermonem. Interea Proculeius admotis scalis intravit per fenestram, quæ exceperant mulieres Antonium, trahensque secum duos Ministros, descendit confestim ad ipsas fores quibus assistebat Gallus alloquens Cleopatra. Ubi una ex mulieribus quæ incluserant se cum illa, exclamavit, misera Cleopatra, viva in potestatem Cæsaris venis: convertens se, cernensque Proculeium, institit se ipsam ferire, nam sic erat accincta.

Id. ibid.

Dio ut sup.

Ceterùm accurrens properè & complexus eam ambabus manibus Proculeius. Injuriam facis, inquit, Cleopatra & tibi & Cæsari, quæ magno documento eum clementiæ privas & levissimo Imperatori notam inuris perfidiæ & sævitæ, simul ei detraxit gladium, vestemque ejus, ne quid tegeret veneni, excutit, & aliquot dies ei, ibi ut commoraretur dum Antonii cadaver condiret, concessit, ejus cura Epaphrodito data; nihil de comitatu ac de consueto cultu detrahentes, quò magis ea, quæ cupiebat, impetraturam speraret, ac ne quid sibi ipsa mali injungeret.

Plut. in Ant.

Cæsar Alexandriam ingressus est cum Ario Alexandrino Philosopho, cujus fuerat olim discipulus, colloquens, dextræque eum tenens, quo tam eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. Ingressus Gymnasium, conscenso tribunali, quod erectum erat, consternatos metu cives, & humi se abjicientes exurgere jussit, atque populum se omni noxa liberare in gratiam Serapidis, secundò Alexandri Magni, & Arrii amici sui.

Dio l. 51.

Plut. in Ant.

M. Antonium multis Regibus & Ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cleopatras, sed illius manibus est humatus splendide & regaliter, omniæque ei, quibus uti voluit, permissa. Ex tanto mœrore & dolore, correpta febre, id velamentum arripuit. Læta, quasi ideo temperatura cibo, & vitam liberè positura, Medicum habebat familiarem Olympum, quem prodita ei veritate consiliarium & adiutorem ad tabem sibi inducendam adhibuit.

Plutarchus

Dio ut sup.

Odoratus rem Cæsar ei minas & terrores de liberis objecit quibus illa ficut machinis expugnata est, permisitque corpus suum omnibus pro arbitrio curare & alere. Venit etiam paucis diebus post ipse ad eam appellandam & consolandam, forsan ejus colloquium petierat.

Id. ibid.

Cleopatra conclavi ornatissimo ac sella pretiosissima parata, se ipsam cultu quam

quam maximè abjecto, nam habitus eam lugubris mirè decebat, ac appositis LAGIDAR. multis ac vanis Cæsaris superioris imaginibus, inque sinum acceptis epistolis, ab eo ad se datis; ingredientèque Cæsare suffusa pudore exiluit, abiecitque se ad pedes ejus, & salve, inquit, ô Domine, hoc enim nomen mihi ademptum, Dii tibi tribuerunt; Jussit Cæsar eam decumbere & juxtà affedit, vides, inquit illa, patrem tuum, qualis sæpenumero ille ad me ingressus est, quot mihi honoris tribuerit qui me etiam Reginam Ægypti constituerit.

Deinde attigit illa nonnullam excusationem, ea quæ facta essent in vim Id. ibid. & metum deflectens, quam confutante in singulis Cæsare ac coarguente, tunc artificiosum luctum ac voces ad molliendum animum appolitas edidit: nam gratiæ illæ, & formæ confidentia non erat semel extincta, sed ex ea licet ita affecta elucebat extrinsecus aliquatenus, & cum vultus motibus effulgebat.

Hac varietate & sermonis & gestuum usa, mellitos quosdam alios intuitus Id. ibid. ac voces adjecit. Cæsar quamquam Cleopatram ciendis affectibus intentam animadvertibat, tamen eo dissimulato oculis in terram affixis hoc unum pronuntiavit. Bono animo esto, mulier, nihil enim mali patieris. At Cleopatra licet ingenti dolore correpta quòd neque aspexisset eam Cæsar, neque de Regno aut amore ullum fecisset verbum ad genua ejus se projiciens, fletumque edens: Vivere, inquit, ô Cæsar, neque volo neque possum.

Veritus autem ne se ipsa occideret, iterum animo vel esset bono hortatus Id. ibid. est, tunc illa divertit ad misericordiam exposcendam & ad preces, quasi summopere concupiscere vivere. Postremo numeri thesauri breviarium, quod habebat, ei tradidit. Quum Seleucus, unus Procuratorum, argueret eam quod reconderet & supprimeret nonnulla: exiliens & in capillum ejus involans, multis plagis os ejus contudit.

Subridente Cæsare atque illam reprimente. Anne grave, inquit, Cæsar Plut. ibid. est, quum tu invisere me hoc in statu & appellare sis dignatus, à servis meis deferri, si quid reposui, non mihi tanè miseræ mundum: sed quò pauca munera Octaviæ & Livix tuæ feram, ut placatum te per illas, & clementiorem habeam. His gavissus est Cæsar, omnino illam teneri cupiditate vitæ: igitur Cæsar ubi ostendit, & hæc ei concedere se, ceteraque supra omnem spem cum ea acturum, digressus decepisse arbitrabatur se eam.

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæsaris amicos: hic Cleopatrae cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per internuntium clam ei significaret Cæsarem ipsum pedibus decessurum per Syriam, ipsam verò cum liberis statuisse post triduum in Italiam mittere. Id. ibid.

Hoc intellecto, primùm Cæsarem oravit, ut sibi inferias dare permitteret Id. ibid. Antonio. Annuente illo, ubi ad monumentum est perlata incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum. Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, chare Antoni, funeravi, nunc parento captiva & custodita, ne planctibus & lamentationibus suggillem servile hoc corpus, quoad triumphum de te servatur. Alios honores vel justa ne expectaveris, verùm hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt novissima. Vivos nos nihil detraxit, nunc verò morte videmur commutaturi loco, tu ut Romanus hic jaceas, infelix ego hic in Italia, hætenus modò patriæ particeps tuæ. At si quid istic numina valent & possunt, noli deferere vivam tuam conjugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hic me tecum abde & conde: nam mihi ex infinitis malis nihil tam grave vel acerbum est, quàm breve hoc tempus quod te sine vixi.

His editis lamentis, postquam coronas & oscula tumulo tulit, præcepit Id. ibid. sibi parari balneum. Lota accubuit, & splendidè epulata est. Tum cistam

LAGIDAR. quidam rure veniens attulit. Percunctantibus quid ferret, satellitibus, aperiens & auferens folia, cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem & magnitudinem, arridens, invitavit ut fumerent. Illi nihil suspicati iusserunt ficos cum intrò ferre.

Plutarch. Sub prandium, Epistola qua à Cæsare petebat, ut cum Antonio sepeliri ipsam juberet Epaphrodito dedit perferendam, ut is aliud quiddam contineri ea existimans, occasione Epistolæ Cæsari reddendæ è medio removeretur, tum omnibus ejectis reliquis præter Iram, seu Nairam, & Charmium, seu Charmionem, quas secum semper habuerat, veste se omnium elegantissima induit, ac quàm potuit pulcherrimè exornavit, & quum Charmione componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus, supra lectum concidit.

Solutis tabulis Cæsar ut obsecrationes & quæstus legit, precantis ut apud Antonium conderetur, intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm institit illuc ipse accurrere, deinde spectatum properè misit quid rei esset, cursu tunc illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reserata janua defunctam invenerunt & supra aureum lectum jacentem, Regio cultu exornatam invenerunt.

Strab. l. 17. Perhibent aspidem inter ficos illos illatam, foliisque fuisse intactam quam ut vidit, Cleopatra sinistro brachio admovit. Alii inclusam hydræ aspidem, atque ita fuisse autumant asservatam, fusoque aureo ipsam laceflentis, & stimulantis arripuisse Cleopatrx brachium. Alii aspidis ad occidendum celeritatem, Cleopatram inquit magnum primo ac profundum vulnus brachio suo dentibus intulisse; deinde venenum, quod prius ex aspide paraverat, in pixide quadam ad se allatum vulneri infudisse.

Id. ibid. Sed veritatem novit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est, acum ab ea qua capillum componere solita esset, veneno inunctam tradunt, cujus ea fuerit natura, ut quum corpori aliàs nullum damnum injungeret, ubi primùm tamen sanguinem vel minimum attigisset, mortem & celerissimam & absque omni dolore adferret. Hanc acum ab ea more suo in capite catenus gestatam, tum detractam, brachioque prius alia re sauciato sanguini immisissam fuisse.

Plutarch. Cæsar, audito Cleopatrx interitu, attonitus, corpus ejus vidit & quum notas duas & quidem tenellas observaret, remedia ei adhibere & Pŷllos qui possent venenum ex illa exugere jussit, ut si qua ratione vitæ restituere illam posset. Porro quamvis molestiam traxit ex illius decessu, animum tamen ejus generosum est admiratus, corpus ejus splendidè & regaliter condidit apud Antonium jussit.

Plut. in Anton. Excessit Cleopatra annos nata 38. quorum duos & viginti regnavit id est inchoatos. A morte Alexandri M. usque ad Cleopatram apud Ptolomæum Geographum & Clementem Alexandrinum numerantur 294. id est inchoati.

Statuæ Antonii dejectæ sunt, Cleopatrx non motæ: impetravit amicus ejus Archibius à Cæsare mille talentis ne cum Antonianis convellerentur.

Cleopatra modum neque rei Venereæ neque avaritiæ statuere noverat, multa per ambitionem prodigalitate; multa etiam temeraria superbia utens, Regnum Ægyptium amore paraverat, ac eadem arte Romanum quoque adipisci intendens, & hoc non consecuta est, & suum insuper perdidit.

Plut. in Anton. Ex Cleopatrx liberis Cæsario, qui ex Cæsare Dictatore prognatus ferebatur, illum miserat mater cum magna pecuniæ summa per Æthiopiam in Indiam, Pædagogus ejus Theodorus è contra Rhodum duxit, ex qua illum induxit ad regrediendum Alexandriam tamquam vocaret eum.

Cæsar

Cæsar ad Regnum. Deliberante de eo Cæsare perhibent Arium dixisse non LAGIDAR.
 propagandum esse in multis Cæsaris nomen, quare eum post matris mortem an. 294.
 extinxit. Alii ferunt in Æthiopiam fugientem, interceptum in itinere ne- Dio l. 51.
 catum.

Ex Antonii liberis Antyllus Fulvia natus major, quamquam ei Cæsaris es- lid. bid.
 set desponsata Julia ejus filia, qui in patris sacellum à Cleopatra factum con-
 fugerat, à Pædagogo etiam Theodoro cognomine proditus, statim jugula-
 tus est, obtruncantibus eum militibus, detraxit ei Pædagogus, quam collo-
 gerebat, pretiosissimam gemmam, eamque insuit zonæ suæ. Id inficiatus
 & compertus quum esset, in crucem actus est.

Alexander, Ptolemæus, & Cleopatra, ex Cleopatra & Antonio filii, ad
 Triumphum Cæsaris reservati sunt & Romam postea perducti.

Qui Antonii rebus faverant, Cæsar alios supplicio affecit, alios venia vel
 sua sponte, vel amicis intercedentibus, inter supplicio affectos numeratur
 P. Canidius infestissimus quidem Cæsari, sed & Antonio infidus, qui timi- Oros. lib. 6.
 dius decessit, quàm professioni ejus, qua semper usus fuerat, congruebat, Paterc. l. 2.
 occisus est etiam Cæsaris jussu Q. Ovinius Senator.

Quum invenisset Cæsar apud Antonium permultos Principum ac Regum Dio l. 51.
 liberos, alios obsidum nomine, alios per contumeliam educatos fuisse, eo-
 rum partem domum remisit, partim conjugio invicem copulavit, alios reti-
 nuit, Jotapen Regi Medorum qui ad se victis confugerat, ultrò reddidit: Ar-
 taxix autem, quia is Romanos, qui in Armenia superfuerant, occidisset,
 fratres suos quantumvis petenti non remisit.

Deinde corpus Alexandri inspexit, atque attrectavit, ita ut nasi quoque,
 (ita enim fertur,) particulam aliquam fregerit. Ptolemæorum corpora, quam-
 quam ea ostendere Alexandrini enixè volebant, non spectavit, Regem se,
 non mortuos voluisse videre dicens.

Ceterum magna pecuniæ vis in Regia reperta est, (omnia enim ferè etiam
 Sanctissimorum templorum donaria sustulerat Cleopatra ac Romanis prædam,
 sine ipsorum scelere aliquo adauxerat,) multæ etiam ab iis qui criminis ali-
 cujus rei fierent, exigebantur: ac reliqui seorsum omnes, quibus nullum cri-
 men objici poterat, sextantem bonorum suorum poscebantur. Inde omni-
 bus militibus stipendia debita numerata sunt: qui verò cum Cæsare tum quo-
 que erant, ducenos quingenos singuli denarios acceperere, ne urbem diripe-
 rent: omnibus, qui mutuum antè aliquid dedissent, id exsolutum est: mul-
 ta Senatoribus ac Equitibus, qui in belli societate fuerant, dona data sunt,
 in summa, Imperium Romanorum ditatum est, templaque eorum exor-
 nata.

Tandem Cæsar Ægyptum in potestatem P. Romani redegit Olympiade Dio Hæc.
 187. anno illius tertio ineunte, scilicet mense sextili eamque tributariam Præm. Ant.
 fecit & ei P. Cornelium Gallum præfecit; quem primum Ægyptus Roma-
 num Judicem habuit. Postea Cæsar exiit & Romam per Syriam abiit. Ro-
 mani diem quo capta fuit Alexandria...

EX CIMELIO REGIO.

Caput muliebri diadematum sine literis, in cujus averſa parte Aquila inſiſtens fulmini cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. in area L. 5. id eſt anno ſexto.

Plurimæ fuerunt Ægypti Reginæ nomine Cleopatrar, prima quidem Antiochi Magni Syriæ Regis filia & Ptolemæi Epiphanis uxor, ſecunda Philometoris conjux & ſoror, tertia hujus filia Ptolemæi Evergetis uxor ſecunda; ſed illa cujus effigiem exhibet nummus drachmalis argenteus, iis præteritis, famoſa eſt Antonii Amafia, vultu & imagine ab Antiquariis plurimùm nota.

Litera numeralis 5. annum Cleopatrar Imperii ſextum indicat, ſed an à morte patris quum ab ejus Teſtamento vocata eſt Regina? an verò à morte fratris junioris Ptolemæi poſtquam ſola Ægypti Imperium tenuit: Si Porphyrio credimus, illa jam Octavum numerabat annum quando hic fato functus aut veneno ab ea ſublatus eſt, ſi ſolam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ Epigraphen perpendamus, ad tempus quo ſine fratre regnabat nummum revocat, ſed ambitioſa Princeps femina plurimùm ſub fratribus poterat.

Licet multos annos imperarit Cleopatra illius nummi tamen rari ſunt, præſertim ex auro, deinde ex argento cum inſcriptione Græca ſeu ſola ſeu cum effigie Antonii; ſed cum Epigraphe latina faciliùs parantur. Ex ære omnes cum Antonii imagine pro raris habentur.

EX MUSÆO D. FOUCAULT.

Caput Cleopatrar habitu Dianæ cum Pharetra pone dorſum ſine literis; in averſa parte duplex cornucopiæ cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ, & in area K.

Non mirum eſt ſi Cleopatra prodit ſub habitu Dianæ quæ eadem eſt quæ Luna, nam à Regibus hæc Dea ita culta eſt, ut ejus nomen liberis ſuis imponerent, ut obſervavimus in nummis filiæ Evergetis II. & Cleopatrar ejus neptis & uxoris quæ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΕΛΗΝΗ appellatur.

In Anton.

Imo noſtra Cleopatra illud cognomen Cleopatrar ſuæ ex Antonio filia, apud

apud Plutarchum indidit τὸν μὲν Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ Κλεοπάτραν ἐπὶ κλησεν δὲ, τὸν μὲν ἥλιον, τὴν δὲ σελήνην, *unum Alexandrum, alteram Cleopatram appellasset, illum quidem Solem, hanc vero Lunam.* Unde seu cultu, seu ambitione Lunæ habitum Cleopatra assumpsisse videtur, si quidem in sequentibus *Dea nova* indigitatur.

Litera K. indicare videtur nomen loci ubi cufus est nummus ut sæpius regulimus, illam ergo interpretamur Κοπλητῶν, *Coptetarum*, erat urbs Ægypti Coptus, plurimum celebris, in quo pariter Arsinoes Philadelphi nummus pariter signatus, an verò duplex cornucopiæ urbis insigne est ut quibusdam placet? an ad designandam Ægypti potiùs abundantiam.

EX CIMELIO REGIO.

Caput M. Antonii nudum cum Epigraphæ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. *Imperator. Dea nova.* Ex averfa parte Caput Cleopatrar diadematum sine literis.

Hic nummus minimæ formæ æneus à Cleopatra in Antonii honorem videtur percussus, in quo ab una parte illius imaginem cum utriusque titulis exhibet, ad demonstrandum illum in Regno summam habere potestatem, quippe nomen ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ id est Imperatoris, apud Romanos ut apud gentes magna erat in existimatione, quippe enim tantum Senatus decreto dabatur, & apud Græcos pro Domino habebatur: unde Jupiter apud Plautum Amphifumus Divum atque hominum Imperator.

ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ id est *Dea nova*, indigitatur Cleopatra, vox ΝΕΩΤΕΡΑ pro ΝΕΑ positivo sæpè usurpata, quasi nova esset Isis seu Diana quæ eadem est apud Mythologos & Ægyptios. Ut autem apud Plutarchum Antonius in Anton. Διόνυσος νέος Προσαγορευόμενος *Bacchus novus dicebatur.* Sic Cleopatra *Dea nova* appellari voluit per excellentiam nullo Deæ nomine addito, porro idem autor eam designat Isidem σολὴν ἑτέραν ἱερὰν Ἰσίδι ἰλάσμανε, καὶ νέα Ἰσὶς ἐχευμάτιζε. *Stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine responsa dabat populis.*

EX CIMELIO REGIO.

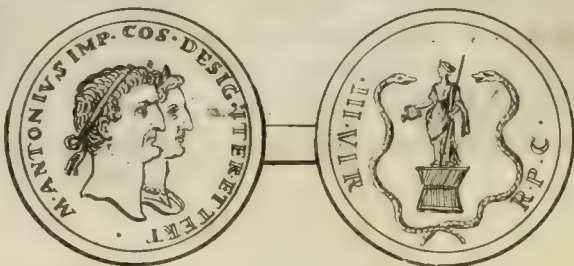
Caput Cleopatrarum diadematum cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ; ex averfa parte caput nudum Antonii cum infcriptione ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. *Antonius Imperator tertium Triumvir.*

Cleopatra in hoc eximiae raritatis nummo tetradrachmali argento se primo Reginam, deinde novam Deam nominat, de qua fuprà abundè diximus.

L37.F:43

In averfa parte Antonius non excellentiae nomine quafi fummus Imperator ut in fuperiore nummo indigitatur, fed Imperator tertium appellatur, quem titulus Senatus haud ei decrevit, fed ob Parmeniam ejus Rege capto, tamquam à fe devictam ufurpavit. v. c. 720. Prima autem vice Imperatorem effe appellatum allato in urbem Catilinæ capite refert Dio, fed an verò anno v. c. 711. quum ad exercitum circa Mutinam profectus eft. Secundum autem feu iterum Imperator vocatus eft decreto Senatus ob Parthos à Ventidio ejus legato tamquam ab ipfo devictos, mense Junio v. c. 715.

Triumviri nomen fibi cum Imperatoris tertium copulat ob primum acceptum Triumviratum anno v. c. 712. qui defierat poft quinque annos, fed ipfo converfo in alterum quinquennium v. c. 717. eandem potestatem prorogaverant Antonius & Cæfar abfente Lepido.

EX MUSÆO CARD. MAXIMI.

Capita Antonii Laureati & Cleopatrarum diadematæ jugata cum Epigraphe Μ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΙΜΠ. ΚΟΣ. ΔΕΣΙΓ. ΙΤΕΡ. ΕΤ ΤΕΡΤ. In averfa parte Bacchus muliebri habitu fuprà ciftam d. cantharum s. thyrsum, hinc & inde ferpens fefe erigit & literis ΙΙΙ. ΒΙΡ. Ρ. Ρ. C.

Frequentior occurrit nummus tetradrachmalis argenteus cum fimili typo cum Solo Antonii capite, fed hic rarior & Antonii & Cleopatrarum Capita exhibet

hibet jugata. Alter etiam observatur cum solo Antonii capite, in cuius aver-
sa parte pro Baccho cistæ insidente, visitur caput Cleopatrá.

Hi omnes nummi à communi Asiæ Provinciæ percussi videntur, quip-
pe cista illa inter prægrandes duos serpentes supra quam stat Bacchus, illius
stemma est, quod nobis confirmat Augusti nummus in quo pro Baccho ex-
hibetur Victoria, supra cistam illam inter eosdem serpentes cum inscriptioci-
ne ASIA RECEPTA quum eam recuperasset, post devictum ad Actium,
& occisum in Ægypto Antonium.

Alludit Asia Antonio, cum Baccho suo protectore Deo; narrat enim Plu-
tarchus Antonium ingredientem Ephesum, illum, appellasse Bacchum. In vita
Antonii.
*Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλεσμένων χαλεδόντην καὶ μελίχιον appellabánique Bacchum beni-
gnum ac blandum.* Asiani autem hunc nummum Antonio & Cleopatrá cu-
derunt postquam Ventidius ejus Legatus Labienum & Parthos ex illa ex-
pulsisset & Cleopatram in Syriam per Fonteium accersisset.

EX MUSÆO CAR. PATINI D. M. PAR.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatrá cum literis M. ANT. IMP. COS. DESIG.
ITER. EI TERT. III. VIR. R. P. C. In averfa parte navis velo expanso
cum inscriptione C. FONTEIUS CAPITO PROP. PRAEF. CL. Alter num-
mus eandem præfert Epigraphen vice versa.

Hi nummi à C. Fonteio Capitone percussi sunt. Fonteius ille ex gente
plebleia, cognomine Capito, Antonii amicus fuit teste Horatio. lib. 1. Satyræ

— Capitoque simul Fonteius ad unguem

Factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.

Legatus fuit Propratore Antonii in Asia, unde in nummo dicitur PROP.
deinde Classi ejus Præfectus, ideo PRAEF. CL. inscribitur, dum Anto-
nius Cos. designatus erat iterum & tertium, quando Consulatus in quadri-
ennium ex foedere cum Cæsare & Pompeio pace inter eos in Sicilia facta com-
pararunt.

Antonius cum trecentis navibus versus Italiam navigaverat ad Cæsarem In vita
Antonii.
quibus præerat Fonteius, pacéque inita per Octaviam, quam postea Ro-
mam dimisit, & Cleopatrá amore victus ut ait Plutarchus *καπίτωνα φοντίου*
ἐπεμψεν ἄξοντα Κλεοπάτραν εἰς Συρίαν. *Fonteium Capitonem ad Cleopatram addu-
cendam in Syriam misit.* In cuius memoriam Fonteius Antonio & Cleopatrá
adulans nummos signavit. Tandem anno v. c. 721. Kal. Julius Consul suf-
fectus est cum M. Acilio Aviola.

EX MUSÆO NOSTRO.

Capita Antonii & Cleopatrarum jugata. M. ANT. IMP. COS. DES. IT. ET TER. III. VIR. R. P. C. in averfa parte M. OPPIUS CAPITONIS PROP. Navis velo expando cum litera A. in vertice.

Ep. 8.

Oppiorum gens plebeia fuit, cujus sunt cognomina Cornicen, Statianus & Oppio; Tribus quidem Terentina Ciceroni; sed quis fuerit ille M. Oppius Capito partium Antonii fautor, altum est apud Historicos silentium; ex illius igitur dignitatibus nummo infcriptis querendum est. Vox PROP. id est *Proprætor*, Legatum Antonii in aliqua ex ejus Provinciis denotat fuisse, ut supra in Fonteii nummis eandem Epigraphen legimus.

Dio l.

Legati Proprætor vocati sunt, qui Provinciam aliquam regerent sub illis qui summum Imperium in iis habebant, ut in Consularibus nummis videre est in gente Publicia ex una parte CN. MAGNUS, in averfa M. PUBLICI. LEG. PROP. & in Cæcilia P. CRASSUS JUN. LEG. PROP. nempe Scipionis in Africa Legatus.

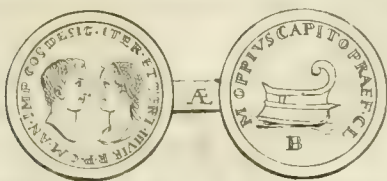

EX MUSÆO CARD. MAXIMI Romæ.

Eadem capita jugata, eademque Epigraphæ, in averfa parte M. OPPIUS CAPITONIS PROP. PRAEF. CL. eadem navis, & litera A. in imo.

In nummo Oppii Capitonis superiore, ex voce PROP. illum aliquam Antonii Provinciam Legati Proprætor nomine administrasse diximus ex ipso ob Epigraphen PRAEF. CL. eam fuisse ad mare sitam auguramur, & in eam C. Fonteio successisse ex eadem inscriptione COS. DES. IT. ET TERT. *Consul designatus iterum & tertium*. Si quidem ex Plutarcho Fonteius Capito adduxit Cleopatram ad M. Antonium anno ejus Regni 8. & tunc esset Consul designatus iterum & pariter sub Oppio secundum Consulatum non esset consecutus.

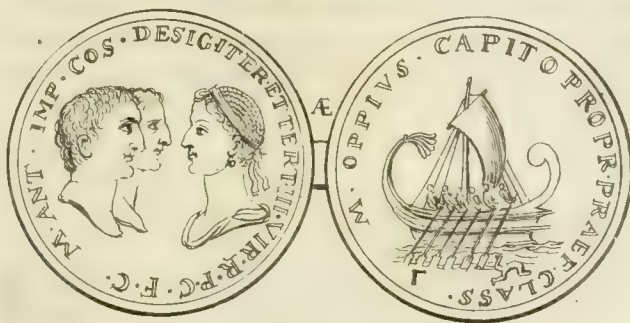
Litera A. in utroque nummo annum designat Oppii Capitonis in Provincia primum.

EX THESAURO REGIO.

Capita adversa Antonii & Cleopatrarum cum eadem Epigraphe: in averfa parte M. OPPIUS CAPITO PRÆF. CL. Prora navis, litera B. in imo.

Si nummus hic mole minor fit, pretio tamen par, cum aliis videtur. Superiores Oppii nummi capita Antonii & Cleopatrarum sociata exhibent, hic adversa. Prior illum designat pro Prætore Legatum, hic tantum Præfecturæ Classis Oppii titulum præfert. In anterioribus, literæ A. ejus primum dignitatis annum denotant, in hoc litera B. secundum arguit, in quo nondum etiam secundum Antonius inierat consulatum quod anno v. c. 720. evenit, quum Sempronium Atratinum in locum suum suffecit: unde quanta lux è nummis etiam si minimæ sint molis.

EX THESAURO REGIO.

Capita M. Antonii Triumviri & M. Antonii ejus filii jugata, ex adverso caput Cleopatrarum diadematum cum Epigraphe M. ANT. IMP. COS DESIG. ITER. ET TERT. III. VIR. R. P. C. In averfa parte navis velo expanso & M. OPPIUS CAPITO PROPR. PRÆF. CLASS. in area r. anno 3°. & Triacrura simul compacta quæ vulgò pro Triquetra seu Siciliæ nota habentur.

Sequius noster hunc nummum vulgavit in selectis numismatibus, quem M. Antonii & Cæsaris jugatorum cum Octavia ex adverso imagines exhibere conjicit, ob Triquetram in nummo signatam post expulsam nempe à Cæsare Sextum Pompeium ex Sicilia, sed illum monueramus ex eodem nummo integriore Romæ reperto non Cæsaris esse vultum, sed M. Antonii ejus filii, nec effigiem muliebrem Octaviam repræsentare, sed Cleopatram; Sequius autem in secunda quidem sua ejusdem libri editione se à nobis monitum indicat, sed id eludere tentat, idcirco illi respondemus in notis ad hunc librum in calce illius folio 405. pag. 103.

Plutarchus in iis quæ ad Cæsarem recriminandum Antonius affert, inter præcipua narrat extortam Pompeio à Cæsare Siciliam cum Antonio eum non esse partitum, quod non omnino verum esse videtur, si quidem Dio in allocutione M. Antonii ad milites suos ante pugnam Actiacam, illi Siciliæ partem

In vita
Anton.

Lib. 50. pag.
430.

Bb

tem

tem attribuit. *Denique inquit Antonius, quantavtandem portio Sicilia est nostri Imperii.* Quod confirmare videntur nummi ab Antonii Legatis & Classis Præfectibus percussii.

Triquetra Siciliae nota nummum hunc in Siciliae quadam urbe, & si augurari liceat Panormi signatum denotat, Panormi autem nummi Triquetram illam pro Stemmata exhibere solent, & quidem M. Oppii Capitonis cura, quem partis ejus Insula Legatum pro Prætore M. Antonii fuisse existimamus quod confirmat alter nummus L. Bibuli qui se PRO. SIC. id est Legatum pro Prætore Siciliae, inscribit.

Oppius Capito qui in priore nummo Capita M. Antonii & Cleopatrae jugata, in altero verò eadem adversa signavit, nunc ipsa in ampliore & primæ quidem magnitudinis exhibet, & non Octaviam ut putat Seguinus, sed caput Antonii filii, effigiei patris subdit, ut tamquam heres Provinciarum Romanarum esset proximus ut natus major ex Fulvia Antillus; & cum illo Alexandriae degeret teste Plutarcho, cui etiam in illa urbe nummos aureos cuderunt in patris aversa parte Monetarii quæ omnia adolescenti perniciem attulit, cui Cæsar quasi jam & Principatum aliquem gerenti, ut ait Dio, non pepercit, imo illum & si ejus filia esset desponsata, jugulavit.

Litera Γ. in area nummi annum tertium, seu Legationis, seu Classis Præfecturæ denotat, ut A. & B. in superioribus primum & secundum designavit. Duo navalia habere potuit Antonius, unum Panormi in Sicilia, alterum in Phœnicia forsan Tyri, nam Cleopatra suum Alexandriae habebat. Hoc etiam anno quo Oppius nummum cudit, nondum Consulatum adeptus erat; si quidem in eo perhibetur Consul designatus iterum, & Consulatum anno sequente iniit.

EX THESAURO MEDICEO.

Caput Cleopatrae diadematum ante quod prora navis cum inscriptione CLEOPATRÆ REGINÆ REGVM FILIORVM REGVM. ab altera parte Caput Antonii pone quod Tiara seu cidaris cum Epigraphæ ANTONI ARMENIA DEVICTA.

Quia nobis Ptolemæorum Ægypti Regum describenda est Historia & de aliis rebus tantum est sermo, quoad hanc rem spectant, ideo Caput Cleopatrae præmisimus Antonio, præsertim quum ille fuerit qui nummum cuderit, ut denotat ejus Epigraphæ, quandoquidem latinè scripti ab Antonii Legatis signati sint, quare nomen Cleopatrae in iis semper reticuerunt.

Hic nummus drachmalis argenteus Armenia ab Antonio occupata postquam Artabazem illius Regem dolo comprehendisset anno Cleopatrae Regni undecimo, percussus est: id ei circa Antonii caput legitur ARMENIA DEVICTA, porro id Romanis contumeliæ fuit, Regem & ejus familiam in Triumphum & quidem Alexandriae ducere, quapropter quum Antonius Romam perscripsisset, ut ibi rata esse juberentur quæ in Armenia fecerat, illius literæ publicè recitatæ non sunt teste Dione, nihilominus sibi titulum Imperatoris III. quem

quem ei milites in hac expeditione tribuerunt, in nummis semper adhuc usurpavit.

Cidaris seu Tiara pone caput Antonii, insigne est Armeniorum Regum: erat autem tegumentum capitis, quo Persarum Reges olim utebantur, albis maculis in cærulei coloris fascia intermicantibus, quale videre est in nummo Tigranis Artabazis patris in nostra Seleucidarum Historia descripto; hanc Pag. 399. verò Cidarim à fugiente Tigrae capiti detractam, & in victoris Luculli ma- Plur. in nus delapsam, in triumpho Romæ in victoriæ monumentum ille detulit; hanc Lucul. verò Artabazis Antonius pone caput ob Armeniam devictam pro insigni signare curavit.

Antonius titulum Cleopatrarum, quem ipsi tribuerat in concilio Populi Alexandrini quum ipsis epulum præberet post suum de Armenia triumphum, circa caput ejus scribere jussit, quare Dio narrat Κλεοπάτραν Βασιλίδεα Βασιλέων Lib. 48. καλεῖσθαι ἐκέλευσεν. Cleopatram Reginam Regum appellari imperavit. Ambitiosi illi tituli à Parthorum Regibus usurpabantur, ut nos docent superstites eorum nummi ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ, imò & ipsi Armeniæ Reges, illum sibi vendicarunt, ut videre est in nostra Seleucidarum historia ΒΑΣΙΛΕΩΝ Pag. 400. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ideo devicta seu occupata Armenia tamquam illam Cleopatrarum submitteret superbum illi titulum imposuit, nam inquit Florus, Re- Lib. 131. gnimque Armenia filio suo ex Cleopatra nato dedit.

Non modò Cleopatram Antonius Reginam Regum appellat, sed matrem FILIORUM REGUM. Nam Dio in hac ad P. Alexandrinum concione ha- Lib. 48. bitu refert, ἡ τὸν Πτολεμαῖον ὃν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζον Βασιλέα Βασιλέων καλεῖσθαι ἐκέλευσεν, & Ptolemæum quem Casarionem cognominabant, Regem Regum appellari jussit. Ex Plutarcho suos & Cleopatrarum filios, Reges Regum vocavit, & In vita Alexandro Armeniam cum Media & Parthorum Regno, quum subactum esset, Anton. attribuit Ptolemæo Phœniciam, Syriam, & Ciliciam, imò & Cleopatrarum filio Cyrenes Regnum: ideo Cleopatram filiorum Regum matrem in nummo appellat.

Prora navis ante Cleopatrarum vultum apposita est ad denotandum penes Reginam maris esse imperium, nam ex octingentis navibus quæ contra Cæsarem paratæ sunt, trecentæ tantum erant Antonii & quingentæ pertinebant ad Cleopatram, quarum Regia vocabatur Antonias. Ibid.

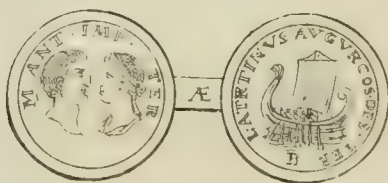
EX THESAURO MEDICEO.

Capita adversa Antonii & Cleopatrarum cum literis. M. ANT. IMP. TER. COS. in averfa parte Antonius & Cleopatra stantes in curru à quatuor equis marinis tracto cum inscriptione. L. ATRATINUS PRAEF. CLAS. F. C. L. Atratinus Praefectus Classis fieri curavit.

L. Atratinus ex gente Sempronia, quum ex Lege foederis cum Cæsare & Sex. Pompeio sanciti, Antonius inire deberet Consulatum cum L. Scribonio Libone

Libone Pompeii Socero an. v. c. 720. & illum K. Januarii absens abdicasset, in ejus locum ab illo suffectus est usque ad K. Julii, post quas videtur Classis Antonii præfecturam obtinuisse, & nummum cudisse quum jam Antonius ob Armeniam occupatam Imperatoris tertium, sibi titulū arrogasset ut nos edocet ejus Epigraphæ IMP. TER.

Ut Triumphum curru invehens Alexandriam Antonius de Armenia armis occupata egerat, in Cleopatrarum gratiam, sic Atratinus Reginarum adulans maris triumphum ob illam victoriam in nummis exhibere voluit, quasi Cleopatra ad illud Regnum invadendum suis navibus ad exportandos homines, impedimenta, & commeatus, plurimum contulisset: ideo Antonium & Cleopatram Stantes in curru quatuor equorum marinorum depinxit; sive penes eos maris Imperium esse ob tot naves quas simul suppeditare possent, ut volunt alii.

EX THESAURO MEDICEO.

Capita Antonii & Cleopatrarum adversa cum literis. M. ANT. IMP. TER. pone caput Antonii Lituus. In averfa parte navis velo expanso cum Epigraphæ L. ATRATINUS AVGV. COS. DES. TER. in area litera B.

Hic mediocris formæ nummus ex ære à L. Sempronio Atratinus in Antonii & Cleopatrarum honorem percussus est, post occupatam ab Antonio Armeniam, ex qua profectio Imperator III. appellatus est, ut illius capitis Epigraphæ demonstrat.

Sempronia gens multis cognominibus distincta omnis plebeia fuit, exceptis Atratinis qui fuere Patricii, ut refert Livius, satis antiqua videtur, si quidem memoratur A. Sempronius Atratinus Consul cum M. Minutio Augurino anno v. c. 257. An verò Atratinus cognomen ab iis qui Atrati vocabantur, qui pulla atra vestiti Luctus causâ.

Litera B. in area nummi signata, secundum denotat Præfecturæ Classis Antonianæ annum, quam gerebat L. Atratinus, ut in superioribus nummis has literas numerales designare demonstravimus; unde quanta lux historiæ ex his superstitiis Romanæ antiquitatis monimentis quotidie affulgeat, norunt illi, vetustos qui nummos studiosè colligunt.

Lituus ad Antonii Sacerdotium spectat, ideo AVGV. in averfa parte nummi renunciatur, ut & Consul designatus tertium ad annum v. c. 722. quem tamen Romæ non iniit, quum hostis P. Romani fuisset declaratus.

EX THESAURO REGIO.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatrarum cum inscriptione M. ANTON. AUG. COS. ITER. DES. TERT. III. VIR. R. P. C. In averſa parte navis prætoriana cum velo expaſſo & literis. L. BIBULUS M. F. PRO. SIC. L. Bibulus Marci filius *Legatus* pro Prætoris Siciliæ.

Inſignis eſt nummus qui nobis dubium de Triquetra Siciliæ nota ſeu de Paſnormi urbis ſymbolo ſolvit in nummo Oppii Capitonis ſuprà deſcripti, quem ſuſpicabamur ideo Legatum pro Prætoris fuiſſe M. Antonii in Sicilia, ſed voces PROP. SIC. hoc nobis arcanum aperiunt in L. Bibulo: unde nobis felix conjectura de Dionis verbis qui Antonium Siciliæ partem poſt Sext. Pompeii Lib. 51. ex hac Inſula diſceſſum cum Cæſare obtinuiſſe, & huic L. Bibulum præſciſſe nos edocet.

Lucius Bibulus ſe Marci filium inſcribit, pater ejus Conſul fuit cum Julio Cæſare anno v. c. 695. ex gente erat Calpurnia.

Præſuit Syriæ per biennium v. c. 703. quo tempore amiſit duos filios qui in Ægypto à militibus occiſi ſunt ut in vita Cleopatrarum retulimus, à Pompeianis Clafſi Præſectus eſt contra Cæſarem v. c. 706. à quo terra prohibitus, graviore morbo implicitus paulò poſt mortuus eſt. Lucius verò filius quum proſcriptus fuiſſet à Triumviris v. c. 711. ad Brutum profugit, & poſt pugnam Philippenſem adhæſit Antonio, qui eum rei maritimæ ſub patre probè inſtructum noverat, Siciliæ Legatum pro Prætoris fecit, & Clafſi quæ in hac erat Provincia præſciſit.

EX MUSÆO NOSTRO.

Prior nummus Capita exhibet Antonii & Cleopatrarum ſociata cum Epigraphe M. ANT. IMP. TER. alter eadem capita averſa cum literis M. ANT. AUG. IMP. uterque habet COS. DES. TERT. III. VIR. R. P. C. in amborum averſa parte L. BIBULUS PRAEF. CLAS.

Nummus prior à L. Bibulo percuſſus eſt anno v. c. 720. quum Antonius Conſulatum ſuſcepſiſſet K. Jan. cum Libone, unde cos. iterum inſcribitur in

nummo , & hoc anno ab Antonio Præfectus Classi nominatus est post M. Oppium Capitonem, qui appellat in nummis suis Antonium tantum Consulem designatum iterum , & sic uterque videtur fuisse Legatus pro Prætor Siciliæ & Præfectus Classi quæ in Sicilia stationem habebat.

Hi verò duo nummi anno v. c. 721, vel 722. aut alter 721, alter verò 722. percussi videntur quum uterque præferant COS. DES. TER, nam quum Antonius gessisset secundum Consulatum an. v. c. 720. dictus ex fœdere cum Cæsare & Sext. Pompeio Consul designatus tertium quem inire debebat anno v. c. 723. Lucius autem Bibulus quum copias Antonii transvexisset in Græciam contra Cæsarem , in mercedem ab eo accepit Provinciam Syriæ regendam in qua non multò post mortuus est , & sic non interfuit pugnae Acticae, & Antonius Syriam concessit Q. Didio, qui post prælium ad Actium commissum ei Cæsaris artes amplexus gladiatores è Cyzico ad Antonium per suam Provinciam transire prohibuit.

App. Bel.
cui 4.

F I N I S.

PRO

P R O

APPENDICIS

L O C O.

Nostra de Lagidarum Imperio Historia, Ægypto in Provinciam Romanam redacta, planè videbatur absoluta; sed quum ea sit ad nummorum fidem accommodata, ecce Cæsaris Augusti eximiae singularitatis nummus Alexandriae percussus, qui Ptolemæorum insigne Aquilam nempe fulmini insistentem exhibet, quasi non esset forma Regni mutata.

N U M M U S C Æ S A R I S.

Apud R. P. JOBERT S. J. PARISIIS.

Caput juvenile Laureatum sine Literis, in postica parte Aquila fulmini insitens cum Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡ ΚΑΙΣΑΡ, in area à dextris cornucopiae, à sinistris L. B.

Nullus est in re nummaria tam parùm versatus, qui primo aspectu hunc nummum non censeat Ægyptium: Ex forma enim & stemmate dignoscitur, primò ex forma, Ægyptii omnes nummi circuitum non habent æqualem, ita ut pars extrema sit amplior altera quæ declivis est, & ut Gallicè loquar definit *in latus*. Quis præterea Aquilam fulmini insistentem pro perpetuo Ptolemæorum Ægypti Regum Symbolo non agnoscat.

Cornelius Gallus eques Romanus, à Cæsare Præfectus est, Ægypto & mox Alexandrini suos Victori nummos dedicare voluerunt, & ut nihil in eo de Regum suorum splendore amisisse testarentur, ipsam fulmini insistentem Aquilam eorum insigne perpetuum in Cæsaris nummo incidi curaverunt, ejus capite sine literis Principum suorum exemplo in parte anteriori percusso.

Hic dubium aliquod meum præterire non possum. Primo enim intuitu ex juvenili facie in qua vix laurea vel diadema discernebatur; ex Ægyptiaca nummi forma; ex Aquila fulmini imposita, ad Ptolemæos sola spectante; ex voce tandem ΚΑΙΣΑΡ, quæ legebatur unicè, altera limo & materia tartarea omnino obducta, Cæsarionis nummum esse suspicabar, illud augebat similis à Goltio cum ΚΑΙΣΑΡ & reliquis literis etiam mutilis, ipsius miseri In Jul. Cæs. adolescentis nummus, quum cælo acuto, & patientia pro ΒΑΚΙΑΕΩΣ, nam Ægy-

In vit Ant. Ægypti Rex apud Plutarchum cum matre Cleopatra declaratus fuerat) ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Epigraphen detexi.

Lib. 73. Illud Imperatoris nomen Cæsar, secundo post Ægyptum captam anno, in quinto ejus scilicet Consulatu, non quale propter victoriam tribui more vetusto solebat, accepit, sed quo summa Imperii demonstraretur, quod inquit Dio, patri quoque ejus Julio, filiis, nepotibus fuerat decretum; id etiam confirmat annus secundus in area nummi appositus, his notis L. B. *anno secundo.*

De die nat. Sed quantum hæ numerales literæ Censorinum illustrent, qui Ægyptios
August. c. 2. ab eo tempore, quo in potestatem P. Romani venerunt, annos *Cæsarum Augustorum* dinumeravisse narrat. Cœpit igitur Epochæ illorum die prima
Syntax. l. 3. mensis Thot, quæ à Ptolemæo Geographo deinde usurpata est, & in hoc
c. 8. nummo annus secundus illius Æræ, & Cæsaris Imperii ab Ægypto capta
De leg. ad Caium. deinde dinumeratus, ut etiam Philo ipse ostendit.

ÆGYPTUS NUMISMATICA

EX IMPERATORIBUS ROMANIS

DESUMPTA

ORDINE ALPHABETICO.

ALEXANDRIA.

ΑΥΤΟΚ. ΜΑΡΚ. ΟΘΩΝΟΣ ΣΕΒ. Caput Othonis Imp. laurea ornatum, in area nummi L. A. anno primo. In averſa Mulier proboscide Elephanti ornata d. tenens coronam cum Epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

Inter octodecim Alexandriae nominis urbes Alexandria Ægyptia inter celeberrimas præsertim nominatur ab Alexandro Magno Olymp. cxii. anno 2. condita, Aristophane Magistratu Athenis, C. Valerio Potito Flacco, M. Claudio Marcello Coss. v. c. 423. Regia fuit Ægypti Regni à Ptolemæo Lagi F. Sedes & Metropolis constituta. Ab Antonio Triumviro ΡΩΜΗ appellata, tandem ab Augusto sub potestatem Pop. Romani redacta mense sextili anno v. c. 724.

Mulier illa stans Provinciam designat more patrio vestitam, capite proboscide Elephanti ornatum est tamquam Africae caput, coronam dextratenet, Othoni Imperatori porrigendam, Alexander enim qui Legionibus Ægypti præerat cum Muciano Syriae Præsidente ad ejus partes accessit de quibus Tacitus. *Judaicum exercitum Vespasianus, Syriae Legiones Mucianus Sacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, omnesque versæ in Orientem Provinciae nomine ejus tenebantur. Unde Othonis nummi in Ægypto signati.*

APOL.

APOLLONOPOLIS.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. **Imperator Cæsar Titus Ælius Hadrianus. Caput Hadriani Laureatum.**

ΑΠΟΛΛΩΝΟΠΟΛΙΤΩΝ **L. IA.** anno undecimo Apollonopolitarum. Apollo habitu succincto stans seu gradiens, d. sagittam è pharetra dorso appensam depromit, s. extensa arcum.

Apollinis urbs in Ægypto gemina apud Stephanum, prior vocabatur par- De Urbib.
va, altera verò magna. Illa memoratur à Ptolemæo in Coptite Nomo sita, Lib. 4. c. 5.
hæc verò in Hermonthite Nomo, Crocodilis nempe inimica apud Strabonem, Lib. c. 7.
licet hæc bellua pro Deo in aliis hujus Provinciæ urbibus pro Deo coleretur.
Porrò Plutarchus ait in illa statutum esse ut quisque omnino de Crocodilo Lib. de Isid.
edat certa quadam die. In quam earum urbe cusus sit nummus, licèt in- & Osir.
certum, tamen in magna illum signatum suspicamur, in qua Apollo, unde nomen civitati inditum, colebatur, uti hujus Hadriani nummus indicat.

Apollo Jovis filius & Latonæ perhibetur uno partu cum Diana sore edictus. Ipsi Arcus pro armis datur, quo adultus Pythonem serpentem sagittis occidit, Apollo autem dictus est ἀπὸ τῆ ἀπόλλυθαι quòdjaculis perderet. Ut venator hic depictus est & juvenis, quia ei perpetua juvenus tamquam Phœbo adscribitur. Ægyptiaca lingua Appollo vocatur *Horus*, à quo Horæ nomen acceperunt, ut ait Macrobius. Ceterum de Apollinis Mythologia vide Natalem Comitem.

Urbes plurimæ Ægypti nummos suos Hadriano Imperatori dedicarunt Lib. 4. c. 10.
quòd de Provincia benè meritis sit, unde dicitur **RESTITUTOR AFRICAE.**

ARSINOE.

Eadem Hadriani circa caput Epigraphe, in averfa verò parte ΑΡΣΙΝΟΙΤΩΝ.

L. IA. *Arsinoitarum* anno undecimo. Caput Arsinoes Regiæ velatum.

Arsinoe urbs multiplex, sed quum nobis hic de Ægypti oppidis sermo sit, una ad Delta sita est, quæ postea Cleopatris appellata est, altera Ptolemæo Lib. 4. c. 5.
Arsinoe mediterranea dicta, etiam Crocodilorum civitas quòd ibi maximè Plin. l. 5.
colerentur; utraque de nomine suo Nomon habuit, in ultima verò nummum c. 9.
signatum arbitramur ob Arsinoes effigiem, quam adhuc Hadriani ævo præfert, quum prior urbs Cleopatridos nomen ab aliqua hujus apellationis Regina deinde sumpserit. Plurimæ fuerunt hujus nominis civitates in Cypro, Cc
Lybia,

Lybia, Cyrene & Arabia conditæ à Ptolemæo Philadelpho in gratiam fororis & uxoris Arsinoes, de quibus consule Geographos.

Duplex fuit Arsinoe Ptolemæi Philadelphii uxor, prior quidem Lyfimachi Thraciæ Regis filia ex qua ducit Ptolemæum Evergetem, Lyfimachum, & Berenicen Antiocho Deo Syriæ Regi nuptam, quam deinde suspectam relegavit Copton, ubi mortua est.

Altera fuit Arsinoe ejus soror, prius Lyfimacho regi nupta, deinde fratri Ptolemæo Cerauno, ut ipsius filios sub hoc prætextu interimeret, qui eam postea in Samothraciam relegavit, unde post ejus mortem in prælio contra Gallos commissio ad Ptolemæum fratrem confugit, ex quo nullam suscepit prolem, sed prioris Arsinoes liberos adoptavit.

BUSIRIS.

Nummus Hadriani cum eadem circa caput Epigraphe in averſa parte *ΒΟΥΣΙΡΙΤΩΝ* L. I A. *Busiritarum anno undecimo.* Osiris ſtans cum loti fructu in capite & pallio prælongo, d. Cervum ſuſtinet, ſ. haſtam gerit.

De Urb.

Busiris ex Stephano, urbs Ægypti, fuit ſtructa in medio Provinciæ, in Delta, ita cognominata quòd Iſis illic Buſirim ſepeliverit. Alii verò, quòd Buſiris ab Oſiride, *Toparcha*, id eſt, *loci gubernator* fuit conſtitutus. Ab hac urbe Buſirites nomos, id eſt, Præfectura dicta, de qua Strabo. Alii volunt Buſiridem crudeliſſimum Ægyptiorum Tyrannum, qui hoſpites omnes Jovi immolabat, ſed Eratoſthenes apud Strabonem fabulam eſſe contendit. Urbs illa celebris fuit morte Demetrii Phalerei, Theophraſti diſcipuli, qui ibi à Ptolemæo Philadelpho obiit.

Lib. de
Dio. Syr.
Sel. num.
Pag. 31.
P. Viſtor.

De Diis
Gent.

Oſiris haud dubiè in urbe Buſiri colebatur, quum eum in Hadriani nummo exhibuerint, illum verò unum eumdẽque cum ſole exiſtimatum ſciunt omnes Ægyptiæ Mythologiæ periti, de eo vide Seldenum. Oſiris autem ut plurimum loti flore inſignitur, ut eum videre eſt apud Seguinum noſtrum. Dextra cervum geſtat, tamquam ſymbolum Solis & rapidiſſimi curſus ipſius, ſiniſtra haſtam divinitatis, multi enim pro Jove exiſtimabant: Cultus ejus etiam Romæ fuit. Plures ei ædes & templa extructa fuere ſub nomine Serapidis qui idem credebatur, ut teſtatur Gyllius Giralduſ.

DIOSPOLIS MAGNA.

Caput Hadriani cum eadem inſcriptione, in cujus averſa parte *ΔΙΟΠΟΛΙΤΩΝ* *ΜΕΓΑΛΩΝ* L. I A. *Diospolitarum magnorum anno undecimo.* Imperator Eques pacificatoris habitu dextram elevans, ſin. equi habenas regit.

Seph. de
Urbib.

Diospolis, Jovis urbs, magna civitas Ægyptiæ Thebaïdis quæ *Hecatompylos*,

pylos, dicebatur, opus Osiridis & Isis, antequam à Persis destrueretur, porro de conditoribus non conveniunt Scriptores, de qua Diodorus sic. Nonnulli Thebas esse existimant, quas ab Osiride non conditas putant, sed Lib. 7. multis post annis à quodam Rege, ex Diodoro elucet Thebas prius dictas deinde Diospolim, quod confirmare videtur Strabo *post Apollinis urbem*, Lib. 17. *Thebæ, vocatur verò nunc Diospolis.* Quum verò fuerint & aliæ quatuor hujus nominis parvæ in Ægypto urbes, prior in nummis se magnam inscribit.

Diospolitæ de adventu Hadriani Imperatores in urbem suam gloriantur, quippe ejus memoriam in nummis æternam signarunt, sic enim adventus Augusti alicujus, in nummis Romanis, depingitur Imperator nempe Eques dextram elevans versus urbem, in quam graditur, semper ad sinistram percussus, quum è contrà semper ad dextram signatur in profectionibus dextra hastam gerens:

De Hadriani in Ægyptum profectione plurimi Romæ signati sunt nummi, in quibus ALEXANDRI inscribitur, in aliis ADVENTUI AUG. ALEXANDRIÆ, in aliis denique RESTITUTORI AFRICÆ.

HERMOPOLIS.

Nummus idem Hadriani cum eadem inscriptione in cujus aversa parte ΕΡΜΟΙ; ΠΟΛΙΤΩΝ L. I. A. *Hermopolitarum anno undecimo.* Circa caput Barbatum loti insigne ante, quod Ibis avis.

Hermopolis quæ Mercurii civitatem sonat, urbs est Ægypti apud Step- De Urb. num, à qua nomos seu Præfectura nomen habet Hermopolites apud Ptole- mæum, aliàs ejusdem Provinciæ, ejusdem etiam nominis appellat, sed qua- Lib. 4. c. 5. rum altum est apud Autores silentium. Priorem inter clariores civitates me- morat Ammianus. *Igitur inter urbes alias Hermopolim habet & Coptum & Lib. 22. Antinoon*, quæ ita servata est usque ad Ammiani tempora. Ob feracitatem cap. 40. Soli, ex quo etiam Tunetum adhuc exportatur.

In quibusdam Hermopoleos urbis nummis Mercurium stantem observavi- mus, ut ibi cultum à quo denominatur civitas; sed in hoc qui Hadrianum Im- peratorem exhibet Osiridis est caput loti flore insigne. Osiris autem præci- pius erat totius Ægypti Deus, qui se Saturni filium antiquiorem prædica- bat, contra quem Gigantes etiam insurrexissent, ut in Jovem planè ostendit Lib. 1. Diodorus: unde quum ipsos devicisset Ægyptios ut Rex, lege sanxit, præ- ter communem ceterorum omnium morem, fas esse sororem à fratre ux- orem duci, exemplo tuo qui Isidi sorori nupserat, hinc Ptolemæi Reges, so- rores suas duxerunt uxores.

Ibis apponitur in nummo ut peculiaris Ægypto, quæ etiam ut plurima animalia colebatur, quia quum serpentibus vescitur, hominibus salutem conservat.

T H I S.

Nummus Hadriani caput cum eadem inscriptione præfert in averſa ΘΙΝΙΤΩΝ
L. I A. *Thinitarum anno undecimo.* Osiris ſtans corona radiata ornatum
cum pallio oblongo, ſ. icunculam quam Deam ſpem exiſtimamus.

De Urbib.

This, urbs Ægyptia eſt, prope Abydum, cujus civis Thinites, apud
Stephanum, ex Alexandro Ægyptiacorum primo; Stephani verò Commen-
tator Thomas de Pinedo, Thim Ægypti urbem ab autore ſuo celebrari re-
fert, ſed de qua altum apud alios ſilentium eſſe narrat, porrò nummus iſte
Hadriani quem manibus tractavi huic Geographo ſuffragatur, unde quoti-
die ex iſtis antiquis monimentis hiſtoriæ & Geographiæ lux affulget.

De Iſid. &
Ofirid.

Osiris in hac etiam urbe colebatur ut Supremus Ægypti Deus, ſed in eo
corona radiata inſignitur, quia ejus nomine Sol intelligebatur apud Ægyptios,
at cur in tam multis oppidis colatur Osiris, quòd crederent ut refert Plutar-
chus corpus ejus multis in partibus terræ ſepultum eſſe, addens Ægyptiorum
fortunis ac potentia præcipui, ſtudioſè hoc ambientes, ut eodem cum Ofiri-
de potiantur ſepulcro.

De Diis
gent. P. Liv.
Dec. 3. l. 1.

Spes Dea brachio geſtatur ab Ofiride, quòd illa Dea peculiariter ab Hadria-
no coleretur ut notat Giraldus, & demonſtrant ejus Imperatoris nummi, cu-
jus ædes Romæ erant in foro Olitorio.

C A B A S A !

Simile Hadriani caput & eadem circa illud inſcriptio in parte averſa KABACI-
TΩN. L. I A. *Cabaſitarum anno undecimo.* Osiris ut ſuprà cum Loto ſupra
caput, d. cervum, ſ. haſtam puram.

Lib. 4. c. 5.

Cabaſa apud Ptolemæum urbs eſt Ægypti & Metropolis Præfecturæ Ca-
baſitis, inter nomos autem ejus Provinciæ etiam recensetur à Plinio Caba-

Lib. 5. c. 9. ſites.

Osiris erat, ut diximus, Iſidis frater, illum Solem, & hanc Lunam exi-
ſtimantes Ægyptii, ideo decima ſeptima menſis die interiſſe fabulabantur
illi qua die maximè plenilunium fit evidens, Cervum gerit tamquam Solis cur-
ſus rapidiſſimi Symbolum, ſiniſtra haſtam divinitatis.

Plut. de Iſid.
& Ofir.

CANOPUS.

Idem Hadriani caput, eadémque Epigraphe in averfa parte ΚΑΝΩΒΙΤΩΝ L. ΙΑ. *Canobitarum anno undecimo.* Caput velatum & Loti flore ornatum Hydri  superpositum.

Canopus seu Canobus urbs est Ægypti diftans 120. ftadiis ab Alexandria terreftri itinere, cognominis Canopi, qui Menelai Gubernator fuit & ibi obiit, Strab. l. 17. infignita. Ex ea urbe ortum ferunt Claudianum Poëtam. Devicta autem Troja Menelaus cum Helena vi ventorum in Ægyptum delatus, Gubernatorem Canopum Amycl um ic tu serpentis, quem H morrhoida vocant, amisit, in ej sque memoriam condidit de nomine urbem, relictis ibi iis, qui ad navigandum erant inutiles. Solin. c. 34.

Deus ille in averfa parte Hydri  impositus, Deus est Canopus de quo narrat Rufinus. Ferunt aliquando Chald os ignem, Deum fuum circumferentes, cum omnium Provinciarum Diis habuiffe conflictum, quo fcilicet qui viciffet, hic effe Deus ab omnibus crederetur. Reliquarum Provinciarum Dii æris, aut auri, argentique, aut ligni vel lapidis, vel ex quacumque materia constabant, qu  per ignem corrumperetur. Ex quo fiebat ut ignis locis omnibus obtineret.

Hæc quum audiviffet Canopi Sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydri  fieri folent in  gypto fictiles: undique crebris & minutis admodum foraminibus patul , quibus aqua turbida defudans, def catior, ac purior redditur. Harum ille unam cera foraminibus obturatis, defuper etiam variis coloribus pictam, aqua repletam ftatuit in Deum, & excifum veteris fimulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput defuper pofitum, diligenter aptavit. Adfunt poft h c Chaldæi, itur in conflictum circa Hydriam, ignis accenditur: cera qua foramina fuerant obturata, refolvitur; fudante Hydria, ignis extinguitur, & Sacerdotis fraude Canopus Ægyptiorum victor oftenditur.

COPTUS.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΡΑΙΑΝ. ΣΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚΙΚ. Circa caput Traiani Laureati in averfa parte ΚΟΠΗΤΩΝ L. ΙΓ. *Coptitorum anno decimo tertio.* Osiris cum flore loti fupra caput, d. haftam, f. cervum g ftat.

Plut. lib. 5.
Schol. vet.

Lib. de Isid.
& Osir.

Coptus urbs est Thebaïdis in Ægypto, unde nomos Coptites, vergens ad mare rubrum, in qua Io versa in Isidem colitur, nam hæc Regina istuc nuntium accepit de morte Osiridis mariti sui, hinc urbi Κόπτου nomen esse inditum dixerunt Græci, quia ibi capillos scidit præ dolore, quod vox Κόπτειν significat scindere quod firmare videtur Plutarchus addens, Coptum, lingua Ægyptiaca *privationem* notare.

Nil mirum igitur si in hac urbe ubi summoperè colebatur Isis, cives etiam Osirim ejus maritum & Regem venerati sint; Populi autem quando suos aliqui Imperatori nummos dedicabant Deos signare ut Deas in Augustarum nummis apponere solebant.

Plut. l. 22.
cap. 21.

Lotus apponi super caput Osiridis videtur, quod ille agrestes Ægyptios ad civilem statum reduxerit, eosque rerum ad vitam colendarum rationem docuerit, nam Lotus est herba quæ recedentibus aquis Nili, provenit similis fabæ, in cujus capite fructus est papaveri similis, intus grana, ceu millium, ex quo incolas panem facere docuit Osiris, quem Lotometram appellant.

CYNOPOLIS.

ΑΥΤ. ΚΑΙ ΤΙ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Circa caput Hadriani Principis in cujus averla parte Deus Anubis cum capite canino, d. sistrum s. caduceum, cum Epigraphe ΚΥΝΟΠΟΛΙΤΩΝ. Λ. ΙΑ. *Cynopolitarum anno undecimo.*

Lib. 17.

Cynopolis seu Canum urbs est Ægyptia quæ memoratur Straboni qui eam Præfecturam appellat Εξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομός καὶ Κυνῶν πόλις. *Sequitur Cynopolitana Præfectura & canum urbs.* ὣς ἡ ὁ Ἄνυβις τιμᾶται, in qua Anubis colitur, & honor & sacer quidem cibus canibus est constitutus, unde forsan Canum urbs appellata.

Anubis cum capite canino depingitur, de quo inquit Plutarchus, sunt qui puerum, ex quo Isis Osiridis necem comperit, sub Anubis nomine coli putent, quem natum Nephthe tradunt, & ipsam quidem Nephthen timore Typhonis perculsam, ejecisse, quem magno labore canibus indagentibus reperi- tum enutrivisse, eumque custodem deinceps comitemque habuisse, Anubim appellatum, & creditum Deos custodire, ut canes hominibus custodes esse assolent.

Anubis quoque ab Ægyptiis Mercurius vocatus est, de quo Servius. Quia canino capite fingitur, hunc volunt esse Mercurium: ideo quia nihil est canis sagacius, caduceum igitur Mercurii Symbolum gerit, d. sistrum, quod erat crepitaculum æneum quo sacerdotes in Isidis Sacris utebantur, unde Ovid.

Amor. l. 2.

Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi.

LEONTOPOLIS.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Circa caput Antonini pii in cujus averſa parte ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ Λ. ΙΗ. *Leontopolitarum anno decimo octavo.* Figura virilis ſeminuda ſtans cum pallio, d. haſtam, ſ. Leonem ſuſtinet.

Leontopolis ceu Λεόντων πόλις, Leonum civitas, Ægypti urbs eſt Metropolis Leontopolitis Præfecturæ inter Buſirim & Panephyſim, illius Ptolemæus & Plinius meminerunt. Ut Ægyptii univerſi de animalibus terreſtribus tria præſertim colebant, nempe bovem, canem, & ſelem, porro ſunt & quæ ſeorſim venerantur, inter quos narrat Strabo Leontopolitanos, Leonem. Quapropter in oppido Leontopoli Leones ſtudioſè ali autor eſt Ælianus Hiſt. animalium, quod confirmare videtur Plutarchus qui ad alenda quæ venerarentur animalia, ſumptum ſuppeditare conſtitutum Ægyptios refert: Leonem autem colunt, riſtibúſque Leoninis januas templorum ornant, quia Nilus exundat.

Lib. 4. c. 5.
Lib. 5. c. 9.

Lib. 17.
pag. 812.
Lib. 12. c. 7.
Lib. de Iſid.
& Oſir.

Titanis primùm curru tangente Leonem.

Sed quis ille eſt qui lava gerit Leonem à Leontopolitanis in nummo ſignatus? Etiam ſi nullum Dei præferat attributum, tamen Deus eſſe videtur, maximè id arguit corpus ſeminudum pallio divinitatis tectum, & ſi mihi conjecturæ locus eſt, Vulcanus, cui Leones conſecraſſe Ægyptios narrat Ælianus, in libro de animalibus, ubi Leonibus in Ægypto religioſum cultum non modò tribui ſed etiam urbem Leontopolim nomen traxiſſe refert. Si malleum Vulcano non dederint ut Græci. Haſtam divinitatis ipſi tribuerunt, nec iſdem attributis ſua Ægyptii & Græci numina ornabant.

Lib. 12. c. 7.

LYKOPOLIS.

Caput Hadriani Laureatum cum Epigraphe ΑΥΤ. ΚΑΙ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. in averſa parte Serapis ſtans cum modio in capite, d. cervum, ſ. haſtam & literis ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΩΝ. Λ. ΙΑ. anno undecimo.

Lycopolis, ſeu Luporum civitas, Ægypti urbs eſt & Metropolis Præfecturæ Lycopolitis Ptolemæo, hæc à Lupis cognominata, eo quod Æthiopes agros Ægyptios incurſantes, Lupi facta acie, uſque ad civitatem Elephantinam repulerint. Ibidem urbem conſtruentes Ægyptii à beſtiis illis Lycopolim

Lib. 4. c. 5.

Lib. 17.

lim vocarunt. Ideò Strabo narrat Lycopolitanos venerari Lupum, quod confirmat Plutarchus his verbis. Sanè soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt: quia idem Lycos, id est Lupus, facit, quem pro Deo habent; piscem autem Oxyrinchum edunt, quum Oxyrinchitæ eum venerentur.

Lycopolitanos etsi Lupum pro Deo habere dixerimus, nihil tamen in hoc nummo de illo signavere, sed Osiridem sub figura Serapidis exhibent, nam ipsi inter se distinguuntur, quòd Osiris semper præfert Lotum supra caput, & Serapis modium: porrò apud Plutarchum idem est Osiris & Serapis. Præstat autem, inquit, cum Osiride Serapim facere; at ut pro Sole Osiris accipiat, Serapis nomen ejus est qui Universum ordinat atque ornat, quod voce Σα-
εiv, quidam exprimunt: ideo Serapis dextra cervum Solis symbolum, ut diximus, gerit.

M A R E A.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC ΕΒ. Circa caput Laureatum Antonini Pii in averſa parte, Serapis ſtans cum modo in capite, d. Leonem, ſ. haſtam & literis ΜΑΡΕΟΤΩΝ. Λ. ΙΗ. *Mareotarum anno decimo octavo.*

Lib. 1.

Marea, urbs eſt & lacus, Alexandriae Ægypti adjacens. Urbis meminit Thucydides, *Inarus*, inquit, *Pſammetichi Libys*, *Rex Libyum Ægypto finitimorum*, *proſectus ex urbe Marea*, *quæ ſupra Pharum eſt*, *majorem Ægypti partem ad defectionem à Rege Artaxerxe impulit.* Ptolemæus Mareotim tantum Præfecturam nominat; De Palude verò Mareotide Strabo, ait, *Alexandriam duo Maria undique alluunt*, *alterum à Septentrione Ægyptium*, *alterum à Meridie quod Marcotis dicitur*, *adeo ut portus qui ad Paludem eſt*, *ditior ſit Marino.*

Lib. 4. c. 5.

Lib. 17.

De Iſid. & Osirid

En iterum Serapis ſub Osiridis figura quem eundem eſſe refert Plutarchus, & ferè in omnibus Ægypti urbibus cultum; quòd illæ ferè cunctæ ſe ipſius Dei vel Regis corporis partem apud ſe ſepultam exiſtiment; quando Iſis ejus aliquod fruſtum ut reperibat, ibi humabat. Serapis ſupra caput modium ut fruenti ſerendi autor, & Leonem ſupra dextram gerit ut Solis Symbolum & ipſi ſacrum teſte Æliano. *Idcirco ait Soli Leonem conſecrari exiſtimo*, *quòd ſol laborioſiſſimus ad nullum temporis punctum verſari intermittens circum orbem terræ*, *ab inſtituto curſu numquam quieſcit.*

MEMPHIS.

Eadem circa caput Antonini inscriptio, in averſa parte Oſiris Loto in capite ornatus, d. haſtam, f. ſiſtrum, ut videtur, pro pedibus bos Apis cum Epigraphe MEMΦEITHC, & in area L. IH. *anno decimo octavo.*

Memphis olim Ægypti Metropolis, de cujus conditoribus non convenit inter autores; fatum eſt hoc antiquiſſimis urbibus commune. Herodotus eam Lib. 2. c. 99. à Mene Ægypti primo Rege conditam tradit. Alii Thebas primum fuiſſe oppidum ferunt quæ quum decreſcerent, contra Memphim accreſcere cœpiſſe uſque ad Ptolemæos qui Alexandriam fecere Regiam ob Alexandrum conditorem; manſit tamen urbs in qua Regum anacleteria ob illius Antiquitatem celebrari ſolent. Urbs eſt ad verticem Deltæ ſita, ex cujus adverſo hodie ædificata Cairus eſt. Olim Nomos Memphites, quæ nummum Antonino dicaſſe videtur, ut indicat vox MEMΦEITHC.

Oſiris juſto nomine à Memphitis in nummis exhibetur ſi quidem urbis conditor recenſetur, & Plutarchus illius ſepulcrum verè in ſolis Memphi & Abydo oppidis extare referat: Apis autem bos Memphi nutritur, ut pote animæ ejus ſimulacrum, nam Bacchum ex India boves duos adduxiſſe narrant, quorum Apis alter, alter Oſiris dictus: unde plerique Sacerdotum Ægyptiorum in idem aiunt reſidere Oſirin & Apin, enarrântque & docent nos, Apin eſſe intelligendum formoſam animæ Oſiridis imaginem. De Iſid. & Oſid.

Alii Memphis urbis reperiuntur nummi ut & aliarum civitatum, ſed unum ex iis proferre curavimus.

MENDES.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Circa caput Laureatum Hadriani in averſa parte. ΜΕΝΔΕΙΣΤΩΝ. L. ΙΑ. *Mendefitarum anno undecimo. Hircus.*

Mendes urbs Ægypti, juxta Lycopolim, ubi Pana & Hircum colunt qui Ægyptiorum lingua *Mendes* vocatur. A nomine urbis Præfectura eſt Mendefia, & oſtium Nili dicitur Mendefium. Strab. l. 17. Herod. Lib. 2. c. 46.

Mendefii in nummo Hircum ut Deum ſuum exhibent: de quo ſic ait Herodotus. *Vocatur verò Hircus & Pan Ægyptiacè, Mendes. Contigit autem in hoc Nomo mea ætate, hoc portentum, cum mulieribus Hircus propa-*

lam miscebatur ; sed licèt excellentissima forma illius libidini substerneretur , unde ortos ex tali concubitu maximos viros Historiæ scriptores tradunt ; Plutarchus inquit , *Mendesius in Ægypto Caper inclusus cum multis ac formosis mulieribus coitu abhorret , & Capras desiderat*. Ex supra citato Herodoti loco , Pan & Hircus , idem esse videtur , porrò Mendesii Capras & Hircos non mactabant , unde Juvenalis.

Ut sup:
Satyr. 15.

— *Nefas illic factum jugulare Capellæ
Carnibus humanis vesci licet.*

M E N E L A U S .

M. ΑΥΡΗΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ. Circa Caput M. Aurelii nudum , in averſa parte MENEΛΑΙΤΩΝ , *Menelaitarum*. Mulier ſeminuda umbilicum uſque cincta ſtrophio , infima parte in Crocodilum deſinens , dextram ori admovet , ſiniſtra duplex cornucopiæ. Caput verò Loti flore ornatur.

Lib. 17. Menelaus Ægypti urbs prope Delta de qua Strabo Πλησίον δ' ἐ καὶ ἐν ταύτῃ πόλιν Μενέλαον. *Non procul hinc eſt urbs nomine Menelaus* , non longè à Naucrati diſtat , eam à Menelao Helenæ marito conditam exiſtimamus , quum in Ægyptum tempeſtatis vi delatus eſt , & quem ſuprà , Canopum urbem in Gubernatoris Canopi ibi deſuncti memoriam extruxiſſe diximus. Etiam Præfecturam ex ea urbe Menelaitem fuiſſe nominatam ſcribit Ptolemæus Geographus.

Quæ ſit illa in nummo ſignata figura , ſi faciem & ſeminudum corpus cum Loti inſigne in capite obſervemus , illam eſſe Iſidem ſuſpicabimur , ſi quidem Iſis cum ſimili capillitio & capitis ornamento depingitur ; ſed cur infima pars in Crocodilum deſinit : an Menelai Iſis ipſa coleretur & Crocodilus etiam ? ut Ombitæ , Coptitæ & Arſinoitæ illum tamquam Deum venerabantur. Si figura virilis eſſet Typhonem quis poſſet , quum ille ejus formam induerit. Crocodilus certè cultus ſui probabili cauſa minimè deſtituitur , nam fertur teſte Plutarcho , exiſtiſſe exemplum Dei , ſolus animalium elinguis , nimirum quia voce , numen nihil indiget , ſed iter juſtitiae , citra ulum conficiens ſonitum , res humanas juſtè temperat.

Ælian. l. 10.
cap. 21.

METELIS.

ΑΥΤ. ΚΑΙ ΤΙ ΑΙΑ, ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Circa caput Laureatum Hadriani; in averſa parte METHAIΩN. L. ΙΑ. *Metelitarum anno undecimo.* Accipiter cum Loti flore ſupra caput, inſiſtit ſcipioni.

Metelis, urbs Ægyptia Stephano prope Alexandriam, quæ ejus ætate, *Bechis*, dicebatur; hodie Roſecto Italis, juxta Heracleoticum oſtium Nili, non obſcura, ab Alexandria 60. millia paſſuum diſtans, reſuſum verſus. De illa urbe ſic ait Mela. *Deinde ſemel, iterumque diviſus Nilus ad Delta & Metelim it per omnem Ægyptum vagus, atque diſperſus.* Metropolis fuit apud Ptolemæum Præſecturæ Metelitis. Lib. 1. c. 9.
Lib. 4. c. 5.

Oſirim ſemper Loti flore inſignem in nummis ab Ægyptiis exhiberi ut ſolenne ejus ſymbolum diximus, quem in hoc ſub Accipitris imagine ſignatum videmus, uti nos docet Plutarchus. *Accipitre etiam picto Oſirin ſapè proponunt.* Avis enim ea pollet acumine viſus & volatus celeritate, eaque eſt natura, ut celerrimè alimentum digerat. De Iſid. & Oſirid.

Accipitres etiam ut à Tentyritis ſanctiſſimè coli narrat Ælianus, ſic à Metelitis nos docet nummus. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparationem quam cum igne iis eſſe affirmant: at quum Oſiris pro Sole accipitur, ideo illi atque ignis aut Sol veloces ſunt ac violenti. Quidam Ægyptios Animalia & volucres venerari ferunt, quòd Typhonis metu in iſta tranſiſſe latendi cauſa & corporis lbium, canum, accipitrum ſe occuluiſſe exiſtiment. Lib. 10. cap. 24.

OXYRYNCHUS.

Eadem circa Hadriani caput inſcriptio. In averſa parte ΟΞΥΡΥΧΙΤΩΝ L. ΙΑ. *Oxyrynchitarum anno undecimo*, Pallas ſeu Minerva galeata ſtans, d. viſtoriam, ſ. haſtam.

Oxyrynchus Ægypti urbs ad Nilum ab Oxyryncho piſce ubi colitur nomen habens, qui ex acumine roſtri ſic appellatur, de urbe ſic ait Strabo. *In ulteriore regione eſt Oxyrynchus civitas & Præſectura ejusdem nominis, colunt verò Oxyrynchum, piſcem, & eſt iſſis templum Oxyrynchi.* Eum ac- Ælian. l. 10. cap. 46.
colæ dicunt ex Oſiridis vulneribus eſſe prognatum. Oſirin autem ſentunt eun-

Lib. 4. c. 5. eundem cum Nilo esse. Ptolemæus urbem Metropolim facit Præfecturæ Oxyrynchitis.

Lib. 17. Quinque fuerunt apud Mythologos Minervæ. Prima Apollinis mater, secunda orta Nilo, quam Ægyptii Saitæ colunt ut nos docet Strabo, & quam etiam Oxyrynchitæ venerantur, ut nummus testatur. Minerva ut erat ex Nilo orta, & Nilus idem qui Osiris, inde videtur illa tanquam Osiridis filia existimari; sed potius eadem cum Iside est ut narrat Plutarchus. *Sai est Minervæ, quam eandem cum Iside arbitrantur, Fanum.*

P A N O P O L I S.

Caput Hadriani Principis cum eadem Epigraphe, in averfa cujus parte ΠΑΝΟΠΟΛΙΤΩΝ L. I. A. Panopolitarum anno undecimo. Pan cum cornibus in capite, parte superna homo, infima Hircus, d. Lotum, f. pedum.

Lib. 5. c. 9. Panopolis, urbs fuit Ægypti, in Thebaïde, ad orientalem Nili ripam, inter urbem Apollinis ad Boream, & Coptum ad Austrum: à qua urbe, Præfectura Panopolites dicitur apud Plinium, & illa Præfectura vocatur Metro-
Lib. 4. c. 5. polis apud Ptolemæum: nullam ob aliam rem memoranda, nisi quòd protulerit Nonnum Poëtam insignem, cujus extant Græca lingua Dionysiacorum libri 48. & Paraphrasis in Evangelium D. Joannis Græcè etiam versu Hexametro.

De Urbib. Panopolis id est Panis urbs in qua Deus Pan colitur, *ejus erat*, inquit Stephanus, *magnum signum cum pudendo arrecto*, ille autem pingebatur cum cornibus, in radiorum Solis similitudinem, superior pars hominis est quòd in Æthere sit ἡγεμονικὸν mundi, infima hispida est propter arbores virgultas & feras. Caprinos habet pedes, ut ostendat terræ soliditatem. Vitæ rusticanae Præses universæ habebatur. Cujus etymon universam naturam designat. Dextra tenet Lotum ut denotet se in Ægypti coli, quum illum Arcades Græci præcipuè venerarentur, sinistra pedum recurvum propter annum, quia hic totius naturæ Deus perhibebatur. Apud etiam Mendetes, ut suprà notavimus, summo erat honore.

P E L U S I U M.

Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in averfa parte caput Isidis loti flore ornatum & literæ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΩΝ L. I. A. anno undecimo.

Pelusium urbs in extrema Ægypti ora quæ Castiotidi contermina est, à quo & extremum Nili ostium, quo Ægyptus ab Asia terminatur, Pelusium
Tab. I. 17. vocatur. Pelusio autem nomen fecisse πηλὸς hoc est lutum, ferunt. Sita est

est à mari ampliùs 20. stadiis , hac difficilis intratu est Ægyptus ab orientabilibus partibus ob loca cœnosa , ita ut clavis Regni diceretur : nam Pelusium quoque ipsum est cinctum lacubus , nec non paludibus.

Isis in Pelusiotarum nummis tanquam urbis fundatrix exhibetur , si Plutarcho credimus : Quum autem illa Byblo Phœnicia rediret Osiridis sponsi arcam referens , Astartes filium in mare excidisse memorant , pueroque nomen fuisse Palæstino , & à Dea conditam urbem ei cognominem Pelusium. Isis ut Osiris Maritus Loti flore semper insignitur , solenne tamquam utriusque sit Symbolum , quod ex illo Panem conficere Ægyptios docuerit.

De Hadriano scribit Spartianus. Peragratâ Arabiâ Pelusium venit & Pompeii tumulum magnificentius extruxit , & in hac Perigrinatione quæ anno ejus Imperii undecimo extitit , omnes nummi cum his notis L. I A. in omnibus urbibus ab incolis percussi videntur.

PINAMUS:

Eadem inscriptio circa caput Hadriani Imp. in cujus averfa parte ΠΙΝΑΜΥΤΩΝ L. I A. Pinamytarum anno undecimo. Caput Herculis imberbis pelle Leonina amictum.

Pinamus urbs Ægypti apud Stephanum de qua apud Geographos altum silentium , sed huic suffragantur Hadriani nummi , unus in quo Osiris capite radiato stans , d. cervum , de cujus cultu apud omnes Ægyptios abundè diximus , sed hîc nobis Herculem etiam in hac urbe veneratum esse testatur , de quo Plutarchus de Herodoti malignitate , ait , *Herculem autem & Bacchum , quos Ægyptii Deas appellant , Græci , homines qui consenuerint : nullibi istam adhibuit cautionem , quamquam Herculem quoque Ægyptium in Diis secundis ponit.* Hercules hîc imberbis ut Tyri depingitur , in multis Græciæ urbibus barba onustus exhibetur.

PROSOPIS.

Caput Hadriani Imperatoris cum eadem Epigraphe , in averfa parte Serapis stans togatus modio ornatus , dextram ori admovens , læva cornucopiæ cum Epigraphe ΠΡΟΣΩΠΙΤΩΝ L. I A. *Prosopitarum anno undecimo.*

Prosopis urbs est Ægypti in Insula juxta Herodotum quam in Delta constituit seu parte Ægypti inferiore , illam Thucydides continenti à Megabaso Persa junctam scribit siccato alveo , dum Græcos & Ægyptios obsideret ,

Lib. 17. qui in eam acie superati, refugerant. Strabo illam nominat Præfecturam in
 Lib. 4. c. 5. qua Veneris civitatem fuisse memorat. Ptolemæus ipsam Nomon & Metro-
 polim facit.

In Apolog. Serapis colebatur in orbe Prosopi, ut indicat nummus qui eum pro Numi-
 ne exhibet, sed si mihi conjecturæ locus, Hadrianus est sub Serapidis ima-
 gine, qui togatus ad Imperatorum normam exhibetur: solebant enim populi
 Principem à quo beneficium aliquod acceperant, sub Dei quem veneraban-
 tur, imagine repræsentare. De modio Serapidi tributo, jam diximus; sed
 ipsum Harpocratem eliminatum, & Serapidem & Isidem, Italia, L. Pisone
 & Gabinio Coss. cornucopiæ Harpocratis itidem symbolum est, ut dextram
 ori apponere, tamquam Silentii Deus, quod Ægyptii Harpocrati tribuebant
 ob primitias leguminum ipsi oblatas.

S A I S.

Eadem Epigraphe circa caput Hadriani Principis, in averfa parte *CAITTYNΩY*
 L. 1 A. *Saittarum anno undecimo.* Pallas stans galeata, d. noctuam, f.
 hastam.

Lib. 17. Sais urbs est Ægypti intra Deltam juxta unum ex Nili ostiis, quod ab ipsa
 Lib. 4. c. 5. *Saiticum* dicitur. Sais inquit Strabo, est Metropolis inferioris Ægypti re-
 gionis, illius Præfectura appellatur à Ptolemæo Saites. In hac urbe erat Re-
 gis Psammethici sepultura, cujus sævitia ducenta hominum millia ex Ægy-
 pto in Æthiopiam profugere; ille autem quum Regnum adeptus esset, in-
 cessit ei dignoscendi Cupido, qui reverà primi hominum extitissent, ex eo
 Mus. 2. tempore didicit Phrygas primos fuisse, secundos verò Ægyptios. Ælianus
 Lib. 10. narrat Crocodilos ejus filias rapuisse, propter quod ipsum animal sanctum
 cap. 21. credidit populus.

Lib. 8. Sais Ægyptiorum lingua, Minerva appellatur apud Pausaniam nihil mi-
 Lib. 5. con- rum igitur si divinos honores Minervæ decreverint Saitæ, ut refert Origenes,
 tra Cels. illam è Nilo ortam narrat Cicero. *Secunda orta Nilo, quam Ægyptii Sai-*
 De Nat. *tæ colunt.* Strabo apud eos illius templi meminit in quo erat Psammethici,
 Lib. 17. ut suprâ diximus, erat sepultura. Minerva apud Plutarchum erat eadem
 De Isid. cum Iside. Quod Sai est, inquit, Minervæ, quam eandem cum Iside ar-
 & Osir. bitrantur, fanum, hanc habebat inscriptionem. Ego sum omne quod ex-
 titit, est, & erit, meumque pepulum nemo adhuc mortalium detexit.

Fulgent. Galea illi datur & hasta quod Dea bello & militiæ præsit: noctua verò in
 lib. 2. ejus tutela est, quod ut sapientiæ etiam Dea, illa in tenebris proprium ful-
 gorem possideat.

SEBENNUTUS.

Caput Hadriani, Augusti cum eadem inscriptione, in cuius averfa parte Bacchus ftans, d. racemum, f. thyrsus cum Thyrsos vite involuto & literis ΣΕΒΕΝΝΟΥΤΩΝ L. ΙΑ. *Sebennutarum anno undecimo.*

Sebennutus urbs est Ægypti intra Deltam, juxta unum ex Nili ostiis à quo Sebennyticum inter Bolbitinum ad Occidentem, & Pathmeticum ad Ortum; memoratur à Ptolemæo Præfectura ejus Sebennytes, cujus Sebennutus Me- Lib. 4. c. 5.
tropolis: nam Xoïs civitas est in ejus Nomo, ex Sebennuto urbe oriundus Strab. l. 17.
erat Manethos impurorum in Ægypto sacrorum summus Sacerdos quem
Ptolemæi Philadelphi ætate vixit, de quo Eusebius, inquit, *Manethos fla- Chronic.*
men sacrorum, & scriba adytorum Ægypti, genere Sebennyta, Heliopoli-
tes, Domino meo salutem.

Sebennytae Bacchum haud dubiè coluerunt quum eum in nummis exhibue-
rint, at Bacchus idem est ac Osiris apud Plutarchum. *Esse autem Osirin De Ifid. & 1*
eumdem cum Baccho Deum. Quæ autem palum faciunt Sacerdotes dum A- Osir.
pidis cadaver rate advectum sepeliunt, nihil distant à Bacchi Sacrificio, quip-
pè & hinnulorum pelles appendunt & thyrsos gerunt, iisque utuntur cla-
moribus & motibus quibus Bacchico furore correpti dum orgia peragunt.

Fertur etiam apud Ægyptios Bacchus filius Ifidis, qui non Osiris sed Ar- Ibid.
saphes nomen gerit, sed Hadrianus hic Romano vestitu insignis pro Baccho
à Sebennytis exhibetur, qui d. racemum & thyrsus cum vite, ut Bacchi attri-
buta gerit.

SETHRON.

ATT. K. T. AIA. AΔP. ANTONINEINOC CEB EY. *Imperator Caesar Titus Ælius*
Hadrianus Antoninus Augustus Pius. Caput Antonini Pii Laureatum, in
cujus averfa parte ΣΕΘΡΟΕΙΤΗΣ L. ΙΕ. *Sethroïtes Nomos anno decimo quin-*
to. Antoninus Pius militari habitu ftans, d. hastam, f. accipitrem tenet.

Sethron urbs est Ægypti apud Stephanum ex Alexandro, prope Bubastum De Urb.
fluvium, ejus Præfectura est Sethroïtes, cujus meminit Plinius, quam esse Lib. 5. c. 9.
unam ex decem quæ in Delta numerantur, scribit Strabo. Θέρον Σεθροίτης Epi- Lib. 17.
scopus subscripsit act. 1. Concilii Ephesini anno 431.

De Isid. &
Osirid.

Sethroïtes Nomos Antonino Pio nummum dedicat anno ejus Imperii decimo quinto, quem exhibet militari habitu, Deum suum Accipitrem læva tenentem, jam ex Plutarcho diximus, Ægyptii *Accipitre etiam picto Osirin sæpè proponunt*. Ælianus refert illos Accipitrem Apollini quem vocant Oron sua lingua consecrare, illumque venerari hancque convenientiam cum Apolline habere, quòd nullo negotio adversos Solis radios intueatur; ideo pro Apolline etiam accipitur, Apollo est Sol, Osiris verò pro Sole habetur.

T A N I S.

ATT. K. T. AIA. AΔPIANOC, circa caput Hadriani Imp. Laureatum, in cujus averfa parte TANIῚΩN L. I. A. *Tanitarum anno undecimo*. Figura militaris ftans, d. accipitrem, f. haftam, in capite modium.

Tanis urbs est Ægypti intra Deltam, à Gigantibus condita & nominata teſte Iſidoro, & Pharaonis quondam Regia, ubi Moyſes tot edidit ſigna, & ex qua Iſraëlitæ per mare rubrum illo duce ſunt erepti, ſita ſupra lacum, ſeu paludes, in quibus Tanis etiam Inſula, ſed majori ex parte diruta nunc jacet, ad ea Taniticum Nili oſtium fuit appellatum, inter Peluſiacum ad Ortum & Mendefium ab Occaſum, per quod Plutarchus Oſiridis arcam in mare è Nilo dimiſſiſſe Typhonem narrat, quod eam ob rem nominatu abominabile fuit Ægyptiis. Fuit ejus Præfectura Tanites vocata, apud Plinium & Ptolemæum, cujus hoc teſte Tanis erat Metropolis.

De Isid. &
Osirid.

Lib. 5. c. 9.
Lib. 4. c. 5.

Impp. num.
fol. 197.

Jam prodiit hic nummus à Patino noſtro ſub nomine KANI L. I. A. in lucem datuſ, ſed quum illum non interpretatuſ ſit, nunc eum aggredimur. Imperator eſt Hadrianuſ de Ægypto benè merituſ, à Tanitiſ ſub Serapidis imagine cuſuſ, modio ſuo ut Deuſ eſt ornatuſ, ſed ut Imperator Romanuſ, militari habitu inſignuſ, dextra Accipitrem, aliis Ibin ſuſtinet. Accipiter Oſiridi ſeu Serapidi erat ſacer, & ut ſæpè diximuſ, imò pro ipſo Oſiride apud Plutarchum colebatur. Siniftra haftam gerit Imperatoruſ Romani ſolemne ſymbolum, dum ille paludatuſ depingitur. De modio Serapiduſ inſigni abundè diximuſ.

TENTYRIS.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC ΕΥ. CEB. *Imperator Caesar Titus Ælius Antoninus Pius Augustus.* Caput Antonini Pii Laureatum: in averſa parte ΤΕΝΤΥΡΙΤΑΩΝ L. ΙΑ. *Tentyritarum anno undecimo.* Mulier ſtolata ſtans, d. columbam.

Tentyris urbs eſt Ægypti in Inſula Nili inter Dioſpolim ad Boream & Latopolim ad Auſtrum non longè à Copto, cujus Præfectura erat Tentyrites Plinio & Ptolemæo. Illam præditam virtute fugandi Crocodilos narrat Stephanus, ejus autem Oppidani naturali quadam poteſtate illos infectabantur, ut quos alii pro Diis habebant, infectabantur, atque necabant: unde immortale inter Ægyptios, eos Ombitæ imitabantur. Plinius ſola voce eos in fugam vertere refert. Strabo Tentyritas ſequi Crocodilos Romam allatos narrat, ut illos Spectatoribus videndos traderent.

Tentyritæ ſuos Antonino Pio nummos cuderunt, & ut ejus benevolentiam ſuam ſibi devincirent in iis Fauſtinam Imperatoris uxorem ſub imagine Veneris quam colebant Matronæ Romanæ forma ſtolatam exhibuerunt, dextra columbam tenentem. Plutarchus ait Ægyptios Nephthyn colere, quam Venerem nominant, & omnia naſci ex Saturno atque Venere exiſtimabant. Græci verò ſentiunt Columbam animal eſſe ſacrum Veneri, imò & Syri; narrant enim Columbas ovo è Cœlo delapſo incubuiſſe ex quo nata eſt Venus.

Lib. 5. c. 9.
Lib. 4. c. 5.

Lib. 8. c. 25.

De Iſid.
& Oſirid.

HYPSELIS.

ΑΥ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Circa caput Hadriani Auguſti Laureatum, in averſa parte ovis, cum Epigraphe ΥΨΗΛΙΤΑΩΝ L. ΙΑ. *Hypſelitarum anno undecimo.*

Hypſelis, Ægypti tantum vicus eſt apud Stephanum, ſed & Ptolemæo Oppidum eſt à quo Præfectura Hypſelites, imò & ejus Metropolis ipſa Hypſelis.

De Urbib.
Lib. 4. c. 5.

Ee

Hypſe-

De Isid.
& Osir.

Hypselitæ suos Hadriano Imperatori nummos dedicant & in iis ovem quam venerantur ipsi exhibent. De illa audi Plutarchum, *apud Ægyptios bovem nimirum, & ovem, & ichneumonem, liquet utilitatis gratia atque emolumenti honorem invenisse.* Ideo illi ovem non edebant, unde ibidem ait. *Sanè Soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt, quia Lycos, id est Lupus, idem facit, quem pro Deo habent.*

F I N I S.

SPECIAL 82-B
2623
Inv. #
69

